

צ'בזטי מזהר"ן

תנינא

דף א. ב. ג.

עם

ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה א

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ה"מ שמו שמה)

תהלים (פ"א)

בחדש שופר בכסא ליום הוינו [1]

א [1] כי איש הישראלי נברא, שיהי לו ממשלה על המלאכים (1). וזה התכלית והסוף של ישראל, כשרו"ל (ורושלמי שבת פרק ו [1]) עתידין צדיקים שיהיה מהיצתן לפנים ממלאכי השרת שנאמר [2] בעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל, שהמלאכים יצמרכו לשאול מישראל כשירצו לידע מה פעל אל. וצריך כ"א לראות שיבא לזה התכלית, שיהיה לו ממשלה על מלאכים. אך צריך לשמור עצמו מאד ולראות שיהי לו כח לעמוד בממשלה זו, שלא יקנאו בו מלאכי השרת ופילו אותו ח"ו (1) [2]. כי המלאכים מתקנאים מאד באדם כזה שיש לו ממשלה עליהם, כמו שמצינו שארו"ל (הגויגה טו עב) על כמה גדולים שבקשו מלאכי השרת לדחפו :

ב והעצה על זה, לקשר עצמו עם נשמות ישראל, ועל ידי ההתקשרות ניצול מהם. וזה בחי מאחו פני כסא (איוב כו) כ"ש צריך לאחוז עצמו בשרשי הנשמות החצובות מתחת כסא הכבוד, שהיא בחי [2] אם כל חי [1]. וזה בחי מה ש"ש (שבת פה ע"ב) בשעה שעלה משה למרום, אמרו מלאכי השרת מה לילוד אשה בינינו, אמר להם לקבל תורה בא, אמרו [2] אשר תנה הודך על השמים וכו', אמר הקב"ה למשה החזר להם תשובה, אמר אני מתירא שלא ישרפוני בהבל פיהם, א"ל אחוז בכסא כבודי וכו', היינו שנתן לו הש"י עצה לאחוז ולהתקשר בשרשי הנשמות שהם בחי כסא הכבוד, אם כל חי כנ"ל, שעי"ז יהי ניצול מן קנאת המלאכים כנ"ל: וזה בחי, (בראשית ב) ויבן ה' אלקים את הצלע אשר לקח מן האדם וכו'. ויבן ר"ת ותקעתיו יתד במקום נאמן (ישעי' כב). שהוא בחי ממשלה, כמו שתרגם יונתן על זה הפסוק ואמניני אמרכל מהיומן "כאתר קים. היינו בחי ממשלה הנ"ל שיהי לה קיום כנ"ל. וזהו בחי הצלע שהיא בחי הוה אם כל חי, בחי כסא הכבוד, שרשי הנשמות כנ"ל, שעי"ז יש כח לעמוד בממשלה זו כנ"ל. וזהו, אשר לקח מן האדם,

היינו האדם העליון [1], כמ"ש (יחזקאל א) ועל הכסא דמות כמראה אדם וכו'. ויביאה אל האדם, היינו אל האדם התחתון שעי"ז יש כח לאדם התחתון לעמוד בממשלה זו כנ"ל: וזהו שאמר רב עמרם הסידי אל המלאך [1] (קידושין פ"א), אנא בשרא ואנת אש ואנא עדיפנא מינך בשרא ר"ת ששים רבוא לברם אחד (2), דהיינו בחי שרשי הנשמות, שעי"ז יש לו כח שיהיה לו ממשלה על המלאכים, בחי אנא עדיפנא מינך, כנ"ל :

ג ולקשר עצמו לשרשי הנשמות של ישראל, צריך לידע מקור כל הנשמות, ומקור חיותם, מהיכן כל נשמה ונשמה מקבלת חיות. והעיקר לידע כל מפורסמי הדור, כי אם אינו יכול לידע ולקשר עצמו בפרטיות עם כל נשמה ונשמה, צריך לקשר עצמו עם כל מפורסמי ומנהיגי הדור, כי הנשמות נחלקים תחתם. כי כל מפורסם ומנהיג הדור, יש לו כמה נשמות פרטיות השייכים לחלו. וכשמקשר עצמו עם המפורסמים, הוא מקושר עם כל פרטי נשמות ישראל. אך צריך לידע ולהכיר את המפורסמים, כי יש כמה מפורסמים שהם בשקר, והם רק ע"י עזות [2], כשרו"ל (סנהדרין קה). עזות מלכותא בלא תנא :

ד ולהכיר את המפורסמים איזהו ע"י עזות, הוא ע"י בנין ירושלים, שהוא בחי הלב (2). כי ירושלים בחי יראה [2] שלם [2] (מ"ר וירא פ' נו וע' מ"ר במדבר פ"ב ע"פ נאווה כירושלים) [2], היינו שלימות היראה התלויה בלב. כשרו"ל (קידושין לב) דבר המסור ללב נאמר בו [2] ויראת :

אך יש ג' מדות שהם מהריבי ירושלים דהיינו הלב, היינו שמפסידין היראה התלויה בלב : והג' מדות הם תאוות ממון ותאוות אכילה ותאוות משגל : כי ג' מדות אלו הם בלב וע"כ הם מפסידין היראה שבלב: ממון שרשו בלב, בבחי (משלי י) ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסף עצב עמה, בחי (בראשית ו) ויתעצב אל לבו: אכילה בחי (תהלים קד) ולהם לבב אנוש יפעד: תאוות משגל ג"כ בלב, כי עיקר התאוה ע"י החמימות הבא מהדם שבחלל הלב [2]. ומחמת שהם בלב ע"כ הם מפסידין היראה שבלב שהיא בחינות ירושלים: וז"פ (ברכות ג) שלש משמורות הוי הלילה וכו'. לילה, זה בחי הושך, היינו מניעות. והם בחי ג' משמורות, היינו בחי ג' מדות הנ"ל. וזהו משמרה ראשונה חמור נוער, בחי תאוות ממון, בחי (בראשית מט) יששכר חמור גרם ותרגמו עתיר בנכסין : שניה כלבים צועקים, זה בחי תאוות אכילה, כ"ש (ישעי' נו) והכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה: שלישית תינוק יונק משדי אמו ואשה מספרת עם בעלה. זה בחי משגל, כשרו"ל (כתובות יג ע"א) ראוה מדברת וכו' [1]. וזהו תינוק יונק משדי אמו, כי תאוה זו לפי היניקה. אם התינוק יונק מחלב אשה הצופה, אזי מתגבר בו תאוה זו [2]. כי דם נעכר ונעשה חלב (בכורות ו): [2],

תורה אור
תהלים פא דו תקעו בחדש שופר פסכה ליום תננו: במדבר בלק כג (כג) כי לא נחם ביעקב ולא קסם בישראל קעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל: איוב כו טו מאחו פני כסא פרושי עליו עננו: בראשית ג טו ויקרא האדם שם אשתו חוה כי הוא היתה אם כל ה': בראשית ב (כב) ויבן יקוק אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויבאה אל האדם: ונתן ביקום נאמן ונהיה לכסא כבוד לבית אביו: תהלים ח (ב) יקוק אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים: יחזקאל א (כו) ומפעל יקוק אשר על ראשם כמראה אבן ספיר דמות פסא ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה: בראשית וירא כב (יד) ויקרא אברהם שם הפקום הוהו יקוק יראה אשר יאמר היום הנה יקוק יראה: בראשית לד לד יד (יח) ומלפי צדק מלך שלם הוציא לחם וזו והוא כהן לאל עליון: ויקרא קדשים ט (לב) מפני שיבה תקום והדרת פני וקו ויראת פאלהיך אני יקוק: פ לבב אנוש להצחיל פנים משמן וקחם לבב אנוש יפעד: בראשית טט (יד) יששכר חמור רבץ בין המשפחה: ישעיה נו (יא) והכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה והפה רעים לא ידעו הבין פלם לדרגם פני איש לבצעו מקצתו:

שמות ותנחומא פקודי ט' ווהר בראשית כה. ווהר רע"מ פנתח רטו. ובתיקונים דפ"ס קיד. קלה. [1]
כ"ש בתקפא לא ברור ונראה- עצמי, בתורלד ומתורלו- עצמו
ע"י תורה כב אות ד' שהם כופין אנשים תחת שפחותיהם. וע"י ולק"ה ערלה ד' ב' שהם נשמות מתקעד דורות והם ראשי עמא ובלק"ה סוכה ה' א' שלא פסקה והתמם כי לא עמדו רגלי אבותיהם על הר סיני.
ע"י תיקון כא דף מט:
בראשית יד יח תרגום שם ועין תנחומא וירא כב למה נקרא הר המוריה כי היה עמק ומיראת ה' נעשה הר
בראשית כב יד וע"י ספרי דברים סימן שנב
בראשית רבה נו י', ורש"י יחזקאל מח לה, דעת זקנים בעלי התוס' ופי' הרא"ש עה"ת בראשית כב יד, ובילקוט שמעוני שם רמז קב, וע"י לעיל תורה כב [דף לג]: וע"י קינות ט' באב קינה מ' קרא שמך ע"ש שני כהנים.
ויקרא יט לב וע"י ב"מ נח: ויקרא כה יז שבילי אמונה נתיב ד' שביל ג' ד"ה האמה

ד"ה נתחא אשת זנוגים וכו'... וחמו ההוא יקר עילאה שהוה ביה אדם ואיתיה (וקנאו בהם) וכו' [1]
ע"י הקצתם הוהר דף ה. וע"י סנהדרין מד: לעולם יבקש אדם רחמים וכו' ואל יהיו לו צדים מלמעלה. ופרש"י מסטינים (מקטרגים) וע"י ח"מ סימן תרד כל עוד יש אצלו חילוק בין איש לאשה יש לו לפחד ממלאך. וע"י פל"ה אות ב' כשמפילין אותו זה לתאוה הירועה.
בתקפא (איוב כב) ובתורלד ותשכח תוקן
בראשית ג' כ'
ע"י מדרש נעלם ח"י שרה דף קכה:
גם בתורלד- שרז"ל, ומתורלו- שארז"ל
תהלים ח' ב'
בתורלד ומתורלו - משמשם באתר (לכשון התרגום שם)
כעט מתוך כאלו את הסתיכה כעטבו עכביאה מן האלס אל האלס
הוא יצ"ה של צדיקים ע"י לעיל תורה עב, וע"י שבהי הר"ן סימן יח והיי מוה"ן סימן תרד
ע"י שיר השירים רבה ע"ה חגי יפה [בפ"א פסוק טו ופ"ד פסוק א]. וע"י תיקון כא [בתיקון כא לא מצאתי, וע"י שער הפסוקים אמצע פרשת

גט בדפדפרי תורלד- שהיא, ומתורלו- שהוא
ע"ה שער לב פ"ו מ"ת
ע"י תוס' ד"ה אמר ליה בע"ז י: בשם מדרש חלב כמטא חלב מטהר ואנטוניגוס התגייר כיון שינק יום א' מאמו של רבי, הוהא בספר המדות בנימ ח"א מן, וע"י מעשה טוביה עולה קטן דף טו. מהדור' (תקסח) י"א שגם המינקת תוריש שבעה לולוד, ושבילי אמונה נתיב ה' שביל ב' שצריכה המינקת להיות בעלת מדות טובות. וע"י רשב"א והמאירי יבמות קיד. שטעם זה מדת חסידות שלא ליתן תינוק ישראל למינקת גויה. וע"י ש"ע יו"ד סימן פא סעיף ו' הגהת הרמ"א שם. וע"י אור זרוע ח"ב אות טז להוהיר המינקת וכו' כדי שיהיו יהודים טובים, ובירושלמי כלימ"ס פ"א הל"ז לית ביזא ח"א פ"י חוטא מקללים אותו אוריים שרים שהניקו זה. וע"י שמות רבה א' כה. משנה הלכות ט' קנה יביע אומני ח"מ יא לא.
ונדה טו, וע"י לעיל תורה כא סוף אות ו', ושער הכונות פסח סוף דרוש ט', ושבילי אמונה נתיב ד' סוף שביל ב' ד"ה הרהם, ושביל ג'.

בתקפא ש' שמאלית. בתשכח- בחודש
בתורלד ובתשכח הנחל- בכסה (לכשון הפסוק, וע"י
בסוף התורה וליעיל בריש תורה יח מה שכתבנו בזה)
לשון הפסוק בכסה ליום הגנו, ורבינו שינה וע"י
איוב כו מאחו פני כסא ופירושו לשון כסא וכן הוא
בשבת פסו:
תורה זו נאמרה בברסלב בראש השנה שנת תקסט
ח"מ"מ (נט) שחל בימים ה' ו' (ח"ה) וע"י ח"מ"מ סימן
פד וימי מוהר"ת" סימן לא לב.
בתקפא - ש מנוקד ששמאלית יומנית
ע"י תיקון ע"י דף קלז: ע"י פל"ה [עוד שם דף
קל: ואמל"ך ליה על כל מלאכין. וע"י סנהדרין נט:
אדה"ר מלאכי השרת צולין לו בשר וכו'] וע"י חסד
לאברהם ד' מ' מעלת הצדיק על מלאך ושם מתנבא
כמה עניינים בתורה זו.
ע"י בסוף הפרק
בתקפא - פוק ב ובתשכח תוקן
במדבר כג כג
ע"י ווהר חדש שיר השירים ע"ה"פ שחורה
אני ונאוה וכו' [דף פד: במהדור מתוק מדבש ע"ש

תהלים קט (כב) כי עני ואביון אנכי ולבי חלל תקבלי: תהלים לט (ד) חם לבי תקבלי: תהלים נ (ח) ארצה שאג מי לא יירא ארצי יודו דברי לא יקבא: דברים ד (לט) וידעת היום ויהשת אל לבבך כי יודו הוא האלהים בשמים מעל ועל הארץ מחמת אין עוד: שמות בן יב (לו) ויקרא נמן את חן העם בעיני מצרים וישאלום ויגדלו את מצרים: שמות כג (טו) ונתקציר בכורי מעשיך אשר תורע בשדה ונתן הארץ בצאת השנה באספך את מעשיך מן השדה:

במדבר טו (ב) ויקמו לפני משה ואהרן בני ישראל תמימים וקאתים נשיאי עדה קראי מועד אנשי שם: שמות כ (כא) מונח ארצה מעשה לי ונתחן עליי את עלותיך ואת שלמתיך את צאנך ואת בקרך בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך:

משלי י (כב) ברכת יודו היא מעשי ולא יוסף עצי עקה: רות ד (יא) ויאמר כל העם אשר בשער ונתקנים עדים יתן יודו את האשה הבאה אל ביתו פרחה וילאה אשר בנה שתימה את בית ישראל ועשה חיל בארפתה וקרא שם בבית להם:

דברים כ (נח) אם לא תשמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת הנתבים בפניך מה ליראה את השם הנכבד והנורא מה את יודו אלוהיך: במדבר ז (פט) ונבא משה אל אלהי מועד לדבר אתו וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפרת אשר על ארץ העדה מבין שני הרבים וידבר אליו:

בראשית טח (טו) הפלאך נגאל אתי מקל רע יקרך את הנערים ויקראו בהם שמי ושם אבתי אברהם ויצחק וידעו לרב בקרב הארץ: יואל ג (א) וקה אהריי כן אשפוך את רוחי על כל בשר ונבאו בניכם ונבנתים ונקנים תלמות תלמות הצורכים חיות יראו:

במדבר בהעלתך יא (כו) ורץ הער ויגד למשה ויאמר אקדך ומיד מתנבאים בפתגם (כח) ויצו יהושע בן נון משרת משה מבתרי ויאמר ארצי משה פלאם: תהלים יב (ט) קרבי רשעים יתקלמן ירם זלות לבני אדם:

בראשית כ (ו) ועתה השב אשת האיש כי נביא הוא ויתפלל בעדך ויהי ואם אינך משיב דע כי מות תמות אהה וכל אשר לך: ישעיה נז (יט) בורא נוב

וביבוא שפתים שלום שלום לרחוק ולקרוב אשר יודו ויפאחיו: * * * תהלים קט * * * לכוזה יע מוסלמי כרתה פ"ט סיה אכסה הפכו לטוב ודו לא יטל לו וכלנו וכתענית) * * * מתרלו - שאריל * * * תהלים קט * * * תהלים לג (ו) בדבר יודו שמים נעשו וברות פיו כל צדקאם: בראשית א (ו) ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים ויהי מקביל בין מים למים:

וע"כ כשהיא הצופה אוי מויק להתינוק חלב הנעשה מעכירת דמיה, ונולד לו המימות בלבו שהוא התגברות תאוה זו. וכן להיפך, כשיונק חלב אשה כשירה, אוי לבו חלב בקרבו, ואין לו חמימות רק מעט המוכרח למצוות הבורא ית"ש. וזה "שרו"ל (ע"ז ד' ד ע"ב) לא הי' דוד ראוי לאותו מעשה שנאמר [ב] ולבי חלב בקרבי. כי לבי חלב בקרבי ר"ת חלב, היינו שע"י חלב כשירה לבו חלב בקרבו, ואין מתגבר בו תאוה זו [ב]. וע"כ דוד שהי' בבחי' זו, לא הי' ראוי לאותו מעשה ולהיפך חלב אשה הצופה מוליד המימות הרבה, בחי' חלב בקרבי (תהלים לט) ר"ת חלב וכנ"ל: וזהו ישרו"ל (שם [ב]) ועל כל משמר ומשמר יושב הקב"ה ושואג כארי. היינו על הפסד היראה, בחי' ארי שאג מי לא יירא (עמוס ג) כי ג' מדות הנ"ל שהם בחי' ג' משמורות, הם מפסדין בנין ירושלים, היינו שלימות היראה, התלויה בלב כנ"ל:

ה ולתקן ג' מדות אלו הוא ע"י הדעת. שצריכין להמשיך הדעת אל חלב, בבחי' (דברים ד) וידעת היום והשבות אל לבבך. שצריך להמשיך הדעת אל חלב, ועי"ז נתתן ג' מדות הנ"ל. כי הדעת הוא בחי' תלת מוחיק, תלת חללי דגולגלתא [ג]. והם בחי' שלש רגלים, כי כל רגל הוא בחי' התחדשות המוחיק, שנמשך שכל חדש לתקן ג' מדות אלו. היינו בכל רגל משלש רגלים נתתן מדה אחת מג' מדות הנ"ל. ע"כ צריכין ליוהר מאד בכבוד יו"ט, ולקבל השלש רגלים כראוי, כי ע"י מצוות השלש רגלים, עי"ז זוכין לתקן השלש מדות הנ"ל. כי בפסח נתתן תאוות ממון, כ"ש (שמות יב) וח' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאילום בעל כרחם (ברכות ט: [ג]), כי הם לא רצו כלל, כי אז נתתן תאוות ממון; בשבועות, נתתן תאוות משגל, בבחי' דם נעכר ונעשה חלב [ג]: בסוכות, נתתן תאוות אכילה. כי סוכות נקרא חג האסיף [ג], שאוסף כל מיני מאכל. וזהו בחי' תיקון תאוות אכילה, כי אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו וכו' (ויומא עד:). וזהו בחי' (במדבר יו"ב) קרואי מועד אנשי שם. אנשי שם זה בחי' ג' מדות הנ"ל, שכ"א וא' נקרא בחי' שם. ממון, כ"ש (שמות כ) בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך, בחי' ברכת ה' היא תעשירי וכו' כנ"ל [ג]: אכילה, כ"ש (רות ד) וקרא שם בבית לחם [ג]: משגל, בחי' (אסתר ב) כי אם הפין בה המלך ונקראה בשם. וגם היראה שכלב היא ג"כ בחי' שם בבחי' (דברים כח) ליראה את השם הנכבד. וזהו בחי' קרואי מועד אנשי שם, שצריכין לקרות את המועדות, דהיינו השלש רגלים, לתקן את חג' מדות הנ"ל, שהם בחי' אנשי שם כנ"ל:

ו ועי" בנין ירושלים, דהיינו תיקון שלימות היראה שכלב, עי"ז נברא מלאך שמשפיע נבואה לכלי הנבואה. כי הנבואה באה מבחי' כרובים, בבחי' (במדבר ז) וישמע את הקול מבין שני הכרובים. וכרובים הם אנפי זוטרי [ג]. והם נשפעים מן המלאך, בבחי' (בראשית טח) המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים, שהם אנפי זוטרי (וזהו בראשית ד' י"ח):

ועי" בנין ירושלים, דהיינו תיקון שלימות היראה שכלב, עי"ז נברא מלאך שמשפיע נבואה לכלי הנבואה. כי הנבואה באה מבחי' כרובים, בבחי' (במדבר ז) וישמע את הקול מבין שני הכרובים. וכרובים הם אנפי זוטרי [ג]. והם נשפעים מן המלאך, בבחי' (בראשית טח) המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים, שהם אנפי זוטרי (וזהו בראשית ד' י"ח):

ועי" בנין ירושלים, דהיינו תיקון שלימות היראה שכלב, עי"ז נברא מלאך שמשפיע נבואה לכלי הנבואה. כי הנבואה באה מבחי' כרובים, בבחי' (במדבר ז) וישמע את הקול מבין שני הכרובים. וכרובים הם אנפי זוטרי [ג]. והם נשפעים מן המלאך, בבחי' (בראשית טח) המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים, שהם אנפי זוטרי (וזהו בראשית ד' י"ח):

ועי" בנין ירושלים, דהיינו תיקון שלימות היראה שכלב, עי"ז נברא מלאך שמשפיע נבואה לכלי הנבואה. כי הנבואה באה מבחי' כרובים, בבחי' (במדבר ז) וישמע את הקול מבין שני הכרובים. וכרובים הם אנפי זוטרי [ג]. והם נשפעים מן המלאך, בבחי' (בראשית טח) המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים, שהם אנפי זוטרי (וזהו בראשית ד' י"ח):

בחי' כרובים [ג]. וזה המלאך שרשו מיראה, כי זה אותיות מלאך ר"ת י"כי אין מחסור ליראיו (תהלים לד). ואוי נמשכת נבואה, ואפי' קטנים יכולין להתנבאות, בבחי' (יואל ג) ונבאו בניכם ובנותיכם [ג]:

ז אך צריך ליוהר מאוד" מהתמנות, כי זה הוזהב ליראה יש לו השתוקקות להתמנות, כי מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין (ברכות ו ע"ב) ומחמת שדבריו נשמעין הוא משתוקק להתמנות. אבל צריך לשמור עצמו מאד מהתמנות, כי ההתמנות מפסיד השפעת הנבואה, בחינות המלאך הנ"ל הנעשה ע"י היראה. וזה שאמר יהושע למשה (במדבר יא) כשאמר לך לו אלדד ומידד מתנבאים במחנה אדוני משה כלום, פירשי' (והוא בסנהדרין יז) הטל עליהם צרכי ציבור והם כלים וכו'. כי צרכי צבור היינו התמנות, מכלה ומפסיד הנבואה כנ"ל, כי נעשה מאותיות מלאך כלום:

ח ועי" השפעת הנבואה, אע"פ שאין מי שיתנבא, רק שיש בחי' השפעת הנבואה בעולם, עי"ז נגאלת ונפדית התפילה [ג]. כי התפילה היא גבוה מאד, ובני אדם מזולזין בה, וכשעומדין להתפלל הפיצים לפטור התפילה מעליהם, כמאמר רז"ל (ברכות ו' ע"ב) ברוב זולות לבני אדם [ג], אלו דברים העומדין ברומו של עולם ובני אדם מזולזין בה' וכו' [ג]. ועי" הנבואה נגאלת התפילה מן הגלות, בבחי' (בראשית כ) פי נביא הוא ויתפלל בעדך. שע"י נבואה, התפילה בשלימות, כי התפילה היא בחי' (ישע"י נז) בורא נוב שפתים בחי' נבואה:

ט יוכשנגאלת ונפדית התפילה, אזי נופל כל הדאקטיריי, כי אין צריכין לרפואות. כי כל הרפואות הם ע"י עשבים, וכל עשב ועשב מקבל כח מוככ ומזל המיוחד לו, כשרו"ל (מ"ר בראשית פ' י' [ג]) אין לך כל עשב ועשב שאין לו כוכב ומזל שמכה אותו ואומר לו גדל. וכל כוכב ומזל מקבל כח מוככים שלמעלה ממנו, והעליון מהעליון ממנו, עד שמקבלים כח מהשרים העליונים, כמ"ש (כת"ז תי' מד ד' עט ע"ב [ג]) כל כוכביא לוויין דא מן דא סיהרא לווי מן שמשא [ג] וכו', פי גבוה מעל גבוה וכו' [ג]. והם כולם בחי' לווי"ם זה מזה, וזה מזה עד שמקבלים ולוויין מהשרים העליונים והשרים מקבלים מהעליונים מהם, גבוה מעל גבוה, עד שכולם מקבלים משרש הכל שהוא דבר ה', כ"ש (תהלים לג) בדבר ה' שמיום נעשו וברוח פיו כל צבאם. וע"כ כשזוכי"ל לתפילה, אין צריכין לרפואות העשבים. כי התפילה היא בחי' דבר ד"ל שהוא שורש הכל. וזה בחי' נביא ר"ת בדבר י"י שמים נעשו, כי האלק ה"ה היא רקיע המבדיל בין מים למים [ג] (תיקון ה') ותיקון מם [ג]* כי ע"י נבואה זוכין לתפילה שהיא בחי' דבר ד'

האלק ה"ה היא רקיע המבדיל בין מים למים [ג] (תיקון ה') ותיקון מם [ג]* כי ע"י נבואה זוכין לתפילה שהיא בחי' דבר ד'

האלק ה"ה היא רקיע המבדיל בין מים למים [ג] (תיקון ה') ותיקון מם [ג]* כי ע"י נבואה זוכין לתפילה שהיא בחי' דבר ד'

מלאכי השרת וגבוה מעל גבוה זה הקב"ה
 מתרלו - לויס
 מתרלו - כשוכין
 מתרלו - לתפלה
 מתרלו - דבר ה'
 גסבדפורר ותרלו - היא ומתורלו - הוא
 בראשית א' ו'
 תיקון ה דף ט: ותיקון מ דף פ:
 מתרלו - וכשעומדים
 תהלים יב ט'
 גס בדפורר ותרלו - בה, ומתורלו - בהם
 עפרשי"י שם בגמ' כגון תפילה, שעולה למעלה.
 בתקפא ש שטאלית וימנית
 פסקא ו'
 בדפים שלנו דף פב:
 עיין קיצור לק"מ ב' ב' מדוע נקט דווקא לבנה ותמה משאר כוכבים
 * קהלת ה' ויעיין מדרש זוטא קהלת ה' ז' וגבוהים עליהם אלו ואלו כולה לופטר ממנו

ליקוטי

כנ"ל. וזה בחי' (תהלי' קו) **ישלח דברו וירפאם וימלט משחיתותם** ישלח דברו וירפאם, היינו שמקבלין כל הרפואות רק ע"י דבר ד' דהיינו תפילה, אזי **וימלט משחיתותם**, היינו עשבים, בחי' הקוצר לשחת [א], כי אין צריכין לרפואת העשבים כנ"ל:

וזהו בחי' (שמות כג) **ועבדתם את ה' אלקיכם וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך**. ועבדתם את ה' עבודה זו תפילה (כ"ק צבג), אזי וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה וכו'. היינו שיהי' לך רפואה ע"י לחם ומים [ב], ע"י שיתברכו מן שרש הכל, דהיינו דבר ה', בחי' תפלה, ויהי' ללחם ומים כח לרפואות כמו עשבים כי התחלקות הכחות, שזה העשב יש לו כח לרפואת חולאת פלוני, וזה חולאת פלוני, וכיוצא בזה, כל חילוקי כחותם: הוא רק למטה, אבל למעלה בשורש הכל דהיינו דבר ה', הכל אחד, ואין חילוק בין לחם ומים ובין עשבים. וכשאוהזין בהשורש דהיינו דבר ה' בחי' תפלה, יכולין להמשיך כחות הרפואה לתוך לחם ומים ויהי' לו רפואה ע"י לחם ומים, בחי' **וברך את לחמך וכו' והסירותי מחלה וכו' כנ"ל**:

יאך יש ג' עבודות שהם מפסידין עבודות התפילה. והם ג' מדות [ג], היינו, א', אל תהי' בו לכל אדם, (אבו' פ"ד) שלא לבנות שום אדם: ב', ע"י, ואפילו קילקול האמונה שאין האמונה בשלימות, הוא ג"כ בחי' ע"י: ג', שמירת הברית היינו מי שאין שומר הברית כראוי. כי כל ג' מדות אלו הם בחי' עבודות דס"א ומפסידין עבודת התפילה [ד]. ביוזי אנשים הוא בחי' עבודה כמו שמצינו באחי יוסף על שכיוזו אותו ולא האמינו שהוא יהי' מלך, ע"יז נפלו לבחי' עבדות, ואמרו לו **הננו לך לעבדי** (בראשית נ:), ע"י כ"ש (שמות כ'): **אנכי יד' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרי' מבית עבדים**. כי ארץ מצרים מלאה גילולים וע"י [ה], וע"כ נקראי' **בית עבדים** בחי' עבדות הנ"ל (:). שמירת הברית מי שפוגם בו הוא ג"כ בבחי' עבדות, בבחי' הם שנא' בו (בראש' ט) **ארור כנען עבד עבדים יהי' לאחיו**: וצריך לצאת מג' עבודות אלו, דהיינו מג' מדות הנ"ל, ואז זוכין לעבוד' התפילה, ואז יכולין להתרפאו' בכל דבר שבעולם אפי' בלחם ומים כנ"ל. וז"פ (פסחי' כה) **בכל מתרפאין**, היינו בכל דבר שבעולם יכולין להתרפאות ובתנאי, **הוין מע"ז וגילויי' עריות וש"ד**. דהיינו ג' מדות הנ"ל, שהם בחי' ג' עבודות כנ"ל. היינו כשיוצא מג' מדות אלו, אזי **בכל מתרפאין**, אפי' בלחם ומים כנ"ל. כי כשהוא הוין מג' עבודות הנ"ל, ואז זוכה לעבודת התפילה, אזי יכול להתרפאות בכל דבר שבעולם כנ"ל:

יא ודע שיש חילוק בין החולאת. כי יש חולאת שהוא בחי' צומח. כמו שזורעין גרעין בארץ, והוא נרקב, ויוצא ממנו שמנונית ונעשין גידין, וניתוספין אלו על אלו עד שנעשה השורש. וממנו יוצא כמו ענפים, ומאלו ענפים עוד ענפים אחרים, עד שצומח הפרי. כמו כן יש חולאת שגדל באדם כמה שנים. ויש חולאת שהוא באדם בתולדה מאביו ואמו, ואינו

תקעו ממשלה א

מוהר"ן תנינא ב.

נתגלה אלא לעת זקנותו. ובשעת צמיחת וגידול החולאת, אזי החולאת נסתר ונעלם מעין כל חי, ואין שום אדם יודע ממנו. רק שיש מיושבים שנולדים באדם אז בעת גידול החולאת, שהם סימנים על החולאת, וכן ברפואת העשבים יש ג"כ חילוקים, שיש חולאת שיוכל להתרפאות ע"י עשב אחד. ויש חולאת גדול מזה שצריכין לרפאותי' מורכבים להרכיב כמה עשבים לרפואה. ויש שצריכין רפואות ממרחקי' לרפאותו. ויש חולאת שאין מועיל לו שום רפואה, כי כח החולאת גדול מכח העשבים. ובתחילת² צמיחת החולאת קודם שנצמח ונתגלה היו יכולין לרפאות אותו בקל. רק שאז חי' נעלם ונסתר מעיני' כל, ואין יודע ממנו רק הש"י לבד. אבל כשאוהזין בבחי' דבר ד"י בחי' תפלה כנ"ל, שאזי מקבלין הרפואה מכל הדברים שבעולם אפי' מלחם ומים, בבחי' ככל מתרפאין כנ"ל, אזי יכולין להתרפאות אפי' בעת צמיחת החולאת, בעת שהוא נסתר מעין האדם. מאחר שאין צריך לרפואות כלל, רק רפואת ע"י לחם ומים כנ"ל ע"כ גם אז, היינו בעת שעדיין לא נתגלה החולאת, יוכל ג"כ להתרפאו' ע"י לחם ומים שאוכל אז. וזהו בחי' (שמו' טו) **כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני סודי רופאך**. והקשו כל המפרשי', אם לא ישים מה צורך לרפואה (י'). אבל לפי הנ"ל מיושב היטב, פי' **כל המחלה וכו' לא אשים עליך**, היינו שלא יביא אותך לידי מחלה כלל, כי ירפא אותך מקוד' בעת צמיחת המחלה וזה **כי אני ה' רופאך**, אני ה' דייקא היינו בעת צמיחת המחלה שאז אין יודע ממנו רק אני ה': אז ארפא אותך, ע"י בחי' דבר ה', בחי' תפלה. ולא יבא לידי מחלה כלל, כי יתרפא מקודם בעת צמחתו כנ"ל: וכל זה תלוי בתיקון התפילה כנ"ל. ותיקון התפילה הוא ע"י שיוצאין מג' עבודות הנ"ל. וזהו בחי' (שם) **ויאמר אם שמוע וכו' והישר בעיני תעשה, והאזנת למצותיו, ושמרת כל חוקיו, זה בחי' תיקון הג' עבודות הנ"ל. והישר בעיניו תעשה**, זה היפך ביוזי אנשים, כי כשמכוח אנשים נאמר (איוב לג) **ישור על אנשים ויאמר הטאתי וישר העויתי וכו'**, כשרו"ל (יומא פז ע"א)³ **והאזנת למצותיו**, זה בחי' תיקון הברית בבחי' (בראש' כא) **וימל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים כאשר צוה אותו אלקים. ושמרת כל חוקיו זה בחי' תיקון אמונה היפך ע"י פגם אמונה שנאמר עליהם (ירמ' י) חוקות העמים הבל הוא ואזי כל המחלה אשר שמתי וכו' כי אני ה' רופאך**, כי אזי התפילה⁴ כשלימו' ויכול להתרפאו' ע"י דבר ה' וגם כשנולד ונצמח המחלה כגון כשאין זוכה להתרפאות מקודם אזי ג"כ יוכל להתרפאות ע"י בחי' דבר ה' גם ממחלה גמורה בבחי' **וברך את לחמך וכו' והסירותי מחלה מקרבך** היינו מחלה גמורה כי ע"י דבר ה' יוכל להתרפאות לעולם בכל דבר שבעולם כנ"ל.

תורה אור
תהלים קו (כ) ישלח דברו וירפאם וימלט משחיתותם:
שמות כג (כה) ועבדתם את ה' וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך.
בראשית נ (ח) ויבן גם אחיו ויפלו לפניו ויאמרו הננו לך לעבדים:
שמות כ (כ) אנכי ידוך אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים:
בראשית ט (כה) ויאמר ארור כנען עבד עבדים יתיה לאחיו:
שמות טו (כו) ויאמר אם שמוע תשמע לקול ידוך אלקיך והישר בעיני תעשה ותאזנת למצותיו ושמרת כל חוקיו כל הפתלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ידוך רפאך:
שמות בשלה טו (כו) ויאמר אם שמוע תשמע לקול ידוך אלקיך והישר בעיני תעשה ותאזנת למצותיו ושמרת כל חוקיו כל הפתלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ידוך רפאך:
איוב לג (כו) ישור על אנשים ויאמר הטאתי וישר העויתי ולא שנה לי:
בראשית כא (ד) ויבן אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים כאשר צוה אותו אלקים:
ירמיהו י (א) כי חקות העמים הבל הוא כי עץ מצר כרתו מעשה יד יתוש במצרים:
ישעיה לח (ג) ויאמר אנה ידוך וקר נא את אשר התחלתי לפניך באמת ובלב שלם ומשוב בעיניך עשיתי ויבן חזקתו כפי גדול:

וזה חדש בלב סו. תהי"א פי' ראשי אבות על אבות ה' ד' (גם עיין בעל הטורים מחלה אבותיהם רמו לפג הלאים שמונע ע"י הלאים ומים ע"ש)
גם בדפוד' תורלד-אני ה' רופאך, בתורלד-אני רופאך, בתורלד-אני (ה') רופאך, בתשכט - אני ה' רופאך. (בפסוק אני ה' רפאך)
גם בתורלד-בינו, בדפוד' ומתורלד-בינו
בתקפא - (יומא פה ע"ב) ובתשכט תוקן
מתורלד- התפלה
** ישעיהו לח [ומלכים-א כ ג]

ט שמוט רבה יב ה' ותנחומא פרשת בא אות ה' הובא בפרשי' שמוט ט'
כט
א *משנה במנחות עא. [משנה בפאה ב' א']
ב עיין לעיל תורה ולא קמא ועיין ככבי אור אנשי מוהר"ן סימן כד;
ג מובא בש"ש ק"א, אות שלג שלד וח"ב אות קפח
ד גם בדפוד' תורלד ותורלו ותורצו ותשכט - כחותם
ה ל"ע פתח עננותו ומים כמות ויבוא לקמן
ו אע"פ שכבר תיקן את ג' התאות מחריבי היראה שלם כנ"ל עיין פל"ח ועיין לק"ה ערלה ד' יט.
ז בתקפא ותורלו (שמו' ג), בתורלד- (שמות ג') ובתורצו תוקן
ח בתקפא (שם כ) (נמשך מהשטות הקודמת)
ט מתורלד - ה'

י בתקפא - ר' בדפוד' תורלד - ד', ומתורלד - ה'
יא **עיין סנהדרין קא**. [ו]ל' וכי מאחר שלא שם רפואה למה. עוד עיין בזה ש"ה הקדוש מסכת פסחים ביאור הגהדה אות יא תירוק בשם

תורה אור
פרשת בראשית ב (ה) וכל
שנה השנה טרם יתה בארץ
וכל עשב השדה טרם יצמח
כי לא המטיר יקוק אלהים
על הארץ ואדם אין לעבד
את האדמה:

בראשית ב (ט) ויצא יקוק
לשנה בשדה לפנות ערב
וישא עיניו וירא והנה גמלים
באים:

תהלים קג (ו) כל הנשמה
תהלל יה הלהללה:

איכה ד (כ) רוח אפינו משיח
וידן נלכד בשחיתותם אשר
אמרנו בצלו נתיח בגוים:
ישעיה מח (ט) למען שמי
אאריך אפי ותהלתי אהם
לך לבגלתי הכרימך:

אסתר ב (טו) ובהגיע תר
אסתר בת אביסל דוד קודמי
אשר לקח לו לבת לבוא אל
המלך לא בקשה דבר כי אם
את אשר יאמר הגי כרסי
המלך שטר הנשים ותתי
אסתר בשאת חן בעיני כל
ראיה:

נחמיה ט (ו) אלה הוא יודן
לבדך את ואמנתו עשית את
השמים שמי השמים וכל
צבאם הארץ וכל אשר עליה
המים וכל אשר בהם ואמה
מתייה את כלם וצבא השמים
לך משתמרים:

שמות לג (יז) ויאמר יודן
אל משה גם את תדבר הנה
אשר דברתי אעשה כי מצאת
חן בעיני ואדעך בשם:
בראשית ב (יט) ויצר יודן
אלהים מן האדמה כל חת
השדה ואת כל עוף השמים
ונבא אל האדם לראות מה
יקרא לו וכל אשר יקרא לו
האדם נפש תיה הוא שמו:
איוב כו (ט) מאחו פני כסא
פרשו עליו ענבו:

דברים א (יז) לא תכירו
פנים במשפטם כפטן בגדל
תשמעו כל הנהו מפני איש
כי המשפט אלהים הוא
ונדבר אשר יקשה מקם
מקרבון אלי ושמעתי:

שמות לג (יז) ויאמר יודן
אל משה גם את תדבר הנה
אשר דברתי אעשה כי מצאת
חן בעיני ואדעך בשם:
בראשית ב (יט) ויצר יודן
אלהים מן האדמה כל חת
השדה ואת כל עוף השמים
ונבא אל האדם לראות מה
יקרא לו וכל אשר יקרא לו
האדם נפש תיה הוא שמו:
איוב כו (ט) מאחו פני כסא
פרשו עליו ענבו:

דברים א (יז) לא תכירו
פנים במשפטם כפטן בגדל
תשמעו כל הנהו מפני איש
כי המשפט אלהים הוא
ונדבר אשר יקשה מקם
מקרבון אלי ושמעתי:

שמות לג (יז) ויאמר יודן
אל משה גם את תדבר הנה
אשר דברתי אעשה כי מצאת
חן בעיני ואדעך בשם:
בראשית ב (יט) ויצר יודן
אלהים מן האדמה כל חת
השדה ואת כל עוף השמים
ונבא אל האדם לראות מה
יקרא לו וכל אשר יקרא לו
האדם נפש תיה הוא שמו:
איוב כו (ט) מאחו פני כסא
פרשו עליו ענבו:

דברים א (יז) לא תכירו
פנים במשפטם כפטן בגדל
תשמעו כל הנהו מפני איש
כי המשפט אלהים הוא
ונדבר אשר יקשה מקם
מקרבון אלי ושמעתי:

שמות לג (יז) ויאמר יודן
אל משה גם את תדבר הנה
אשר דברתי אעשה כי מצאת
חן בעיני ואדעך בשם:
בראשית ב (יט) ויצר יודן
אלהים מן האדמה כל חת
השדה ואת כל עוף השמים
ונבא אל האדם לראות מה
יקרא לו וכל אשר יקרא לו
האדם נפש תיה הוא שמו:
איוב כו (ט) מאחו פני כסא
פרשו עליו ענבו:

דברים א (יז) לא תכירו
פנים במשפטם כפטן בגדל
תשמעו כל הנהו מפני איש
כי המשפט אלהים הוא
ונדבר אשר יקשה מקם
מקרבון אלי ושמעתי:

שמות לג (יז) ויאמר יודן
אל משה גם את תדבר הנה
אשר דברתי אעשה כי מצאת
חן בעיני ואדעך בשם:
בראשית ב (יט) ויצר יודן
אלהים מן האדמה כל חת
השדה ואת כל עוף השמים
ונבא אל האדם לראות מה
יקרא לו וכל אשר יקרא לו
האדם נפש תיה הוא שמו:
איוב כו (ט) מאחו פני כסא
פרשו עליו ענבו:

ע"י שסמך גאולה לתפילה, היינו שגאל את התפילה מן הגלות

כנ"ל, ע"י גנו ספר הרפואות. כי כשנגאלת התפילה "אזי

נופלים כל הרפואות כנ"ל, כי נתרפאין ע"י דבר ה' כנ"ל: ואזי

כל הדאקטורים מתביישין ברפואות שלהם, כי אזי אין כח לשום

רפואה, כי כל העשבים הוזרים כחם לתוך התפילה, שהוא בחי'

דבר ה', שהוא שורשם העליון כנ"ל. כי כן חובת כל העשבים,

ובל שיה השדה [2], כשאדם עומד להתפלל, שאזי הוא בבחי'

דבר ה', שהוא שורשם העליון, אזי הם מחזירין כחם לתוך

התפילה: שהוא שורשם העליון. וכשאדם מתפלל על איזה

חולאת, אזי אותן העשבים שיש להם כח לרפאות אותו

החולאת, הם מחויבים להחזיר כוחם לתוך התפילה "שהיא

שורשם, בחי' דבר ה' כנ"ל: וזה בחי' (בראשית כד) ויצא יצחק

לשוח בשדה, שתפילתו היתה עם שיה השדה, שכל שיה השדה

חזרו כחם ונתנו אותם בתוך תפילתו [3] שהיא שורשם כנ"ל.

יב וזה בחי' התנוצצות משיח, כי כל הדברים נחלקים זה

מזה במראה מעם וריח [4]. בשביל זה הדבר המגדל כל

הצמחים נקרא בשם **מטור**, ר"ת **מראה טעם ריח**. ועיקר

הוא הריח, כי אין הנשמה נהנית אלא מהריח, כשארז"ל

(ברכות מג ע"ב) איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו ולא הגוף

הוא אומר זה הריח. ועיקר התפילה היא מהנשמה, בבחי' כל

הנשמה תהלל יה (תהלים קג) ומשיח מקבל כל התפילות, כי

משיח הוא בחי' חוטם [5] בבחי' (איכה ד) רוח אפינו משיח ה',

שמוקבל כל הריחות שהם בחי' התפילות. כי יניקת התפילה

שהיא מהנשמה היא מהריח כנ"ל. וזה בחי' (ישע"י מח) ותהלתי

אהטום לך, בחי' חוטם כנ"ל. ובשביל זה, נקרא משיח, כי הוא

יונק ומקבל משיח השדה [6], דהיינו כל הריחות שבאים בתוך

התפילה שהיא בחי' חוטם, בחי' ותהלתי אהטום וכו'. ומשיח

מקבל אותם בבחי' רוח אפינו משיח ה' כנ"ל [7]:

יג וזה בחי' נשיאות חן, בבחי' [8] ותהי אסתר נשאת חן

בעיני כל רואיה (מגילה יג) שכ"א ואחד נדמה לו כאומתו. כי

זה הבעל תפלה הוא בבחי' דבר ה', שהוא השורש העליון שכל

הכחות וכל צבא השמים כולם מקבלים ממנו. וע"כ כל צבא

השמים וכל השרים העליונים כ"א וא' נדמה לו כאומתו, היינו

שהוא נושא חן בעיניהם, וכ"א וא' נדמה לו שהוא עוסק עמו

לבד, כי כולם מקבלים ממנו:

ואזי יכול להכיר המפורסמים שהם ע"י עזות, כי עזותם נופל

לפניו. כי כשזוכה לתפילה שהיא בחי' דבר ה' שהוא השורש

העליון, שכל השרים העליונים וכל צבא השמים כולם מקבלים

השמים הם משתחווים ונכנעים לשרשם שהוא בחי' דבר ה'

בחי' הבעל תפלה כנ"ל. וזה וצבא השמים לך משתחווים ר"ת

מלודת. כי כולם הם בחי' לוויין זה מזה וזה מזה עד המלוח

הגדול שהוא בחי' הבעל תפילה שהוא" המלוח הגדול. כי "הוא

בבחי' השורש העליון שהוא דבר ה' כנ"ל. וע"כ יכול להכיר

בהמפורסמים שהם רק ע"י עזות, כי אין אדם מעיז פניו" בפני

בעל חובו (כ"מ ג), וע"כ עזותם נופל לפני הבעל תפילה שהוא

המלוח הגדול כנ"ל, כי כולם הם בחי' לוויין ממנו כנ"ל: וזה בחי'

(שמות לג) כי מצאת חן בעיני ואדעך בשם, שע"י בחי'

נשיאות חן, שהוא בחי' וצבא השמים לך משתחווים, שכולם

מקבלים ולוים" ממנו, שע"י נושא חן בעיניהם, בבחי' כ"א וא'

נדמה לו כאומתו כנ"ל, ע"י ואדעך בשם, שתוכל לדעת ולהכיר

כל המפורסמים בעלי השם. כי מי שהוא מפורסם ויש לו שם

ע"י עזות, הוא נופל לפניו כנ"ל. גם ואדעך בשם, זה בחי'

הנפשות, בחי' נפש היה הוא שמו (בראשית ב). כי ע"י

המפורסמים, הוא מקושר עם כל הנפשות כנ"ל [9] שזה בחי'

מאחו פני כסא, דהיינו התקשרות לשרשי הנשמות, שהם בחי'

כסא הכבוד כנ"ל [10]:

יד ואזי יכולין לעשות ראש השנה. כי כשאדם יושב לדבר

בחבירו, זה בחי' ר"ה, שהוא יומא דדינא, שהוא יושב ודן את

חבירו. וצריך ליוחר מזה מאד, ולהסתכל על עצמו היטב, אם

הוא ראוי לזה לשפוט את חבירו. כי המשפט לאלקים הוא [11],

כי רק הוא ית' לבדו ראוי לשפוט את האדם, כשרז"ל (אבות

פ"ב) אל תדין את חבירך עד שתגיע למקומו, ומי הוא שיכול

לידע ולהגיע למקום חבירו, כ"א השי' שהוא מקומו של עולם

ואין העולם מקומו וכ"ר ויצא פ' סח הובא בפירש"י [12] פ'

תשא, וכ"א וא' יש לו מקום אצלו ית' [13], וע"כ הוא לבדו ית'

יכול לדון את האדם, כי הוא ית' בעל הרהמים, וכוודאי הוא

מקיים בנו הוי דן את כל "אדם לכף זכות [14]. ואנו רואין

רהמנותו, במה שקבע לנו ר"ה שהוא יום הדין בראש חדש. כי

זה הוא חסד גדול, כי איך היינו מרימין פנינו לבקש כפרה

מאתו ית', ע"כ עשה עמנו חסד, וקבע יום הדין ר"ה בר"ה,

שאו כביכול הוא ית' בעצמו מבקש כפרה, בבחי' הביאו עלי

כפרה הנאמר בר"ה (כשארז"ל [15] שבועות טו). וע"כ אין לנו

בושה ביום הדין לבקש כפרה, מאחר שהוא ית' בעצמו מבקש

או כפרה כנ"ל. גם ע"י שהשי' בעצמו כביכול בא לידי זה

שיצטרך לומר הביאו עלי כפרה. היינו שעשה דבר שהוצרך

להתחרט עליו ולומר הביאו עלי וכו'. ע"כ אין לנו בושה לבא

¹⁰ בתקפא- לא ברור, בדפוס ותולד ומתורג- הוא

¹¹ גם בדפוס- פניו, ומתורג- פניו

¹² מתורג- לוויין

¹³ מתורג- ולוויין

¹⁴ לעיל אות ג'

¹⁵ כנ"ל אות ב' עיין כאן פל"ח אותיות כ' כא כב, מענין המראה והכסא

¹⁶ * דברים א'

¹⁷ * בפסוק הנה מקום אתי [עוד עיין גם תורה לה לעיל דף נג. ושם נרשם ובספר היצירה פ"ד]

¹⁸ עיין לעיל ה"א תורה א' שע"י חן נחקק לו מקום בלב וזולתו. ממלא מנואל כחן לפי" שבעיני השי' כולם מולאים

¹⁹ חן, ואילו שם מנואל שארין לזה להסתכל בשכל של כל דבר ע"י תורה כחל.

²⁰ גם בדפוס ותולד- אדם, ובתורג- האדם (כלשון המשונה), ובתורג- (ה)אדם, ובתשכט- האדם.

²¹ * אבות פ"א

²² * לשון זה הוא בחולין ס: [ועיין לעיל תורה י' סוף אות ט' שגם שם ציין מוהר"ת לשבועות ולא לחולין

לשון זה נמצא גם בוהר אחר מות עט: פנחס רמח: ורע"מ פנחס רמז:]

^א בתשכט- אז

^ב לשה"כ בראשית ב' ה'

^ג מתורג- התפלה

^ד מתורג- שרשם

^ה בתורג- שהוא

^ו עיין תורה יא תנינא

^ז נקט ג' ממוחט חושים שכלם וז"ע כי יש נבלים כולם כמקושים עליהם ויש כך וקשה אם יושם טופח שיש לו כמו חוש

מושח להנגיס בעל חי שעומד עליו, ויש המנגושים את אור השמש ופונים אליו.

^ח עיין תורה ט' אות ד' ותורה ל' אות ד', ותורה לב תנינא, עיין תורה ב' כי חיותו מחטם אריך שבכתר.

^ט עיין סנהדרין צג: שמשיח יהיה מורה ודאין וע"ש פ" המרש"א ותורת חיים

^י אסתר ב' טו

^{יא} בדפוס (צילום א 170) - נמצא שכולם, ובתקפא - כי שכולם, בתורג ומתורג- נמצא שכולם

^{יב} גם בדפוס שהוא. בתורג- שהיא, (בתורג לא ברור נראה שהיא) ומתורג- שהיא

^{יג} בתורג- לא ברור ונראה שהיא

ליקוטי

תקעו ממשלה א ימי הנוכה ב

מוהר"ן תנינא ג.

המקומות הם אצלו ית', כי הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו כנ"ל. כי אעפ"י שאנו מוצאים מקומות שהי' בהם השראת השכינה, כגון בבית המקדש, אין הכוונה ה"ו שנתצמצם שם אלקותו יתברך ה"ו, כמו שאמר שלמה (מלכים א ה) הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך אף כי הבית הזה וכו', רק מהמת שהיה שם דברים נאים, כי בכיהמ"ק היה ציורא דעובדא דבראשית, וציורא דג"ע (וע' בהקדמת התיקונים [א]), וע"כ המשיך לשם קדושתו ית'. אבל הוא ית' אין העולם מקומו, רק הוא מקומו של עולם וע"כ הוא ית' יכול לעשות ר"ה, שהוא יום הדין. כי הוא מקיים אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו כי הוא מקומו של עולם כנ"ל : וזה בחי' (תהלים צג) לביתך נאזה קודש ה' לאורך ימים, היינו שהש"י המשיך רק קדושתו לבית המקדש, מהמת שהיה שם דברים נאים, אבל הוא ית' בעצמו אין העולם מקומו, רק הוא מקומו של עולם. וע"כ ה' לאורך ימים, היינו שהוא ית' יכול לעשות ר"ה, שהוא יומא אריכתא (וע' ביצה ד [ב] ודף ו ובשו"ע או"ח סי' שצג) כנ"ל. וזו שאוחז בבחי' כסא הכבוד, בבחי' שרשי הנשמות, הוא ג"כ בחי' מקומו של עולם, בבחי' (שמואל א ב) וכסא כבוד ינחילם כי לה' מצוקי ארץ וישת עליהם תבל. דהיינו ע"י בחי' כסא הכבוד שרשי הנשמות, עי"ז הוא מקומו של עולם, בחי' וישת עליהם תבל, וע"כ הוא יכול לעשות ר"ה כנ"ל :

וזה פי' תקעו בחודש שופר. תקעו, זה בחי' הממשלה הנ"ל, בחי' ותקעתיו יתד במקום נאמן כנ"ל [ב]. בחודש זה בחי' התחדשות המוחין שבשלוש רגלים [ג], בבחי' (תהלים קד) עשה ירח למועדים, שכל המועדים והרגלים הם ע"י חידוש הירח [ד]. שופר, זה בחי' הלב שניזון משופרא דשופרא (וזהו פנחס רמזו רכא: [ה] וע' תיקונים תיקון כא דף מט: [ו]). גם שופר הוא בחי' יראה, בבחי' (עמוס ג) היתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו. גם שופר הוא בחי' נבואה, בבחי' (ישעיה נה) הרם כשופר קולך. גם שופר הוא בחי' תפלה, בבחי' (תהלים קיח) מן המיצר קראתי יה וכו', וזה בחי' מיצר השופר ומרחב השופר. גם הוא בחי' שיה השדה שהורוין כהם לתוך התפילה, בבחי' ויצא יצחק לשוח בשדה כנ"ל [ז]. וזה בחי' שופר, בבחי' (יהושע ו) במשוך בקרן היוכל, ר"ת ויצא יצחק לשוח בשדה כנ"ל. וע"י כל הבחי' אלו בכסודי' ליום חגיגנו, היינו ר"ה [ח], כי עי"ז יכולין לעשות ר"ה כנ"ל :

בענין ההנבואה הנ"ל יש קשיא, כי המלאך המשפיע הנבואה דהיינו בחי' המלאך הגואל וכו' כנ"ל [ט], הוא למטה מבחי' מקום הנבואה. כי המלאך הנ"ל הוא בחי' השכינה כמוכא [י], והיא"ל בבחי' למטה מנצח והוד שמשם הנבואה. אך יש בזה דברים כגו, דהיינו כשהיא עולה למעלה מהם אזי היא"ל דייקא משפיע נבואה [כ], ואין לנו עתה עסק בזה:

ב [א] א ימי הנוכה הם ימי הודאה, כמ"ש [ב] וקבעו

שמונת ימי הנוכה אלו להודות ולהלל וכו'. וימי הודאה זה בחי' שעשוע עודה"ב. כי זה עיקר שעשוע עודה"ב להודות ולהלל לשמו הגדול ית', ולהכיר אותו ית', שע"ז סמוכים וקרובים אליו ית'. כי כל מה שיוודעין ומכירין אותו ית' ביותר, סמוכין אליו ביותר. כי שאר כל הדברים, יתבטלו לעתיד כולם, בבחי' כל הקרבנות במלין חוץ מקרבן תודה [מ"ר צו פ"ט אמור פ' כז [ל]], שלא ישאר לעתיד רק בחי' תודה והודאה, להודות ולהלל ולדעת אותו ית', כמ"ש (ישעיה יא) כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, שזה כל שעשוע עודה"ב :

בפי' ובחי' תודה שהוא שעשוע עודה"ב, זה בחי' הלכות. כי ההלכות שזוכין ללמוד בפרט מי שזוכה לחדש בהם, זה בחי' שעשוע עודה"ב, בבחי' כל השונה הלכות בכל יום מוכתה לו שהוא בן עולם הבא (גדה עג). כי כשנתחדש הלכה נתחדש שכל וידיעה, והדעת הוא עיקר שעשוע עודה"ב כנ"ל. וזה בחי' (ברכות נד ע"ב) ד' צריכין להודות, דהיינו תודה, שהם מפורשין במזמור ק"ז שסיים בסופם מי חכם וישמרו"ל אלה ויתבוננו חסדי ה'. חסדי ה', זה בחי' הלכות [מ"ג], כשרו"ל (כתובות צו). כל המונע תלמידו מלשמשו כאלו מונע ממנו חסד, שנאמר [מ"ד] למס מרעהו חסד. ושימוש חכמים זה בחי' הלכות, שהם בחי' [מ"ה] חסדי דוד שהלכה כמותו כשארז"ל (סנהדרין צג ע"ב) וחי' עמו [מ"א] שהלכה כמותו. וזהו וחי' עמו, היינו שסמוך וקרוב להש"י, בחי' שעשוע עודה"ב, שהוא בחי' הלכות כנ"ל :

ובשביל זה מכונה התודה בשם הלכה, כי תודה מביאין כשיוצאין מצרה. כי כשנפלין לאיזהו צרה ח"ו, אזי עיקר הצרה בלב, כי הלב יודע ומרגיש הצרה ביותר, כ"ש (משלי יד) לב יודע מרת נפשו, כי הלב מבין [מ"ב]. וע"כ הוא מרגיש הצרה ביותר [מ"ג]. ואזי בשעת הצרה מתכנסים כל הדמים ועולים אל הלב. כמו כשיש צרה באיזהו מקום ח"ו, אזי מתכנסים כולם אל ההכם שיש שם לקבל ממנו עצה. כמו כן נתקבצים כל הדמים ועולים אל הלב [מ"ד] לבקש עצה ותחבולה כנגד הצרה. ואזי הם שוטפים על הלב, ואז הלב בצרה וכדוחק גדול. כי לא די שהלב הוא בעצמו, כי הוא"ל מרגיש הצרה יותר מכולם, אף גם הדמים שוטפין עליו ומצירין לו מאוד. וע"כ כשיש ח"ו צרה לאדם, הלב דופק בדפיקות גדולות, כי הוא מבקש לנענע מעצמו ולהשליכם מעליו, וע"כ הוא דופק בדפיקות גדולות בשעת הצרה ח"ו. ואח"כ כשיוצאין מהצרה, אזי חוזרין תהלוכות הדמים לילך כסדר בתוך שבילי הגוף, וע"כ התודה שהיא באה כשיוצאין מהצרה, היא"ל מכונה בשם הלכה, ע"ש תהלוכות הדמים שהולכין כסדר כשיוצאין מהצרה כנ"ל :

ג ומוזה באה הולדה בנקל. כי בשעה שאשה כורעת לילד ירכותיה מצטננות ל"כשארז"ל (סוטה יא ע"ב) ועי"ז נעשה ההולדה, כי הדמים עולין למעלה [מ"ח], ואזי

תורה אור

מלכים-א ח (כז) פי האמנם ישב אלהים על הארץ והנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך אף כי הבית הזה אשר בניתו: תהילים צג (ה) עדהיך נאמנו מאד לבייך נאזר קדש ייך לארץ ימים: שמואל-א ב (ח) מקים מעפר דל מאשפת ירים אבינו להושיב עם נדיבים וכסא קבדו ינחלם כי לייך יצחק ארץ וישת עליהם תבל: תהלים ב (ד) תקעו בחדש שופר בפסח ליום חגגו: תהלים קד (יט) עשה ר"ת למיודים ששט דע מבוואו: צפוס ג (ו) אם תקע שופר בעיר וצם לא יחרדו אם תהיה רעה בעיר ויודך לא עשה: ישעיה נה (א) קרא בקרן אל מחשך כשופר הרם קולך והגד לעמי פשעם ולבית יעקב חטאתם: תהילים קיח (ה) מן המצר קראתי יה ענגי בקרבך יה: בראשית כד (טז) ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב וישא עיניו וירא והנה גמלים באים: יהושע ו (ה) והה במשך בקרן היובל בשמעכם ויבשעכם את קול השופר וירעו כל העם מרעה גדולה ונפלה חומת העיר תחתיה ויגלו העם איש בגדו:

תורה ב

ישעיה יא (ט) לא ירעו ולא יחשיתו בכל הר קדשי פי מלאה הארץ דעה את ייך כמים לים מכסים: תהילים קו (מג) מי חכם וישקר אלה ויתבוננו חסדי ייך: איוב ו (יד) לנס מרעהו חסד ויראת שדי יעווב: ישעיה נה (ג) הטו אונכם ולכו אלי שמעו ותמי נפשכם ואברתה לכם ברית עולם חסדי ייך תאמינים: שמואל-א יד (יד) והי דוד לכל דרכו משביל ויקום עמו: משלי יד (י) לב יודע פרת נפשו ובשמחתו לא יתערב רי:

10 מתרלו- וישמר
11 עיין לק"ח כלאי בהמה ד' די כי ע"י הלכות נמשך יג מדות של רחמים
12 איוב ו' יד
13 * ישעיה נה
14 שמואל-א יד די עי"ז גם טו יח
15 * ברכות סא. [פרש"י ומננין שהלב מבין שנאמר ישעיה ו' י' ולבבו יבין]
16 עיין קהלת א' יח יוסיף דעת יוסיף מכאוב
17 עיין ספר היצירה פ"ו לב בנפש כמלך במלחמה
18 בתקפא לא ברור ונראה - היא בדפוד' בתורלו ומתורלו- היא
19 בתקפא לא ברור ונראה - היא בדפוד' בתורלו ומתורלו- היא
20 בתשכס - (כשארז"ל סוטה יא ע"ב) כנראה כיון שתיבת כשארז"ל אינה בדפוד' ונוספה יחד עם המ"מ ע"י מוהר"ן
21 עיין לעיל תורה קסט, ועיין ע"ח שע"כ כ פ"ג מ"ה, ועיין לעת התנוטה פ"ה דף לה: פסא סור הללמטס והלל הפני

11 עי"ש תרגום יונתן ומצודות דוד וילקוט שמעוני תהלים פא רמז תלאל
12 בדפוד' מכאן ועד הסוף נדפס באות מרובע גדול ובתקפא נדפס באות רש"י קטן.
13 באות ו'
14 וזהו ויחי דף רל סוף ע"א, קהלת יעקב ערך מלאך
15 בדפוד' והוא
16 בדפוד' היא בתקפא- לא ברור ונראה היא. בתורלו- הוא. מתורלו- היא
17 עיין פ"ח כאן אות יט
18 נאמר בשבת תנוכה שנת תקסט (ח"מ נט) ועיין חיי מוהר"ן סימן עט וסימן שצ וסימן קכד
19 בנוסח על הניסים שאומרים בתפילה וברכת המזון מקורו בגמ' שבת כא: לשנה אחרת קבעום ועשאו ימים טובים בהלל והודאה.
20 בתקפא הניח כאן ריחון לציין מ"מ ולא ציין
21 * ע"ש [ויקרא רבה פרשא ט' פסקא ז' לעתיד לבא כל הקרבנות בשלין וקרבת תודה אינו בטל כל התפלות בשלות ההודאה אינה בטלה ופרשה כו פסקא יב כל הקרבנות בשלין וקרבת תודה אינה בטלה לעולם כל ההודיות בשלין והודיות תורה אינה בטלה לעולם]
22 בתקפא - כ
23 מתרלו - העולטס

14 דף יג.
15 דף ד' סוף ע"ב ופרש"י שם, ובדף ו. ופרש"י שם ד"ה מי אמר
16 באות ב'
17 לב מבין, לב יודע, לב רואה, לב איהו שכנתא, דלא נטלא אלא דמא צה, דאיהו קרבנא דצלותא נקיה בלא חובין ובלא פסולה,
18 לישון הפסוק אם יתקע וכן נקט רבינו לעיל בתורה ס' אות ח' [דף עג.] אבל כאן ולקמן תורה ה' תנינא אות יא ושם בסוף התורה נקט היתקע.
19 הפסוק חזור בלק"מ ה"פ כאן ולקמן בדף יט. ית. הרם כשופר ובדף יח: ולעיל תורה כב דף לד. כשופר הרם
20 בתורלו- כשופר הרם
21 מתורלו- התפלה
22 סוף אות יא
23 גם בדפוד' בכסה, ומתורלו- בכסא (אולי כי לעיל בתחילת התורה נקט רבינו כסא אנ"ש שבפסוק כתוב כסה, ואולי כדי שיהיה רמז לכסא הכבוד שלא באר רבנו היכן רמזו כאן)

מאמר תקעו ממשלה

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה

תורה זו נאמרה בברסלב בראש השנה שנת תקסט (חי"מ נט) שחל בימים ה' ו' (פל"ח)

פתיחה

בתורה זו מלמד רבינו על מדרגה נפלאה שהיא התכלית והסוף שצריך איש ישראלי להגיע אליה והיא להיות למעלה ממלאך, וזה ע"י שמכבד את הג' רגלים וזוכה לדעת שעל ידה מברר ומבטל הרע שבג' תאוות אכילה ממון ומשגל ואזי זוכה לשלימות היראה שממנה נברא מלאך המשפיע נבואה ואם עוד גם נזהר מג' מפסדי התפלה שהם פגם אמונה וביזוי אנשים ושמירת הבריית, אזי זוכה שתפילתו היא דבר ה' ששולח הקב"ה בפיו, ונעשה הוא המלווה ומשפיע חיות לכל העולמות, וגם למלאכים וכל צבא השמים.

אבל המלאכים מאד מקנאים על זה שילוד אשה קרוץ חומר שנוול מהתאוות, יהיה למעלה וסמוך מהם להקב"ה, והם תחתיו ומקבלים ממנו. ומנסים להפילו ובעקר להתאוות הידועה שעל ידה ממילא יפסיד מעלה זו.

והעצה לזה היא לאחוז בכסא הכבוד דהיינו להתקשר לשרש נשמות ישראל החצובות תחתיו, וזה ע"י שמתקשר לכל מפורסמי הדור, כי קשה להתקשר לכולם בפרטיות, וע"י שהוא נכלל בכלל ישראל שמהם עיקר כבודו ית' אזי אדרבה הוא מוצא חן בעיניהם. אבל א"א להתקשר לנשמות ישראל אלא רק מי שיכול להיזהר שלא לערב בהתקשרות זו גם את המפורסמים של שקר, ורק שמי שזכה לשלימות התפלה כנ"ל הוא יודע להכיר אותם ולהזהר מהם.

התורות שבחלק ב' אמר רבנו כשהיה חולה ובהרבה מהן מדבר ממחלה ורפואה כנראה להמשיך לו רפואה לבד מהקשר ההכרחי למהלך התורה.

ראשי פרקים

אות ה'
לתקן ג' מדות רעות הנ"ל זה ע"י שממשיך דעת אל הלב כי הדעת הוא בחי' ג' מוחין וכבוד יו"ט מסוגל לזה כי כל רגל מג' רגלים מסוגל לתקן תאוות אחת פסח ממון שבועות ניאוף סוכות אכילה אנשי שם זה בחי' ג' מדות הנ"ל
אות ו'
ע"י תיקון היראה בשלימות נברא מלאך המשפיע נבואה עד שאפילו קטנים יכולים להתנבא כי המלאך המשפיע נבואה שרשו מיראה
אות ז'
אך צריך להיזהר מהתמנות כי כשזוכה ליראה יש לו תאוות להתמנות כי דבריו נשמעים ההתמנות מזיק להשפעת הנבואה
אות ח'
ע"י השפעת הנבואה נגאלת התפלה כי התפלה גבוהה מאד ובני אדם מזלזלין בה כשמתפללים חפצים לפטור ממנה תפלה בשלמות היא בחי' בורא ניב שפתים
אות ט'
כשנגאלת התפלה נופל הדוקטוריא כי כל הרפואות ע"י עשבים ולכל עשב כבב ומזל שאומר לו גדל ומקבל כוחו מכבבים שלמעלה ממנו עד שמקבלים מהשרים של מעלה

אות א'
איש הישראלי נבדא, שיהיה לו ממשלה על המלאכים כמ"ש חז"ל עתידין צדיקים שיהיה מחיצתם לפני מלאכי השרת והמלאכים יצטרכו לשאול את הצדיקים מה פעל א-ל-אך צריך לשמר עצמו מאד, שיהיה לו כח לעמד בממשלה זו,
כי המלאכים מתקנאים מאד באדם כזה
אות ב'
והעצה על זה לקשר עצמו עם נשמות ישראל דהיינו לאחוז בבחי' שרשי נשמות ישראל שחצובות תחת כסא הכבוד
אות ג'
לקשר עצמו לשרשי נשמות ישראל צריך לידע מקור חיותן של כל הנשמות והעיקר לידע מפורסמי הדור וממילא מקושר גם לנשמות שתחתיו אך צריך לידע ולהכיר המפורסמים של שקר כי הם עזות מלכותא בלא תגא
אות ד'
אך להכיר את מפורסמי שם שקר זה ע"י יראה שלימה שבלב יראה שלימה היא רק כשמכניע תאוות אכילה ממון ומשגל כי הן מקומן בלב תינוק היונק מאשה חצופה גורם לו לתאוות ניאוף ומאישה כשרה מבטל ממנו התאוות

וזה בחי' כי מצאת חן בעיני ואדעך בשם שתדע מי הם הבעלי שם של שקר ע"י עזות גם ואדעך בשם הוא אחיזה בכסא כבוד ע"י התקשרות לאנשי שם שהם המפורסמים אות יד ואזי יכול לעשות ראש השנה דהיינו לדרון את חבירו כי אסור לדרון את חבירו עד שיגיע למקומו וזה יכול רק מי שהוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו כמו הקב"ה ע"כ הוא לבדו יכול לדרון את האדם כי הוא ית' בעל הרחמים ובודאי מקיים בנו הוי דן את כל אדם לכף זכות ורואים רחמנותו במה שקבע את ר"ה יום הדין בר"ח שהוא יום שגם הוא כביכול מבקש כפרה על עצמו שע"כ גם לנו אין בושה לבקש כפרה גם רחמנותו היא במה שהביא עצמו שכביכול יצטרך לומר הביאו עלי כפרה כדי שגם אנו לא נתבייש לבקש כפרה על כן רק הוא לבדו ית' ראוי לדרון את העולם כי הוא ית' יודע מקום כל אחד ואחד כי כל המקומות הם אצלו כי הו אמקומו של עולם אע"פ שרואים מקומות שכביכול השרה בהם שכינתו יותר ממקומות אחרים כגון בית המקדש אין הכוונה שבית המקדש הוא מקומו, אלא בגלל שיש שם ציור דמעשה בראשית וציור הג"ע המשיך לשם קדושתו בלבד. מי שאוחז בכסא הכבוד בחי' שרשי הנשמות הוא ג"כ בחי' מקומו של עולם ויכול לעשות ר"ה. וזה בחי' תקעו בחדש שופר כי תקעו זה בחי' ממשלה על המלאכים בחדש זה התחדשות המוחין בג' רגלים שופר בחי' לב גם שופר בחי' יראה גם שופר בחי' נבואה גם שופר בחי' תפילה גם שופר בחי' שיח השדה שחוזר כוחם לתוך התפלה בכסה ליום חגיגנו היינו ר"ה, כי ע"י כל הנ"ל יכולין לעשות ר"ה בענין הנבואה יש קושיא שמלאך המשפיע נבואה הוא במלכות שהוא למטה ממקום הנבואה שהוא נצח והוד אך יש בזה דברים שהיא עולה למעלה מהם אזי היא דייקא משפיע נבואה (עיין פל"ח יט)

וכולם לוויין זה מזה עד שכולם מקבלים מדבר ה' דהיינו התפלה לכן על ידה נופל הדוקטוריא ואזי הרפואה ע"י לחם ומים כי הם יתברכו מדבר ה' כל התחלקות הכוחות שכל עשב מרפא חולי אחר זה רק למטה אבל תפלה שהיא דבר ה' מרפא הכל אות י'

ג' עבודות דסטרא אחרא מפסידין עבודות התפלה והן אל תהי בז לכל אדם, וע"ז ושמירת הברית שהנופל בהם נעשה בחי' עבד

אות יא

יש חולאת שהוא כמו צמח תחילה מקנן בהעלם כמו זרע באדמה ואין יודע ממנו אלא ע"י מיחושים שיש לו מחמת גדילת החולאת

יש חולאת שהוא בתולדה מאביו ואמו ומתגלה רק בזקנותו יש חולאת שרפואתו עשב אחד ויש ע"י הרכבה של כמה עשבים ויש ע"י עשב שגדל רחוק ויש שאין לו שום רפואה כשאדם עומד להתפלל אזי הוא בבחי' דבר ה' שרש כח העשבים ואז הם מוכרחים להחזיר כוחם לתפלה וכשמתפלל על איזה חולאת מוכרח העשב המועיל לה להחזיר כוחו לתפלה

אות יב

וזה התנוצצות משיח כי כל הדברים נחלקים בטעם מראה וריח עיקר הוא הריח ממנו נהנית הנשמה עיקר התפלה מהנשמה משיח מקבל כל הריחות שהן בחי' התפלות כי הוא בחי' חטם

כי יניקת התפלה שהיא מהנשמה היא מהריח משיח נקרא על שם שיונק משיח השדה הינו הריחות שבאים בתוך התפלה

אות יג

זה בחי' נשיאת חן הבעל תפלה הוא בבחי' דבר ה', שרש עליון של כל הכוחות וכל צבא השמים מקבלים ממנו על כן הוא נושא חן בעיניהם וכל אחד נדמה לו כאומתו וכאילו עוסק עימו לבד ואזי יכול להכיר המפורסמים של שקר שהם ע"י עזות כי עזותם נופל לפניו שכיון שהוא מלווה של כולם אין בעל חוב מעיז פניו בפני בעל חובו על כן עזותם נופל לפני הבעל תפלה

ליקוטי הלכות

או"ח א דף לז: ציצית ג – מבאר באריכות ענין המקום ולמעלה המקום

או"ח ב דף קח ברכת הריח ב

או"ח ג דף פג: ראש חודש ב – (ב) יו"ט חל במילוי הלבנה הפך מאורות חסר שמשם נמשך הג' תאוות

או"ח ג דף רכו: סוכה ה

או"ח ג דף ער השמטות

יו"ד ב דף קסג: ערלה ד (ב) מפורסמים של שקר בחי' עץ הדעת טוב ורע, הם מתקעד דורות (ט) ג' תאוות שמפסידות את היראה הן בחי' ג' עבודות שמפסידות את התפלה רק בחי' דקה יותר.

חו"מ א דף כג: הלואה ב

חו"מ א דף סו גבית חוב מלקוחות ה

חו"מ א דף ע: הרשאה ה

חו"מ א דף עג ערב ה

חו"מ א דף רו שלוחין ד מלאך כל מהותו היא שליח וזה שייך רק תחת המקום, כי מעל המקום א"צ שליחות.

שיחות השייך לתורה זו

מאמר "תקעו-ממשלה", בליקוטי תנינא סימן א', נאמר בראש-השנה תקס"ט [שחל ביום חמישי ושישי (פל"ח דלהלן)], וקדם לזה ספר מראה נוראה, כמבאר במקום אחר (להלן בחי"מ סי' פ"ד, מובא להלן): (חיי-מוהר"ן, סעיף נ"ט).

בשנת תקס"ח הנזכר – לעיל בסופו, אחר שבא מלמברג לפה, הביא לו איש אחד כסא נפלאה, שעשאה בעצמו ביפי ואמנות גדול, ואז, בסמוך אחר-כך, ספר המראה הנראה שראה, שהביאו לו כסא, והיה איש סביבה וכו', ונתתבה במקום אחר (חיי"מ סיף פ"ד דלהלן), ואני לא זכיתי להיות אצלו בשעה שספר זאת המעשה, ולא שמעתייה מפיו הקדוש, רק מפיו חברי. אחר-כך, בראש-השנה תקס"ט, אמר התורה "תקעו" הראשונה, הנדפסת בתחלת הספר "לקוטי תנינא", וזאת התורה היא כמו פרוש על המעשה הנראה של הכסא הנזכר – לעיל; והדברים עתיקים, נפלאים ונוראים מאד, איך שמתקבצין ומתחברין עניני המעשה הנזכר – לעיל עם התורה הנזכר – לעיל, ואין להאריך בזה כאן:

והנה בראש-השנה זה לא היה שום דרך הטבע, שיאמר תורה ברבים, בפרט לפני אנשים הרבה כאלה, שהיה כמה מאות אורחים, חוץ בני העיר, והוא היה חלוש מאד מאד, ואף-על-פי-כן היה השם – יתברך בעזרו, וגמר כל התורה ברבים באריכות נפלאה, בדרך הנורא, אשרי און השומעיה; ואחר-כך לא היה באפשרי להטריחו שאכתבה בפניו, כי היה עליו לטרח גדול, והוא היה חלוש מאד, והשם – יתברך עזרני בדרך הנפלאים, שיגעתי בכמה יגיעות, עד שכתבתי אותה; והראיתייה לפניו והוטבה בעיניו, בעזרת השם יתברך: (ימי מורה"ן, סימן ל"א-ל"ב).

מה שספר קדם ראש-השנה תקס"ט, סוף קיץ תקס"ח. ובאותו העת הביא לו השוחט מטעפליק כסא נפלאה, וסמוך לזה ספר זאת שראה במראה או בחלום, שהביאו לו כסא והיה איש סביבה, והלכו כל העולם, אנשים ונשים וטף, לראותה, וכשחזרו משם, אזי תכף נתקשרו זה עם זה ונעשה שדוכים ביניהם, וגם כל מנהיגי הדור כלם הלכו לראותה. ושאלתי: כמה היא רחוקה ומפני מה תכף נעשו שדוכים. והלכתי והקפתי סביבם לילך שם, ושמעתי שהולך ובא ראש-השנה, והייתי מספק אם לחזור אם להתעבב שם, והייתי נבוך בדעתי, ואמרתי בלבי: איך אפשר בכאן על ראש-השנה; ואמרתי בדעתי: לפי הגוף חלוש שיש לי, למה לי לחזור, והייתי שם. ובאתי להכסא, וראיתי שם ראש-השנה, ראש-השנה ממש, וכן יום-כפור, יום-כפור ממש, וכן סבות ממש. גם שמעתי שהיו צועקים: "חדשיכם ומועדיכם שנה נפש" (ישעיה א, יד); מה לכם לדון את העולם, ראש-השנה בעצמו ישפט. וברחו כלם עם כל מנהיגי הדור, בלך רחו. וראיתי שם, שהיה חקוק על הכסא כל צורות של כל ברואי עולם, וכל אחד היה חקוק עם בת-זוגו אצלו, ובשביל זה נעשין תכף שדוכים, כי כל אחד מצא שם וראה בת-זוגו. ומאחר שבמימים הקודמים למדתי, נפל בדעתי, שפסוק: "ברסיה שבין די נור" (דניאל ג, ט), ראשי-תבות "שדכן", כי על-ידי הכסא נעשין שדוכים בנזכר – לעיל. גם "ברסיה" ראשי-תבות: ראש-השנה, יום-כפור, סבות, ועל-כן בשמיני-עצרת וזוגא דמטרוניטא (עי' זוהר ח"ג דף צ"ג: צ"ג). ושאלתי: מה יהיה פרנסתי. ואמרו לי, שאהיה שדכן. והאש הקיף סביבו, כי באמת ראש-השנה היא טובה גדולה, כי הוא מועד שהלבנה מתפסה בו, שעל-זה נאמר (חולין ט): "הביאו עלי כפורה", והוא טובה גדולה להעולם, כי על-ידי זה אנו יכולין לבקש כפורה בראש-השנה. עין כל זה בהתורה "תקעו בחדש שופר-ויבין ה' את הצלע", המדבר משרשי נשמות הפולאים בכסא, עין שם היטב כל התורה בלקוטי תנינא סימן א', כי הוא פרוש על המעשה הנזכר – לעיל, כי זאת התורה נאמרה בראש-השנה שאחר זה הספור. והדברים סתומים ונעלמים מאד, גם חסר קצת כי לא נכתב בשלמות. ופעם אחת דבר מהמעשיות, והזכיר אז ענין זה, מקשר המעשה הזאת עם התורה הנזכר – לעיל, כמה נורא ונפלא ונשגב מאד הענין הזה למי שיש לו לב להבין, ואז אמר: אם אין אתם שמחים, איני יודע מה לכם. כלומר, שראוי לנו לשמח על-כל-פנים מאד תמידי, בשזכינו לטעם אורות נוראות כאלו וכו'. ואחר שספר המעשה הזאת אמר, שאתם יכולין לומר עליה תורה כל ימי חייכם. וגער בנו על שאין אנו שמחים, ואמר שראוי לנו לשמח מאד מאד: (חיי מורה"ן, סימן פ"ד).

אמר: שאצלו איש ואשה שוין; הינו שאין לו שום צד מחשבה בשרואה אשה, רק הכל שונה אצלו בעיניו כאלו רואה איש. ואמר, שאינו מתירא לא מאשה ולא ממלאך. ובזה יש הרבה לכאר, כי מי שיש לו עדין איזה צד פחד כל שהוא מהרהורי אשה, אפלו אם הוא צדיק גדול באמת, רק שאינו נקי בתכלית הזכור, ועדין יש לו איזה פחד כל שהוא מזה, הוא צריך לפחד ממלאך. אבל הוא זכרונו-לברכה התפאר, שאין לו שום פחד מזה, על-כן אין לו פחד ממלאך. וזה מרמז בדברי רבותינו – זכרונו-לברכה בקדושין (פ"א): "אנא בשרא ואנת איש ואנא עדיפנא מנך", שאמר רב עמרם חסידא אל המלאך, ומובא בדבריו זכרונו-לברכה בהתורה "תקעו-ממשלה" בלקוטי תנינא, בסימן א, עין שם היטב: (חיי מורה"ן, סימן ת"ד).

המעשה מרפואת חלי הראה לרבי נפתלי זכרונו-לברכה, שמעתי מאבי (רבי נחמן מטולשין זכרונו-לברכה), הריני פורת משכבו, ששמע זאת מפי רבי נפתלי זכרונו-לברכה בעצמו:

אמר המעתיק (ר' אלטר טעפליקר זכרונו-לברכה): שמעתי שהמעשה כך היה: אחר ביאתו מלמברג היה דרכו לסע חוץ לעיר. ופעם אחת לקח אתו את מורה"ן זכרונו-לברכה ורבי נפתלי זכרונו-לברכה ובאו ל"קרעטשמע" אחד, ונתנו להם שם גבינה לאכל, ורבי נפתלי זכרונו-לברכה היה לו גם-כן חלי הראה כמו אדוננו מורנו ורבנו זכר-צדיק-לברכה, והוא זכרונו-לברכה ורבי נפתלי לא רצו לאכל מחמת שמוזיק לחולאת הזאת, ומורה"ן זכרונו-לברכה לא רצה לאכל בלעדס. ואמר מורה"ן זכרונו-לברכה לרבי נפתלי שיאכל ולא יזיק לו. ואמר רבי נפתלי: "אתה אומר לי! כשרבנו זכרונו-לברכה יאמר לי!" – "אז דער רבי וועט מיר זאגען!" ואמר לו אדוננו מורנו ורבנו זכר-צדיק-לברכה שיאכל עם מורה"ן זכרונו-לברכה, ואכל הרב נפתלי עם מורה"ן זכרונו-לברכה. ואחר-כך בשנסעו בחזרה העירה, עשה רבי נפתלי "א הויס" = שעול, ואמר רבנו זכרונו-לברכה: "הראיתם? אין זה כבר כולל אותו שיעול הקודם; אני חשבתי שיהיה יפטר לפני", "סאיז שוין גאר ניט דער הויס איך האב גימיינט אז ער וועט זיך פרייער אפ פארטיגען פאר מיר!" והמובן מדבריו, שבוה המאכל המשיך לו רפואה למחלתו. ואז באותו ראש-השנה אמר התורה "תקעו ממשלה" (בלקוטי-מורה"ן תנינא, סימן א), ושם מובן זה, שיכולין להמשיך כחות הרפואה לתוך כל דבר מאכל, עין שם, וכו': (כו"א אנשי מורה"ן ס"ד; מובא בשיש"ק ח"א, טעמים: של"ג-של"ד).

ופעם נסעו רבנו ומורה"ן זכרונו-לברכה באיוו נסיעה, בדרך נכנסו לנוח בביתו של אחד מאנשי-שלומו, והוא בראותו את רבנו וגלוי באים לביתו, הכין עבורם סעדה חלבית עם גבינה, על שלחן וכסאות בחוץ, בדרך הנופשים. ומחמת שרבנו סבל כבר אז ממחלת השעול, לא רצה לאכל את הגבינה, משום שהיא מעוררת את השעול, ורבי נפתלי גם הוא לא רצה לאכל, כי גם הוא סבל מאותה מחלה, ומורה"ן עשה ברפת שהכל ואכל מהגבינה, והפציר ברבי נפתלי חברו שגם הוא יאכל עמו מהגבינה, ואמר לו רבי נפתלי: "אתה אומר לי לאכל? אם רבנו יאמר לי לאכל אזי אוכל". וכששמע זאת רבנו, אמר לרבי נפתלי: "נו, יבכך מצוה אני לך לאכל", "נו, הייס איך דיר עס". ואכל רבי נפתלי, ואחר האכילה השתעל, ונענע רבנו בראשו ואמר: "הראיתם שכבר הוא שעול אחר לגמרי?" "סאיז שוין גאר א אנדער הויס!" "אני חשבתי שהוא יפטר מהעולם עוד

לפני, וכעת רואה אני שעוד תהיה לו גם אריכות ימים... "איך האב געמיינט אז ער וועט זיך נאך אפפארטיגן פאר מיר, אצינד זעה איך אז ער וועט נאך האבן אריכות ימים אויף...": (– שיש"ק ח"ב, סעיף קפ"ח).

אמרו אנשי-שלומו לענין המבאר בתורה א' חלק ב' בענין הממשלה על המלאכים וכו', שלאמת כל יהודי ויהודי בכל מצוה ומצוה שעושה הרי הוא גבוה מהמלאכים ויש לו ממשלה עליהם, אולם פונתו הקדושה בלשון שתפס "ממשלה על המלאכים", שיזכה שתהיה ממשלה זו במקום נאמן וקיים, והיינו שתהיה ממשלה קבועה ושייתעלה בכך מדרגה לדרגה. ועל זה יסד את כל המאמר הנזכר – לעיל בחינת "ואמניניה אמרכל משמש באתר קים", במבאר שם במאמר: (– שיש"ק ח"ו, סעיף ר"ט).

לענין המבאר בתורה א' חלק ב' בענין בנין וחרפן היראה שהיא בחינת ירושלים. הקשה רבי לוי יצחק בנדר זכרוננו – לברכה, למה נקט רבינו זכרוננו – לברכה ענין מחריבי ירושלים, הלא חורבן אינו שייך אלא בדבר הבנוי, והיכן היא ירושלים הבנויה? ותירץ: שעל כן בהכרח צריך לומר: שכל אחד במעשיו הטובים בכל פעולה ופעולה של קדושה הרי הוא בונה את בחינת ירושלים שלו, וכך נבנית מעט מעט קומת הקדושה שהוא בנין ירושלים. וקשקלקל ופוגם במעשיו הנובעים מקלקול מדת היראה, ואינו נזהר אחר – כך לתקן השלש מידות המבוארים בתורה – הרי הוא גורם לחרפנו, והולך ומחריב בכל עת בנין ירושלים הנבנה בכל עת על ידי המעשים הטובים שלו ושל ישראל וחזור חלילה. ושייך ענין זה לכל אחד בדרגתו שנמצא בה, ומדי יום ביומו ממש, שפעם בונה את ירושלים במעשיו הטובים, ופעם מחריבו חס – ושלום. ועל כן אף עתה בימינו הגם שנתרב כבר בית-המקדש בכלליות, הרי שבאופן פרטי שייך שוב אף גם היום הן בחינת בנין ירושלים והן חרפנה: (– שיש"ק ח"ו, סעיף רפ"א; ומעדני מלך סקי"א).

וזהו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (ברכות ג): 'ועל כל משמר ומשמר יושב הקדוש-ברוך-הוא ושואג פארי'; היינו על הפסד היראה, בחינת: "אריה שאג מי לא יירא" (עמוס ג).

שמעתי מהרב החסיד ר' לוי יצחק בנדר ז"ל, שדייק בתיבת 'כארי', והיינו כפי בחינת היראה כן השאגה, כי קול הזעקה על נפילת הדעת בא על-ידי פגם היראה, והיינו 'כארי' – כפי בחינת היראה שהוא בחינת אריה, כמו שכתוב "אריה שאג מי לא ירא": (– מעדני מלך, סקי"ח).

הקדמה

בתורה זו מדבר רבינו על תכלית השלימות של מדרגת איש ישראל, והיא שיהיה לו ממשלה על המלאכים ובאות יב נראה שכונתו למדרגת משיח. והיא מדרגה של שלימות התפילה דהיינו שע"י שלימות היראה זוכה למלאך המשפיע נבואה ואזי מרגיש עומד לפניו ית' ומתפלל בכל כוחו בשלימות האמונה והקב"ה משלח בפיו תפלה שהיא דבר ה' ממש, (עיינן גם תורה מח) ובמדרגה כזו הבעל תפלה תפילתו היא מקור השפע לכל העולמות ולכל צבא השמים שגם הם מקבלים ממנו, והם תחתיו.

ממשלה על המלאכים

ובאמת בחי' ממשלה על המלאכים נעשית בכל התגברות על היצה"ר כי גם הוא מלאך, שמכניס בו מחשבות רעות ומסיתו לעבירה. ובכל מדרגה צריך להנצל מהם אבל תמיד לשאוף למדרגה היותר גדולה וגם למדרגה היותר גדולה שאפשר שהיא התכלית כנ"ל.

והמלאכים מאד מקנאים במי שיש לו איזה ממשלה עליהם, וזהו היצה"ר המתגבר ומתחדש באדם בכל יום (כמבואר בסוכה נב: שתי הגרסאות, וביארו המפרשים שהמתחדש הוא במחשבה ומתגבר בתאוה) וככל שאדם גדול יותר יצרו גדול יותר (שם) כנראה כי יותר מתקנאים בו המלאכים. ואפילו מי שזכה לתפלה שהיא דבר ה' מקנאים בו המלאכים שהם צריכים להיות מקבלים ממנו ורוצים להפילו ויש בכוחם להפילו לתאוה הידועה, כי טוענים מה לילוד אשה קרוץ חומר הנולד ע"י התאוה להיות בינינו ובין הקב"ה.

ובאמת צ"ע כיון שמלאך אין לו בחירה אלא הוא שלח לעשות רצונו ית' א"כ מה השייכות לייחס לו קנאה בני אדם, לכן נראה שהכוונה למדת הדין המקטרגת על כל ילוד אשה העולה במדרגות הקדושה וכ"ש בכוונות ושמות קדושים לגנזי דמלאך שאין רשות רק בזכות הרבים ע"י התקשרות לכלל ישראל. ואע"פ שרוחין ושדים גם להם אין בחירה כי כל הבחירה היא כדי לקבל שכר, אלא הם לעומת המלאך נבראו עמ"נ שלא לעשות רצונו ית' הנגלה (דפשיטא שגם אותם ברא הקב"ה כי רצונו שתייה בחירה של רע אבל הכל לצורך האדם) והאדם נברא משני הכוחות דהיינו שיש בלבו מלאך מימין וש-ד משמאל ודעת להכריע ולבחור מי מהם ישלוט על מעשיו.

יראה

ליראה שלימה זוכים ע"י שמכבד את הג' רגלים וזוכה בהם לג' חלקי הדעת שבכוחם לבטל ג' תאוות שהן אכילה ממון ומשגל. וכשיוצא מג' התאוות הגשמיות שהן חורבן הלב, אזי זוכה לבנין היראה שבלב.

ומי שזכה לשלימות היראה כנ"ל אזי דבריו נשמעים כמבואר בגמ' ברכות דף ו: ואזי מנסים המלאכים להסיתו לקבל התמנות ובזה טעה קורח (כמבואר בפל"ח), כי באמת זכה ע"י ג' רגלים לג' חלקי הדעת ולשלימות היראה

והיו דבריו נשמעים עד שהצליח למשוך אחריו רנ ראשי סנהדרין ורצה לקבל ההתמנות של אליצפן² ואהרן הכהן, ותחילה היה לשם שמים אלא שמזה נפל עד שכפר ממש.

ובאמת צ"ע לפי המבואר בגמ' שאין לו להקב"ה באוצרו אלא ליראת שמים³ וכתיב מה ה' שואל מעמך כי אם ליראה⁴. וכל העולם לא נברא אלא בשביל היראת שמים, ולצוות לו⁵. וכאן מבואר ששלימות יראת שמים זה מילתא זוטרתא כי היא רק הקרקע שעליה אפשר לזכות לתפלה בשלימות. ונראה כי כאן מדבר בעיקר ממדרגת משה רבינו ואפילו יותר שהיא מדרגת משיח⁶, והגמ' מדברת מכל אדם.

ובאמת העיקר היא יראת שמים וזה עיקר הבחירה כי הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, כמבואר בגמ' נדה טז: שחכם גבור ועשיר ובעל קומה קובע הקב"ה בשעת ההריון. כי צ"ע שמבואר בגמ'⁷ שאין הקב"ה משרה שכינתו אלא על חכם גבור ועשיר ובעל קומה ועניו והכל למדו ממשה רבנו. נמצא לכאורה שלא כל אדם יכול להגיע למדרגת נבואה, ונראה כנ"ל שבאמת מי שיש לו את כל התנאים לנבואה אצלו זה דבר קטן וקל יותר לזכות, אבל באמת כל אדם שמתאמץ כפי יכולתו יכול לזכות להשראת שכינה כמבואר בתנא דבי אליהו⁸, ולא מבקשים משום אדם אלא רק שיעשה כל שיכול לפי הכלים שלו. והעיקר שלא לקנא במי שיותר ממני, כי העיקר ע"י יראת שמים לזכות לענוה וזה עיקר מה שאדם לוקח איתו לנצח כמבואר בתורה עב תנינא. כמו שראיתי בשם החוזה מלובלין שאמר שהוא מצאצאי קרח, ואמר, סבא לא ידע שאפשר לעבוד את ה' מאחורי התנור כמו כה"ג בקה"ק.

כסא הכבוד התקשרות לנשמות ישראל

כפי שגם יתבאר לקמן שחייב אדם להרגיש שהוא חלק מקומה שלימה של נשמות ישראל, לכן אסור לבזו לשום אדם, וחייב לאהוב כל אחד מישראל, כמו שאוהב את עצמו, כמ"ש ואהבת לרעך כמוך, וכל ישראל ערבים זה לזה, כי הם קומה אחת ממש, וכמבואר בירושלמי נדרים טעם שאסור ליקום וליטור מבאר במשל שיד אחד פצעה את ידו השניה האם יעלה על הדעת שהפצועה תחזיר לפועלת, הרי אנו אדם אחד, וכך צריך להרגיש כל יהודי כלפי כל יהודי, דהיינו ממש לכאוב כל כאב שיש לו כמו בגוף אחד. וזה בחי' התקשרות לכלל נשמות ישראל במדרגה השווה לכל נפש, רוצה לומר אע"פ שזה מדרגה גבוהה לזכות לזה, אבל זה חיוב התורה לכל אחד. ונ"ל לפי המבואר לקמן שזו עצה נפלאה להנצל מהיצה"ר, כי בזה ניצול מקנאת המלאכים הנ"ל.

כי מבואר שהעיצה להנצל מקנאת המלאכים הנ"ל, היא ע"י לאחוז בכסא הכבוד, דהיינו ההתקשרות עם כל נשמות ישראל, בבחי' שרש נשמותיהם החצובות תחת כסא הכבוד, והתקשרות היא אהבה, כמבואר בתורה קל"ה, ונ"ל כי קשר היינו חיבור רוחני, הוא רק ע"י אהבה, ואהבה עושה התכללות הנשמות זו בזו, ואזי כל אחד

² רש"י (במדבר טז א) ומה ראה קרח לחלוק עם משה נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל (תנחומא) שמינהו משה נשיא על בני קהת על פי הדבור. אמר קרח אחי אבא ארבעה היו שנא' (שמות ו) ובני קהת וגו' עמרם הבכור נטלו שני בניו גדולה אחד מלך ואחד כהן גדול מי ראוי ליטול את השניה לא אני שאני בן יצהר שהוא שני לעמרם והוא מנה נשיא את בן אחיו הקטן מכולם הריני חולק עליו ומבטל את דבריו. מה עשה עמד וכנס ר"נ ראשי סנהדראות רובן משבט ראובן שכיניו והם אליצור בן שדיאור וחבריו וכיוצא בו שנאמר נשיא עדה קריאי מועד ולהלן הוא אומר (במדבר א) אלה קרואי העדה והלבישן טליתות שכולן תכלת באו ועמדו לפני משה אמרו לו טלית שכולה של תכלת חייבת בציצית או פטורה אמר להם חייבת התחילו לשחק עליו אפשר טלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פטורה זו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה:

³ ברכות דף לג: ואמר רבי חנינא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה אטו יראת שמים מילתא זוטרתא היא והאמר רבי חנינא משום רבי שמעון בן יוחי אין לו להקדוש ברוך הוא בבית גזויו אלא אוצר של יראת שמים שנאמר יראת ה' היא אוצרו אין לגבי משה מילתא זוטרתא היא דאמר רבי חנינא משל לאדם שמבקשים ממנו כלי גדול ויש לו דומה עליו ככלי קטן וקטן ואין לו דומה עליו ככלי גדול:

⁷ שבת דף לא: אמר רבה בר רב הונא כל אדם שיש בו תורה ואין בו יראת שמים דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצונות לא מסרו לו בהי עייל מכריו רבי ינאי חבל על דלית ליה דרתא ותרעא לדרתא עביד אמר רב יהודה לא ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו אלא כדי שייראו מלפניו שנאמר והאלהים עשה שייראו מלפניו רבי סימון ורבי אלעזר הוו יתבי חליף ואזיל רבי יעקב בר אחא אמר ליה חד לחבריה ניקו מקמיה דגבר דחיל חטאין הוא אמר לו אידך ניקו מקמיה דגבר בר אוריין הוא אמר ליה אמינא לך אנא דגבר דחיל חטאין הוא ואמרת לי את בר אוריין הוא תסתיים דרבי אלעזר הוא דאמר דגבר דחיל חטאין הוא דאמר רבי יוחנן משום רבי אלעזר אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא יראת שמים בלבד שנאמר ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה וגו' וכתיב ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וגו' שכן בלשון יוני קורין לאחת הן.

⁸ ברכות דף ו: ואמר רבי חלבו אמר רב הונא כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין שנאמר סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא וגו' מאי כי זה כל האדם? אמר רבי אלעזר אמר הקדוש ברוך הוא כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה רבי אבא בר כהנא אמר שקול זה כנגד כל העולם כולו רבי שמעון בן עזאי אומר ואמרי לה רבי שמעון בן זומא אומר כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה:

¹ כי במשה רבנו כתיב ותחסרהו מעט מאלקים, ופירשו שרק בהסתלקותו זכה לשער הנ'. ומשיח יזכה לזה בחייו.

¹ נדרים דף לח. אמר רבי יוחנן אין הקדוש ברוך הוא משרה שכינתו אלא על גבור ועשיר וחכם ועניו וכולן ממש.

שבת דף צב. וליגמר ממש דילמא משה שאני דאמר מר אין השכינה שורה אלא על חכם גבור ועשיר ובעל קומה.

⁸ תנא דבי אליהו רבה - פרק ט מעיד אני עלי את השמים ואת הארץ בין ישראל בין עכו"ם בין איש בין אשה בין עבד ובין שפחה הכל לפי המעשה שהוא עושה כך רוח הקודש שורה עליו,

כלול משישים רבוא. וזה א"א בשלימות רק למי שיודע שרש כל נשמה והנקודה המיוחדת בה, וזה יכול רק מי שאוחז בבחי' מקומו של עולם, בבחי' נשמות ישראל שעלו במחשבה תחילה, לכן העיקר להתקשר לכל המפורסמים ומנהיגי ישראל, שכל אחד יש תחתיו כמה נשמות מישראל. וגם מי שזכה לדעת כל הנשמות בפרטיות במקום שרשן וחיותן צריך להתקשר עמהן ע"י המפורסמים דייקא.

לפי המבואר בסוף התורה שההתקשרות לנשמות ישראל בשלימות יכול רק מי שזכה לאחוז בבחי' מקומו של עולם, שזוכה להשיג אותן מצד שרשן שעלו במחשבה. נראה שבמבט כזה לא ניכרים כלל ישראל/י המפורסמים של שקר כי מצד נשמותיהם הם ישראל כשרים ורק רע דבוק בהם בחיצוניות שלא נמצא בשרשן, ועל כן צריך להתקשר גם למפורסמים עצמם למטה, ששם ניכר העזות ונופלת קצת לפני הבעל תפלה, ועי"ז מכיר אותם כמבואר בפל"ח. אלא שלפי זה צ"ע שנמצא שלהכיר את המפורסמים של שקר יכול הבעל תפילה עוד לפני שזוכה למדרגת מקומו של עולם. ואולי אה"נ תחילה מכיר להזהר מהמפורסמים של שקר, ואח"כ עולה למדרגת מקומו של עולם ואוחז בשלימות בכסא הכבוד ע"י שמכיר כל נשמה מצד שרשה, ורק אז מתבטלת קנאת המלאכים ומוצא חן בעיניהם. וצ"ע.

וטעם לצורך ההתקשרות נראה לומר כי אדם יחיד אפילו הגדול ביותר ואפילו במדרגת משיח כשלעצמו יש בו חסרון היותו ילוד אשה קרוץ חומר ויש עליו קטרוג המלאכים שאינו ראוי לבוא כך לפני המלך, ורק כשכולל עצמו בכלל נשמות ישראל אזי נכלל בכל הכבוד הנמשך מכלל ישראל ובוזה יכול לבוא לפני המלך בלא שיקנאו המלאכים ובלא שתקטרג עליו מדת הדין, כי מצד כבוד המלך אדרבה הכבוד הוא מהרחוקים דייקא וע"י בחירה דייקא נמצא שמצד הכבוד בוודאי נשמות ישראל חשובות יותר מהמלאכים, אבל דייקא בכלל ולא בפרט כי משה רבינו דייקא בגלל גדלותו שנקרא איש האלקים ודרשו שחציו אלקים וקרוב למלאך אלקים על כן הכבוד הבא ממנו יש בו בחי' של הקב"ה מכבד את עצמו כמבואר בזהוהר ריש יתרו שהכבוד שהיה כשיתרו התקרב היה עצום אע"פ שמושה רבנו היה אז.

סכנת התקשרות למפורסמים של שקר

וכיון שהתקשרות היא אהבה וקשר, צריך זהירות גדולה כשמתקשר למפורסמים שבדור שלא יתקשר גם למפורסמים של שקר שהם עזי פנים שבדור, שהיא מלכותא בלא תגא, כי עזותם מזיקה מאד כי הם מתקעד דורות שלא נבראו אלא רק מעט מהם שתל הקב"ה בכל דור, והם נשמות שרובו ככולו רע (לק"ה ערלה ד' ב) ולא היו בהר סיני במתן תורה (כמבואר בגמ' כל מי שיש בו עזות לא עמדו רגלי אבותיו על הר סיני עיין תורה לח ולק"ה סוכה ה' א') ורק מעט טוב שעל כן שתל אותם בכל דור/א, והתקשרות אליהם היא פגם גדול, בבחי' אכילת עץ הדעת טוב ורע. לכן מי שלא יודע להכיר אותם ולהיזהר מהם לא יכול לאחוז בכסא הכבוד ולהינצל מקנאת המלאכים.

נ"ל טעם שדווקא ממפורסמים של שקר ע"י עזות מזהיר רבנו כי אע"פ שיש עוד אפשרויות למשוך בני אדם ולהיות מפורסם של שקר כגון לשון מליצית וחריופת השכל אע"פ שהם בלא יראת שמים, ורבנו סיפר על מפורסם אחד שהס"מ נתן לו אלף מופתים כדי לפתות בני אדם ללכת אחריו כדי שהתרחקו מהצדיק האמת. אבל כנראה דייקא העזות פנים היא תכונה רעה שמזיקה למתקשר עימו מאד.

ואולי אפ"ל ממה שאמרו חז"ל/י² בביצה כה: ישראל עזין שבאומות שישראל יותר קרוב ליפול בעזות דסט"א ומאידך יותר יש להם אפשרות לעזות דקדושה הנצרכת מאד לעבודת ה', כמו שאמרו באבות הוי עז כנמר.

¹ ישראל דייקא כי יש מפורסמים של שקר שהם ערב רב כמבואר לקמן. אבל עיין באות ג' הדקדוק בזה שאם הם ערב רב צריך להתרחק מהם וא"כ איך יתקשר לנשמות שתחתיהן?

² לק"ה סוכה הלכה ה אות א' – שלא יזיה מנהיג על ידי עזות, שהם בחינת מקבל טמאה, פי עזות היא בחינת קינא דמסאבותא, פמויבא מנה במאמר "מרפבת פרעה וחילו" (פסימן לח). כי ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זממתן וכו' ומי שיש בו עזות בידוע שלא עמדו רגלי אבותיו על הר סיני ולא פסקה זממתו ועל כן בו נאחזת הטמאה.

³ עיין עמק המלך – שער ה – פרק לא – ...אותן הדורות שקומטו בלא עת זמנן, כלם נפלו בעמקי הקליפה במקום המיתה, שאין שם חיות כלל ועיקר, והקב"ה ברחמיו הגדולים מעלה מהן בכל יום ויום לאט לאט. ושתלן בכל דור ודור כדי לתקן ולצרפן ולזקקן, בהיות שהן נשמות יקרות וגדולות מאוד מאוד, אלא מפני שהרע גברה עליהם כל כך, עד שהקדושה שהיתה בהם, לא היתה בה יכולת וכו' להרים ראש. והקב"ה יתעלה ויתברך שמו לבדו, מעלה אותם מדריגה למדריגה, בתחילה מגלגל אותם בדומם, ומן הדומם עולים לצומח, ומן הצומח לבעל חי בלתי מדבר, ואחר כך אל החי מדבר, בגוים או בעבדים, ואחר כך לישראלים. ולפעמים זוכה איזה נפש ומדלגת שנים או שלשה מדריגות בפעם אחת. ומורנו ורבנו האר"י זלה"ה בוצינא קדישא מסר סימן לתלמידיו שיכירו נפשות אלו. ואמר כשתראו בני אדם שהם עזי פנים, ואין להם בושה מבני אדם, תדעו נאמנה ובבירור שקודם זה הפעם היו בגלגול בהמה או חיה או עוף טמא, וכמו שלהם אין בושה גם להם אין בושה, והם הולכים אחר לימודם הראשון.

⁴ ביצה דף כה: תנא משמיה דרבי מאיר מפני מה נתנה תורה לישראל מפני שהן עזין תנא דבי רבי ישמעאל מימינו אש דת למו אמר הקדוש ברוך הוא ראויין הללו שתנתן להם דת אש איכא דאמרי דתיהם של אלו אש שאלמלא (לא) נתנה תורה לישראל אין כל אומה ולשון יכולין לעמוד בפניהם והיינו דאמר רבי שמעון בן לקיש שלשה עזין הן ישראל באומות כלב בחיות תרנגול בעופות ויש אומרים אף עז בבהמה דקה ויש אומרים אף צלף באילנות:

ונראה שדייקא עם ישראל נבחן בזה מאד, שמצד אחד ישראל עזין שבאומות, ואעפ"כ גם אמרו (תורה לח עפ"י נדרים כ.) מי שיש בו עזות פנים בידוע שלא עמדו רגלי אבותיו על הר סיני. משמע שבסיני ניתן הכח להפנות את העזות לקדושה. וצ"ע.

ואעפ"כ מסתמא הכל יחסי ובאמת מי שכל ממשלתו על המלאכים היא רק במה שהתגבר קצת על יצרו אזי קנאת המלאכים שהיא קטרוג מדת הדין אינו חזק כל כך ולכן מספיק שההתקשרות שלו לכלל ישראל בבחי' ואהבת לרעך כמוך וככל שעולה יותר במעלות הקדושה כך כדי להינצל ממידת הדין וקנאת המלאכים חייב להתעלות המדרגת אהבת ישראל וההתקשרות לנשמותיהם כדי להיות כלול בכלל ישראל כדי להיות כלול בכבוד ורק אז יש לו מעלה באמת על המלאכים שמהם כמעט אין כבוד כידוע שאין כבוד אלא המרוחקים דייקא. ובבחי' זו אפילו משה רבנו שכלל ישראל כלולים בו הוא צריך התקשרות לכלל ישראל הרחוקים דייקא כמבואר במעשה שעלה לקבל תורה ופחד מקנאת המלאכים וא"ל הקב"ה אחוז בכסא כבודי. וכמבואר בתורה פב תנינא כיצד קיים זאת שאפילו עם הקל שבקלים היה לו התקשרות.

כסא הכבוד

ומבאר רבינו שבאמת לאחוז בכסא הכבוד בשלימות יכול רק צדיק גמור שזיכך עצמו מהרע של ג' תאוות ועוד זכך עצמו מג' מדות רעות עד שזכה לשלימות התפלה ע"י השפעת הנבואה שמשפיע לו מלאך שנברא משלימות היראה שזכה בה.

כי ע"י שמברר הג' תאוות אכילה ממון ומשגל ומבטל הרע שבהן לגמרי אזי מתקן את ליבו בבחי' בניין ירושלים וזוכה לשלימות היראה. וכשיש שלימות היראה נברא מלאך משפיע נבואה.

ועיין חגיגה יג: שנחלקו מהיכן נבראים המלאכים האם מדבר ה' או מנהר דינור, ולפי המבואר כאן נ"ל היינו הך, כי יראה היא אש כידוע כי הוא בחי' יראה וכן המלאך הנברא מיראה הוא במלכות כמבואר בסוף התורה, והמלכות היא אש בחי' תכלת דכלי ושצי ומכלה את כל המפריע להמליך את הקב"ה כמבואר בתורה מט, וכן נהר דינור הוא אש רוחני, ודבר ה' הוא אש כמ"ש בירמיהו (כד כט) הלא כה דברי כאש. ואולי אפ"ל גם להפך שכיון שאש רוחני היא יראה, נמצא נהר דינור ודבר ה' הם יראה עצומה שממנה נבראים מלאכים בבחי' "עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט" (תהלים קה ד) ויראה עצומה כזו היא בעצמה נהר דינור השורף את הרשעים בגנהם כמבואר בחגיגה יג: נהר דינור יורד על העזי פנים מתקעד דורות ששתל הקב"ה בעוה"ז ע"ש מהרש"א.

ועי"ש חגיגה יג: שנהר דינור יוצא מזיעת החיות הנושאים את כסא כבוד שבו חצובות שרש נשמות ישראל, והכסא "כְּרִסְיָהּ שְׁבִיבִין דִּי נֹר גְּלִלוּהִי נֹר דְּלֶק" (דניאל ז' ט) דהיינו שהכסא היה ניצוצות של אש וגלגלי הכסא היה אש בוער (מצודות שם) והחיות הנושאות אותו זיעתן אש נהר דינור וממנו נבראים מלאכי אש. נמצא שהמלאכים הם כמה מדרגות מתחת לשרש נשמות ישראל, והן חצובות בכסא שהוא רק ניצוצי אש. אולי כי הן גם בבחי' אהבה ולא רק יראה לכן דבוקות בו ית' ביותר ביראה ואהבה ביחד אבל המלאכים רק יראה לכן הם במרחק יותר כי הירא שומר מרחק והאוהב רוצה רוצה דביקות, והשלימות היא יראה ואהבה ביחד.

שלימות התפלה

ומי שזוכה ליראה ולמלאך המשפיע נבואה ורוצה שהמלאך ישפיע לו נבואה צריך לזכך עצמו עוד יותר, כי אע"פ שכבר ברר התאוות הנ"ל מהרע שבהן עוד צריך לזכך עצמו לבטל ממנו בחי' רע דק מן הדק שבהן להיות כלי לנבואה ודבר ה' ואז משגר הקב"ה דבר ה' בפיו עד שנעשה להבעל תפלה שהוא צינור השפע לכל העולמות/י ויצבא השמים ונעשה המלווה הגדול לכל הבריאה. לכן אע"פ שאין לו יצה"ר גשמי לניאוף עדיין צריך לתקן הברית בשלימות להיות וקשר עם הקב"ה בשלימות, ואע"פ שיצא מהעבודה זרה של ממון, עדיין צריך לחזק את האמונה מכל פניה דקה שגם זה בחי' ע"ז, וכן האכילה שתיקן היא בחי' כבודו ית' אבל עדיין צריך לזכך עצמו יותר בשמירת כבוד האדם, שהקב"ה מקפיד עליו יותר מכבודו וזה גם עיקר האחזקה בכסא הכבוד להנצל מקנאת המלאכים כנ"ל שהיא התקשרות באהבה לכל נשמות ישראל.

ומי שזוכה לשלימות התפילה שהיא דבר ה' אזי אחיזתו בבחי' קודם הבריאה בבחי' מקומו של עולם שהוא החלל הפנוי שקדם לעולם, ובו נברא העולם, ואזי מכיר את נשמות ישראל בפרטיות מצד שרשם, כי כסא הכבוד הוא בחי' מקומו של עולם, ואזי נעשה בתפלתו שהיא דבר ה' משפיע השפע לכל העולם וכולם וגם צבא השמים וכל המלאכים מקבלים ממנו וגם המפורסמים של שקר, ואזי יכול להכירם כי אע"פ שהם עזי פנים שבדור, יש להם איזה רגע של הרגשת נחיתות שאותה מכיר רק הבעל תפלה ויודע ע"ז להיזהר מהם, אבל הם אדרבה זה בעצמו מכעיס אותם וטוענים שמתנשא עליהם ומתגברים בעזותם לחלוק יותר על הבעל תפלה (כך משמע בפל"ח). ואזי

פרש"י - שהן עוים. ונתנה להם תורה שיעסקו בה והיא מתשת כחם ומכנעת לבם: דתיהן של אלו. מנהגם של אלו אש שהם עוים כאש: מימינו אש דת למו. מימינו נתן להם התורה מפני שאש דת למו והרבה מקראות חסרים כזה: עוים. קשים להנצח אנדר"ש בלע"ז: צלף באילנות. לא ידעתי מהו עזות שלו:

²⁷ וכמו דאיתא בספרים על מאמחו"ל כל העולם ניזון בשביל חנינא בן דוסא בני וחנינא בני מאכלו קב חרובין משבת לשבת, ודרשו שהוא רמו שרבי חנינא הוא השביל שדרכו יורד השפע לעולם.

יכול לאחוז בשלימות בכסא הכבוד, ועי"ז ניצול מקנאת המלאכים ועוד יותר גם מוצא חן בעיניהם כמבואר בגמ' שמשא רבינו אחרי שאחז בכסא הכבוד נתנו לו המלאכים מתנות.

מצייאת חן

עניין המציאת חן המבואר כאן צ"ע כי בסוף אות יג מבאר שע"י שהבעל תפילה המלווה הגדול מוצא חן בעיני כל הלויין ממנו עי"ז הוא מכיר את המפורסמים של שקר כי נופלים לפניו וקשה הרי להכיר את המפורסמים של שקר צריך כדי לאחוז בכסא הכבוד ואם כבר נפלו לפניו ומשתחוים לו ומוצא חן בעיניהם מדוע צריך לאחוז בכסא הכבוד כדי להנצל מקנאתם, לכן לכאורה מוכרחים לומר שכל זמן שמקנאים בו לא רואים בו שום טוב אלא רק שהוא מושל עליהם ורק כשהוא אחז בכסא הכבוד אזי מתבטל הקנאה ואזי רואים שהוא המלווה ומשתחוים לו ומוצא חן בעיניהם, אלא שהלשון שם קשה דמשמע בפירוש שרק ע"י שמוצא חן בעיניהם הם נופלים פניו ועי"ז מכיר את המפורסמים של שקר. וכנראה צריך לומר שבאמת לאחוז בשלימות בכסא הכבוד זה רק לעתיד לבוא כשכל הרשעה כעשן תכלה ותתברר מכל הרשעים כדלקמן בביאור הליקוטים, ובאמת הצדיק אחז בכסא הכבוד כפי יכולתו ואזי מתבטלת קנאתם, וצ"ע.

ביאור הליקוטים

והביאור הליקוטים בענף כ"י¹⁷ מקשה כיון שהמפורסמים של שקר הם חלק מהשישים רבוא נשמות ישראל כיצד יאחוז בכסא הכבוד בשלימות כשחסר לו נשמותיהם, ובאמת זה כבר רמז קצת בדברי הפל"ח במה שמביא דוגמא למש"ש מקרח שחלק על משה רבנו. ועיין בביאור הליקוטים הנ"ל שמבאר שכל הרע ועזות הנוראה של המפורסמים של שקר היא ארס המלאכים המתקנאים בבעל תפילה ומתלבשים באיזה מפורסם, ומסתמא דווקא באחד שיש לו יראת שמים שע"ז דבריו נשמעים (אלא שכנראה יש להם כבר היכרות עמו מאיזה גלגול כמבואר במעשה מזכור ועכביש בעניין הזקן שחלק על רבינו וגם קרח מבואר בשער הפסוקים להארי"ז¹⁸ שכבר שישים שנה לפני שחלק על משה רבינו היה אצלו חלק הרע של משה רבינו שעבר אליו מהמצרי שמשא רבנו הרג (ואין לנו חלק בנסתרות ובסוד הידיעה והבחירה אבל משמע שמדובר בנשמות גדולות שמסיבה נעלמת לנו מתלבשים דווקא בהם המלאכים הרוצים להפיל את הבעל תפילה ועל ידו מרבים עליו מחלוקת ואעפ"כ בוודאי יש לאותם מפורסמים בחירה) ולפי המבואר בלק"ה שהעזות פנים שלהם היא איזה ניצוץ נשמה מתקעד דורות ששתל הקב"ה בכל דור ע"י קנאת המלאכים שמכניסים באותו מפורסם ארס העזות הנוראה שלהם, ועי"ז יש לו עזות כזו לחלוק על בעל חובו אע"פ שממנו כל חיותו. ומבאר שם הביאור הליקוטים שבאמת הבעל תפילה בכוחו לתקן גם אותם ולברר מהם את הטוב מהרע אבל זה נמשך שנים רבות שכל שנה מר"ה עד שמחת תורה הוא הזמן המסוגל לזה כמבואר כאן בתורה שר"ה בחי' מקומו של עולם ומשנה לשנה מברר מעט מעט עד שמתקנם, ומסתמא הרע שבהם תיקונו בגהנם (כמבואר בחגיגה יג: שנהר דינור נשפך על ראשי העזי פנים מתקעד דורות) והטוב מברר הצדיק ומעלהו למקומו.

וכל זה מתבאר יותר במה שהקדים הביאור הליקוטים בענף יט כשמקשה מה בכך שבכלל המפורסמים שאני מתקשר אליהם יש גם מפורסמים של שקר. ומתריך שע"י התקשרות למפורסמים של שקר נעלם ממנו מי הצדיק האמת ועוד גם נאחז בו ארס קנאת המלאכים לשנוא ולחלוק עליו. ונופל לג' תאוות רעות.

ומבאר שם כי בניין ירושלים דהיינו יראה ובחי' ויבן את הצלע זה בחי' אחת (וכן מבואר בתורה יט/י¹⁹) "ויבן" עשאה כאוצר של יראת שמים עי"ש), כי הצלע היא חוה, בחי' אם כל חי בחי' שישים רבוא בכרס אחת בחי' כרסיה שביבין די נור (דניאל ד' ט'), נמצא כרס וכרסיה הם בחי' הכסא. כי אע"פ שהמלאך נברא מבנין ירושלים שהוא שלימות יראת שמים אבל הם גם נמשכים מחיצוניות הכסא, כפי שבאר בענף יא כי המלאך הנברא מבנין ירושלים דהיינו משלימות היראה כולל כל המלאכים, והם נבראו מנהר דינור היוצא מזיעת החיות הנושאות את הכסא כמבואר

¹⁷ ביאור הליקוטים ענף כ' – הוא במה שעדיין יש להתפלא, כפי הנראה לכאורה מדבריו הקדושים, שכל הכר המפורסמים הוא כדי להזהר ולהנצל מלהתקשר חס ושלוש גם בהם, כי סוף כל סוף מה הועילו חכמים בתקנת ההתקשרות לכל אחת מהשישים רבוא נשמות, שהוא עיקר המכוון הנ"ל והמוב"פ, מאחר שנחסר מהם המפורסמים הנ"ל, אשר על כל פנים יהיו בפשיטות בכלל הס' רבוא נשמות. ושגם כל ההתקשרות לראשיהם ומפורסמיהם דקדושה, הוא מהכרח התקשרות הפרטיות הזאת לבד כמו"פ. ואולם, מלבד אשר מרחוק תבין ותתבונן בעומק והפלאות דבריו הקדושים, שעל זה בעצמו יסובב כל ההכרה וההבחנה שבהם, כדי לדחות ולהפיל על ידי זה חלקי המלכות והממשלה דסטרא אחרא שנתערב בהם מארס המלאכים הנ"ל, וכי עזותם נופל לפניו כמו"פ. אשר ממילא מבואר, שגם על ידי זה בעצמו נטהרים ונודככים, להיות ביכולת להתקשר בהם על כל פנים באמצעות הראשים והמנהיגים דקדושה, שמושלים אחר כך גם עליהם ובסיבת נפילת מלכותם כנ"ל. עוד יש לחתור ולבא בעומק ביאורי דבריו, שמחמת זה מוכרח באמת להתעכב בתיקון זה, ולעסוק בו בכל שנה ושנה בראש השנה יום הכיפורים סוכות והנוכרים בהמראה הנ"ל שעל זה, וכמבואר בזה מדברי מוהר"ן ז"ל. כי התיקונים חוזרים חלילה, ודייקא על ידי זה שעולה הצדיק בעוצם כוחו להתאחז בכסא, עד שיהיה גם הוא מקומו של עולם, ידיו וישפוט לכף זכות גם את היודים בעזות מלכותא דסטרא אחרא הנ"ל. עד שיתעלו ויתהפכו גם חלקי המלכות שבהם, לתוך הקדושה בעצמה. עד שנשלם יותר על ידי כל זה, בכל שנה ושנה, גם בנין ואחיות הצדיק בכסא, לקרב ולהעלות גם את הנופלים והרחוקים יותר. עד שסוף כל סוף, יהיה נגמר ונשלם בנין המפואר הזה שבירושלים, וצמח דוד היושב בכסא מלכותו ותפלתו כנ"ל:

¹⁸ תורה יט אות ג' – וְיָבֵן (שם): "וְיָבֵן" עֲשָׂאָהּ כְּאוֹצָר, שְׁעָרָהּ עֲשִׂיהָ וְתִקּוּןָהּ שֶׁל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ תּוֹלָדָהּ בְּיָרְאָתָהּ ה' הִיא אוֹצָרָהּ (ישעיהו ל"ג), כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (קִהְלֵת י"ב): "סוֹף דְּבַר הַכֵּל נִשְׁמָע, אֶת הָאֱלֹקִים יְרָא." וְזֶה: כְּאוֹצָר שֶׁל חֲטָיִים, הִינּוּ הַיְרָאָה הִיא אוֹצָר,

בחגיגה יג:ט¹⁹, נמצא שהמלאכים הם מחיצוניות הכסא ונשמות ישראל חקוקות בו בפנימיות הכסא. וכיון שהמלאכים נבראים מבנין ירושלים ומהכסא משמע שהכסא וירושלים בחי' אחת, דהיינו שבנין ירושלים שהוא היראה הוא בחי' ויבן את הצלע כנ"ל שהיא חוה אם כל חי בחי' ס"ר בכרס אחת, בחי' "כרסיה שביבין די נור" דהיינו כסא הכבוד.

והזוכה לשלימות יראת שמים יש לו השתקקות להתמנות כנ"ל כי דבריו נשמעים, ואם ח"ו טועה לרדוף אחר התמנות אזי ע"י התמנות נהפך אצלו ממלאך לכלאם, דהיינו לחורבן ירושלים שנחרב היראה והנבואה, שיש במלאך ונהפך לארס קנאה, דהיינו שהמלאך במקום להשפיע לו נבואה הוא זורק בו ארס קנאה ושנאה ועזות גדולה לחלוק על רבו הגדול ממנו. נמצא שהבחירה על ההתמנות היא הבחירה מה יהיה אצלו המלאך הזה שנברא מהיראת שמים שלו. ואם בוחר בהתמנות נעשה מהמלאך כלאם ונפסק הקשר שלו לכסא שממנו נברא המלאך כנ"ל ונעשה רחוק מהיושב על הכסא ונפגם אמונתו בו ומהרהר אחריו כמהרהר אחר השכינה. וכשנחרב אצלו בנין ירושלים חוזר הג' תאוות הנ"ל ובפרט התאוה הידועה שהיא בחי' אש שמתגברת בו בקנאת המלאך וכמבואר במעשה מעמרם חסידא. וכיון שפגם בכסא שהוא בחי' אם כל חי נפגם גם בחי' החלב שיוצא ממנה ונמצא כמו יונק מאשה שאינה כשרה שדמיה עכורים ומתגבר בו התאוה. נמצא שדייקא מי שזכה ליראת שמים גדולה ודבריו נשמעים הוא העלול ביותר ליפול מכל מדרגותיו לכל התאוות ולחלוק על הצדיק בעזות שמכניסים בו המלאכים ממקור העזות דסט"א שהם התתקעד דורות של עזי פנים.

ומסתמא לא רק ירא שמים נופל בזה כי יש עוד סיבות שאדם זוכה שדבריו נשמעים כגון שיודע לדרוש יפה או שהוא תלמיד חכם חריף ושנון, וגם זה סיבה שיתאוה להתמנות שעלולה להפיל אותו להיות חולק על הצדיק וכו' כנ"ל.

שיח השדה

אבל מי שנוהר מהתמנות זוכה להשפעת הנבואה ומזכך עצמו עד שזוכה לשלימות התפילה שהיא דבר ה' ואזי כל שיח השדה נכלל בתפילתו ובעיקר בבחי' הריח שנכלל בתפלתו ומסייע לה. ונ"ל שהכוונה למלאך של העשב המכהו ואומר לו גדל שהוא כיון שהבעל תפלה מוצא חן בעיניו כנ"ל אזי מסייע לו בתפלתו, בבחי' ריח טוב שמעלה בתפלתו. קצת צ"ע לכאורה הוא בעל חובו וחייב להחזיר חובו גם בלא שימצא חן בעיניו, ואולי כי קנאת המלאכים משכיחה מהם חובותם, ורק אחרי שהבעל תפלה אוחז בכסא הכבוד מתבטל קנאתם ואזי מוצא חן בעיניהם ומחזירים לו חובותיהם. ובאמת צ"ע כיון שהוא המלווה הגדול ואין להם שום שפע אלא ממנו נמצא שכל מה שיתנו לו הוא החזרת חוב, ולפ"ז צ"ע לשון לקחת מתנות באדם דכתיב על משה רבנו שקבל מתנות מהמלאכים שמצא חן בעיניהם אחר שהשיב להם התשובה מדוע בא לקבל בתורה כמבואר בשבת פט:

עכ"פ אולי בזה יתבאר קצת מה שמאריך רבנו בעניין כח רפואת העשבים שהוא באופן של הלוואה זה מזה עד למעלה, כי מבאר בזה מעלת הבעל תפלה שהוא המלווה הגדול, ועוד שכל המקבלים ממנו הם בחי' לווין שצריכים להחזיר הלוואתם ועל כן כל צבא השמים והמפורסמים נכנעים תחתיו של הבעל תפלה, ועוד שכיון שכח העשבים הוא הלוואה מוכרחים להחזיר הלוואתם בשעת התפילה ומחזין אותו בבחי' ריח שהוא חיותו, וצ"ע כי חיותו היא מבחי' חטם אריך כמבואר בריש תורה ב' וקשה לומר שחיותו מריח גשמי של העשבים, ואולי באתערותא דלתתא של ריח העשבים מבחי' הרוחני שבו מתחזק לקבל חיות מריח עליון בחי' חטם אריך שהוא רוחא דמשיחא כמבואר שם.

וזה בחי' התנוצצות משיח כי הבעל תפלה הוא במדרגת משיח שהוא מזוכך כל כך עד שכל תפלתו היא בבחי' נשמה שנהנית רק מריח. ואזי א"צ לרפואת העשבים כי כל כח הרפואה נמשך מדבר ה' שהוא הבעל תפלה ובכוחו לרפאות גם ע"י לחם ומים ובלא עשבים כלל.

והזוכה לבחי' משיח מלמד זכות גם על רשע גמור ע"י שאחזתו בבחי' מקומו של עולם ויודע כל נשמה מקור חיותה עד שבכוחו לתקן גם את העזי פנים שבדור החולקים עליו לברר הטוב שבהם וע"ז להתקשר גם לחלק הטוב הזה שרק ע"ז נשלם אצלו הכסא הכבוד והאחיזה בו.

עד כאן ההקדמה

תורה א[י]

¹⁹ צ"ע נראה לפ"ז שמיראה נברא מלאך ומנהר דינור נברא אולי אפ"ל שנהר דינור הוא נהר של יראה (כי נהר דינור פי' נהר של אש ויראה היא אש) ובו דייקא נשרף הפגם ביראת שמים של הרשעים העזי פנים כמבואר בחגיגה יג: שהוא נשפך על ראשי העזי פנים שמתקעד דורות. ומהנהר של אש נבראים מלאכיו אש לוהט.

¹⁹ תורה זו נאמרה בברסלב בראש השנה שנת תקסט (ח"מ נט) שחל בימים ה' ו' (פל"ח) ועיין ח"מ סימן פד וימי מוהרנ"ת סימן לא לב.

תקעו בחדשיי שופר בכסא^א ליום חגינו [כן] (תהלים פ"א/כ"א).

תורה זו נאמרה בר"ה וכן הפסוק הזה מדבר מר"ה, שהוא חג שחל ביום שבו מתכסית הלבנה ומתחדשת השנה והקב"ה יושב על כסא המשפט ודן את העולם ובו תוקעים בשופר. ובסוף התורה יבואר באורך כיצד רמוזה בו התורה שלנו וכאן נקצר,

תקעו לשון ממשלה על המלאכים כי תקעו ר"ת ותקעתי יתד במקום נאמן דמדבר בעניין התמנות כמבואר בישעיה כב ובתרגמו שם. **בחודש** רומז להתחדשות המוחין בג' רגלים שתלויים בחידוש הלבנה (שעי"ז וזכה לדעת ולבטל ג' התאוות). **שופר** רומז (לחמש בחי') ללב וליראה שבו ולנבואה ולתפלה ולשיח השדה שחזור כוחו לתפילה. **כנסה ליום חגנו** רומז לראש השנה, כי רק הזוכה לתפלה שלימה הוא אחוז בבחי' מקומו של עולם שיכול לעשות ראש השנה ועי"ז לעמוד בממשלה על המלאכים.

על כן נאמרה תורה זו בר"ה כי בתחילת השנה צריך לכווין מעשיו שיהיה בכוחו להינצל מקנאת המלאכים כדי שתיהיה לו ממשלה עליהם.

לשון הפסוק בכסה בה' ורבנו שינה בכסא בא'. אולי לרמוז לכסא הכבוד שצריך לאחוז להנצל מקנאת המלאכים שזה לא באר רבנו שם כיצד רמוז. אע"פ שבאמת כסה הוא לשון כסא כמבואר בפסוק מאחז פני כסה באיוב כו ובשבת פט: הובא לעניין אחיזת משה רבנו בכסא.

אות א

כנ"ל רבנו פותח את התורה בפסוק תקעו בחדש שופר וכו', וכפי שיתבאר בסוף התורה "תקעו" רומז לממשלה ובוזה פותח לבאר באיזה ממשלה מדובר.

ומבאר שתכלית שלימות המדרגה שצריך להגיע אליה איש ישראלי היא שתיהיה לו ממשלה על המלאכים, ועד שמגיעים לממשלה השלימה שעליה מדבר רבינו יש בזה מדרגות רבות כי כל התגברות על היצה"ר היא ממשלה עליהם וכל זיכרון הגוף עולה בזה לבחי' ממשלה גדולה יותר עליהם, דהיינו שיוצא מהתאוות ומברר את האבילה וממון וזיווג עד שזוכה לשלימות היראה ועוד מזכך עצמו לבטל לגמרי ממנו פגם אמונה ופגם הברית וביזוי בני אדם, עד שיוצא מבחי' בשרא הגשמי ונאחז בבחי' בשר"א הרוחני (ש"שים ר'בוא ב'כרס א'חת) דהיינו בשרש נשמתו היכן שהיא חצובה תחת כסא הכבוד, ואזי הוא לפני ממשלת המלאכים, כי עולם המלאכים נמוך מעולם הנשמות/כ"ז עד שזוכה להיות צינור לכל השפע היורד לעולם ונעשה המלווה הגדול לכולם שכל העולמות תחתיו וככל שזוכה יותר לעלות מדרגה לדרגה כך קנאת המלאכים גדולה עליו.

כל עניין המלאכים כאן צ"ע לפי הידוע שמלאך הוא שליח דבר ה' ממילא כל מציאותו תלוי בדבר ה' שבשבילו נברא, וכשנגמרה שליחותו מיד מתבטל ואיננו. לכן לא מובן מה שייכות קנאה אצלם, ומה הכוונה שהמלאכים רוצים להיות לפני ממשלת ישראל ומה הכוונה שהם שואלים מה פעל קל, הרי אין להם לא בחירה ולא שכר.

^א בתקפא ש' שמאלית. בתשכס. בחדש

^ב בתרלז. בכסה (כלשון הפסוק, ועיין בסוף התורה ולעיל בריש תורה יד מה שכתבנו בזה)

^ג לשון הפסוק בכסה ליום חגנו, ורבינו שינה (ועיין איוב כו מאחז פני כסה ופירושו לשון כסא וכן הוא בשבת פט:)

^{כא} תהילים פרק פא (ד) תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו:

פרש"י – (ד) בחדש – בחדש הלבנה. בכסה – יום מועד קבוע לכך וכן (משלי ז') ליום הכסא יבוא ביתו למועד הקבוע:

מנחת שי – (ד) בכסה – המסורת עליו לית וכתוב ה"א ורבותינו דרשו במסכת ר"ה פ' ב' איזה חג שהחודש מתכסה בו הוי אומר זה ר"ה ויש בזה פי' רבים עיין עליהם ובוזר פ' אמור דף ק' ע' ב' ופרשת פינחס דף רל"א ע' ב' ופרשת שופטים דף רע"ה:

^{כב} יש בזה כמה ביאורים, בפשטות כי מלאכים בעולם היצירה ונשמות בעולם הבריאה. ועיין ביאור הליקוטים (ענף יא) כתב ששרש המלאכים בחיצוניות הכסא ונשמות ישראל חצובות בו (בע"פ שער כח פ"א ופ"ד) ומבאר עפ"י חגיגה יג: כי המלאכים נבראים מנהר דינור שנעשה מזיעת החיות הנושאות את הכסא.

ועיין לק"ה שלוחין ד' משמע שמלאך הוא שליח מעולם הפירוד וכל מציאותו היא תחת המקום ששם צריך שליחות, וישראל בשרשם הם מעל המקום דהיינו קודם הבריאה בבחי' מקומו של עולם, ונשלחו לעולם הזה עי"ז לעמוד בנסיון לחזור לאחוז בבחי' מקומו של עולם ע"י כל התיקונים המבוארים בתורה זו, ועל זה קטרוג המלאך של דין האם הזוכה בזה כבר יצא מבחי' ילוד אשה דהיינו התאוות, אבל מי שבכוחו לעמוד בממשלה הוא באמת לפני ממשלת המלאכים בהרבה. ובינו הכוונה בין הקב"ה שבאצילות למלאך שביצירה.

לפי המהרש"א כי עולם המלאכים הוא האבן ספיר שתחת כסא הכבוד משמע תחת מחצב הנשמות עיין מהרש"א על חולין דף פט. מפני שתכלת דומה לים כו'. יראה שרמו בזה קישור שלש עולמות זה בזה מלמטה למעלה ברצון הש"י והוא שאמר הים שהוא כלל עולם התחתון כפי טבע הבריאה שהיה העולם כולו מים במים עד מאמר יקו המים והנה הוא מתדמה ומתקשר ברקיע שהוא עולם האמצעי ורקיע שהוא כלל עולם האמצעי הוא מתדמה ומתקשר בעולם המלאכים הדומים לאבן הספיר כי המה ספיריים בזכותם ובצורתם ואבן הספיר שהוא עולם המלאכים הוא מתדמה ומתקשר בכסא כבודו יתעלה והוא שאמר במצות תכלת וראיתם אותו וזכרתם וגו' ולא תתורו אחרי לבבכם וגו' לעשות ח"ו פירוד בקישור הג' עולמות שזכרנו ודו"ק:

ואולי יש להבדיל בין מלאך סתם למלאכי השרת שהם עומדים לפניו ית' לשיר ולהלל ולכבד/כ"ג, אבל עדיין הם סה"כ דבר ה' המצווה זאת, שהרי אפילו מיכאל וגבריאל ורפאל לא יכולים לעשות שתי שליחויות שיחד כמבואר בפרש"י ריש פרשת וירא. ומה שייך קנאה ומה מפריע להם למלאכתם אם נמצא ילוד אשה ביניהם. לכן נראה לי שקנאת המלאכים הכוונה למדת הדין המקטרגת על כל קרבת ה' שזוכה ישראל האם באמת ראוי לזה או לא ומה שנמצא לא ראוי אזי דבר ה' דהיינו מלאך שורף אותו בדרך כלל בנקודת חולשתו שהיא היותו ילוד אשה דהיינו שנוצר מכח התאוה הידועה, ורק האוחז בכסא כנ"ל מבטל ממנו הקנאה. והממשלה מלבד הנ"ל שהיציאה מלאך ואדם צריך להיות מושל ביצרו, נראה שהכוונה גם לממשלה על דבר ה' כמבואר בחגיגה יג: שמלאכים נבראים מדבר ה' דהיינו מדבר ה' מיד כשיוצא יוצא כמלאך הרץ לקיימו. וכתוב צדיק מושל יראת ה' ודרשו בגמ' /כ"ד/ מי מושל בי צדיק, מושל בי פירוש שמושל על דבר ה' לשנותו והיינו ממשלה על מלאך. ונראה שמדרגה זו עוד לפני הממשלה השלימה שהיא כשתפלת הצדיק היא בעצמה דבר ה'.

עדיין צ"ע בזה כי יש עולם המלאכים/כ"ה/ ולפי הנ"ל מה שייך עולם כזה. ועיין לקמן בהערה מה שכותב החסד לאברהם במעלת הצדיק על מלאך.

כי איש יהישראל נברא, שיהי' לו ממשלה על המלאכים (כ"ז/כח) אע"פ שאדם קרוץ חומר מגושם ועטוף במשכא דחויא (עור הנחש), יכול הוא לזכך עצמו ע"י יציאה מכל התאוות והבלי עוה"ז ואזי יאיר בו אור נשמתו שגבוה ממלאך, כי מלאך בעולם היצירה ואדם יש לו חלק גם בעולם הבריאה ואצילות

^{כ"ג} **כמבואר בגמ' שנבראים ומתבטלים ונחלקו רק מהיכן נבראים מנהר דינור או מדבר ה', עיין חגיגה יג: – אמר ליה שמואל לחייא בר רב בר אריא תא אימא לך מילתא מהני מילי מעליותא דהוה אמר אבוך כל יומא ויומא נבראין מלאכי השרת מנהר דינור ואמרי שירה ובטלי שנאמר (איכה ג-ג) חדשים לבקרים רבה אמונתך ופליגא דר' שמואל בר נחמני דאמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן כל דיבור ודיבור שיוצא מפי הקב"ה נברא ממנו מלאך אחד שנאמר (תהילים לג-ו) בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם.**

אבל באמת יש כמה סוגים עיין מהרש"א על חולין דף צא: – אלא שיש לפרש דודאי דבכל יום אומרים המלאכים שירה אלא שבכל יום מתחדשים המלאכים לומר שירה עד שאין מלאך א' אומר שירה אלא פעם אחת בעולם ונראה עוד דכל הני לישני לא פליגי אלא שאמרו שיש כיתות שאין מתחלפין כלל ואומרות שירה בכל יום פעם א' והן מיכאל וגבריאל ויש כיתות שמתחלפין פעם אחת בשבת ויש שמתחלפין יותר עד פעם אחת בחדש וכן כולן לפי מעלתן עד שאמרו שיש כיתות שאין אומרים שירה אלא פ"א מיום שנבראו והיינו דאמרי לה פ"א בעולם.

^{כ"ד} **מועד קטן טז: – א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן מאי דכתיב (שמואל ב כג-א) נאם דוד בן ישי ונאם הגבר הוקם על נאם דוד בן ישי שהקים עולה של תשובה (שמואל ב כג-ג) אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל מושל באדם צדיק מושל יראת אלהים מאי קאמר א"ר אבהו ה"ק אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל אני מושל באדם מי מושל בי צדיק שאני גוזר גזרה ומבטלה.**

^{כ"ה} **עיין מהרש"א ברכות ו: כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל האדם (היולא שמיס) דהיינו גם עולם המלאכים לא נברא אלא בשביל האדם שהוא בעל בחירה כדי לזכותו אם יהיה ירא אלהים וישמור מצותיו כדאיתא במדרשות.**

גם עיין דרושים נחמדים ממהר"ם שוף – ההפרש שבין ישראל למלאכים. נודע שישראל יש להם שייכות וקורבה אל הקב"ה ממש שהנשמה דרך משל להבדיל כעין ולד הנוצר ע"י חיבור זכר ונקיבה כמ"ש בזה פ"ר לכן המלאכים מוכיירין השם אחר ג' תיבות ק' ק' ק' להורות על ג' הבדילים ופחות מג' אין כאן הבדל גמור ס"י לדבר פחות מג' כלבוד דמי ובג' לא הוי כלבוד אבל ישראל מוכיירין אחר ב' תיבות והוא פחות מג' ויש להם חיבור וצירוף אל האב. והענין נ"ל כי המלאכים המה במדרגה ג' ממ"ה הקב"ה אב"י (אלולות כליאס יליא) ששם המלאכים אבל נשמותיהן של ישראל מעולם הבריאה עולם הכסא ג"ע העליון הנודע אין כאן רק ב' מעלות.

^{כ"ו} בתקפא - ש מנוקד שמאלית וימנית

^{כ"ז} **עיין תיקון ע' דף קלו: עיין פל"ה [עיין גם שם דף קל: ואמליך ליה על כל מלאכין]**

^{כ"ח} **עיין סנהדרין דף נט: היה רבי יהודה בן תימא אומר אדם הראשון מיסב בגן עדן היה והיו מלאכי השרת צולין לו בשר ומסננין לו יין הציץ בו נחש וראה בכבודו ונתקנא בו. (גרסת ילקוט שמעוני בראשית פ"א רמז טו – מצנננין לו יין) ועיין יערות דבש ח"א דרוש יא ביאור בזה.**

ועיין תיקוני זוהר סוף תיקון ע' דף קלו: – אמר ליה רבי אלעזר והא קודשא בריך הוא עד דאתייעץ בחיילין דיליה לא הוה עביד לאדם, דאמר נעשה אדם, אמר ליה לאולפא דרף ארץ לבני נשא, דנטיל רברבא עצה מדועיר מניה, ולא עוד אלא רזא אחרא אית הקבא, למלכא דהוה ליה שליחא מהימנא, והוה בעי למיהב ליה אגריה, אמר לחיילוי אנא בעינא לשלטא הא שליחא דילי עליכו, בגין דהוא מהימנא, אי אית מאן דידע ביה מלה אחרא יימא, בזמנא דלא אשפח מקטרגא עליה, אמר נעשה אדם.

ותו נעשה אדם, בעינא אדם דיעביד פקודי אורייתא, וישתדל באורייתא, לעבדה ולשמרה, ויהא ליה אגרא טבא, ושולטנו עליכו, ודא איהו (ישעיה סא) נצר מטעי מעשה ידי להתפאר, דהא מלאכי עלאי אף על גב דאינון גבורי כח עושי דברו, לא עבדי גבורה בפולחנא דקודשא בריך הוא, דאינון פלחין בהכרח, ולית לון ערובא דבשרא ויצרא בישא, ובגין דא נעשה אדם, וישלוט בכו, הדיא הוא דכתיב (בראשית א כו) וירדו בגנת הים ובגן השמים וגומר.

ותו נעשה אדם אנא יהיב ביה נשמתא, דכתיב בצלמינו, וכתיב (תהלים לט ז) אף בצלם יתהלך איש, ואתון יהבו ביה רוחא ונפשא, וארעא ארבע יסודין, וידמה לכלא עלאין ותתאין, ומה דרעינא דלהוי שליט וממנא עליכו, אצדיקו דינא דילי, ויהא ברעו דלכו, דאנא אשרי שמי עליה, וחותמא דילי בדיה, דאיהו חותם הברית, מלאכיא דסטרא ימינא ברכו ליה, ואמרו נעשה ונשמע, הדיא הוא דכתיב (שם כג כ) ברכו יהו"ה מלאכיו גבורי כח עשי דברו לשמע בקול דברו, ודא מטטרוין, לקבליה יוסף לתתא, והוה אחרנין דהוה שזאין ליה ואמרו (שם ח ה) מזה אנש פי תזכרנו, ובגין דא ויבא יוסף את דבתם רעה, וישנאו אתו ולא יכלו דברו לשלום, ולא דאינון אלין עז"א ועזא"ל, אלא אינון אחרנין דאתפנשו (ס"א דאתכללו) עמהון.

ולמעלה מזה וככל שמזכך עצמו מאיר בו אור גבוה יותר^ט, כגון אדה"ר שנברא במדרגה עיומה עד שאפילו עקבו, חלק היותר מגושם שבו הכהה גלגל חמה ומלאכים שרתוהו. וכן יעקב אבינו ששלח מלאכים לעשו, ו' ולקמן יתבאר שהזוכה ליראה שלימה ועיי' להשפעת הנבואה ועיי' לתפלה בשלימות אזי דבורו הוא דבר ה', ואזי הוא מקור כל השפע לכל העולמות ועיי' חגיגה יג: שהמלאכים נבראים מדבר ה', נמצא שהוא מושל על המלאכים. וגם יצה"ר^כ הוא מלאך שאיש ישראל צריך למשול בו. וזה התכלית והסוף של ישראל שעיי' ממשלה על היצה"ר לחזור ולקבל חיות משרש נשמותינו שהם למעלה מהמלאכים ולקרבת ה' להיות שומעים תורה מפי הקב"ה, כשרז"ל (ירושלמי שבת פרק ו' ו'ב) עתידין צדיקים שיהיה מחיצתן לפני מלאכי השרת דהיינו קרובים יותר להקב"ה, כמו שנאמר בנבואת בלעם ו'ב' כעת יאמר ליעקב

^{כט} עיין בזה בחסד לאברהם מעין ד' נהר ל' - שמבאר באריכות את ההבדל בין צדיק למלאך, ושם מתבאר עוד כמה עניינים הקשורים לתורה זו.

וזה לשונו שם באמצע המאמר - ...וכן על דרך זה תהיה תכונת המלאך, כי כאשר יתקבצו חלקי הד' יסודות הספיריים אשר למעלה בהיכלות מדריגת היצירה, ויצטיירו בצורה רוחנית יותר נכבדת ומעולה יותר מן האדם, הנה על ידי שיצטיירו בצורה נכבדת ההיא, יתקרב אל אור ושפע יותר עליון מאותו שהיה שואב מקודם, ואותו האור יהיה חיותו ונשמתו ולא יתלוה לו דבר אחר בו: והנה עם מה שנתבאר בבחינת היסודות תהיה מעלת המלאך גדולה ממעלת האדם, כי האדם מקובץ מהרכבת חלקי היסודות הגסים והחשובים, והמלאכים הם מקובצים מהרכבת חלקי היסודות הדקים והרוחניים המזוהרים, עד שמפני זה תהיה תכונת המלאך יותר מעולה מתכונת אדם. אמנם בבחינת שהמלאך לא תהיה פנייתו אלא אור סתם בדרך שאר מעברי אור השופע אל כל הנמצאות, והאדם לא כך הוא אלא מלבד האור המאיר על ידי קיבוץ חלקי היסודות, יתלבש בו רוח ונשמה עליונה וטהורה חלק אלוה ממעל. נמצא כפי זאת הבחינה שמעלת האדם גדולה ממעלת המלאך, כי כאשר יגביר האדם נשמתו על חלקי חומריו יאיר ויזהיר ויתוסף בו אור עליון מלמעלה מרום המעלות משוכב ומעולה יותר מהאור השופע ומאיר על המלאך, מפני כי נשמת אדם כלולה מאבי"ע, ולא יצטרך לקבל ע"י שום א' מהמדריגות, אלא על ידי עצמה תאיר ותקבל משפע מקור נשמתו, ולא עוד אלא שאף המלאכים ושאר העולמות ישאבו אור ושפע ברכה על ידי הצדיק, ולא עוד אלא שעל ידי האדם יתעלו כל הדברים לאור באור החיים ולשאוב שפע ואור מאור השכינה, ולזה כל זמן שהצדיק יהיה שומר נשמתו האצולה או הברואה עליו לא יהיה תחת שולטנות המלאכים, מפני שמדריגת נשמתו תהיה למעלה מהם וממנו יהיה מקור השפע להם, עד שיש בידו לשנות המערכות והטבעיים. אמנם כאשר יטה האדם עצמו מדרכי התורה, יסתלק ממנו הנשמה והאור העליון ואז יהיה תחת שולטנות המלאכים בעלי היצירה וידונו וענישו ויכריזו: ועם מה שביארנו יש להסתפק מה הריחו חנוך ואלהיו במה שחזרו להיות מלאכים, כי כפי מה שזכרנו ירדו ממעלתם שאם היו במעלת הצדיקים היו למעלה למעלה מעולם היצירה מקום המלאכים, וי"ל כי נשמת חנוך עלתה אל מקום הנשמות אשר בסוד גן עדן העליון כשאר כל הצדיקים ולא גרע ממעלתו כלום, אלא שרוחו שהיה לו לעמוד בגן עדן של מטה כשאר כל רוחות הצדיקים העומדים שם שלא יעלו יותר, הוא שוכה חנוך לעלות רוחו ולהיות מלאך ושר הפנים, להיות בריכה לקבל השפע היורד מהכסא להשפיע ולחלקו על ידו לכל שאר המלאכים ולכל שאר העולמות התחתונים, ועוד הוסיף כי גופו הגשמי ממש הוא שנהפך ללפיד אש כנוכר בספר היכלות, מה שאין כן בשאר הצדיקים שגופם כלה בעפר, ורוחם מתלבשת בלבוש אחר כדמות גופו, ובאותו לבוש ישתמש בגן עדן של מטה, וחנוך גופו ורוחו נהפך רוחני ועלה למעלה להיות מלאך קיים לעד, ונשמתו עלתה למעלה אל מקומה.

^ל נראה שבחי' ממשלה על המלאכים יש גם למי שמחזיר רשעים בתשובה. כמבואר בירמיהו טו ופרש"י שם שיזכה שיהיה פיו כפיו של הקב"ה דהיינו שיהיה בכוחו לבטל מה שגזר הקב"ה. והרי גזירת הקב"ה היא מלאך שנברא להוציא לפועל את הגזרה. נמצא מי שמחזיר בני אדם בתשובה מושל על המלאך הזה. עיין ירמיה פרק טו (יט) לכן כה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֵשֶׁתֵינוּ לְפָנֵינוּ תִעַמְדוּ וְאֵם תּוֹצִיא יָקָר מְזוּלָל כְּפִי תִהְיֶה יִשְׁבּוּ הַמָּה אֲלֵיךָ וְאִתָּה לֹא תָשׁוּב אֲלֵיהֶם: פרש"י - ואם תוציא יקר מזולל - אם תוציא אדם הגון מאדם רשע שתחזירנו למוטב. כפי תהיה - שאני גזור גזירה ואתה מבטלה. ועיין בבא מציעא דף פה. כל המלמד את בן עם הארץ תורה אפילו הקדוש ברוך הוא גזור גזירה מבטלה בשבילי שנאמר ואם תוציא יקר מזולל כפי תהיה. ועיין בניהו בן יהוידע שם כל המלמד בן עם הארץ תורה, אפילו הקב"ה גזור גזירה הוא מבטלה. נ"ל בס"ד הטעם דאמרו בבתרא דף ח' ע"א, אמר רבי אין פרענות באה לעולם אלא בשביל עמי הארץ, והביא הוכחה לזה ממעשה רב ע"ש, וכיון דמלמד תורה לבן עם הארץ אשר היה זה הבן גם כן יוצא עם הארץ, דנמצא ממעט עמי ארצות, וממילא ממעט הפרענות, לכן יש כח בזכותו לבטל גזרה של פרענות:

^{לא} עיין בשיש"ק ח"ו סימן רפ. (הוא לעיל בשיחות) ובלק"ה ערב ה' לג - פי כל בני ישראל צריכין להיות מלמדי מלחמה, לעמד במלחמה הגדולה שבזה העולם שלא יפילו אותם קנאת המלאכים שמשם כל כחות היצר הרע של כל אדם בנ"ל.

ושם לעיל אות לא - פי מלאכת המשכן נצטוו לתקן חטא העגל, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה. ועקר החטא נמשך מקנאת המלאכים שנתגרו בהם כל כך על שקבלו את התורה עד שהחטיאום, פי אף על פי שמשוה רבנו נצול מהם על ידי שאחז בכסא הכבוד, אבל בשאר בני ישראל התגרו עד שהחטיאום כל כך.

ובהלכות הרשאה ה' אות יח - פי כל כח של היצר הרע וחילותיו שמתגרים על כל אדם באיזה בחינה שהוא, הכל נמשך מקטרוג המלאכים הנ"ל. ומי שהוא איש חיל ורופה לחוס על חיי ותכליתו הנצחית הוא מתגבר כארי ועו פגמר בכל פעם ואינו מניח עצמו לפל בכל פעם, אבל עקר ההתגברות הוא על ידי כל מה שנאמר בהתורה הנ"ל, עין שם, דהיינו שיאחז את עצמו בכסא הכבוד שהוא שרשי נשמות ישראל שזהו בחינת מאחז פני כסה וכו' הנאמר במשה כשקטרוגו עליו המלאכים בשעת קבלת התורה וכו'. ולזכות לזה צריכים לכל התקונים הנאמרים שם, דהיינו לתקן היראה שבלב

^{כט} עיי"ש בסוף הפרק

^כ בתקפא - פרק ב ובתשכט תוקן

^{כז} במדבר כג כג

^{כה} במדבר פרק כג (כג) פי לא נחש ביעקב ולא קסם בישׂראל כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל:

פרש"י - כעת יאמר ליעקב וגו' - עוד עתיד להיות עת כעת הזאת אשר תגלה חבתן לעין כל שהן יושבין לפניו ולומדים תורה מפיו ומחיצתן לפני מלאכי השרת והם ישאלו להם מה פעל אל וזהו שנאמר והיו עיניך רואות את מוריך. ד"א יאמר ליעקב אינו לשון עתיד אלא לשון

ולישראל מה פעל אל, שהמלאכים יצטרכו לשאול מישראל כשירצו לידע מה פעל אל כי ישראל יהיו קרובים יותר מהם להקב"ה (כמבואר בפרש"י שם). **וצריך כ"א לראות שיבא לזה התכלית, שיהיה/לו¹⁷ לו ממשלה על מלאכים כי בלא ממשלה עליהם הם לא יניחו לו להיות לפנים ממחיצתם וידחפו אותו לעבירות. אך צריך לשמור עצמו מאד ולראות שיהי' לו כח לעמוד בממשלה זו, שלא יקנאו בו מלאכי השרת ויפילו אותו/לו¹⁸ ח"ו (לח' /לט' /מ' /מא' משמע שאין עיצה לעמוד נגד**

הוא אינן צריכים למנחש וקוסם כי בכל עת שצריך להאמר ליעקב ולישראל מה פעל הקב"ה ומהו גזרותיו במרום אינן מנחשים וקוסמים אלא נמסר להם ע"פ נביאיהם מה היא גזרת המקום. או אורים ותומים מגידים להם. ואונקלוס לא תרגם כן:

רבנו בחיי – ובמדרש (תנחומא בלק יד) בעת יאמר ליעקב ולישראל מה, באותו עת שנאמר בו (דניאל יב, א) ובעת שהוא יעמוד מיבאל השר הגדול וגו', יאמר ליעקב ולישראל מה רב טובך אשר צפנת ליראיך, וכתוב (ישעיה כג, יח) כי ליושבים לפני ה' יהיה סחרה וגו':

ועיין שפתי כהן שם – ובמדרש (במדבר רבה כ, כ') בעת יאמר ליעקב. ראתה עינו שישראל יושבין לפני הקב"ה כתלמיד לפני רבו ומבררין כל פרשה ופרשה למה נכתבה, וכן הוא אומר (ישעיה נ"ג, י"ח) כי ליושבים לפני ה' יהיה סחרה ואומר (שם ל', כ') לא יכנף עוד מוריך והיו עיניך ראות את מוריך, ומלאכי השרת שואלים אותם מה הורה לכם הקב"ה, לפי שאינם יכולים ליכנס למחיצתן של ישראל שנאמר בעת יאמר וגו':

והרב **רבי מנחם ריקאנטי** ז"ל האריך בזה, וגמרתו לכותבו להראות מעלת הצדיקים וכמה גדול שכון לעולם הבא, וזה לשונו, והבן אומר כי בעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל, וזו אחת מן הראיות שהביאו חז"ל (במדבר רבה כ, כ') על כי מעלת הצדיקים לעולם הבא היא גדולה ממלאכי השרת, וכן פסוק (ישעיה ס"ד, ג) עין לא ראתה וגו' מוכיח, והעד חנוך בן ירד, ועוד הביאו חז"ל ראייה מפסוק (ישעיה נ"ח, י"ד) אז תתענג על ה' כבן המתחטא לפני אביו. ובבראשית רבה (ע"ח, א') רבי מאיר ורבי יהודה ורבי שמעון, רבי מאיר אומר מי גדול השומר או הנשמר, ממה דכתיב (תהלים צ"א, י"א) כי מלאכיו יצוה לך וגו', רבי יהודה אומר מי גדול הנושא או הנישא, ממה דכתיב (שם, י"ב) על כפים ישאונוך הוי אומר הנישא גדול, רבי שמעון אומר מי גדול המשלח או המשתלח וכו'. ובפירוש אמרו חז"ל במסכת חולין (צ"א ע"ב) חביבין ישראל לפני הקב"ה יותר ממלאכי השרת, גם הרב ז"ל אמר על הפילוסופים בלשון הזה (הרמב"ן בתורת האדם אות קכ"א) ומדוע יתפארו על קבלתנו לעשותם הנפש דקה ולתאר אותה במלות וסיפורים מלאכיים, כי לא ראינו יחוסה בחיבוריהם רק לגלגל השכל או לבעלי העיין שלהם לכת המלאכים, ואנחנו על קבלה אמיתית מאבות ראשונים קדושים שלא השפיקו בילדי נכרים מעלים אותה ומדקדקים ענינה מאלה עד למרבה, עד שאמרו חז"ל עליה דבר כאילו נוטה שלא נבראת, אמרו בבראשית רבה (ח, ז), עם המלך במלאכתו, עם מלך מלכי המלכים הקב"ה ישבו נפשותיהם של צדיקים שבהם נמלך וברא את העולם עד כאן לשונו. ואמת הוא כי אין שר ומלאך שיגיע למעלת הצדיקים באותו עולם:

לך מהלכים בין העומדים האלה, הרי שלא הבטיחו אלא להיות מעלתו בין המלאכים הנקראים עומדים, דע כי חז"ל נתעוררו על זה בסוד סתרי תורה, כי יש צדיקים גמורים צרורים בצרור החיים, ואף כי הם באותו השלימות ואותה המעלה, הקב"ה שם אותם להיות מגן וצנה על זה העולם, ובשרואין ישראל בצער הקדוש ברוך הוא עושה להם מחילות רבות תחת כסא הכבוד, והצדיקים עומדים ומגינים עליהם לפני המקום ברוך הוא, הקב"ה אומר קריינא דאגרתא איהו ליהוי פרונקא, מי שמתחנן על בני העולם הוא יעשה השליחות, והקב"ה עושה להם כנפים בין מלאכי השרת ושטין על העולם לעשות נסים לישראל, והו נתתי לך מהלכים בין העומדים האלה, כמו שהמלאכים יורדים לזה העולם לעשות נסים לישראל ואחר כך חוזרים למקומם כענין אברהם ומנוח, כן הצדיקים ז"ל גם כן. זהו מעלה יתירה על מעלתם להיותם קרובים למלכות ומבטלים הגזירות בשליחות ה' יתברך, כענין שנאמר (שמואל ב כ"ג, ג') צדיק מושל יראת אלהים, זהו מהלכים בין העומדים, כאדם ההולך ממקום למקום ואינו מתקיים במקום אחד, כך הם באים למטה לבטל הגזירות ושבים למעלה בשליחות בוראם, עד כאן, על כן אשריהם לצדיקים. בעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל, סופי תיבות תרב להלל, שלהלול הצדיקים אין סוף, וכן הוא אומר עין לא ראתה וגו', וכן כתב רש"י ז"ל בעת יאמר ליעקב, עתיד להיות עת בעת הזאת אשר תגלה חיבתן לעין כל שהם יושבים לפני ולמדין תורה מפיו ומחיצתם לפנים ממחיצת מלאכי השרת ומלאכי השרת רואין אותם ושואלין אותם מה פעל אל, דבר אחר בעת יאמר אינו לשון עתיד אלא לשון הווה, אינם צריכים לנחש וקוסם, אלא בכל עת שצריך להאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל ומה גזרותיו במרום אינם מנחשים וקוסמים אלא נאמר להם על פי נביאיהם או על פי אורים ותומים, עד כאן:

¹⁷ **ממה שנקט** לשון שיהיה ולא אמר ושיהיה לו ממשלה משמע שהממשלה על מלאכים היא ענין של מציאות קיימת ורק לעמוד בממשלה זה הקושי וכן משמע בלק"ה. ונראה הכוונה כי מצד שרש נשמות ישראל הם בוודאי גבוהים הרבה ממלאך

¹⁸ **צ"ע הרי אין** למלאך בחירה אלא כל מהותו שליו רצון הקב"ה. וצ"ל שמידת הדין היא קנאת המלאכים שמקטרגת על מי שרוצה להיכנס לפנים ממחיצתם קודם שעולה למדרגתם. ולקמן מבואר שע"י התקשרות לנשמות ישראל יכול גם מי שלא הגיע למדרגה כזו שלא מפחד ממלאך לעלות להיות לפנים ממחיצתם בלא שזיזיקוהו. ולפי הנ"ל שזו מדת הדין צ"ע הרי למעשה אינו ראוי ומה מועיל שאוחז בכלל נשמות ישראל. ונראה או שזכות הרבים מסייע. או שמי שיכול להתקשר לכלל ישראל דהיינו שלימות אהבת ישראל זו מעלה עצומה שמבטלת הקטרוג.

¹⁹ **עיין זוהר חדש שיר השירים עה"פ שחורה אני ונאווה וכו'** [דף פד: במהדו' מתוק מדבש ע"ש ד"ה נחתא אשת זנונים וכו'... וחמו ההוא יקר עילאה שהוה ביה אדם ואתתיה וקנאו בהם] וכו'

²⁰ **זוהר חדש דף דף** – הוא ואתתיה היו מטיילין בג"ע, ומלאכי עילאי סחרנייהו, מענגי לון בכמה עדונין ועינוגין. פתח ליה חד אוצר, ואחמי ליה כל אינון דרין בתראין, כל דרא ודרא. והוה חמי דיוקנין עילאין, ודיוקנין תתאין, בנהירו דאספקלריא דנהרא עלייהו: נחתא אשת זנונים, והוהא דרכיב ושליט עליה. והוהא חסר לב, דאסטי כלא. וחמו ההוא יקר עילאה דהוה ביה אדם ואתתיה. אתתקפת אשת זנונים, בחילא ותוקפא דהוהא דשליט עליה, וקריבת אצל חוה, ושריאת למפתי לה בכמה פתוים, ובכמה מתיקו דלישנא, עד דאתפתיאת. כדן, ואתפתי לבתר אדם, ופרחו אינון לבושין מינייה, וסליקא נשמתא זהרא דאספקלריא דלעילא מינייה, ואשתאר ערום מכלא, הוא ואתתיה:

²¹ עיין סנהדרין מד: לעולם יבקש אדם רחמים וכו' ואל יהיו לו צרים מלמעלה. ופרש"י מלמעלה. (מקטרגים) ועיין הקדמת זוהר דף ה.

²² **הקדמת זוהר דף ה**. (עם ביאור מתוק מדבש) אמר רבי אלעזר, מהו ובצל ידי כסיתיך, אמר ליה, בשעתא דאתמסר אורייתא למשה, אתו כמה רבוא דמלאכי עלאין לאוקדא ליה בשלהובא דפומהון (באו רבותו של מלאכי מעלה לשרפו בשחבת פיהם, מחמת קאתם על קבלת התורה), עד דחפא עליה קב"ה, והשתא דהאי מלה סלקא ואתעטרא וקיימא קמי קב"ה, (גם עתה כשעולה וחיודש תורה ומתעטר ועומד לפי הקב"ה) איהו חפי על ההיא

קנאתם אלא רק עיצה לבטל את קנאתם ולקמן (אות יג) יתבאר כיצד יכול לבטל קנאתם עד שנהפכים לאוהביו. ועיין פל"ח אות ב' /מ"ב שהם מפילין אותו לתאוה הידועה/מ"ג כדלקמן שהפילו את רב עמרם חסידא לתאוה וכן אדם הראשון תחלת נפילתו שדחק השעה בזיווג. **כי המלאכים מתקנאים מאד באדם כזה שיש לו ממשלה עליהם, כמו שמצינו שארז"ל (חגיגה טו עב) /מ"ד על כמה גדולים שבקשו מלאכי השרת לדוחפו/מ"ה** הלשון לדוחפו הכוונה לרבי עקיבא והלשון כמה גדולים כנראה הכוונה לחבריו בן עזאי ובן זומא ואחר, עיין בגמ' חגיגה יד: /מ"ו מסופר על ארבעה שנכנסו לפרדס דהיינו שע"י כוונות בשמות הקדושים זכו לראות מראות אלקים, ושלשה מהם נפגעו ורק רבי עקיבא נכנס בשלום ויצא בשלום ושם בסוף דף טו: אומרת הגמ' אף ר"ע בקשו מלאכי השרת לדוחפו (כי סברו שאינו ראוי להשתמש בשמות הקדושים), ואמר להם הקב"ה הניחו לזקן זה שראוי להשתמש בכבודי. ומבואר שם שהמלאכים ניסו להטעות את החכמים ואחר באמת טעה וסבר על מלאך מטט' שהוא הקב"ה ועי"ז נפל בקושיות על הקב"ה ויצא לכפור, וגם את ר"ע רצו להטעות אלא שהצליח להתגבר עליהם בצדקתו. משמע מזה שאף אחד מהם לא אחז בבחי' כסא הכבוד המבואר לקמן שמציל מקנאת המלאכים וצ"ע: עיין ח"מ סימן תרד/מ"ג שכל עוד יש אצלו חילוק בין איש לאשה יש לו לפחד ממלאך, /מ"ח/כ"י מי שאין בו מתאוה זו אפילו בכח אין בכוחם להפילו, וצ"ע לפ"ז משמע שגם בזה הם לא אחזו.

אות ב

עתה יבאר רבנו העצה כיצד להינצל מקנאת המלאכים שהיא לאחוז בכסא הכבוד, דהיינו שרשי נשמות כלל ישראל, ולהכלל ע"י התקשרות ואהבת ישראל בכלל ישראל שהם עיקר כבוד הקב"ה (תורה צד) וכי עיקר הכבוד מהרחוקים המגושמים ביותר דייקא. וממילא מכח חלקי הכבוד הרבים הכלולים מודים לו ומתבטלת קנאתם. ולפי המבואר לקמן נראה שזו מדרגה נמוכה של אחיזה בכסא דהיינו אהבת ישראל, ומועילה למי

מלא, (הקב"ה מכסה על החידוש ההוא) וכסי על ההוא בר נש דלא ישתמודע לגבייהו אלא קב"ה, (ומכסה על זה האדם שלא יכירו בו המלאכים אלא הקב"ה) ולא יקנאון לגביה, (לפי שרואים גדול אור התורה שעולה, והקב"ה מכסה עליו בעוד שהחידוש עולה כדי שלא יקטרגו עליו לומר שאינו ראוי לזה המעלה מחמת מעשי הרעים, ולא יבלבלו את השמחה) עד דאתעביד מההיא מלה שמים חדשים וארץ חדשה, ה"ד ובצל ידי כסיתין לנטוע שמים וליסוד ארץ.

כ"ב פרפראות לחכמה אות ב' – נראה לעניות דעתי דרוצה לומר, כי המלאכים מתקנאים מאד באדם כזה שיש לו ממשלה עליהם באשר שילוד אשה יזכה למעלה כזאת, ועל כן רוצין להפיל אותו, העיקר על ידי תאוות נשים חס ושלום, שזוהו נמשך תולדתו, שזוהו בחינת מעשה דרב עמרם המבואר לקמן, ועל כן בתחילת הבריאה כשברא הקדוש ברוך הוא את חוה בשביל קיום המין המשיך תיכף התיקון, שלא יוכלו המלאכים להפיל אותו בתאוה הגשמיות חס ושלום על ידי קנאתם שמתקנאין בו ועיין בתיקונא שבעין סמוך לסופו.....

כ"ג ועיין חגיגה טו. שאחר שנעשה כופר ע"י המלאך מט"ט שהטעה אותו, ואזי דבר ראשון שעשה היה שתבע וזנה לדבר עבירה, דהיינו ניאוף. וכן להבדיל בקדושתין פא. רבי עמרם חסידא רצה המלאך להפילו בתאוה הידועה דייקא ועמד בניסיון בתוך כדי הליכתו לעשות העבירה ועוד גם גרם לעצמו בושח גדולה ועי"ז ניתן לו הזכות להשביע את המלאך יצה"ר שיצא ממנו והיה עומד אש של חום התאוה הידועה (עי"ש מהרש"א) ואולי גם לקמן מה שמשה רבינו עלה לקבל תורה ואמר להקב"ה אני ירא שישרפוני בהבל פיהם, הכוונה שיפילו אותי לאש התאוה. עי"ש.

כ"ד חגיגה טו: – ר"ע עלה בשלום וירד בשלום ועליו הכתוב אומר (שיר השירים א-ד) משכני אחרין נרוצה ואף רבי עקיבא בקשו מלאכי השרת לדוחפו אמר להם הקב"ה הניחו לזקן זה שראוי להשתמש בכבודי.

כ"ה צ"ע שרבנו פתח בלשון רבים "כמה גדולים" וסיים בלשון יחיד "שרצו לדוחפו". ולכאורה אפ"ל שהכוונה שכל אחד מהם רצו לדוחפו. אבל יותר נראה שהכוונה לחברי ר"ע שנכנסו עימו לפרדס ע"י כוונות בשמות הקדושים וסופם היה שאחר נעשה כופר ובן זומא יצא מדעתו ובן עזאי מת, וגם את רבי עקיבא רצו לדוחפו ולהזיקו והקב"ה שמר עליו. כמבואר בגמ' חגיגה דף יד: ודף טו:

כ"ו חגיגה יד: – ת"ר ארבעה נכנסו בפרדס ואלו הן בן עזאי ובן זומא אחר ורבי עקיבא אמר להם ר"ע כשאתם מגיעין אצל אבני שיש טהור אל תאמרו מים מים משום שנאמר (תהילים קא-ז) דובר שקרים לא יכון לגד עיני בן עזאי הציץ ומת עליו הכתוב אומר (תהילים קטז-טו) יקר בעיני ה' המותה לחסידי בן זומא הציץ ונפגע ועליו הכתוב אומר (משלי כה-טז) דבש מצאת אכול דייך פן תשבוענו והקאתו אחר קיצץ בנטיעות רבי עקיבא יצא בשלום.

כ"ז חיי מוהר"ן – אות תרד – (קסא) אמר שאצלו איש ואשה שוין הינו שאין מגיע לו שום צד מחשבה בשרואה אשה רק הכל שוה אצלו בעיניו כאילו רואה איש. ואמר שאינו מתיירא לא מאשה ולא ממלאך. ובזה יש הרבה לבאר כי מי שיש לו עדין איזה צד פחד כל שהוא מהרהורי אשה, אפילו אם הוא צדיק גדול באמת רק שאינו נקי בתכלית הוזהר ועדין יש לו איזה פחד כל שהוא מזה, הוא צריך לפחד ממלאך, אבל הוא זכרונו לברכה התפאר שאין לו שום פחד מזה, על פן אין לו פחד ממלאך. וזה מרמזו בדרך רבותינו וזכרונו לברכה בקדישין אנא בשרא ואנת אש ואנא עדיפנא מנף שאמר רב עמרם חסידא אל המלאך. ומוכח בדרך זכרונו לברכה בהתורה תקענו ממשלה בלקוטי תנינא בסימן א' עין שם היטב:

כ"ח וצ"ע בזה האם הכוונה שכבר לא מקנאים בו אע"פ שמושל בהם או שמקנאים אבל אין להם כח להפילו, ובחי"מ סימן תרד משמע שכיון שעיקר כוחם להפילו לתאוה הידועה אין להם כח להפיל מי שכבר יצא ממנה לגמרי וצ"ע אדם הראשון לא היה אצלו חילוק וקנאו בו והפילוהו וצ"ל שבכח כן היה תאוה זו, כי לצאת לגמרי לא שייך בלא עמידה בניסיון שאז הקב"ה מפיל לו חללים כמבואר בתורה ו' סוף אות ב' שאדם בעצמו לא יכול לגמור אבל הקב"ה לא גומר בשבילו רק כשעשה כל שביכולתו. כל זה לפי חי"מ הנ"ל אבל מהלך התורה הוא שרק ע"י שאוהו בכסא הכבוד יכול לבטל את קנאת המלאכים, דהיינו התקשרות לשרש נשמות של ישראל. אמנם בסוף התורה יתבאר שזוכה לזה בשלימות מי שיצא לגמרי מכל התאוות, וזה להכלל בבחי' מקומו של עולם.

שממשלתו עליהם קטנה/מטו, אבל מי שאוחז בממשלה גדולה דהיינו שהזדכך עד שזכה לאחוז בשרש נשמתו ואף יותר מזה להיות בבחי' מקומו של עולם וצינור לכל השפע בעולם בבחי' המלווה הגדול לכולם, הוא צריך אחיזה גדולה ביותר בכסא דהיינו להתקשר לשרשי נשמות ישראל החצובות בכסא ע"י שידוע מקומו של כל אחד בשרשו וחיותו. כפי שיתבאר/י.

והעצה על זה להינצל מקנאת המלאכים, היא לקשר עצמו עם נשמות ישראל ועיין תורה קלה/כ"א שהתקשרות היא אהבה חזקה, וכאן היינו אהבת ישראל/כ"ב שהיא עבודה קשה שבמקדש/כ"ג ובשלימות יותר יתבאר לקמן שהיא השגה עצומה בשרש הנשמות שידוע מקום שרשן ומקור חיותן, וגם זה נראה כיון שרק ע"ז יכול באמת למצא בהן טוב שע"ז יהיה מקושר בהם בכל לבו, ועל ידי ההתקשרות ניצול מהם/כ"ד. וזה בחי' מאחז פני כסא (איוב כו) י"ג/כ"ג פשט הפסוק הוא שהקב"ה אחז בכסא הכבוד ופרס מעליו עננו. ורבינו מבאר עפ"י הגמ' שבת פט: שדרשה פסוק זה שרומז לזה שהקב"ה אמר למשה רבנו לאחוז בכסא כבודו כדי להנצל מקנאת המלאכים, ומבאר רבנו שצריך לאחוז עצמו בשרשי/כ"ה הנשמות החצובות

^{מט} ומסתמא אפשר לאחוז בכסא הכבוד גם ע"י תשובה כי היא גדולה שמגעת עד כסא הכבוד כמבואר ביומא פו. וכלל התשובה היא על כלל התורה ואהבת לרעך כמוך דא"ר עקיבא הוא כלל גדול בתורה (ב"ר כד ז) דהיינו אהבת ישראל התקשרות לכלל נשמות ישראל. וע"כ היא עבודה קשה שבמקדש כידוע שיש על יצה"ר עצום ונורא, ואולי גם זה מקנאת המלאכים.

^י וזה מובן בסוף התורה שאחרי אות יג שמבאר ענין האחיזה בכסא הכבוד דהיינו ההתקשרות למפורסמים של אמת ע"י שידוע להכיר ולהבדיל את המפורסמים של שקר, ע"י שזכה לתפלה בשלימות היראה ושכל שיח השדה כלול בה עד שנעשית דבר ה' שהוא המלווה הגדול שגם העזי פנים לא מעיזים פנים נגדו. מבאר באות יד שזה בחי' ראש השנה דהיינו בחי' מקומו של עולם שמי שנמצא במדרגה זו יודע מקומו של כל אחד מישראל.

^{לפ"ז} נראה שכסא הכבוד פי' כסיו הכבוד דהיינו כסיו הא"ס אלוקותו ית' דהיינו החלל הפנוי שהוא מקומו של עולם שע"י שמעלים האלוקות ע"ז עיקר הכבוד כמבואר במ"א שעיקר הכבוד מהרחוקים דייקא.

^{כא} עיין תורה קלה – ועקר ההתקשרות היא אהבה, שיאהב את הצדיק אהבה שלמה, כמו שכתוב (בראשית מ"ד): "ונפשו קשורה בנפשו", ותרגומו: "חביבא לה בנפשה", וכמו שכתוב (שמואל א י"ח): "ונפש יהונתן נקשרה בנפש דוד".

^{כב} ועיין לק"ה ערב ה' אות מ' – וזה בחינת הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד בשמן הטוב על הראש שהוא שמן המשחה. פי' על פי כל המבאר לעיל מובן ממילא גדל מעלת השלום בין ישראל וכמו שהפליגו רבותינו זכרונם לברכה בזה הרבה בענין מעלת השלום שעולה על הכל, פי' כבר מבאר שעקר קיום האדם ותקונו הנצחי הוא על ידי שיאחז עצמו בכסא הכבוד שהוא שרשי נשמות ישראל וכו' וכנ"ל, ועל פן בודאי צריכין לזה שיהיה שלום גדול עם כל ישראל ושיהיה שלום בין כל אחד לחברו כדי שיתקשרו יחד באהבה ושלום כל שרשי נשמותם ולא יהיה ביניהם שום פריד על ידי איזה שגגה ומחלקת, חס ושלום, כדי שיוכל להתאחז בשרשי נפשותם הנכללים יחד על ידי האהבה והשלום:

^{כג} עיין תורה פב תנינא מעלתו הנפלאה של משה רבנו בזה שהיה מוצא אלוקות בכל אחד מישראל אפילו הקל שבקלים ומוצא כיצד להתקשר עמו באהבה ועוד הרגיש עצמו קטן ממנו. וידוע כלל גדול שבתורה ואהבת לרעך כמוך. ובלק"ה מבאר לעניין קיום תריג מצוות כיצד יקיים ישראל מצוות כהנים וביאר שע"י אהבת ישראל נכלל במצוות שהם מקימים.

^{כד} צ"ע מודע האם מצד זכות הרבים או בזכות אהבת ישראל. ועיין לקמן אנא בשרא ר"ת שישם רבוא בברס אחת, משמע שהיה רב עמרם חסידא כלול מכולם ע"י ההתקשרות. ואולי ע"י אהבת ישראל מתקשר לכולם וע"ז נעשה כלול מכולם ויש לו זכות הרבים. ולקמן יבואר שצריך דייקא התקשרות ולא מועיל אם הוא מעיקרא כלול מכל נשמות ישראל כמו אדם הראשון ומשה רבינו שאע"פ שהיו כלולים מס' רבוא היו צריכים לאחוז בכסא הכבוד שהם כלל ישראל ולכן ברא הקב"ה לאדם את חוה.

^{כה} בתפא (איוב כו) ובתירלד ותשכט תוקן

^{כז} איוב פרק כו (ט) מאחז פני כסא פרישן עליו עננו:

פרש"י – (ט) מאחז – במחיצות פני כסא הכבוד כולו כגון ישת חשך סתרו (תהלים יח). ופרשו – על הכסא עננו כמו ודמות על ראשי החיות רקיע (יחזקאל א):

מצודת דוד – מאחז פני כסה – השמים נקרא כסא כמ"ש השמים כסאי (ישעיה סו) ואמר הנה האויר אשר על פני רקיע השמים מעבה עד שיהיה ראוי לאחוז בו ובזה פירש על הרקיע את עננו כי בזה האופן יהיה הוויות הענן כי יתעבה האויר:

מצודת ציון – כסה – כמו כסא באל"ף: פרשו – מל' פרישה והו"ן נוספת:

^{כח} פסוק זה מביאה הגמ' שבת פח: הנ"ל וצ"ע כי שם מובא המשך הפסוק פרשו עליו עננו ואמר רבי תנחום מלמד שפירש שד-י מזוי שכינתו ועננו עליו. וצ"ע מודע רבנו השמיט המשך הפסוק. אבל עיין שם ר"ף על עין יעקב שמקשה למה צריך גם אחיזת הכסא וגם פריסת ענן, ותירץ שבאמת אחיזת הכסא הגן על משה מהמלאכים שלא ישרפוהו, אבל פריסת הענן היה כדי שיוכל להתקיים בלא אכילה ושתיה ארבעים יום.

^{כט} צ"ע האם שרשי הכוונה לס' רבוא או לשרש שלהן, שמתחיל מאדם הראשון ואח"כ יעקב ומתפרט ליב שבטים ושבעים נפש שירדו מצרימה ואח"כ לס' רבוא.

ועיין מגלה עמוקות על התורה – פרשת ויצא – וע"פ זוהר בר"מ זו הפרשה יעקב איהו כליל תלת אבהן דבי' רביב אדם קדמא ולא למגני' אוקמוה מארי מתניתן שופרי דיעקב מעין שופרי דאדה"ר ראה נשמתו שהיא באר כלולה מתלת עדרי צאן משם יסקו כל העדרים כי דיוקנו של יעקב חקוקה תחת כסא הכבוד משם כל נשמות חצובות מבקשי פני' יעקב סלה. והאבן גדולה על פי הבאר משם רועה אבן ישראל.

מתחת כסא הכבוד/נט, **שהיא בחי' נס/סא** **אם כל חי נסב/סג** כפי שיבאר לקמן/סד. ואחיזה זו נראה לפרש שכיון שמלאך כל מהותו שליח ה' אין לו חלק כלל בכבוד שמים כי הוא כמו שהקב"ה מכבד את עצמו וזה לא שייך כלל כי הכבוד תמיד הוא רק מזולתו, לכן כנגד קנאת המלאכים שהיא טענת מדת הדין מה לקרוץ חומר בקרבת ה', צריך לעורר את המידה המיוחדת לאדם דהיינו כבוד שמים שזה דייקא בגלל שאנו מחומר כמ"ש אבית תהלה מגושי עפר, וכמבואר בריש תורה י' עיקר הכבוד הוא מהרחוקים דייקא, ועל כן כלל ישראל הם כבודו ית' שמגלים כבודו בעולם הזה מתוך בחירה ומלחמה ביצה"ר, וכשזה מתגלה אזי מתבטלת קנאתם, וכנ"ל שיש בזה הרבה מדרגות כפי הממשלה שזכה כן האחיזה צריכה להיות בשלימות יותר.

^ט **כסא הכבוד** – עיין לעיל מאחז פני כסה וקרי כסא. משמע לשון כיסוי. ועיין תורה ו' אות ה' (יחזקאל א): "ויממעל לרקיע אשר על ראשם אבן ספיר דמות כסא" דמתכסיא לעילא מנא"ו שבא"ל"ף, דמתקריא רקיע (שם בתקונים) והנקדה היא כסא דמתכסיא כמו שכתוב (חגיגה יג) "במפלא ממה אל תדרש, ובמכסה ממה אל תחקר" וזה בחינת: "כבוד אלקים הסתר דבר" משמע הכבוד הוא ההסתר דבר. וכן לבוש הוא נוטריקון לא בוש כי הכבוד הוא הכיסוי וכן במשנה א דתמיד וזה היה כבודו שהוא נעול יש בו אדם. ולקמן על הכסא דמות אדם כמ"ש ביחזקאל א' נמצא הכסא מכסה על הדמות אדם העליון וזה כבודו ותחת הכסא דהיינו הכיסוי חצובות שרשי נשמות ישראל דהיינו שהן מלבישות בבחי' בגדי כבוד לאדם העליון. ועיין תורה צד וכו' דהיינו ישרא"ל, דכתיב (שמות כ"ה): "ושכנתי בתוכם" ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (עין של"ה מסכת תענית דף ט) בתוכו לא נאמר אלא בתוכם מלמד ש הקדוש ברוך הוא משרה שכנתו בתוך כל אהד מישראל נמצא כל אהד מישראל נקרא לבוש ולבוש נקרא כבוד פי רבי יוחנן קרי למאנה מכבודתא (שבת קיג). ועיין תורה כ' בפ"י הסד"צ תקונא רביעאה עלעין אתחפין מהאי גיטא ומהאי גיטא דהיינו בחינת התקשרות עם נשמותיהם והם מחפין אותו מכל צד.

^ס * בראשית ג' כ'

^{סא} **בראשית פרק ג** (כ) ויקרא האדם שם אשתו חוה כי הוא היתה אם כל חי:

רבנו בחיי – (כ) ויקרא האדם שם אשתו חוה. על דרך הפשט מלת חוה פירושה מדברת, מלשון אחוך שמע לי (איוב טו, יז), והיה זה מחכמתו הגדולה בקריאת השמות. וקראה כן כי כן הבין בטבעה שהיא דברנית, ומכאן ראוי להיות כל הנשים דברניות. ואמר כי היא היתה אם כל חי כלומר חי המדבר להוציא שאר בעלי חיים שאין להם שכל, והדיבור אין בהם.

^{סב} * עיין מדרש נעלם חיי שרה דף קכה:

^{סג} **זוהר חיי שרה** מדרש נעלם דף קכה: – תנו רבנן, כל נשמתן של צדיקים למעלה בעדן הן, ומה ממה שיוורד מעדן ישגא החכמה בעולם, לעומדים בו ונהנין מהנאותיו וכסופיו על אחת כמה וכמה. אמר רבי יצחק, כיון שהנשמה זוכה ליכנס בשערי ירושלים של מעלה, מיכא"ל השר הגדול הולך עמה ומקדים לה שלום, מלאכי השרת תמהים בו ושואלים עליה, (שיר ג ו) מי זאת עולה מן המדבר, מי זאת עולה בין העליונים, מהגוף החרב שדומה להבל, דכתיב (תהלים קמד ד) אדם להבל דמה, הוא משיב ואומר, (שיר ו ט) אחת היא לאמה, לאמה זו היא כסא הכבוד, שהיא אם לנשמה, ויולדת לה שנגזרה ממנה, ראוה בנות ויאשרוה, אלו שאר הנשמות שהן במעלתן למעלה, והם הנקראות בנות ירושלם, אמר רבי יוסי, הא חזרנא על מה דאמרן, אלו נקראות בנות ירושלם, והאחרות נקראות בנות לוט, ראוה בנות ויאשרוה, שאר הנשמות משבחות לה, ואומרות שלום בואך, מלכות ופגשים, מלכות אלו האבות שהם מלכות, ופגשים הם גירי הצדק, כלם משבחות ומקלסות אותה, עד שנכנסת למעלה, ואזי הנשמה במעלתה,

וזהר תרומה קלז. – ומש"כ יתנה דעת מלת יתנה פירושה יתנה להיינו יתנה תולדין דאינון שמים המלכות תחיה את התולדות שהם הנשמות שקבלה מז"ל הנקרא שמים, ואי תימא יתנה לאו יתנה ולא תאמר שיהיה לונו כמו יחיה, תא תזי פתיב זל ורלא מש"כ ויקרא האדם שם אשתו חוה כי היא היתה אם כל חי הכי כי חוה יתנה יתנה במלה חוה סלקין חוה וחיה דכזכ אחד עולים, וכוד הדבר ועל דאסתלק י' ועייל ו' דאיהו כדקא יאות ועל שנסתלקה י' שהיא סוד עטרת היסוד ר"ל שכמעט אינה ניכרת צפלוף הנקובצא והוא כאלו נסתלקה, ונכנסה ו' במקומה שהיא היסוד שלה שהוא יסוד גמור כלאו, דקא ו' איהו תיין ודאין כי אות ו' של היסוד היא חיים זולתי צסוד עוד יוסף חי, ועל דא חוה יתנה ועל כן חוה וחיה הם שמים, והיינו כי י' נטלא תיין מן ו' י' של עטרת היסוד לוקחת חיים מן ו' שהיא היסוד, אוף הקא אף כאן כפסוק ולילה לילה יחווה דעת, יתנה היינו יתנה פי' שהמלכות תחיה את הנשמות שקבלה מז"ל. (שע"ר ומפרשים)

^{סד} **לקמן בסמוך** יבאר שחווה נקראת אם כל חי והיא בחי' כסא הכבוד שרש נשמות ישראל שברא הקב"ה לאדם הראשון כדי שיתקשר עימה וינצל מקנאת המלאכים. ונראה שלכן מזכיר ושוב בהמשך שכסא הכבוד הוא בחי' אם כל חי.

וזה בחי' מה שה' שרז"ל שאמרו רבותינו ז"ל בגמרא (שבת פח ע"ב) ש' בשעה שעלה משה למרום אחרי מתן תורה לקבל לחות ראשונות, אמרו מלאכי השרת מה לילוד אשה' בינינו וביניך/ס"ו דהיינו לפנים ממחיצתנו, אמר להם לקבל תורה מידי לידו/ס"ו בא דהיינו לפנים ממחיצתכם, אמרו המלאכים

^{טו} גם בתרלד- שרז"ל, ומתרו - שארז"ל

שבת פח: - ואריב"ל בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע מה לילוד אשה בינינו אמר להן לקבל תורה בא אמרו לפניו חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם ותהילים ח-ה) מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים אמר לו הקב"ה למשה החזיר להן תשובה אמר לפניו רבש"ע מתיירא אני שמא ישרפוני בהבל שבפיהם אמר לו אחוז בכסא כבודי וחזור להן תשובה שנאמר ואיוב כו-ט) מאחז פני כסא פרשו עליו עננו ואמר ר'. נחום מלמד שפירש שדי מזיו שכינתו ועננו עליו אמר לפניו רבונו של עולם תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה (שמות כ-ב) אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים אמר להן למצרים ירדתם? (הכי כתיב אני ולא מלאך כי מלאך פחד לילך לטומאה כוז שמה ולכך ואילו יקלאל השתעזלו עס עשקות שנים וילאו מסס -עזות יקלאל פ' שמיני) לפרעה השתעבדתם? תורה למה תהא לכם? שוב מה כתיב בה לא יהיה לך אלהים אחרים בין עמים אתם שרויין שעובדין עבודת גלולים שוב מה כתיב בה זכור את יום השבת לקדשו כלום אתם עושים מלאכה שאתם צריכין שבות שוב מה כתיב בה לא תשא משא ומתן יש ביניכם שוב מה כתיב בה כבד את אביך ואת אמך אב ואם יש לכם שוב מה כתיב בה לא תרצח לא תנאף לא תגנוב קנאה יש ביניכם? יצר הרע יש ביניכם? מיד הודו לו להקב"ה שנאמר (תהילים ח-י) ה' אדונינו מה אדיר שמך וגו' ואילו תנה הודך על השמים לא כתיב מיד כל אחד ואחד נעשה לו אוהב ומסר לו דבר שנאמר (תהילים סח-ט) עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם בשכר שקראוך אדם לקחת מתנות אף מלאך המות מסר לו דבר שנאמר (במדבר יז-יב) ויתן את הקטורת ויכפר על העם ואומר ויעמוד בין המתים ובין החיים וגו' אי לאו דאמר ליה מי הוה ידע:

ועיין רוח חיים על אבות (פ"א מ"א והג"ה מהגאון רי"ן בן הגאון המחבר - וזה ביאור מאמר חכמינו זכרונם לברכה (שבת פח): בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת כו' מה לילוד אשה בינינו. פירוש כי השכל אנושי בהיותו מצורף אל החומר הוא רק בכח ולא בפועל ומה לו בינינו שאנחנו בעלי שכליים בפועל אמר להם הקב"ה לקבל תורה בא רצה לומר שלכן בא לקבל תורה שעל ידה יכניע החומר ויתעלה השכל בפועל יותר מכם. אמרו לפניו חמודה גנוזה כו' קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם רצונם לומר שהתורה היא גנוזה באצילות ואי אפשר ששיגה שכל אנושי והיא קדומה לכל והאדם מאוחר לכל ואין התורה נערכת אליו כי אם תנה הודך על השמים למלאכים שהם למעלה מהזמן. וכן מה שאמר משה מתיירא אני שמא ישרפוני בהבל שבפיהם רצה לומר שהמלאכים המה אש לוהט קרובים לעצמות התורה שהיא אש על גבי אש כידוע ברוחניות והמלאכים הם גם כן אש בפועל ההשכלה ברוחניות וזה נקרא הבל שאין בו חטא. והבל פירושו שאינו גשמי והאדם מקיים התורה בגשמיות. אמר לו הקב"ה אחוז בכסא כבודי והחזר להם תשובה רצה לומר כי ידוע שמה שאמרו (תהילים קו, מח), ברוך ה' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם קאי על עולם הביני"ה ועד עולם מלכו"ת. ועל ידי הכנעת היצר של האדם כ"יף כל הדינין ועל ידי זה מתיחדים למעלה ביני"ה ת"ת ומלכו"ת. וזהו מה שאמרו (סנהדרין מג): הוויבא את יצרו כו' כאלו כבדו להקב"ה בשני עולמים כו'. וכל עיקר הכנעת היצר הוא על ידי התורה כמו שכתוב (קידושין ל:), בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין. תורת חסד תבלין להמתיק ועל ידי המתקתו יתגדל כבוד מלכות שמים וזהו אחוז בכסא כבודי והחזר להם תשובה רצה לומר מפני האחיזה שיש לך בכסא כבודי על דרך (ישעיה מג, ז) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו בגין כבודי לקשטא ולתמכא בעמודין תקיפין. ועל ידי זה יתגלה כבוד כסא מדת מלכות שמים לקבל כל השפעות עליונים ולזה הפעולה מתיחס משה אל התורה יותר ממלאכי השרת...

^{טו} מה שכינו אותו ילוד אשה דייקא עיין פל"ח אות ב' שרמוזו לו שהוא קשור לתאוה הידועה ועל כן בקנתם מפילים אותו דייקא לתאוה זו, וזה שאמר רבנו בחי"מ סימן תרד שמי שרק שיצא מתאוה זו לגמרי כבר א"צ לפחד ממלאך.

^{סח} כך פירש רבי לוי יצחק זצ"ל כנראה עפ"י המבואר לעיל. ועיין מתיבתא שם בשם השל"ה הקדוש שהקשה הרי גם מלאך מט"ט הוא חנוך בן ירד ילוד אשה ולמה שאלו על משה רבנו, ותיירץ שמת"ט נהפך למלאך כדי לעלות ואילו משה נשאר אדם. ועוד פירש שהשאלה למה הוא בינינו ובין הקב"ה, וכן כתיב בדברים ה' ה' אנכי עומד בין ה' וביניכם, דהיינו שאין חוצץ בין ישראל להקב"ה. ובשם קול יעקב דייק מדלא כתיב מה לילוד אשה בשמים אלא בינינו הכוונה לפנים ממחיצתינו. וציין שם לבמדבר רבה (כ' ב') לעת"ל ישראל יושבים לפני הקב"ה כתלמיד לפני רבו והמלאכים שואלים אותם מה הורה לכם הקב"ה.

^{טט} עיין ירושלמי מסכת תענית דף כג. ר' שמואל בר נחמן בשם ר' יונתן הלחות היו אורכן ששה טפחים ורחבן שלשה והיה משה תפיש בטפחים והקב"ה בטפחים וטפחים ריוח באמצע כיון שעשו ישראל אותו מעשה ביקש הקב"ה לחוספן מידו של משה וגברה ידו של משה וחטפן ממנו הוא שהכתוב משבחו בסוף ואומר ולכל היד החזקה י"א שלמא על ידה דגברת עליה מינאי.

ועיין בהקדמה לספר סמיכת חכמים לרבי נפתלי כ"ך דף קג מבאר שם עפ"י המשנה שנים אוחזים. את הירושלמי הנ"ל וכן איתא במדרש רבה וביאר בזה הפסוק עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם דאמרו המקובלים כי יש חדר למעלה שנקרא מרום ושם התורה ואין רשות להיכנס בו לשום מלאך, עוד כתוב שצדיק שדורש דרשה היא כפי אחיזת ניצוץ נשמתו ורשב"י דרש אתם קרויים אדם ולא הגויים כי סבר אדם לשון אדמה לעליון ולפ"ו מה שכתוב הן האדם היה כאחד ממנו הכוונה ביחידו של עולם דהיינו למעלה ממלאך וזהו שכתבו המקובלים שמשה רבינו התלבש בדמות רשב"י כשעלה למרום כי כדי שיוכל להכנס לשם צריך שיתעבר בו נשמת רשב"י ואזי אחיזתו במדרגת אדם מלשון אדמה לעליון שאו הוא למעלה ממדרגת מלאך (אבל משה מעצמו מסתמא סבר כר"ע שגם גויים קרויים אדם לשון אדמה ולפ"ו הן היה כאחד ממנו הכוונה כמלאך). וזהו עלית דרשו חז"ל נתעלית, "למרום" היינו לחדר הנ"ל, "שבית שבי" היינו שנתעבר כך נשמת שבי"ר"ת שמעון בר יוחי, ועי"ז "לקחת מתנות באדם" דהיינו ע"י דרשת אתם קרויים אדם ולא הגויים כי אדם לשון אדמה לעליון עי"ז לקחת את הלחות. וזהו ואתפוס את הלחות היינו באותו חדר הנקרא מרום ושם שמע הקב"ה שחטאו ישראל וחטף גם הוא ויצאו ולעיני הבי"ד שניהם תפוסים בו ממילא אנן סהדי שאין למשה אלא חצי.

עוד עי"ש שכתב וזה לשונו - ובוה נ"ל לפרש (הגמ' שבת פח): כוונת המלאכים שאמרו תנה הודך על השמים דהובא בחדושי מורה"ש"א בח"א ושאר מפרשים שהמלאכים לא בקשו על הנגלה כי אם על סודות התורה והודך משמע סודות התורה שהן הודו של הקב"ה ולא הנגלות כי "והנגלות לנו" (דברים כט כח) וקשה למה באמת לא בקשו גם על הנגלות ליתן להם, לדרכינו נחא דהובא במפרשים הטעם שאחו הקב"ה ב' טפחים ומשה ב' טפחים לפי שהן שתי חלקים סודות התורה ונגלות ומשה אחז בהנגלות השייכים לנו והקב"ה תפס בסודות התורה

להקב"ה [ז] אשר תנה הודך על השמים וכו', דהיינו בשלמא תורה שבכתב שהם עניני הארץ, אבל הודך שהם סודות התורה (מכש"ל ספ) אינם ראויים לאדם/ע"כ הקרוץ מחומר/ע"כ, אמר הקב"ה למשה החזר להם תשובה, אמר לו משה אני מתיירא/ע"כ ושוקת להם כדי שלא/ע"כ ישרפוני/ע"כ בהבל פיהם דלא די שנכנסתי לפנים ממחיצתם, אם עוד גם אשיב להם יקנאו בי יותר וישרפוני, א"ל אחוז בכסא כבודי וכו', והיא מתנה בלי אחריות.

איכ לא היו המלאכים יכולין לבקש על הנגלות כיון שכבר תפס משה בהן לא מפקינן מיני' וזכה בהן, משא"כ סודות התורה היו עדיין ביד הקב"ה ולא אחז בהן משה על כן בקשו שיותן להם וזהו שאמרו תנה הודך דייקא הוד שלך שעדיין הן שלך וברשותך אותו החלק תנה על השמים שהרי בשביל זה אתה תופש בהן עדיין שלא יזכה משה בהן וא"כ תנה אותה לנו על השמים ולהכי אמרו תנה לשון מתנה שהיו יראים שמשה יקחם בע"כ מדין מצרנות כיון שכבר זכה בחלק הנגלות והי' מצרין בטפחיים, אבל אם הן מתנה שוב אין המצרין יכול לסלקן והיא מתנה בלי אחריות.

עוד שם וצ"ע א"כ איך קבלנו שני לוחות ותירץ כנ"ל שלא תפס הקב"ה אלא את הנסתר ובאמת נשאר הנסתר אצלו שעל הנסתר לא כתוב (דניאל ח יב) ותשלך אמת ארצה.

² תהלים ח' ב'

ע"כ יש מבארים כאן שידעו שהתורה שייכת רק לישראל שצריכים אותה כתבלין ליצה"ר, אבל רצו שהיא תעבור לישראל דרכם ולא דרך ילוד אשה, כי עיקר קנאתם היא על שילוד אשה הנוולד מתאוה וקרוץ חומר מגושם עולה להיות המלווה ומשפיע שפע ממקום רוחני לגמרי ונעשה המלווה הגדול לכולם.

ע"כ צ"ע כי אחרי שמשא אחז בכסא הכבוד השיב למלאכים וכי יצה"ר ותאוות יש לכם ולפי המהרש"א שבקש על הנסתר צ"ע מה הקשר, האם תבלין התורה נגד היצה"ר הוא רק בנסתר ולא בנגלה. ונראה שכן ובפרט בדורות אחרונים כפי שהתחיל לגלות הבעש"ט והמשיך רבנו כי זה החידוש של החסידות שבאה לפרש את סודות הקבלה עפ"י עבודת ה' שתייהיה שווה לכל נפש ודייקא בגלל שבה עיקר התבלין נגד היצה"ר. אמנם גם לפני הבעש"ט כבר צעקו על החיוב ללמוד קבלה עיין ספר השל"ה הקדוש - ווי העמודים - פרק ה - ובענין (מוהיר העם שלא להרחיק מחכמת הקבלה אדרבא ואדרבא יגיע היוק לנשמתו מי שלא למד חכמה זו) לימוד חכמת הקבלה אשרי האיש שזוכה לזה לראות בנועם י"י ולבקר בהיכלו כבוד אומר כולו כי החכמה זו יכניס אהבה ויראת י"י בלב האדם, וראיתי הרבה בני אדם פורשים מליכנס לפרדס וללמוד חכמת הקבלה באמנם הנסתרות ל"י אלקינו והנגלות לנו, בודאי האנשים האלה אינם זוכין לנשמה כמי שלומד סתרי התורה כמבואר בפרדס בשער עשר ולא תשע פרק חמישי, הביא רעיא מהימנא ואית אחרני מארי סתרי תורה מארי מדות דאינון ירתין נשמתין מטטרא דמלכות קדישא דאיהו כלילא מעשר ספירין דכל מן דירית לה וזכה לה כו' עיין שם. ופירש שם למעלה נאמר יש באנשי מעשה מי שיש לו נשמה שהיא אמת מצד הבריאה, ועתה אמר שיש אחרים מארי סתרי תורה שהם העוסקים בתורה האלהית וסתריה, ומפני שהיא אפשר לומר כי מארי סתרי תורה יקראו שהן עוסקין בסתרי הלכות דרשות ואגדות והחוקים והדינים והמשפטים כפי פשטן של הדברים, לזה אמר כי אם היות שכרם כפול ומכופל והוא המדה הנבחרת, עם כל זאת אינם זוכים למעלת הנשמה עד שהגיע לסתרי הספירות שהם סוד אלהים והם נקראים מארי מדות, כי כל העסק של החכמים היא במדות, ואמר שאלו יורשים נשמה מצד המלכות בעצמה לא מצד מטטרון עבד ולא מצד אמה כו' עיין שם באריכות. ואם כן עין בעין יראה אף מי שלומד כל הלכות ומדרשים ואגדות ובכל זאת לא זוכים לאותה נשמה:

ועיין עץ חיים - הקדמת מוהר"ן זיע"א על שער ההקדמות - אמר הצעיר מעיר. הדל באלפי חיים ויטאל בן לא"א הרב יוסף וויטאל ולה"ה בהיותי בן שלשים לכח תשש כחי ישבתי משתומם, ומחשבותי תמהים. כי עבר קציר כלה קיץ ואנחנו לא נושענו. רפואה לא עלתה למחלותינו. אין מזור לבשרנו. ולא עלתה ארוכה למכתנו לחרבן בית מקדישנו. הנחרב זה היום אלף ות"ק וד' שנים אוי לנו כי פנה היום יום אחד של הקב"ה שהוא אלף שנים וגם נטו צללי ערב שהם ת"ק וד' שנים יותר מחצי היום הב'. וכלו כל הקצין ועדיין בן דוד לא בא. ונדוע את אשר ארצה כל דור שלא בנה בה"מ בימינו כאלו נחרב בימינו. ואתנה את פני לחקור ולדעת מה זה וע"מ נתארך קיצינו וגלותינו. ומדוע לא בא בני ישי. ומצאתי און לי ואנינה בקרבי ולבי דוי. ממאמר א' הובא בס' התיקונים תיקון ל' דף ע"ז ע"ב. וז"ל תנינא כתב ורוח אלהים מרחפת וגו' מאי ורוח אלא בודאי בזמנא דשכינתא נחת בגלותא האי רוח נשיב על אינון דמתעסקי באורייתא בגין שכינתא דאשתכחת בינייהו והאי רוח אתעביד קלא וימא הכי אינון דמיכין דשינתא בחוריהון סתימין עינין אטימי לבא קומי ואתערו לגבי שכינתא דאית לכון לבא בלא סכלתנו למינדע ביה ואיהו בינינו ורוח דמלה קול אמר קרא. כגון קרא נא היש עונך וגו' והיא אומרה מה אקרא כל הבשר חציר. כלא אינון כבעירה דאכלי חציר. וכל חסדו כצין השדה כל חסד דעבדי לגרמיהו הוא דעבדי. ובהוא זמנא מ"ב ויזכור כי בשר המה רוח הולך ולא ישוב דא איהו רוחו של משיח. ווי לון מאן דגרמי דיוזיל ליה מן עלמא. ולא יתוב לעלמא דאילין אינון דעבדי לאורייתא יבשה ולא בעאן לאשתדלא בחכמת הקבלה וגרמין דאסתלק נביעו דחכמה דאיהו יו"ד מינה ואשתארת ב"ת יבשה ווי לון דגרמי עניותא וחרבא וזזה והרג ואבדן בעלמא. והאי רוח דאסתלק דאיהו רוחו של משיח כמה דאתמר ואיהו רוח"ק. ואיהו רוח חו"ב. רוח עצה וגבורה. רוח דעת ויראת ה'. פיקודא תנינא ויאמר אלהים יהי אור. ובג"ד אמר הקב"ה השבעתי אתכם בנות ירושלים אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ כו' דאיהו רחמינו בלא פרס ולא ע"מ לקבל פרס. ויראה ואהבה ע"מ לק"פ איהי שפחה ותחת שלש רגזה ארץ וגו'. תחת עבד כי ימלוך ושפחה כי תירש גבירתה עכ"ל: ועי"ש ביאור דבריו באריכות.

ע"כ עיין לעיל חיי"מ סימן תרד שרבינו אמר שמי שביטל התאוה בתכלית עד שאין אצלו חילוק כלל בין איש לאשה הוא לא מפחד ממלאך וצ"ע מדוע כאן משה רבנו פחד מלאך. גם עיין רמב"ן שמות ג' ב' שדוחה שם את פירוש האבן עזרא ואומר כי משה גדול הנבואה לא יסתיר פניו מן המלאך. ונ"ל לתרץ דשאני הכא שלא בא רק לעמוד לפניו ממחיצת המלאכים אלא עוד גם רצה לקבל תורה ועל זה קטרגו יותר ולכן חשש מהם.

ע"כ שלא ישרפוני - צ"ע כי גרסת הגמ' שלנו והעין יעקב שמא ישרפוני. ואולי רוצה לומר שבוודאי ישרפוני ולא כלשון הגמ' שמא דהיינו אולי ישרפוני.

ע"כ נתבאר לעיל עפ"י הפל"ח שמדייק ממעשה דרב עמרם חסידא שכשמיפלין אותו המלאכים זה לתאוה הידועה, וכן במעשה מד' שנכנסו לפרדס, אחר שנדחה נפל תחילה לניאוף. וזהו ישרפוני בחי' נורא בי עמרם דהיינו יבעירו בי אש התאוה.

היינו שנתן לו הש"י עצה לאחוז ולהתקשר בשרשי הנשמות/טו שהם בחי' כסא הכבוד כי הכבוד הוא מהכיסוי דייקא/טז, ואע"פ שמושה רבנו כלול מכל נשמות ישראל כמבואר לקמן שעליו נאמר ס' רבוא בכרס אחד/טז צריך התקשרות לבחי' **אם כל חי כנ"ל** דהיינו לבחי' נוקבא שהיא בחי' כלל נשמות ישראל שמהם דייקא עיקר הכבוד/טז, **שעי"ז יהי' ניצול מן קנאת המלאכים כנ"ל** קצת צ"ע כי אחרי שאחז בכסא כבודו ית' ענה להם משה האם קנאה יש ביניכם והרי יש בהם קנאה בישראל ומדוע לא צריכים תורה תבלין להתגבר עליה. אבל באמת למלאך אין בחירה כלל אלא כל מהותו שליח ה' לעשות רצונו ית, ממילא בהכרח לומר שקנאת המלאכים אינה כפשוטו אלא מדת הדין המקטרגת על המדרגה הנפלאה הזו שזוכה אדם אע"פ שעדין יש בו אחיזת זהמת הנחש ועל כן רק ע"י האחיזה בכסא הכבוד ניצול ממידת הדין הזו :

עתה יבאר שעל כן ברא הקב"ה אשה לאדם הראשון, כדי שעל ידי שיתקשר עימה, יהיה ניצול מקנאת המלאכים, ונראה הכי נמי כל אדם צריך לעבוד על ההתקשרות עם אשתו באהבה, כי בכלליות האשה היא בחי' אם כל חי, ועל ידה מתקשר האדם לשרש נשמות ישראל וניצול מקנאת המלאכים. ואע"פ שדווקא חוה הייתה ממש אם כל חי, וכלליות הנשמות, אבל יש גם בחי' מזה בכל אשה, והעיקר ע"י שיוצא מהתאוה, דהיינו שתלוי בו עד כמה ההתקשרות עימה היא התקשרות לשרש נשמות ישראל, כי זה עד כמה שרואה בה בחי' אם כל חי ולא בשר תאוה. דהיינו לא בשר אלא בשר"א, ר"ת ש"שים ר'בוא ב'כרס א'חת, שמצד שרש נשמתה היא אם כל חי בחי' כסא הכבוד, ותפיסה כזו באשתו היא בחי' אחיזה בכסא הכבוד. ועוד שמכווין בהתקשרות עם אשתו, להכלל בבחי' הכבוד הנמשך מרחוקים דייקא, וככל שמקרב אותה יותר לדעת אמת, זוכה בזה ביותר, בחי' שהמקרב רחוקים, בבחי' תוציא מיקר זולל, שנאמר עליו כפי תיהיה, שניתן לו כח לבטל גורות, דהיינו בחי' ממשלה על דבר ה' שהם מלאכים, כי כסא הכבוד הם נשמות ישראל המכסות ומלבישות את היושב על הכסא וזה כבודו כי בגד וכיסוי הוא הכבוד כמ"ש בגמ' רבי יוחנן קרא למאני מכבודתא. לכן אשה ששרשה בכסא הכבוד טבעה קשור מאד לבגדים יפים.

גם שהוא לימוד להיות משפיל עצמו ומתקשר לאחרים גם כאלה שטבעם הפוך ממנו, וזה לומדים ע"י התקשרות לאשה. וכן שמעתי לפרש הכתוב "והוא ימשל בך" דהיינו שממנה ילמד משל כיצד להתקשר גם לאחרים ולהקב"ה.

וזה בחי', מה שכתוב בבריאת האשה בתורה שהקב"ה הפיל תרדמה על האדם ולקח ממנו צלע (בראשית ב) **ויבן ה' אלקים את הצלע אשר לקח מן האדם וכו'.** הפשט שבנה מהצלע אשה שלימה והביא אותה ליחוד לאדם, ולפי רבינו (עיין לק"ה ערלה ה' ב') כיון שאדם נברא עם ממשלה על המלאכים כמבואר במדרש כנ"ל שהיו המלאכים צולין לו בשר ומשרתים אותו, היה חשש שהם יקנאו בו/טז כפי שבאמת

^{טו} המהרש"א לפי דרכו פירש שכיון שהמלאכים טענו על סודות התורה שאינם ראויים לאדם גשמי שהרי אין לו תפיסה בהם, א"ל הקב"ה לאחוז בשרש נשמות ישראל שהן רוחניות לרמוז לו שמצד נשמות ישראל יש להם תפיסה גם בסודות התורה.

^{טז} ועיין ליקוטי הלכות או"ח – הלכות ציצית הלכה ג אות א' – כי פסא הקב"ד וּבְחִינַת לְבוּשֵׁינָהּ הֵם בְּחִינַת אֶחָת, כְּמוֹבָא, (א) כִּי ר' יוֹחָנָן קָרָא לְמַאֲנִיָּה מְכַבְּדוֹתָא (שבת קיג) וְזֶה בְּחִינַת פְּסָא הַקְּבֹד שְׁמֻכְסֵין עַל כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁזֶה בְּחִינַת פְּלִיטָה הַעוֹלָמוֹת שְׁפָלוּלִין בְּנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם בְּחִינַת לְבוּשֵׁינָהּ דְּמַלְכָא, בְּחִינַת פְּסָא הַקְּבֹד כְּנ"ל.

^{טז} שיר השירים רבה א' סה, וטו ד', ובזוהר ח"ג דף ט. ותיקון ע' דף קלח. ועוד עיין לקמן

^{טז} אבל משה רבנו בעצמו מבחי' הכבוד הוא כבר קרוב למלאך וכאילו הקב"ה מכבד את עצמו. ואע"פ שאדרבה זה עיקר והתכלית להעלות קרוץ חומר למדרגת מלאך, אעפ"כ עיקר הכבוד מהרחוקים דייקא, כמבואר בריש תורה י' בשם הזוהר שכשבא יתרו ואמר עתה ידעתי כי גדול ה' היה בזה כבוד עצום ואע"פ שמושה רבינו היה חי ונקרא איש האלקים.

^{טז} קצת צ"ע ממה שמבואר לעיל שעיקר הקטרוג של המלאכים וקנאתם הוא מה לילוד אשה בינינו והרי אדם הראשון לא היה ילוד אשה ולמה קנאו בו.

היה תחילה שנכשל בדחיקת השעה שלא המתין לשבת/א⁹ ומסתמא זה בעצמו קנאת המלאכים גרמה לו/א¹⁰ ועוד אח"כ/א¹¹ שהס"מ התלבש בנחש מקנאה והחטיא את אשתו והיא אותו בעץ הדעת, לכן בבריאת האשה שהיא זו שהיה בכוחה להפילו ממדרגתו, נברא גם התרופה לזה, ומבאר שויבן רומז לממשלה על המלאכים, והצלע רומז לשרש נשמות ישראל. נמצא שבבריאת האשה ברא הקב"ה לאדם את האפשרות להתקשר לאם כל חי/א¹² שהיא שרש נשמות ישראל/א¹³ ועי"ז יהיה קיום לממשלה שלו על המלאכים/א¹⁴, וזהו **ויבן ר"ת**

ותקעתיו יתר במקום נאמן (ישעי' כב)/א¹⁵ בנבואה זו אומר הקב"ה שיתן בלב חזקיהו המלך למנות את אליקים בן חלקיהו לפקיד במקום שבנה. וכוונת הפסוק ותקעתיו יתר במקום נאמן **שהוא בחי' ממשלה** שיתן לאליקים בן חלקיהו, **כמו שתרגם יונתן על זה הפסוק ואמניני' אמרכל מהימן פ"ב באתר קים.**

^{א9} **ספר הליקוטים** (להאריז"ל) בראשית פ"ג (ד"ה ויקרא האדם שם אשתו) – ובהיות כי בעוונות הנחש היה ערום, הנברא בערב שבת בלי גוף, (שם ג' ח"ו) וסרסו דלא יטשטש עלמא וכו', ובהיות שזכו האדם ואשתו לזווג עליון מצד הטוב, ומצא עזר, ונסרה לו הקב"ה, מה שהיתה אחר בתרדמה הביאה פב"פ. ואז היו מלאכי השרת צולין לו בשר ומסניין לו יין, להרחיק צד הרע. ואז נתהווה להם סמא"ל מצד הרע ליגע למעלה כזו, ונתקנא, ולבסוף מה שהיה לו הוסר ממנו ונשאר קרח. ואז מי שהיה ערום בלי גול"ם, נתלבש בו סמא"ל. והסוד רוכב על גמ"ל, על גל"ם. ונגלם בנחש, והיא היא חוה ראשונה קליפת חוה. והיא הנקראת לילית זוגת סמא"ל, והטיל בה זוהמא בהזדווגו עמה. ובראות זה הזווג מצד הרע, נתפתו אדם ואשתו אחריו, ועבר על מאמר בוראו ועשה הזווג בחול, ולא הבדיל בין קדש לחול, וערב טוב עם הרע, ולא המתין לשבת העליון שאין בו לא שטן ולא פגע רע. וזהו מה שצוהו השי"ת (בראשית ב' י"ז) מכל עץ הגן אכול תאכל, מצד המלאכים הטובים שאין בהם צד רע, ומעץ הדעת שהוא סמא"ל וזוגתו לא תאכל ממנו. ונרמז מה שאמרנו בענין הזווג הנקרא דעת. וזהו מעץ הדעת, ר"ל דעת ישיש בו טוב ורע לא תאכל ממנו, שהוא אילנא דמותא. ובעונות נתפתה אחריו ונזדווג, ומהחשבה רעה יצא קין עובד אדמה, והבן. ומצד זה הזווג הרע, (שם ג' ז') נפקחו עיניהם וידעו כי ערומים הם.

^{א10} **עפ"י הפשט בסנהדרין לח:** וב"ר כב' ב' בו ביום נבראו ובו ביום נולדו להם בגמ' קין ותאומתו ובמדרש שבעה קין הבל וג' בנות וברש"י עפ"י מדרש (ב"ר יח ו') עה"פ והנחש היה ערום, פירשו שבראותו אותם משמשים נתקנא הנחש והחטיא אותם. אבל בספר הליקוטים להאריז"ל בראשית פ"ג מבואר שגם בזה כבר היה חטא שלא המתינו לשבת כעונת ת"ח והיה בזה דחיקת השעה ולפי רבנו כאן נראה שגם זה היה מקנאת המלאכים שהפילו אותו לחטא של דחיקת השעה (עיין לק"ה גולה ה' שכל חטאי הצדיקים הם בבחי' זו של דחיקת השעה) וכנ"ל שהפילו אותו לבחי' התאוה הידועה אע"פ שאצלו זה בבחי' מלאך קדוש בלי יצה"ר גשמי. וכמבואר בתורה עב.

^{א11} **עפ"י הסוד כנ"ל** אין מאוחר ומקדם אבל עפ"י הפשט נראה שהיה בשני שלבים. תחילה דחק השעה לשמש ועי"ז נתאוה הנחש לאשתו והכשיל אותה. אע"פ שבמדרש מובא שגם על מה שצלו לו המלאכים בשר נתקנא הנחש. וכן סדר הלידה עפ"י הסוד מובא שקין נולד מזהמת הנחש ואילו עפ"י הפשט נולד קודם החטא.

^{א12} **צ"ע ידוע** שכל נשמות ישראל היו כלולות באדם הראשון א"כ למה צריך להתקשר אליו דרך אשתו. ונ"ל כיון שלהינצל מקנאת המלאכים צריך התקשרות לכלל נשמות ישראל והעיקר היא ההתקשרות, ולא שייך שיתקשר לעצמו, לכן ברא לו אשה שע"י שיתגבר להתקשר עימה, יזכה לקיום ממשלתו שכבר היתה על המלאכים.

ואולי אפ"ל מכאן שגם לדורות לפעמים נדמה שבלי אשה יוכל לתפוס מלאכים ובאמת אדרבה שלא יפילו אותו א"א בלי התקשרות לאשה דהיינו לבטל את הישות והגאוה ולהתקשר עם האשה ועי"ז גם יש בכוחו להתקשר לכלל נשמות ישראל ישיש בהם מאד שונות מדעתו וטבעו.

ועוד יותר שנדמה לאדם שהאשה מורידה אותו תחת הזמן והמקום ואילו כאן מבואר שרק ע"י התקשרות לאשה כראוי אחוז בכסא הכבוד שהוא למעלה מהמקום והזמן דהיינו שאחוז במקומו של עולם, וכעין זה מצינו שפעם אחת אמר הבעל שם טוב זכרוננו לברכה: "אם ה'היה לי עדין את זוגתי הראשונה, הייתי עולה למרום בשיק מעזבו באמצע היום לעיני כל, ולא כמו אליהו שעלה במדבר..." (אבן"ה ברזל, הובא בשיש"ק ח"א תקלב).

^{א13} **לק"ה ערלה הלכה ד' ב' – כי ה' יתברך ידע מזה שיתקנאו בו המלאכים על פן רמזו לו שיאחז בשרשי הנשמות שהם בחינת חוה אם כל חי שזהו בחינת יבין ה' אלקים את הצלע וכו' הנאמר באדם הראשון פי חוה היא אם כל חי שהיתה פלולה מפל הנשמות אך ה'היה צריך לזהר מאד שלא להתאחז בהנשמות של המפרסמים של שקר שהם רק על ידי עזות פנ"ל. כי גם אז היו במציאות שרשם, פי הם מבחינת התשע מאות ושבעים וארבע דורות שהיו קדם בריאת העולם שהן הן עדי פנים שבדור ואנן רישי עמא, כמובא בזהר הקדוש. ומחמת שאדם הראשון ה'היה צריך לשמר את עצמו מהם על פן צוה עליו ה' יתברך מכל עץ הגן אכל תאכל ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו וכו', פי עצי הגן הם בחינת נשמות קדושות,**

^{א14} **ולפי"ז צ"ע מדוע באמת הצליחו להפילו,** האם אע"פ שהיה לו את העיצה להנצל מהם לא השתמש בה. ולא התקשר לאשתו כראוי. **ועיין סנהדרין לח:** בשעה שביעית של היום נזדווגה לו חוה ובשמנית ילדו את קין ותאומתו ובתשיעית נצטווה שלא לאכול מעץ הדעת ובעשירית טרח. ועיין בראשית רבה פרשה יט אות ג' – ותאמר האשה אל הנחש (בראשית ג, ב). והיכן ה'היה אדם פאותה שעה, אבא בר קורייא אמר נתעסק בדרך ארץ וישן לו. רבנן אמרי נטלו הקדוש ברוך הוא והחזירו בכל העולם בלו, אמר לו כאן בית נטע, כאן בית זרע, וכו'

וצ"ע הרי הוא בשנה ראשונה דכתיב ושמח את אשתו ולפני שעה ילדה לו בן ובת וכבר הוא עוזב אותה היכן ההתקשרות לאם כל חי. ואולי ע"כ הצליחו המלאכים בקנאתם בו להפילו, דהיינו שלא אחז בכסא הכבוד.

^{א15} **ישעיה פרק כב (כ) וה'היה ביום והוא וקראתי לעבדי לאליקים בן חלקיהו:** (כא) והלבשתיו פתנתך ואבגנטך אחזקנו וממשלתך אתן בידו וה'היה לאב ליושב ירושלים ולבית יהודה: (כב) ונתתי מפתח בית דוד על שכמו ופתח ואין סגר וסגר ואין פתח: (כג) ותקעתיו יתר במקום נאמן וה'היה לכסא כבוד לבית אביו:

היינו בחי' ממשלה הנ"ל שיהי' לה קיום כנ"ל. וזהו בחי' הצלע שהיא בחי' חוה אם כל חי, בחי' כסא הכבוד, שרשי הנשמות כנ"ל, שעי"ז יש כח לעמוד בממשלה זו כנ"ל. וזהו, אשר לקח מן האדם, היינו האדם העליון, כמ"ש (יחזקאל א) ועל הכסא דמות כמראה אדם וכו' נ"ל כי כסא הכבוד הכוונה לנשמות ישראל המלבישות ומכסות את הדמות אדם היושב על הכסא שהוא זעיר אנפין והם בחי' כנסת ישראל. ויביאה אל האדם, היינו שהביא את חוה שהיא בחי' נשמות ישראל המכסות על האדם העליון אל האדם התחתון שעי"ז יוכל אדם התחתון לקיים ההתקשרות לשרשי נשמות ישראל שעי"ז יש כח לאדם התחתון לעמוד בממשלה זו כנ"ל:

וזהו שאמר רב עמרם חסידא אל המלאך [ב] (קידושין פ"א.)^א המעשה שם היה שרב עמרם חסידא ציוה לפדות נשים שנשבו אצל גויים והעלום בסולם כבד לעלית גג ביתו וסלקו הסולם ואחת הנשים עברה מעל הארובה והאירו פניה למטה בבית והבעיר היצר ברב עמרם חסידא/א^א ולבדו הביא את הסולם ועלה עליו, ובאמצע תפס עצמו וצעק בקול גדול אש בבית של עמרם (בתוך עמרם/א^א) כדי שיתבייש מרבנן, והשביע את יצרו שיצא ויצא ממנו כמו עמוד אש, ואמר לו/א^א, אנה בשרא ואנת אש ואנא עדיפנא מינך הפשט הוא שאתה אש ואני בשר, ומבאר רבנו כוונתו בשרא ר"ת ששים רבוא בכרס אחד (צ"ד/צ"ה) הביטוי הזה נאמר על יוכבד שילדה את משה רבנו שהיה כלול מס' רבוא נשמות ישראל, דהיינו בחי' שרשי הנשמות, דהיינו שרב עמרם אמר למלאך שיצא ממנו, כיצד התגברתי עליך אע"פ שאתה אש ואני בשר ובאמת בתחילה היה/א^א אצלי חילוק בין איש לאשה, דהיינו שאשה נתפסת אצלי כבשר, אבל התגברתי לאחוז בכסא הכבוד ע"י שהתקשרתי לכלל שרש נשמות ישראל שמצד שרשן הן כולו טוב, ונעשיתי בחי' כלול מכל ששים

^א הוא יצה"ר של צדיקים עיין לעיל תורה עב, ועיין שבחי הר"ן סימן יח וחיי מוהר"ן סימן תרד

^א קדושין פא. – הנך שבוייתא דאתאי לנהרדעא (שפלו אוקן גליווי של רב עמרם) אסקינהו לבי רב עמרם חסידא (לעליית גג) אשקולו דרגא מקמייהו (ולקחו הסולם משם) בהדי דקא חלפה חדא מנייהו נפל נהורא באיפומא (האכי לור פניה למטה מפתח העלייה) שקליה רב עמרם לדרגא (את הסולם הכבד) דלא הוו יכלין בי עשרה למדלייא דלייא לחודיה סליק ואזיל כי מטא לפלאגא דרגא איפשח רמא קלא נורא בי עמרם (אש זועמת צנית עמרם כלי שזעזעו ויכייס) אתו רבנן אמרו ליה כסיפתינן (שפסקמסת שגס לת"ח יט ליה"ר כזה) אמר להו מוטב תיכספו בי עמרם בעלמא הדין ולא תיכספו מיניה לעלמא דאתי, אשבעיה דינפק מיניה, נפק מיניה כי עמודא דנורא (אש התאווה הידועה), אמר ליה חזי דאת נורא ואנא בישרא ואנא עדיפנא מינך. עכ"ל הגמ'. ובהמשך הגמ' שם יש מעשה ברבי מאיר ורבי עקיבא שהיו מתלוצצים מעוברי עבירה והשטן נדמה להם לאשה יפה וכמעט שנכשלו בה רק זכות תורתם עמדה להם שברגע אחרון התגלה להם השטן. וכן פלימו שהתגרה בשטן הכשיל אותו ללמדו לקח שלא יתגרה בו אלא יבקש רחמים להנצל ממנו.

^{אא} אולי אפ"ל שרב עמרם חסידא כיון שעשה מצוה כל כך גדולה של פדיון שבויים (אע"פ שרק ציווה איתא בחז"ל גדול המעשה מן העושה) וזה למדרגה גבוהה מאד להיות לפניו ממחיצת המלאכים לעתיד, והתקנאו בו המלאכים דהיינו מדת הדין קטרגה שאינו נקי לגמרי מהתאוה, לכן רצה המלאך של אש התאוה להפילו בתאוה, וע"י שהוא התקשר לנשמות ישראל התגבר על התאוה, והכניע את המלאך. ועוד המשיך על עצמו בושה גדולה שצעק בקול שכולם ישמעו שנכשל ובזכות הביזיון הגדול הזה שצדיק כמותו בער בו כל כך היצר של התאוה הנוראה, וזה שיוכל להשביע את יצרו שיצא ממנו לגמרי. כי צ"ע אם היה לו הכח להשביעו מדוע לא עשה זאת מקודם.

ועיין תורה ד' שם רבנו מביא את המעשה הזה ובגרסת דפו"ר ותקפא גרסו נורא ביה עמרם דהיינו בתוך עמרם עצמו ואח"כ תיקנו המדפיסים כגרסת הגמ' נורא בי עמרם דהיינו בביתו. ואולי אפ"ל כי באמת צעק להקב"ה יש אש בתוכי הצילני אבל הלביש זאת בצעקה לשכנים יש אש בביתי, ורבינו בתורה ד' מגלה את כוונתו הפנימית.

^{אב} עיין תורה ד' שהיא לשון רבנו שהגרסא המקורית "אש ביה עמרם" דהיינו בתוך עמרם, אלא שהמדפיסים שינו הנוסח כגרסת הגמ' בי.

^{אג} לכאורה צ"ע כיון שכבר יצא ממנו בוודאי לא חושש ממנו אבל הכוונה שאמר לו כיצד התגבר עליו קודם שיצא ממנו, שזה ע"י שהוא בשר"א דהיינו אוחו בכסא הכבוד ועי"ז כלול מס' רבוא נשמות ישראל. וכנ"ל דייקא ע"י שאוחו בהתקשרות לנשמות ישראל ולא מעצם העובדא שהוא כלול מהם שהרי גם אדה"ר ומשה רבנו היו כלולים ולא הועיל להם אלא ע"י שהתקשרו לנשמות ישראל שחוצה להם. והטעם נ"ל או כיון שעיקר הקושי זה להתקשר לנמוך שחוצה לי או בגלל שהם בחי' דבר וההתקשרות צריך להיות לבחי' כנסת ישראל דהיינו נוקבא

^{אז} עיין שיר השירים רבה עה"פ הנק יפה [בפ"א פסוק טו ופ"ד פסוק א']. ועיין תיקון כא [בתיקון כא לא מצאתי, ועיין שער הפסוקים אמצע פרשת שמות ותנוחא פקודי ט' וזוהר בראשית כה. וזוהר רע"ג פנחס רטו. ובתיקונים דפים קיד. קלח.]

^{אח} שיר השירים רבה – פרשה ד פסקה ב – רבי היה יושב ודורש ונתנמנם הציבור בקש לעוררן אמר ילדה אשה אחת במצרים ששים רבוא בכרס אחת והיה שם תלמיד אחד ורבי ישמעאל ברבי יוסי שמו אמר ליה מאן הוה כך אמר ליה זו יוכבד שילדה את משה ששקול כנגד ששים רבוא שהם כל ישראל הד"ר (שמות ט"ו) אז ישיר משה ובני ישראל (שם ל"ט) ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה.

^{אי} נראה שאחרי שיצא ממנו היצר כבר לא היה אצלו חילוק בין איש לאשה וכבר לא חשש ממנו. כמבאר בחיי מוהר"ן סימן תרד שרק מי שיש אצלו חילוק בין איש לאשה יש לו לחשוש ממלאך.

רבוא נשמות ישראל שמהם עיקר הכבוד/י^ט ועי"ז החלשתי אותך, כי ממך שאין לך בחירה אין כבוד, ואז הסתכלתי בשרש של האשה, דהיינו לא בבשרא דגוף אלא בבשר"א שהוא ששים רבוא בכרס אחת/י^ט, דהיינו בחי' אם כל חי, בחי' כרס, שהיא בחי' כרסיה/י^ט, שהוא כסא הכבוד, **שעי"ז יש לו כח שיהיה לו ממשלה על המלאכים, בחי' אנא עדיפנא מינך**, כיון שאני כלול מכלל ישראל שהם כבוד הקב"ה אני חזק ממך, שממך אין כלל כבוד כנ"ל :

אות ג

עתה יבאר כיצד נעשית האחיזה בכסא הכבוד שעי"ז נשמר מקנאת המלאכים, ומבאר שזו התקשרות לשרשי נשמות ישראל, וכאן משמע שלכתחילה צריך לדעת כל נשמה מקור חיותה ולהתקשר עימה בפרטיות ורק בדיעבד מי שלא ידוע זאת יכול להתקשר למפורסמים שתחתם לכל אחד יש כמה נשמות אבל לקמן באות יג משמע שגם לכתחילה צריך להתקשר למפורסמים ודרכם מי לכל נשמה בפרטיות. והתקשרות היא אהבה והתכללות ממש שצריך להיות עם כלל ישראל ובעיקר המנהיגים שבהם אבל כיון שיש מנהיגים שמעורב בהם הרבה רע והתקשרות עמהם מזיקה מאד א"א לאחוז בכסא הכבוד כנ"ל אלא רק כשיודע להזהר מההתקשרות עמהם/י^ט.

בלק"ה ערלה ד' ב'י^ט מבואר שהמפורסמים של שקר שמדבר עליהם כאן הם עזי פנים שבדור מתקעד דורות שחשב לברא ולבסוף לא ברא בגלל רוב עזותם, ורק שתל מהם בכל דור והם העזי פנים שבדור, ראשי העם, ומי שיש בו עזות פנים בידוע שלא עמדו רגלי אבותיו בהר סיני ולא פסקה זהמה ממנו, משמע לכאורה שהם לא חלק מנשמות ישראל.

וא"כ בשלמא במהלך של דיעבד שאנו מתקשרים למנהיגים ולא לפרטי הנשמות, צריך להיזהר מהם, אבל הצדיק הגדול שכפי המבואר בסוף התורה בכוחו להתקשר לפרטי הנשמות כי הוא בבחי' מקומו של עולם ויודע שרש חיותן ומקומן, מדוע הוא צריך להזהר מהם?

אבל באמת אינו כך אלא הכוונה לניצוץ עזות ורע שמתלבש בנשמות ישראל, (כדמשמע גם בתורה כח על ת"ח שד יהודי אין הכוונה שהוא שד אלא שמקבל תורתו מהם) וכן משמע מהפל"ח שמביא דוגמא את קרח

^ט כמבואר במקום אחר שמוהרנ"ת מבאר כיצד ישראל יכול לקיים מצוות של כהנים ומבאר שעי"ז אהבת ישראל נכללים זה בזה ונחשב כאילו קיים בעצמו.

^{טז} שמעתי מהרב מאיר רבינו שליט"א.

^{טז} דניאל פרק ז (ט) חזקה הוית עד די כרסון רמיו ועתיק יומין יתב לבושה בתלג חור ושער ראשה כעמר נקא כרסיה שביבין די נור גלגלוהי נור דלק;

מצודות דוד (ט) חזה – רואה הייתי כל זאת עד אשר הושלך והושם כסא וזקן מיושן בימים ישב על הכסא ולבושו היה לכן כשלג ושער ראשו היה כצמר נקי. כרסיה – כסא היה ניצוצות של אש גלגלי הכסא היה אש בוער:

^פ צ"ע לכאורה אותם שהם תחת המפורסם של שקר, כיון שבאמת שייכים למפורסם אמת, אזי דרכו מתקשרים אליהם אע"פ שבפועל לא מקבלים ממנו, דאי לאו הכי חסר בהתקשרות לכלל ישראל, אבל אולי על כן באמת אין האחיזה בכסא שלם אלא אצל הבעל תפילה שמתקשר לפרטי הנשמות לא דרך המנהיגים.

^{קא} לק"ה ערלה הלכה ד אות ב' – פי ה' יתברך ידע מזה שיתקנאו בו המלאכים על כן רמו לו שיאחו בשרשי הנשמות שהם בחינת חנה אם כל חי שזוהו בחינת ויבן ה' אלקים את הצלע וכו' הנאמר באדם הראשון כי חנה היא אם כל חי שהיתה כלולה מפל הנשמות אך היה צריך לזהר מאד שלא להתאחו בהנשמות של המפורסמים של שקר שהם רק על ידי עזות כנ"ל. פי גם אז היו במציאות שרשם, פי הם מבחינת התשע מאות ושבעים וארבע דורות שהיו קדם בריאת העולם שהן עזי פנים שבדור ואנון רישי עמא, כמובא בזהר הקדוש. ומחמת שאדם הראשון היה צריך לשמר את עצמו מזהם על כן צוה עליו ה' יתברך מפל עץ הגן אכל האכל ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו וכו', פי עצי הגן הם בחינת נשמות קדושות, פי כל נשמותין מאילנא רברבא נפקין, כמו שאיתא בזהר הקדוש. פי כל עצי הגן עין יונקים ומקבלים מבחינת עץ החיים אשר בתוף הגן שהוא כלול מפל הנשמות החצובות מכסא הכבוד, פי עץ החיים עומד תחת כסא הכבוד שדרך שם יורדין ועולין כל הנשמות בשצריכין לבא לזה העולם משם. וכן להפך בשצריכין לחזור ולעלות מזה העולם למקומם ושרשם שכלם צריכין לירד ולעלות דרך עץ החיים כידוע. אך יש עץ הדעת בתוף הגן שהוא בחינת שרש הנשמות של המפורסמים של שקר, שהם בחינת העזי פנים שבדור, שהם בחינת עץ הדעת טוב ורע, פי הם מערבבים משוב ורע, פי בודאי כל מפורסם של שקר בהכרח שיהיה בו איזה טוב, פי בלא זה לא היה לו כח להמשיך נפשות ישראל אחריו, כי מטבע נפשות של ישראל להמשיך את עצמן רק אל הטוב. ועל כן בודאי אי אפשר שיהיה מפורסם של שקר כי אם כשיש בו מעט טוב בבחינת כל שקר שאין בו אמת בתחלתו אינו מתקיים וכו'. רק שהרע והשקר שבו מרבה מן הטוב שזוהו בחינת עץ הדעת טוב ורע ועל ידי זה נצטוה אדם הראשון, ימעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו' כדי שלא יתאחו ויתקשר בשרשי הנשמות של המפורסמים של שקר שהם בחינת העזי פנים אשר קמטו בלא עת. אבל הס"מ התגרה בו וחסיתו לעבר על מצוה זאת בעצמה לאכל מעץ הדעת ועל ידי זה לא היה לו כח לעמוד בממשלתו על המלאכים ודחפו והפילו אותו בחינת פי ביום אכלך ממנו מות תמות. מאן דנחית מדרגה קרי בה וימת, כמו שאיתא בזהר הקדוש (נשא דף קלה ע"ב) פי על ידי פגם אכילת עץ הדעת פגם בכל השלש תאות הנ"ל שצריכין לשברם כדי שידע להכיר את שרשי הנשמות של העזי פנים וכו' שהם, תאות ממון ומשגל ואכילה כנ"ל בהתורה הנ"ל והוא פגם בכלן על ידי אכילת עץ הדעת וזה שכתוב ויתרא האשה כי טוב העץ למאכל, זה תאות אכילה וכו' תאות היא לעינים' זה בחינת תאות משגל שתלויה בעינים, כמו שכתוב, ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וכו' ונתחמד העץ, זה בחינת תאות ממון שגאמר עליו לא תחמוד. ומאחר שפגם באלו השלש תאות בודאי לא היה לו עוד כח לעמוד בממשלתו וכו' וכנ"ל:

שחלק על משה, אלא שלפ"ז מקשה הביאור הליקוטים כיון שצריך להתרחק מהם, אין ההתקשרות לכל נשמות ישראל בשלימות, ואיך נאחו בכסא הכבוד? ומתוך שבאמת בסוף הבעל תפלה יתקן גם אותו/י¹⁷ ואין הכוונה שמפורסם של שקר כולו רע, אלא אדרבה נראה שהיא דייקא אדם שזכה לתקן ג' תאוות וזכה ליראת שמים, וגם למלאך שיכול להשפיע לו נבואה, אלא שכל מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים בכל מקום, ועל כן נעשה לו תאוות התמנות שלדעתו היא לשם שמים, אלא שהתמנות מקלקלת את המלאך הזה, ומתהפך, שבמקום להשפיע נבואה, מכניס בו את ארס קנאתו בצדיק הדור, שהמלאך מתקנא בו, ומתלבש באותו מפורסם להיות חולק בעזות עצומה, עד שנעשה רובו רע, וההתקשרות אליו מזיקה מאד. וצ"ע לפ"ז מדוע קשה להכיר את המפורסמים של שקר, הרי משמע שמי שחולק על הצדיק, ניכר בו שהוא מעזי פנים שבדור הנ"ל, אבל באמת אדרבה, זה בעצמו עושים המפורסמים האלה, שדוברים שקרים על הצדיק, עד שלרוב העולם קשה לדעת מי הצדיק, וכמו שהיה במחלוקת קרח ועדתו.

ולקשר עצמו¹⁸ לשרשי הנשמות של ישראל, צריך לידע מקור כל הנשמות, ומקור חיותם, מהיכן כל נשמה ונשמה מקבלת חיות דהיינו שצריך להתקשר לשרש דייקא של נשמת כל אחד. והעיקר לידע כל מפורסמי הדור, כי אם אינו יכול לידע ולקשר עצמו בפרטיות עם כל נשמה ונשמה, צריך לקשר עצמו עם כל מפורסמי ומנהיגי הדור, כי הנשמות נחלקים תחתם. כי כל מפורסם ומנהיג הדור, יש לו כמה נשמות פרטיות השייכים לחלקו. וכשמקשר עצמו עם המפורסמים, הוא מקושר עם כל פרטי נשמות ישראל. אך צריך לידע ולהכיר את המפורסמים, כי יש כמה מפורסמים שהם בשקר/י¹⁹ והם עזי פנים שבדור מתקעד דורות שלא נבראו/י²⁰ אבל שתל מהם בכל דור, וכיון שלא היו רגלי אבותיהם בהר סיני לא פסקה זהמתם/י²¹. ובדרך כלל הם מראשי העם (לק"ה ערלה הנ"ל), והם רק ע"י עזות/י²², כשרז"ל (סנהדרין קה.) עזות מלכותא בלא תגא עזות היא מלכות בלא כתר, כי כתר הוא בחי' רצון לכן את כתר המלוכה נותן העם למלך ומכתיר אותו למלך עליו, אבל מלך שמכריח בני אדם להשתעבד לו ע"י עזות, דהיינו שהוא בעצמו שם בראשו כתר, זה לא

¹⁷ צ"ע בזה כפי המבואר שם בענף יט וענף כ' משמע שתיקונם נמשך הרבה שנים כל פעם מר"ה עד שמיני עצרת שהוא זמן מסוגל וקשה א"כ רק משיח יזכה לאחוז בכסא הכבוד באמת בשלימות. והרי לכאורה מהמעשה ממש רבנו שעלה למרום שמביא רבנו משבת פט: משמע שמשם זכה לאחוז בכסא בשלימות וניצל מהמלאכים עד שזכה גם למצא חן בעיניהם ולקבל מהם מתנות.

¹⁸ בתקפא לא ברור ונראה - עצמי, בתרלד ומתורלו - עצמו

¹⁹ צ"ע מדוע. אם תאמר שהמפורסם של שקר משך אליו נשמה השייכת למפורסם של אמת הרי כיון שאני מקושר לשניהם ממילא אני מקושר לכולם? אלא משמע שיש חסרון בעצם ההתקשרות למפורסם של שקר, ועוד משמע שההתקשרות שלי עם כל אחד מישראל היא ע"י המפורסם של אמת שממנו מקבלים חיות אפילו אותם שבפועל כרגע הם תחת מפורסם של שקר אבל כיון שבכחם הם מקבלים מהמפורסם האמת ששייכים אליו ההתקשרות שלי איתם היא רק דרכו.

²⁰ חגיגה יג:-- מהיכן נפיק (נכ ליטור)? מזיעתן של חיות. ולהיכן שפיך? אמר רב ווטרא בר טוביה אמר רב על ראש רשעים בגיהנם שנאמר (ירמיה כג-יט) הנה סערת ה' כמה יצאה וסער מתחולל על ראש רשעים יחול. ורב אחא בר יעקב אמר על אשר קומטו שנאמר ואיוב כב-טז) אשר קומטו ולא עת נהר יוצק יסודם תניא אמר רבי שמעון החסיד אלו תשע מאות ושבעים וארבע דורות שקומטו להיבראות קודם שנברא העולם ולא נבראו עמד הקב"ה ושתלן בכל דור ודור והן הן עזי פנים שבדור. כי תורה ליוה לאלף לזר ורחא שאין העולם מתקיים בלא תורה לכן (נתן תורה לזר עשירים וקש דהיינו דורו של משה רבנו, וכל התקע"ד דורות החסידים מאלף לא בראש, אלא שכל מקתם בכל דור, והם עזי פנים עצמו, ונזכר מנזכר שם לאפי העם.

צ"ע כיון שלא נבראו למה מגיע להם עונש שנהר דינור ישפך עליהם, מה התיקון בזה. ועיין מהרש"א שהכוונה לאותם ששתל בכל דור.

²¹ לק"ה סוכה הלכה ה אות א - כסא הכבוד, שזוהו בחינת סכה שהוא אמא דמסככא על בנין. ועקר הסכה הוא הסכה, בחינת מנהיגי ומפורסמי הדור שהם סוככים ומגנים עלינו, כמו שכתוב, את כרוב ממשח הסוכה (יחזקאל כח). שהמושג והמנהיג הוא סכה שמסכה ומגן על העולם. ויש מפורסמים ומנהיגים שהם בשקר והם מפורסמים רק על ידי עזות. וזה בחינת סכה פסול וסכה כשר, הינו בחינת מפורסמים ומגנים על ידי שקר, ומפורסמים של אמת. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה שצריך הסכה להיות צומח מן הארץ ואינו מקבל טמאה, פי המפורסם האמת הוא בחינת צומח מן הארץ, הינו על ידי שפלות וקטנות בבחינת אמת מארץ תצמח, כמו שכתוב ולפני כבוד ענוה. וכמוכא בדברי רבנו זכרונם לברכה שעקר ההתנשאות על ידי קטנות. וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (יומא כב.) אין ממונין פרנס על הצבור אלא אם כן קפה של שרצים תלוי מאחוריו. שאם תזוז דעתו עליו אומרים לו, חזר לאחוריו. וזה בחינת שמסככין הסכה בפסלת גרן ויקב, 'בפסלת' דיקא, הינו שפוחית הסוככים ומגנים על הדור הם מפסולי המשפחות, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה בפ"ל. גם צריך שלא יהיה מקבל טמאה, הינו שלא יהיה מנהיג על ידי עזות, שהם בחינת מקבל טמאה, פי עזות היא בחינת קינא דמסאבותא, כמוכא מזה במאמר "מרפבת פרעה וחילו" (בסימן לח). פי ישראל שעמדו על הר סיני פסקה דהמתן וכו' ומי שיש בו עזות בידוע שלא עמדו רגלי אבותיו על הר סיני ולא פסקה זהמתו ועל כן בו נאחזת השמאה. וזה בחינת סכה פסול, דהיינו המנהיג על ידי עזות שהסמן הוא שאינו צומח מן הארץ, הינו על ידי שפלות, רק על ידי עזות וגדלות והוא מקבל טמאה בפ"ל.

²² עיין תורה כב אות ד- ב' יש רועים של הסטרא אחרא, והם גם כן מפורסמי הדור, וכופין אנשים לתחות שעבודיהו, ועקר מלכותם הוא על ידי עזות, פי עזות מלכותא בלא תגא' (סנהדרין ק"ה). והם בכלבים בעזותם, בבחינת (ישעיהו נ"ו): "והכלבים עזי נפש המה רעים", והן 'פני הדור כפני הכלב' (סוטה מ"ט). ועל כן כדי להנצל מהם, מתחת ממשלתם, אי אפשר רק על ידי עזות, לעמד נגד עזותם; ואז: "נהלת בעזף אל נוה קדשך", שנכנס לתוך הקדש:

נקרא כתר מלוכה, ואע"פ שיש בו גם קצת טוב ההתקשרות עימו היא פגם גדול, בבחי' אכילת עץ הדעת טוב ורע (לק"ה ערלה ה' ב):

אות ד

עתה יבאר שכדי להבדיל בין מפורסם של שקר למפורסם של אמת צריך שלימות ביראת שמים, וזה אפשר רק ע"י שיוצא מג' התאוות שהן אכילה ממוזן ומשגל. ועיין לק"ה ערלה ד' אות יח יט שהכוונה לברר ולבטל התאוות שבהן, כי יש בהן גם צורך לקדושה כגון אכילת מצוה ופז"ר וממוזן צדקה, ולקמן אות י' בעניין ג' מפסידי התפלה יתבאר יותר.

לכאורה טעם שרק ע"י יראת שמים אפשר להבדיל, אולי כי החיות שמקבל כל אחד מהמנהיג שלו היא יראת שמים, ורק מי שיש לו יראת שמים שלימה באמת יכול להבדיל בין מי שמדבר יראת שמים בלא יראת שמים למי שבאמת יש לו יראת שמים. כי באמת גם מפורסם של שקר מדבר מיראת שמים אלא שזה משפה ולחוף כמו שאמרו בגמרא סנהדרין קו: על דואג ואחיתופל/ק"ו. אבל באמת זה לא פשוט כלל כי דייקא ע"י שהוא מפורסם וחשוב מטעה את כולם למעט מהצדיק האמת ולהגדיל עצמו.

וזה שייך בכל המדרגות, אבל באמת להכיר את המפורסמים של שקר, א"א אלא ע"י מדרגה מאד גבוהה שהיא התכלית הנ"ל בתחילת התורה דהיינו מי שזוכה להיות הבעל תפלה שדרכו עובר כל השפע לעולם והא המלווה הגדול של כולם. ועיין פל"ח שגם הבעל תפלה המלווה הגדול (בחי' משיח) רק בדקות גדולה נופלים לפניו ומכיר אותם, כי אע"פ שהוא המשפיע להם כל חיותם ושפעם וגם יש לו מציאת חן בכל צבא השמים אבל הם אדרבה נדמה להם שמתנשא עליהם ומתגברים לחלוק עליו יותר.

אבל נראה שגם בכל מדרגה יש בחי' שכפי היראת שמים של אדם יכול קצת לדעת למי להתקרב להתחזק ממנו וממי להתרחק ולהיזהר ממנו. ובוה צריך זהירות כי לפעמים מרוב אהבת התורה וחכמת התורה מתפתה לילך אחרי מפורסם של שקר שדבריו יפים לכן בזה לפעמים דייקא אשה שיראת שמים מדבר אליה יותר מחכמה יכולה להכיר את השקר יותר מאיש, כמו שמצינו בעגל.

מהמבואר שלהכיר את המנהיגים העזי פנים הוא ע"י שלימות היראה, משמע שהעזות פנים שלהם לא ניכר להדיא, אע"פ שמדובר בנשמות שהן רובו ככולו רע מאד, מתתקעד דורות של עזי פנים, ומעולם לא פסקה זהמת הנחש מהם, כמבואר בלק"ה, הם מסתירים זאת בדמות יראת שמים עד שרק מי שבמדרגת משיח יכול להכירם באמת. וכיון שבזה תלוי הכל והטועה בוה יכול לאבד כל חלקו לעוה"ב אין עיצה ואין תבונה לכל איש ישראל אלא לצעוק הרבה תמיד שינצל מהם ויזכה להתקרב למנהיג אמת.

ולא הכיר את המפורסמים איזהו ע"י עזות, הוא ע"י בנין ירושלים, שהוא בחי' הלב (ק"ט)

דהיינו הכנת הלב שיהיה מתפעל רק ממצאיות הקב"ה ולא מדבר אחר, וזה בחי' בנין/ק"ט כי גם מי שחלל בקרבו צריך לבנות את ההתפעלות דקדושה בעוד ועוד אבני התבוננות. כי ירושלים בחי' יראה [ק"א] שלם [ק"ב] כמבואר במדרש שאברהם אבינו קרא לה יראה ושם בן נח קרא לה שלם/ק"ג ושלא יתרעמו עשה הקב"ה פשרה

ק"ח וכמו שידוע שגדול האפיקורסים בזמן רבינו, ומי שהיה רבם של השלשה אפיקורסים שרבנו עסק עמהם לקרבם, כתב ספר פירוש על פרקי אבות, הנקרא יין הלבנון, ועיין בהקדמת התפארת ישראל לאבות, ומשמע שכלפי חוץ היה נראה כולו יראת שמים, עד שהיה אפשר לקחת משם פירושים אמיתיים לאבות. ועיין ריש תורה כח שדבריהם מתורה של שדין יהודאין במליצה ויופי רק הפנימיות חסר.

ק"ט עיין תיקון כא דף מט:

ק"י צ"ע הרי לכאורה כפי המבואר לקמן זה עבודה של ריקון הלב מתאוות והתפעלות מהבלי עוה"ז, וא"כ אינו בניין אלא חורבן הרע. אבל נראה שהיא סתירה ע"כ לבנות כי להיות מתפעל מהקב"ה זה בניין שלם התפעלות עוד ועוד מכל השגת מציאותו שהיא לא בבת אחת אלא מכל איזה התבוננות בפעולותיו מגלה מציאותו ומניח עוד אבן של תבונה בלב.

ק"א בראשית יד יח תרגום שם ועין תנחומא וירא כב למה נקרא הר המוריה כי היה עמק ומיראת ה' נעשה הר

ק"ב בראשית כב יד ועיין ספרי דברים סימן שגב

ק"ג בראשית פרק יד (יח) ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא בהן לאל עליון:

תרגום יונתן – (יח) ומלכא צדיקא הוא שם בר נח מלכא דירושלם נפק לקדמות אברם ואפיק ליה לחם וחמר בההוא זימנא הוה משמש קדם אלהא עילאה:

רמב"ן – (יח) ומלכי צדק מלך שלם היא ירושלים, כענין שנאמר (תהלים עו ג) ויהי בשלם סוכו ומלכה יקרא גם בימי יהושע "אדני צדק" (יהושע י א), כי מאז ידעו הגוים כי המקום ההוא מבחר המקומות באמצע הישוב, או שידעו מעלתו בקבלה שהוא מכוון כנגד בית המקדש של מעלה ששם שכנתו של הקב"ה שנקרא "צדק" ובראשית רבה (מג ו) המקום הזה מצדיק את יושביו, ומלכי צדק אדוני צדק, נקראת ירושלים צדק, שנאמר (ישעיה א כא) צדק ילין בה:

וקרא לה ירושלם וירושלים/קיד' }מ"ר וירא פ' נז/קטו' וע' מ"ר במדבר פ"ב ע"פ נאווה כירושלים/קטו'}[ק"ז], היינו על שם שלימות היראה/קיד' התלויה בלב וירושלים מצד המקום שלה מסוגל לזה. ויראה היא עניין של התפעלות הלב כשארז"ל (קידושין לב)/קטו' דבר המסור ללב נאמר בו [קב]/קבא, ויראת, שם מדובר על מצוות והדרת פני זקן שכיון שיכול לומר לא שמתו לב נאמר בה ויראת מאלקין להזכירו שהקב"ה יודע מה בלבו, אעפ"כ יש כאן גם רמז שהיראה היא בלב :

אך יש ג' מדות שהם מחריבי ירושלים דהיינו הלב, היינו שמפסידין היראה התלויה בלב
: והג' מדות הם תאוות ממון ותאוות אכילה ותאוות משגל/קב' וכמבואר בלק"ה שהכוונה לתאוות שבהן שצריך לסלק מהן ולברר אותן שיהיה רק בקדושה לשם שמים, והברור הוא ע"י יראת שמים, /קב' : כי ג' מדות אלו הם בלב וע"כ הם מפסידין היראה שבלב לפי המבואר לקמן שג' מדות אלה מפסידות את היראה וע"ז את המלאך שמשפיע נבואה נמצא שתנאי הנבואה הוא ג' מדות אלה ואילו בגמ' /קב' מבואר אין השכינה שורה אלא על גבור חכם ועשיר, וצ"ע האם הכוונה שהיוצא מג' תאוות הוא חכם גיבור ועשיר, כי עשיר הוא השמח בחלקו שיצא מתאוות ממון וגבור המתגבר על יצריו בתאוות אכילה וחכם שיש לו דעת ויצא

קיד' ומדכתיב מלכי צדק משמע שגם קראו לה צדק וכן בישיעה א כו עיר הצדק קריה נאמנה. ובגמ' הובא בתורה י' אברהם ראו הר יצחק שדה ויעקב בית

קטו' בראשית רבה נו י' – אברהם קרא אותו יראה, שנאמר: ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה. שם קרא אותו שלם, שנאמר (בראשית יד, יח): ומלכי צדק מלך שלם, אמר הקדוש ברוך הוא אם קורא אני אותו יראה בשם שקרא אותו אברהם, שם אדם צדיק מתרעם, ואם קורא אני אותו שלם, אברהם אדם צדיק מתרעם, אלא הריני קורא אותו ירושלים כמו שקראו שניהם, יראה שלם. רבי ברכיה בשם רבי חלבא אמר עד שהוא שלם עשה לו הקדוש ברוך הוא סבה והיה מתפלל בתוכה, שנאמר (תהלים עו, ג): יהי בשלם סבו ומעונתו בציון, ומה היה אומר יהי רצון שאראה בבנין ביתי.

קטו' במדבר רבה ב' ה' – (שיר השירים ו, ד): נאווה כירושלים, כאותן פתות של מלאכי השרת שהם יראים ומשלים לי.

ק"י בראשית רבה נו י', ורש"י יחזקאל מח לה, ודעת זקנים בעלי התוס' ופי' הרא"ש עה"ת בראשית כב יד, וביקוט שמעוני שם רמז קב. ועיין לעיל תורה כב [דף לג:] ועיין קניות ט' באב קינה ט' קרא שמך ע"ש שני כהנים.

קיד' ועיין זוהר יתרו עט. שהיראה היא השלימות והשלימות היא היראה. וז"ל – תנינא, רבי יוסי אומר, יומא חד הוה קאימנא קמיה דר' יהודה סבא, שאילנא ליה, מאי דכתיב, (בראשית כח) ויירא ויאמר מה נורא וגו'. מאי קא חמא, דקאמר דאיהו נורא. אמר לי, חמא שלימו דמהימנותא קדישא, דהוה שכיח בהווא אתר, כגוונא דלעילא. ובכל אתר דהוי שלימותא שכיח, אקרי נורא. אמינא ליה, אי הכי, אמאי תרגמו דחילו, ולא שלים. אמר לי, לית דחילו אלא באתר דהוי שלימותא שכיח, ובכל אתר דהוי שלימותא שכיח, אתקרי נורא. דכתיב, (תהלים לה) יראו את יי' קדושו כי אין מחסור ליראיו, ממשמע דקאמר כי אין מחסור, באתר דלית מחסור, שלימותא שכיח.

קט' קדושין לב: – ת"ר (ויקרא יט-לב) מפני שיבה תקום..... יכול יעצים עיניו כמי שלא ראהו ת"ל תקום ויראת דבר המסור ללב נאמר בו (ויקרא יט-יד/לב) ויראת מאלהיך.

ק"י ויקרא יט לב ועיין ב"מ נח: ויקרא כה יז

קבא ויקרא פרק יט לב – מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מאלהיך א"י ה': (ס)

קכ' צ"ע מדוע נקט לשון זה ולא כמו בכל מקום שכתוב ניאוף כגון לא תנאף שהוא לשון יותר נקי כמבואר בקלות דכתיב ואיש אחר ישגלנה וקרי ישכבנה. ועיין לקמן אות י' בענין מפסידי התפלה מבואר שאע"פ שיצא מתאוות משגל נשאר בו פגם הברית, נמצא שנקט בכוונה משגל לרמוז לתאוות הגשמית ולא לבחי' הקדה של שמירת הברית שזה כבר מדרגה יותר גבוהה, וליראת שמים מספיק שיצא מהתאוות הגשמית ורק לשלימות התפילה צריך להתנקות יותר גם מהבחי' הדקה יותר של ניאוף דהיינו שיהיה לו שמירת ותיקון הברית.

צ"ע שרש המילה זו. ועיין רמב"ן (שמות ל' יג) – והרב אמר במורה הנבוכים (ג ח) אל תחשוב שנקרא לשוננו לשון הקדש לגאותינו או לטעותינו, אבל הוא בדין, כי זה הלשון קדוש לא ימצאו בו שמות לאבר הבעילה בזכר או בנקבה, ולא לטפה ולשתן ולצואה רק בכנוי ואל יטעה אותך "שגל" (תהלים מה י), כי הוא שם אשה המזומנת למשכב, ואמר ישגלה (דברים כח ל) על פי מה שנכתב עליו, ופירושו יקח אשה לפילגש: והנה אין צורך לטעם הזה, כי הדבר ברור שהלשון קדש קדשים הוא כמו שפירשתי – והטעם שהזכיר על דעתי איננו אמת, כי מה שיכנו ישגלנה, ישכבנה, יורה כי משגל שם עצם לבעילה, וכן יכנו לאכול את חוריהם (מ"ב יח כז), כי הוא שם מגונה ואם מפני טעמו של הרב, היו קורים לו "לשון נקיה", כענין ששנינו (סנהדרין סח): עד שיקף זקן התחתון ולא העליון אלא שדברו חכמים בלשון נקיה, ואמרו כי אם הלחם אשר הוא אוכל לשון נקי (ב"ר פו ז), וכן במקומות רבים:

עוד עיין גמ' ראש השנה ד. על הכתוב בדריוש והשגל יושבת אצלו נחלקו האם החמיץ והכוונה לכבלה ששכב עימה או שנשאר כשר והכוונה למלכה שהיא אשתו. עכ"פ ברור שהמילה שגל הכוונה בעילה.

נמצא ששגל הוא שם העצם ואילו ניאוף הוא הכינוי על שם החרון אף שגורם המעשה הזה.(כפי ששמעתי מהריצ"ח)

קכ' נמצא לכאורה קשה הרי ליראת שמים זוכה רק אחרי שמברר אותן ואיך יברר אותן אם צריך לזה יראת שמים? אמנם לא קשה כי זו קושיא שחוזרת על עצמה כמעט בכל עבודת ה' והכוונה שעם היראת שמים שכבר יש לו יברר כפי יכולתו יזכה לעוד יראת שמים ויברר עוד עד שישלים הברור.

קכ' שבת דף צב. דאמר מר אין השכינה שורה אלא על חכם גבור ועשיר ובעל קומה.

נדרים דף לח. אמר רבי יוחנן אין הקדוש ברוך הוא משרה שכינונו אלא על גבור ועשיר וחכם ועניו.

מהתאוה הידועה כמבואר בתורה עב. אלא שקשה מנדה טז:קכ"ו שחכם גבור ועשיר נקבע קודם הלידה ורק צדיק או רשע תלוי באדם עצמו ע"ש. ונראה פשוט שחכם גיבור ועשיר הנקבע מראש אין הכוונה לצד המתוקן שבהם כי זה תלוי ביראת שמים אלא חכם ועשיר וגבור כפשוטו שצריך יראת שמים כדי לעמוד בנסיין שלהם. ועוד דווקא נביא שאוחז בקביעות נקבע מראש, אבל השפעת נבואה שייך בכל אחד כי תלוי ביראת שמים כפי שיתבאר :

ממון שרשו בלב, בבחי' (משלי י) קכ"ו ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסיף עצב עמה, והעצב הוא בלב בחי' מה שכתוב על הקב"ה שבגלל חטאי דור המבול (בראשית ו) קכ"ו ויתעצב אל לבו: ונראה כוונת רבנו לומר שעושר הבא ע"י ברכת ה' הוא בבחי' הסתפקות ושמח בחלקו ואינה כעושר שאדם משתדל וטורח בו ע"י תאוות ממון שגורמת לאדם עצבות תמיד כי יש לו מאה רוצה מאתים ולעולם אינו שמח בחלקו רק תמיד עצב על שחסר עוד, וכמבואר בתורה כג/קכ"ח.

אכילה בחי' (תהלים קד) קכ"ט ולחם לבב אנוש יסעד : נראה כוונת רבנו כי אכילה בקדושה היא בחי' צדיק אוכל לשבע נפשו, והנפש הוא בדם שבלב כמ"ש הדם הוא הנפש. להבדיל מתאוות אכילה שהיא בחי' בטן רשעים תחסר כי לעולם אינו שבע, ואולי כי הוא רחוק מהאמת, כמבואר באריכות בתורה מזו שהשובע הוא מהארת האמת ולפ"ז אולי הכוונה כי בלא אמת אין השגה המביא ליראה.

תאוות משגל ג"כ בלב, כי עיקר התאוה ע"י החמימות הבא מהדם שבחלל הלב נקל. נראה כוונת רבנו שדווקא תאוה זו/קכ"א היא חמימות הלב וכמבואר לעיל במעשה דרב עמרם שהתאוה יצאה ממנו בדמות עמוד של אש. כי היא התלהבות האוחזת את כל הקומה ובלק"ה (גילוח ה' ו' על תורה כא) מבאר שזה הלעומת זה של תפילה שהיא בחי' כל עצמותי, וזה מבואר בתורה נ' שכל הפוגם בברית אינו יכול להתפלל בבחי' כל עצמותי תאמרנה.

ומחמת שהם בלב דהיינו ממון בעצבות הפך שמחה שבלב ומשגל בחום היצה"ר הפך חום התפלה שבלב ואכילה אינו סועד את הלב ע"כ הם מפסידין היראה שבלב שהיא קליב בחינות ירושלים: צ"ע שבתאוות ממון נקט עצבות הלב שכנראה פוגם בשמחת הלב שהוא תנאי להשגת הלב המביא ליראה, ובמשגל נקט חום הלב שכנראה פוגם בחום התפילה שהיא בחי' יראה, אבל באכילה לא באר הפגם רק צד הקדושה שסועד את הלב משמע שהתאוה פוגמת ממה שמחסירה בחי' זו של סעד הלב, נמצא לכאורה שממון ומשגל פוגם ביראה אבל אכילה רק מחסיר ממנה תיקון וצ"ע, ואולי לפי המבואר בתורה מזו מי שיש בו תאוות אכילה

קכ"ה **נדה דף טז:** דר"ש ר' חנינא בר פפא אותו מלאך הממונה על ההריון לילה שמו ונטל טפה ומעמידה לפני הקדוש ברוך הוא ואומר לפניו רבונו של עולם טפה זו מה תהא עליה גבור או חלש חכם או טיפש עשיר או עני ואילו רשע או צדיק לא קאמר כד' חנינא דא"ר חנינא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים.

קכ"ו **משלי פרק י (כב) בְרַפְתָּ יְדוֹדְךָ הַיּוֹסֵף וְלֹא יוֹסֵף עִצְבֵּךָ עִמָּךְ:**

קכ"ז **בראשית פרק ו (ה) וַיִּירָא יְדוֹדְךָ כִּי רָבָה רְעַת הָאָדָם בְּאָרְץ וְכָל יֶצֶר מַחְשַׁבְתּוֹ לְבוֹ רַק רַע כָּל הַיּוֹם: (ו) וַיִּנְחַם יְדוֹדְךָ כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם בְּאָרְץ וַיִּתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ:**

פרש"י – (ו) וינחם ה' כי עשה – נחמה היתה לפניו שבראו בתחוננים שאילו היה מן העליונים היה ממירדן. בבר"ר: ויתעצב – האדם: אל לבו – של מקום עלה במחשבתו של מקום להעציבו זהו תרגום אונקלוס. ד"א וינחם נהפכה מחשבתו של מקום ממדת רחמים למדת הדין עלה במחשבה לפניו מה לעשות באדם שעשה בארץ. וכן כל לשון ינחום שבמקרא לשון נמלך מה לעשות (במדבר כג) וכן אדם ויתנחם (דברים לב) ועל עבדיו יתנחם (שמות לב) וינחם ה' על הרעה (שמואל טו) נחמתי כי המלכתי. כולם לשון מחשבה אחרת הם:

ויתעצב אל לבו – נתאבל על אבדן מעשה ידיו כמו (ש"ב יט) נעצב המלך על בנו. וזה כתבתי לתשובת המינים. אפיקורוס אחד שאל את רבי יהושע בן קרח א"ל אין אתם מודים שהקב"ה רואה את הנולד אמר לו הן אמר לו והא כתיב ויתעצב אל לבו אמר לו נולד לך בן זכר מימך אמר לו הן אמר לו ומה עשית אמר לו שמחתי ושימחתי את הכל. א"ל ולא היית יודע שסופו למות אמר לו בשעת חדותא חדותא בשעת אבלא אבלא. אמר לו כך מעשה הקב"ה אע"פ שגלוי לפניו שסופן לחטוא ולאבדן לא נמנע מלבראן (וע' ברא"ם) שבביל הצדיקים העתידים לעמוד מהם:

קכ"ח **תורה כג אות א' – וְאֵלֹהֵי בְנֵי אָדָם הַנּוֹפְלִים בְּתַאֲזוֹת מְמוֹן, וְאֵינֶם מְאֻמְנִים שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יְכוֹל לִפְרֹנֵס אֶת הָאָדָם בְּסִבָּה קְלָה, וְרוֹדְפִים אַחַר פְּרִנְסָתָם בִּיגִיעוֹת גְּדוּלוֹת, וְהֵם אוֹכְלֵי לֶחֶם בְּעֵצְבוֹן כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בְּרַאשִׁית ג'): "בְּעֵצְבוֹן תֹּאכְלֶנָּה", וְעֵצְבוֹת הוּא מְרָה שְׁחוּרָה. אֵלֹהֵי בְנֵי אָדָם נִקְשָׁרִים בְּפָנִים דְּסִטְרָא אַחְרָא, אֲלֵקִים אַחְרִים, חֶשֶׁךְ, בְּחִינַת מִיתָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (אֵיכָה ג'): "בְּמַחְשָׁבִים הוֹשִׁיבֵנִי" וכו'.**

קכ"ט **תהילים פרק קד (יד) מְצַמִּיחַ חֲצִיר לְבִהְמָה וְעֵשֶׂב לְעֵבֶדֶת הָאָדָם לְהוֹצִיא לָחֶם מִן הָאָרֶץ: (טו) וַיִּין יִשְׁמַח לִבְבֵּי אֲנֹשׁ לְהַצְחִיל פָּנִים מִשְׁמֶן וְלָחֶם לִבְבֵּי אֲנֹשׁ יִסְעֵד:**

רד"ק – ... ולפי שזכר תועלת היין והשמן זכר תועלת הלחם אף על פי שגלויה תועלתו, ואמר לבב אנוש יסעד, כי אין מאכל סועד הלב כמו הלחם, וכן הוא אומר (שם יח, ה), ואקחה פת לחם וסעדו לבכם, ואמר (שופטים יט, ה), סעד לבך פת לחם:

קל שבילי אמונה נתיב ד' שביל ג' ד"ה האמה

קלא **דהיינו מהג' הנזכרות כאן,** אבל התאוה לעבודה זרה מבואר ביומא טז: שבקשו רחמים לבטלו ויצא בדמות גור אריה של אש, משמע שגם היא עניין של חמימות והיום אין אנו מכירים עניין זה כי לא נשאר ממנה אלא כחוט השערה כמבואר שם שנתלשה שערה אחת ממנו. (עיי"ש שוטנשטיין)

קלב גם בדפ"ר ותולד - שהיא, ומתולד - שהוא

בידוע שיצא שקר מפיו, וכיון שיראה היא השגת מציאותו עד שלבו מתפעל וירא, הרי שע"י תאוות אכילה חסר הארת האמת הגורם ליראה.

וז"פ מה שאמרו בגמ' (ברכות ג') קל"ג **שלש משמורות הוי הלילה וכו'** ופרש"י במשמרות עבודת המלאכים ושיר שלהם נחלק לשלש חלקים ראשונה לכת אחת שניה לכת אחרת שלישית לכת שלישית. דהיינו שהלילה מצאת הככבים עד עלות השחר מתחלק לשלשה חלקים, כארבע שעות כל משמר (וחצות לילה באמצע האמצעי), ורבנו דורש **לילה, זה בחי' חושך, היינו מניעות על בניין ירושלים הנ"ל. והם בחי' ג' משמורות, היינו בחי' ג' מדות ג' תאוות הנ"ל** שמקלקלות את היראה שלב. ולפי המבואר לקמן שע"י שלימות היראה נברא מלאך המשפיע נבואה אולי אפ"ל שעל כן מכנה את התאוות על שם הג' משמורות של מלאכים משפיעי היראה, כי ע"י תיקון הג' התאוות הנקראים משמורות מתקן את היראה שעל ידה נבראים הג' משמורות של כתות מלאכים להשפיע הנבואה/קל"ד

וזהו שאומרת הגמ' שם סימן על **משמרה ראשונה חמור נוער**, זה רמז על **בחי' תאוות ממון, בחי' הכתוב בברכת יעקב לישישכר (בראשית מט') קל"ה** **יששכר חמור גרם ותרגומו** אונקלוס תרגם/קל"ו **עתיר בנכסין** רמז שחמור רומז לממון, אבל הפשט כי שבט זבולון היה מפרנס את שבט יששכר שהיו עוסקים בתורה כמו חמור בעל עצמות טובל עול תורה כחמור חזק שמטעינין אותו משא כבד (פרש"י) וזכות התורה גרם להצלחת שבט זבולון עד שהיו שניהם עשירים :

והסימן על משמרת **שניה כלבים צועקים**, זה רמז על **בחי' תאוות אכילה, כ"ש (ישעי' נו') קל"ז** **והכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה** פשט הפסוק הוא משל על מנהיגי ישראל שלא דאגו לעם ישראל אלא דאגו למלא את תאוותיהם כמו כלבים שאין להם שבע ונלמד מכאן כי אכילה בתאוה אינה משביעה כמ"ש בטן רשעים תחסר :

קל"ג **ברכות ב.** – מתני' מאימתי קורין את שמע בערבין. משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן עד סוף האשמורה הראשונה דברי ר' אליעזר.

שם דף ג. – עד סוף האשמורה: מאי קסבר ר' אליעזר אי קסבר שלש משמורות הוי הלילה לימא עד ארבע שעות ואי קסבר ארבע משמורות הוי הלילה לימא עד שלש שעות לעולם קסבר שלש משמורות הוי הלילה והא קמ"ל דאיכא משמורות ברקיע ואיכא משמורות בארעא דתניא ר' אליעזר אומר שלש משמורות הוי הלילה ועל כל משמר ומשמר יושב הקב"ה ושואג כארי שנאמר וירמיה כה-ל) ה' ממרום ישאג וממעון קדשו יתן קולו שאוג ישאג על נוהו וסימן לדבר משמרה ראשונה חמור נוער שניה כלבים צועקים שלישיית תינוק יונק משדי אמו ואשה מספרת עם בעלה. מאי קא חשיב ר' אליעזר אי תחלת משמורות קא חשיב תחלת משמרה ראשונה סימנא למה לי אורתא הוא אי סוף משמורות קא חשיב סוף משמרה אחרונה למה לי סימנא ימנא הוא אלא חשיב סוף משמרה ראשונה ותחלת משמרה אחרונה ואמצעית דאמצעיתא ואב"א כולהו סוף משמורות קא חשיב וכי תימא אחרונה לא צריך למאי נפקא מינה למיקרי ק"ש למאן דגני בבית אפל ולא ידע זמן ק"ש אימת כיון דאשה מספרת עם בעלה ותינוק יונק משדי אמו ליקום וליקרי. אמר רב יצחק בר שמואל משמ"י דרב ג' משמורות הוי הלילה ועל כל משמר ומשמר יושב הקב"ה ושואג כארי ואומר אוי לבנים שבעונותייהם החרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתים לבין אומות העולם:

פרש"י – מאי קסבר כו'. הוה ליה לומר זמן הניכר: אי קסבר. דפליגי תנאי לקמן בהא מלתא איכא מאן דאמר ג' משמורות הוי הלילה במשמרות עבודת המלאכים ושיר שלהם נחלק לשלש חלקים ראשונה לכת אחת שניה לכת אחרת שלישית לכת שלישית. ואיכא מאן דאמר ארבע משמורות הוי הלילה: והא קמ"ל. כשנתן לך סימן זמן הקריאה בסוף האשמורה ולא פי' לך סימן מפורש למדך שיש היכר לכל אדם בדבר כי היכי דאיכא ברקיע: ישאג שאוג ישאג. הרי ג':

קל"ד **כעין ששמעתי** מהרב מאיר רביבו

קל"ה **בראשית פרק מט** (יג) **זבולן לחוף ימים ישכן והוא לחוף אגית וירכתו על צידו: (יד) יששכר חמור גרם רבץ בין המשפתיים: (טו) וירא מנחה כי טוב ואת הארץ פי נעמה ויט שכמו לסבל ויהי למס עבד:**

רש"י – (יג) שהיה זבולן עוסק בפרקמטיא וממציא מזון לשבט יששכר (תנחומא) והם עוסקים בתורה הוא שאמר משה (דברים לג) שמח זבולן בצאתך ויששכר באהליך זבולן יוצא בפרקמטיא ויששכר עוסק בתורה באהלים: (יד) יששכר חמור גרם – חמור בעל עצמות טובל עול תורה כחמור חזק שמטעינין אותו משא כבד: רבץ בין המשפתיים – כחמור המהלך ביום ובלילה ואין לו לינה בבית וכשהוא רוצה לנוח רובץ בין התחומין בתחומי העיריות שהולך שם פרקמטיא:

קל"ו **תרגום אונקלוס** – יששכר עתיר בנכסין ואחסנתה בין תחומיאי:

קל"ז **ישעיה פרק נו** (יא) **והכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה והמה רעים לא ידעו הבין כלם לדרכם פנו איש לבצעו מקצוהו:**

מצודות דוד – (יא) והכלבים עזי נפש – כמו שהכלבים המה בטבעם חזקי התאוה ואינם יודעים משביעה כי בכל עת יתאוה תאוה. והמה רועים – וכן השרים ההמה הרועים את עצמם להתענג בתענוגים אינם יודעים בינה להשכיל אשר מי שמשוקע בתענוגים הוא חסר מהם כי בכל עת יתאוה להוסיף וא"כ הוא עוד מעונה. לדרכם פנו – כל אחד פונה לדרכו במקום שיוכל לענג נפשו. איש לבצעו – כל אחד פונה לבצוע בצע. מקצהו – רצה לומר כולם עושין כן מן הקצה אל הקצה והוא מקרא קצר:

ושני סימנים על משמרת **שלישית** אחד **תינוק יונק משדי אמו** והשני **אשה מספרת עם בעלה**. אשה מספרת עם בעלה זה **בחי'** רמז לתאוות **משגל/קלח**, **כשארז"ל (כתובות יג ע"א)** קלט' **ראוה מדברת וכו'** והכוונה שם לעבירה עם אדם זר דהיינו ניאוף [קמ].

וזוהו תינוק יונק משדי אמו, זה רומז מה הוא הגורם לתאוה הזו **כי תאוה זו לפי היניקה**. **כי אם התינוק יונק מחלב/קמא** **אשה חצופה/קמב**, **אזי מתגבר בו תאוה זו** [קמג]. **כי הסיבה שיש לאשה חלב אחרי הלידה הוא כי דם שלה נעכר ונעשה חלב (בכורות ו:)** [קמד] שם מבאר הטעם שאשה מסולקת דמים אחרי הלידה כי הדם נעכר ונעשה חלב/קמב. פירוש נעכר שחוזר ונהפך מדם למאכל, על מנת להשביע את התינוק. עכ"פ נמצא שאם היא חצופה והמדות חקוקות בנפש שהוא הדם/קמב כשהן נהפכות לחלב

קלח **מוזן ומשגל** קשורות זו לזו כמבואר בתורה כג ולק"ה קדושין ג' ג' ונראה רמז לזה לעיל עה"פ יששכר חמור גרם פירשו בעלי התוס' עפ"י הגמ' בנדה שחמור גרם ללאה להתעבר ביששכר כי כששמעה חמורו נוער ידעה שחור ויצאה לקראתו להזמינו לאהל שלה, ונתעברה ביששכר.

קלט **משנה כתובות פרק א (ח) ראוה מדברת עם אָחָד בְּשׁוֹק אָמְרוּ לָהּ מַה טִּיבוֹ שֶׁל זֶה. אִישׁ פְּלוֹנִי וְכֵהֵן הוּא. רַבִּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמְרִים, נֶאֱמַנְתָּ. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֹמֵר, לֹא מִפִּיָּה אָנוּ חַיִּין, אֲלֵא הָרִי זֶה בְּחֻזְקָת בְּעוֹלָה לְנִתְיָן וּלְמִמְזוֹר, עַד שֶׁתֵּבִיא רֵאִיָּה לְדַבְרֶיהָ:**

תפארת ישראל /יכין/ (ל) מדברת – כמו דבר אחד לדור, דר"ל מנהיג, כ"כ ה"נ רצונו לומר היתה נהוגה מא' בשוק, כלומר שנבעלה והוא לישנא דקרא, ויקרב אל אחיו את המדינית לעיני משה, ובש"ס קאמר דלהכי לא נקט שנבעלה, דלישנא מעליא נקט, ואע"ג דבכמה דוכתי נקט לשון שנבעלה, הכא מדנקט מקמי הכי ע"פ ההכרח דרוסת איש את קפיד הכא טפי למנקט לישנא מעליא, לאשמעינן דלעולם יספר אדם בלשון נקייה וכפסחים ד"ג א:|

ק"ע"ח שער לב פ"ו ב"ח

קמא **חלב מאשה חצופה** – צ"ע לכאורה צ"ל חלב מאשה חצופה, ולא מחלב אשה דמשמע שאפילו רק קצת ממנה. ואולי זה דייקא קמ"ל שאפילו יונק רק קצת ממנה.

קמב **שבילי אמונה** – הנתיב החמישי – השביל השני – המינקת לא תיהיה אשת כסילות ולא כעסנית ולא דואגת לפי שרוע הלב הוא סבה להפסד החלב ולכן צריכה להיות בעלת מדות טובות.

קמג **עיין תוס' ד"ה אמר ליה בע"ז:** בשם מדרש חלב מטמא חלב מטמא חלב מטמא חלב ונטונינוס התגייר כיון שניק יום א' מאמו של רבי, הובא בספר המדות בנים ח"א מז, ועיין מעשה טוביה עולם קטן (דף סז. מהדור' תקסח) י"א שגם המינקת תוריש טבעה לוולד, ושבילי אמונה נתיב ה' שביל ב' שצריכה המינקת להיות בעלת מדות טובות. ועיין רשב"א והמאירי יבמות קיד. שמתעם זה מדת חסידות שלא ליתן תינוק ישראל למינקת גויה. ועיין ש"ע יו"ד סימן פא סעיף ז' הגהת הרמ"א שם. ועיין אור זרוע ח"ב אות טז להזהיר המניקות וכו' כדי שיהיו יהודים טובים, ובירושלמי כלאים פ"א הל"ז לט ביזא וכו' פי' חוטא מקללים אותו ארורים שדים שהניקו זה. ועיין שמות רבה א' כה. משנה הלכות ט' קנה. יביע אומר ח' חו"מ יא א'.

קמד **בכורות ו:** – אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי אלא מעתה טעמא דרבנן מגמל גמל ור' שמעון מאת הגמל הא לאו הכי הוה אמינא חלב דבהמה טמאה שרי מאי שנא מהא דתניא הטמאים לאסור צירן ורוטבן וקיפה שלהן איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל דבהמה טהורה נמי חידוש הוא דאמר מר דם נעכר ונעשה חלב וכיון דחידוש הוא בבהמה טמאה נמי לישתרי קמ"ל הניחא למאן דאמר דם נעכר ונעשה חלב אלא למאן דאמר איברייה מתפרקין הימנה ואין נפשה חוזרת עליה עד עשרים וארבעה חדש מאי איכא למימר איצטריך סד"א הואיל וליכא מידי דאתי מחי ושרייה רחמנא והאי חלב כי אבר מן החי הוא ושרי והילכך אפי' בבהמה טמאה לישתרי קמ"ל.

פרש"י – דאמר מר. במסכת נדה (דף ט.) דם נדות נעכר מחמת הלידה ונעשה חלב הלכך חידוש הוא דמעיקרא הוה דם והאוכלו בכרת והשתא מישתרי: אבריה מתפרקין. מחמת הלידה: ואין נפשה. אין דמה חוזר עליה עד עשרים וארבעה חדש ולפיכך מניקה אינה רואה דם נדה ולא משום דדם נעשה חלב והשתא כיון דלא מחמת דם קאתי לאו חידוש הוא:

קמ"ה ונדה ט., ועיין לעיל תורה כא סוף אות ו', ושער הכוונות פסח סוף דרוש ט', ושבילי אמונה נתיב ד' סוף שביל ב' ד"ה הרחם, ושביל ג'.

קמ"ו **שבילי אמונה** – הנתיב הרביעי – השביל השני – והמעוברות אינן זבות כי הדם ההוא הוא חומר העובר ומוזנו והמותר ממנו יעלה על השדים דרך גידים חלולים שדבוקין בהם ושם נעשה חלב ולכן המניקות לא יתעברו על הרוב כי יצטרך הדם ההוא למוזן הולד.

קמ"ז **שערי קדושה** (לרבי חיים ויטאל) – חלק א שער ב – והנה ענין המדות הן מוטבעות באדם בנפש השפלה הנקראת יסודית הכלולה מארבע בחינות, הדומם והצומחת והבהמית והמדברת. כי גם הן מורכבות מטוב ורע, והנה בנפש הזו תלויות המדות הטובות והרעות והן כסא ויסוד ושורש אל הנפש העליונה השכלית אשר בה תלויין תרי"ג מצות התורה כנוצר לעיל בשער ראשון. ולפיכך אין המדות מכלל התרי"ג מצות, ואמנם הן הכנות עקריות אל תרי"ג המצות בקיומן או בביטולם, יען כי אין כח בנפש השכלית לקיים המצות על ידי תרי"ג איברי הגוף אלא באמצעות נפש היסודית המחוברת אל הגוף עצמו בסוד (ויקרא י"ז י"ד) **כי נפש כל בשר דמ' בנפשו הוא**, ולפיכך ענין המדות הרעות קשים מן העברות עצמן מאד מאד:

ביאורי אגדות (אפיפי ים – לרבי יצחק חבר) – סוטה דף ה ע"א – כל מדות רעות שקועים בדם האדם כמ"ש בפ"ג דב"ב (נח ע"ב) בריש כל מרעין אנא דם וכו' והם כל חלאי הנפש שקועים ומושרים בו, שמשם שתי בנות לוט התאוני וכעסני שהם שקועים בנפש הבהמי שבאדם וכמ"ש (דברים יב כג) כי הדם הוא הנפש, והם שרשי מדות הרעות שבאדם לא תרצח ולא תנאף עשו וישמעאל שכוללים כל הע' אומין, וכן אלו ב' המדות כוללי' הכל, וכמו שבקדושה למעלה נוקבא דקדושה היא נפש שלמעלה והוא ים האחרון, וגלי הים הם כוחות הסט"א שהם במצולת ים שעולי' למעלה לקטרג כמבואר בזהר בכ"מ, כמו כן היצה"ר וכל חיילין דילי' הם אחידין בדם שבנפש בחלל השמאלי שבלב.

ממנו ניזון התינוק מקבל טבע המדות הטבועות בו/קמ"ח. ועיין בכוונות האריז"ל/קמ"ט שדם הנדות הם הסיגים שבדם ויוצא בלידה עם הוולד ואילו הדם הנעשה חלב הוא דם הזך שבו והתינוק אכלו ונהפך אצלו לדם עוד יותר מזוכך,

קמ"ח צ"ע לכאורה הכי נמי אדם שנפצע ואיבד דם יש לו לחשוש מעירוי דם של אדם שמדותיו רעות, ולהפך מי שמדותיו טובות ותורם דם לכאורה יקבל שכר על שמתקן את העולם במדות טובות, לבד משכר הצלת נפשות.

קמ"ט שער הכוונות – דרושי הפסח סוף דרוש ט – והנה נודע כי ג' זמנים הם זמן עיבור א' ואז ז"א הוא בבחי' ג' כלילין בג' זמן היניקה זמן עיבור ב' של המוחין והנה בגלות מצרים חזר ז"א לזמן עיבור א' והיה בבחי' ג' כלילין בג' לפי שלא היו החסדים מתפשטים בגופו ולכן הוחזר ליכנס בסוד העיבור. ובגאולת מצרים נולד ז"א ויצא לחוץ למעי אימא עילאה ואז היה זמן היניקה ונודע כי אז הוא זמן הבלעת הדם בגופו של תינוק כנודע כי הדם שבאשה מתהפך לחלב וממנו יונק התינוק ואחר כך חוזר החלב ההוא לקדמותו ומתהפך בגוף התינוק לדם ונבלע בתוך הוורידין שבו. והענין הוא כי הנה תחלה היה דם מותרות מעורב בסיגים ובזמן הלידה יורדין הסיגי' למטה ויוצאים בבחי' דם הלידה ונשאר הדם המזוקק בתוך האשה ואז יכול להתהפך לחלב ואח"כ כשיונק אותו התינוק חוזר להיות דם טהור וזך כבתחלה ואדרב' עתה הוא חיות התינוק וכבר נתבאר אצלנו כי הדם המתהפך לחלב הוא בירור מן זוהמת הדם שלא יכול להתברר בט' חדשי העיבור ועתה הוברר ונזדכך כנז' וע"ש. וז"ס ספי' העומר במ"ט ימים אלו שהם ז' שבועות כנגד ז' ימי נקיים וימי טהרה הדם ההוא מתברר ונהפך לחלב ונכנס בז"א היונק אותו:

ספר עין חיים – שער טז סוף פרק ה – והנה כשנתפשט ויצא ז"א לחוץ יצא כלול מו"ק לבד ו' גדולה והטעם שכבר ידעת כי נ"ה אית בהון ו' פרקין והנה אם נחשוב מה שנשאר מן א"א אל הז"א הנה הם ו' בחי' א' חצי ת"ת ב' יסוד וד' פרקין דנצח הוד הרי הם ו' שמהם נתהוו ו"ק לזעיר אנפין כי הב' פרקין עלאין דנ"ה אלו נשארו למעלה פ"א דנצח באבא ופ"א דהוד באמא ואלו הם שם תמיד לעולם ומכאן נמשך החלב לתינוק גם אחר צאתו משם. ובוזה תבין איך מזון התינוק מצד החלב כי נשמת הז"א נה"י דא"א ומצד אותן ב"פ דאשתארו באו"א הם יותר מעולים ונמצא כי כשנמשך משם החלב הוא ממבחר נשמתו ומשם הוא ניזון וכבר בארנו כי נ"ה הם סוד הדינין והם דם וכשמתעלין נהפכין לחלב כי כן אירע הדבר באשה המעוברת כפי הטבע:

וע"כ כשהיא חצופה דהיינו פגומה בתאוה זו אזי מזיק להתינוק חלב הנעשה מעכירת דמיה, ונולד לו חמימות בלבו שהוא התגברות תאוה זו. **וכן להיפך, כשיונק חלב אשה כשירה, אזי לבו חלל בקרבו, ואין לו חמימות רק מעט המוכרח למצוות הבורא ית"ש.**
וזוהי אש"רז"ל (ע"ז ד' ד ע"ב/ב) לא הי' דוד ראוי לאותו מעשה שנכשל בניסיון עם בת שבע/ו/ שנאמר [ו] ולבי חלל בקרבי דהיינו שהיזה"ר בלבו הוא כחלל מת/ו/ ולא שולט בו, ועיין תורה עב/ו/ שהכוונה ליזה"ר

* מתרלו - שארז"ל

עבודה זרה ד: – וא"ר יהושע בן לוי לא עשו ישראל את העגל אלא ליתן פתחון פה לבעלי תשובה שנאמר (דברים ה-כט) מי יתן והיה לבכם זה להם ליראה אותי כל הימים וגו'. **והיינו דא"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחאי** לא דוד ראוי לאותו מעשה ולא ישראל ראוי לאותו מעשה. לא דוד ראוי לאותו מעשה דכתיב (תהילים קט-כב) ולבי חלל בקרבי (ויא"ר שכליז"ל הוא כחלל מת אין לו כח לשלוט בו) ולא ישראל ראוי לאותו מעשה דכתיב מי יתן והיה לבכם זה להם ליראה אותי כל הימים. אלא למה עשו? [דף ה.] לומר לך (גזרת מלך היא ליתן פתחון פה לשנים) שאם חטא יחיד אומרים לו כלך אצל יחיד ואם חטאו צבור אומרים (לו כלך) אצל צבור. וצריכא (ללמוד מייחוד ומלכות) דאי אשמועינן יחיד (שמוא מקנלים תשובה) משום דלא מפרסם חטאיה אבל צבור דמפרסם חטאיהו אימא לא (תתקבל תשובה). ואי אשמועינן צבור משום דנפיש רחמייהו אבל יחיד דלא אלימא זכותיה אימא לא, צריכא. והיינו דרבי שמואל בר נחמני א"ר יונתן מאי דכתיב (שמואל ב כג-א) נאם דוד בן ישי ונאם הגבר הוקם על נאם דוד בן ישי שהקים עולה של תשובה (דהיינו שנקטל גזזת מלך כלי שילמדו ממנו שהקב"ה מקבל תשובה).

עוד עיין שבת נו. – א"ר שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן כל האומר דוד חטא (נכת שבע שהיה אשם איש) אינו אלא טועה שנאמר (שמואל א יח-יד) ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וה' עמו וגו', אפשר חטא בא לידו ושכינה עמו? (אע"פ שפסוק זה נאמר זימי שאול קולס למעשה עם בת שבע חיללו או שזינו ש' עמו לא יניח אותו לעבוד עביה או שכיון שהקב"ה יודע עתידות לא יהיה עמו אשם הוא עתיד לחטוא) אלא מה אני מקיים (שמואל ב יב-ט) מדוע בזית את דבר ה' לעשות הרע, שביקש לעשות (אבל התגבר על יצרו) ולא עשה. אמר רב רבי דאיתי מדוד מהפך ודריש בזכותיה דדוד (כגון על הפסוק) "מדוע בזית את דבר ה' לעשות הרע" רבי אומר משונה רעה זו מכל רעות שבתורה שכל רעות שבתורה כתיב בהו ויעש וכאן כתיב לעשות שביקש לעשות ולא עשה. (ועל הפסוק) (שמואל ב יב-ט) "את אוריה החתי הכית בחרב" (כני אומר) שהיה לך לדונו בסנהדרין ולא דנת. (ועל הפסוק) "ואת אשתו לקחת לך לאשה" (כני אומר) ליקוחין יש לך בה, דא"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל היוצא למלחמת בית דוד כותב גט כריתות לאשתו שנאמר (שמואל א יז-יח) "ואת עשרת חריצי החלב האלה תביא לשר האלף ואת אחיך תפקוד לשלום ואת ערובתם תקח" מאי ערובתם? תני רב יוסף דברים המעורבים בינו לבינה. (ועל הפסוק) (שמואל ב יב-ט) "ואותו הרגת בחרב בני עמון" (כני אומר) מה חרב בני עמון אי אתה נענש עליו אף אוריה החתי אי אתה נענש עליו, מאי טעמא מורד במלכות הוה, דאמר ליה (שמואל ב יא-יא) ואדוני יואב ועבדי אדוני על פני השדה חונים (שמלך במלכות דוד כשאלו חונים יואב, או כיון שנקטלו ללדת לניו וסכנ).

סנהדרין דף קז. – אמר רב יהודה אמר רב לעולם אל יביא אדם עצמו לידי נסיון שהרי דוד מלך ישראל הביא עצמו לידי נסיון ונכשל אמר לפניו רבונו של עולם מפני מה אומרים אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב ואין אומרים אלהי דוד, אמר אינהו מינסו לי ואת לא מינסית לי, אמר לפניו רבונו של עולם בחנני ונסני, שנאמר "בחנני ה' ונסני וגו", אמר מינסנא לך ועבידנא מילתא בהדר, דלדידהו לא הודעתיהו ואילו אנא קא מודענא לך דמנסינא לך בדבר ערוה. מיד ויהי לעת הערב ויקם דוד מעל משכבו וגו' **אמר רב יהודה שהפך משכבו של לילה למשכבו של יום ונתעלמה ממנו הלכה אבר קטן יש באדם משביעו רעב ומרעיבו שבע** ויתהלך על גג בית המלך וירא אשה רוחצת מעל הגג והאשה טובת מראה מאד בת שבע הוה קא חייפא רישא תותי חלתא (מתחת לגניית) אתא שטן אידמי ליה (לזול) כציפראת (סיושנת על גניית) פתק ביה גירא פתקה לחלתא (וכה לז' חן על הצפור ונצרכה גניית) איגליה (ונתלחה בת שבע) וחזייה מיד וישלח דוד וידרוש לאשה, ויאמר הלא זאת בת שבע בת אליעם אשת אוריה החתי, וישלח דוד מלאכים ויקחה, ותבא אליו וישכב עמה, והיא מתקדשת מטומאתה (לפני שצלה אליו כי על גג חלה לפני עטילה) ותשב אל ביתה. **והיינו דכתיב** "בחנת לבי פקדת לילה צרפתי בל תמצא זמותי בל יעבר פי" אמר איכו זממא נפל בפומיה דמאן דסני לי ולא אמר כי הא מילתא הלוי שיהי כסן נפי שלא הייתי מנקט נסיון. **דרש רבא** מאי דכתיב "למנצח לדוד בה' חסיתי איך תאמרו לנפשי נוודי הרכם צפור" אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם מחול לי על אותו עון שלא יאמרו הר שבכם צפור נדרתו (גזול שנסק נכ"ל ע"י נפשו). **דרש רבא** מאי דכתיב "לך לבדך חטאתי והרע בעיניך עשיתי למען תצדק בדברך תוכה בשפטך" אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא גליא וידיעא קמן דאי בעיא למכפייה ליצרי הוה כייפינא אלא אמינא דלא לימרו עבדא זכי למריה. **דרש רבא** מאי דכתיב "כי אני לצלע נכון ומכאובי נגדי תמיד" ראויה היתה בת שבע בת אליעם לדוד מששת ימי בראשית אלא שבאה אליו במכאוב. וכן תנא דבי רבי ישמעאל ראויה היתה לדוד בת שבע בת אליעם אלא שאכלה פגה.

* תהלים קט

ה עיין ב"ב יז. כל שלשה לא שלט בהן יצר הרע אלו הן אברהם יצחק ויעקב דכתיב בהו בכל מכל כל ויש אומרים אף דוד דכתיב (תהילים קט-כב) ולבי חלל בקרבי ואידך צעריה הוא דקא מדכר.

ועיין ירושלמי ברכות פ"ה ושמ' סוטה פ"ה ה"ה שאברהם עשאו טוב ודוד לא יכול לו והרגו.

תורה עב – פי יש כמה בחינות ביצר הרע. פי יש בני אדם נמוכים מגשמים, שהיצר הרע שלהם הוא גם כן יצר הרע נמוך ומגשם. **והרב, היצר הרע שלהם הם הדמים בעצמם, הינו הדם שבחלל השמאלי, שהוא בתקפו. ועקר בלבולים שלהם, מעכירת ומבלבול הדמים, ובאמת מי שיש לו דעת צח כל שהוא, היצר הרע הזה, הוא אצלו שטות גדול ושגונו, ואין צריך שום התגברות לנצח אותו. ואפילו מה שנחשב בעיני הקדוש לנסיון גדול, כגון הנסיון של תאוה נאוף, הוא אצלו שטות, ולא נחשב לו לשום נסיון כלל (א). פי מי שיש לו שום דעת, ויודע מעט מגדלת אדונינו הבורא יתברך שמו, כמה שפתיב (תהלים קל"ה): "פי אני ידעתי כי גדול ה' ואדנינו מכל אלהים". ואי אפשר להסביר זה, לא בכתיב ולא בעל פה (ב). פי גדלת השם יתברך הוא רק לכל חד לפום מה דמשער בלבה, כמו שפתיב בזהר הקדוש (וירא ק"ג): "נודע בשערים בעליה", 'לכל חד לפום מה דמשער בלבה'. ומי שזוכה לשער בלבו את גדלת השם יתברך, בודאי אצל זה אינו נחשב שום דבר לנסיון, ואין צריך שום התגברות על זה: **רק שיש בחינת יצר הרע, שהוא מלאך הקדוש, ואף על פי כן הוא יצר הרע, וצריך להתגבר ולהמלט מאד ממנו.** הינו בחינות גבורות, בחינות דינים, וזה הבר דעת, יש לו זה היצר הרע הגדול, הינו גבורות ודינים. וצריך להתגבר עליו, ולהמתיק הדינים, שיהיה רק פלו טוב.**

הגשמי! הבא מעבירות הדמים שבחלל השמאלי שבלב, אבל היה לו יצה"ר מלאך קדוש שהטעה אותו שלא המתיק את הדין כראוי כמבואר שם, ודחק את השעה, קצת צ"ע שבשער הגלגולים! משמע שמסיבות אחרות היה יצרו גדול דייקא אלא שהצליח להתגבר עליו בסייעתא ולכן יצרו התגבר עליו במעשה בת שבע הנ"ל וכן במעשה אביגיל! שתבע אותה לעבירה כמבואר בחגיגה יד: וכן משמע בסנהדרין קז. שטעה במשביעו רעב, אבל נראה דעת רבינו שגם שם הכוונה ליצה"ר מלאך קדוש. וזכה להתגבר על יצרו ע"י שינק חלב אמו שהיתה כשרה,

כי לבי חלל בקרבי ר"ת חלב, היינו שע"י חלב כשירה לבו חלל בקרבו, ואין מתגבר בו תאוה זו [ו]. וע"כ דוד שהי' בבחי' זו שהיה לבו חלל בקרבו ע"י שינק מאשה כשרה, **לא הי' ראוי לאותו מעשה** שהכשילוהו בבת שבע. **וליהפך חלב אשה חצופה מוליד חמימות הרבה** ועיקר התאוה ע"י החמימות הבא מהדם שבחלל הלב כנ"ל באות ד', **בחי' חם לבי בקרבי (תהלים לט) / י"א ר"ת חלב וכנ"ל** צ"ע הרי גם פסוק זה אמר דוד המלך על עצמו, ולכאורה הוא סתירה לפסוק הנ"ל לבי חלל בקרבי, וביאר הביאור הלכותיים בענף טו עפ"י לק"ה ערלה ד' יח שג' התאוות א"צ לבטל אלא רק לברר, כי יש בהם גם צורך

¹ **צ"ע מהמבואר בהאריז"ל** בענין אבישג שלקח אליו דוד כיון שהיה לו קר וביארו שכיון שהרג את יצרו היה לו קר ממנו שכבר לא נתחמם לעבירה ורצה לעוררו יותר כדי להרגו בתכלית, לכאורה משמע שע"י אבישג חזר ונתעורר אצלו יצה"ר גשמי. ולכאורה קשה כי לפי דברי רבינו זה לא שייך כלל אפילו לבר דעת כל שהוא כנ"ל. והביאור נ"ל שבאמת לא היה לדוד יצה"ר גשמי כלל וכל ימיו היתה עבודתו לזכך עצמו יותר ויותר כדי לזכות לביטול ויחודא עילאה בתכלית להכלל בו ית' ע"י המתקת הדינים. וכן מדובר בסוף ימיו שבוודאי כבר זכה להתכללות נפלאה מאד בו ית' ואעפ"כ רצה יותר, והכלל שאע"פ שאין יצה"ר גשמי אעפ"כ כיון שהיא אשה יפה יש בה כדי להסיח את הדעת קצת ולהפריע לביטול לא"ס, ולהתכללות, ולזה הכוונה שהתגבר על יצרו דהיינו על יצרו המלאך קדוש שמפריע לביטול והתכללות בא"ס.

ועיין ספר הליקוטים להאריז"ל מלכים-א סוף פ"א ודרך התשובה שעשה, היא מדה כנגד מדה. והיא זאת שאמרו לו עבדיו יבקשו למלך נערה בתולה טובת מראה ושכבה בחיקך ותהי למלך סוכנת, כלומר, אעפ"י שעדיין הוא בתוקפו, יכניע יצה"ר ולא יגע בה. וי"ש ותהי לו סוכנת, כלומר שיהיה עמה בצער וסכנה להכניע יצה"ר, ובוה יתוקן אותו עון. ולזה היתה בתולה, להראות העמים כי לא נגע בה, שאילו היתה בעולה מי מעיד שלא נגע בה. ועי"ז יתוקן המלבוש, וחם לאדוני המלך. ולזה לא לקח מנשיו או מנערותיו, כי לבו גס בהם, אלא זו יפה עד מאד ודרך מציאה, ואעפ"י שג"כ ושכבה בחיקך, ובחזוק התאוה היה מסוכן עמה בכל עת ובכל רגע, וזמ"ש וחם לאדוני המלך בכח התאוה, ועי"ז תקובל תשובתך מדה כנגד מדה. (ושם מבואר דברי אבישג שמחולשת הזקנה לא פוקד אותה והביא את בת שבע לראייה שאינו כן. וסוד יג קינוחין מבואר בליקוטי הש"ס סנהדרין) **ומפורש בפסוקים** (בספר מלכים-א א' ד') ש"לא ידעה" אלא לחימום בלבד. וכמבואר היטב בספר הליקוטים להאריז"ל הנ"ל אחר שמבאר כל התמיהות שיש על מעשה זה מבאר שעשה דוד תיקון לבושים לנשמתו ע"י תשובת המשקל על חטא ההרהור באביגיל ואם לא היה עושה זאת היתה באה עליו צרת אדוניהו כמו צרת אבשלום שבאה על חטא בת שבע. ומבאר שם שעד גיל שבעים תיקן כל ימיו כמו שתיקן אברהם אבינו בקע"ה שנותיו והשלים לבוש נפשו ובשנה אחרונה עלה למעלה מהשבע ותיקן לבוש נשמתו ע"י אבישג. (וזהו שבספר שמואל-א בסופו נהרג שאול ומתחילת ספר שמואל-ב מסופר כל מלכות דוד והצרות שעברו עליו לבד ממעשה אביגיל ופטירתו של דוד שהם מסופרים במלכים א', כי בספר שמואל ב' הם על הימים שבהם תיקן את השבעים שנה שבע מדות ובספר מלכים א' מסופר על תיקון המדה השמינית בינה)

¹¹ **עיין שער הגלגולים** - הקדמה כז - גם דע, כי **האיש הזה מחדש שבא עתה בגלגול בפעם א', יש לו טורח גדול להכניע יצרו, אע"פ שנשמתו תהיה גבוהה מאד, לפי שזה הוא התחלת הזדככו מן הקליפות, כי אפילו בהיותו בבחי' צלם, היה מעורב בקליפתו כנו'. גם לטעם הנזכר, מוכרח הוא שהאיש הזה יהיה עצב מאד כל ימיו, ודואג בקרבו תמיד ללא סבה, אבל הסבה האמיתית הוא, כי הקליפות מהם המשכת העצבון כנודע. וי"ס טעם מספיק אל דוד המלך ע"ה, ידידו יתברך ומצינו בו שהיה יצרו מתגבר עליו בבת שבע ובאביגיל, והוא פלא גדול, אלא הטעם מובן עם הנזכר, כי אז היתה התחלת יציאתו מעמקי הקליפות. **ובזה תבין כמה פסוקים שהיה אומר דוד המלך ע"ה על עצמו, טבעתי ביון מצולה וכו', וכיוצא, ודע כי לטעם הנזכר, אין עונות האיש הזה החדש נחשבים לפניו יתברך כאשר בני אדם, לפי שעדיין הוא נתון בין הקליפות, וטרחו גדול לצאת מתוכם. וז"ס אריז"ל אלמלא אתה דוד והוא שאול, הייתי מאבד כמה דוד מפני שאול, והבן זה מאד:****

¹² **חגיגה יד.** - אביגיל (מנין שאתה נביאה) דכתיב (שמואל א כה-כ) והיה היא רוכבת על החמור ויורדת בסתר הסתר ההר מן ההר מיבעי ליה אמר רבה בר שמואל על עסקי דם הבא מן הסתרים נטלה דם והראתה לו אמר לה וכי מראין דם בלילה אמרה לו וכי דנין דיני נפשות בלילה אמר לה [דף יד:]: מורד במלכות הוא ולא צריך למידיניה אמרה לו עדיין שאול קיים ולא יצא טבעך בעולם (לא נתפסם שאתה מלך) אמר לה (שמואל א כה-לג) "ברוך טעמך וברוכה את אשר כליתני [היום הזה] מבא בדמים", דמים תרתי משמע (לניחא ואשט אש - מהג"ה) אלא מלמד שגילתה את שוקה והלך לאורה ג' פרסאות, אמר לה השמיעי לי, אמרה לו (שמואל א כה-לא) "לא תהיה זאת לך לפוקד" זאת מכלל דאיכא אחריתי (שכן תהיה לו לפוקד להיטו ממשל כמו פיק נכיס) ומאי ניהו מעשה דבת שבע, ומסקנא הכי הואי (ומכאן לניחא תהיה) ע"כ הגמ'. **עיין שו"ת הרדב"י** [ח"ז סי' כ"ט] שגם באביגיל לא חטא דוד אלא בדחיקת השעה כי לדעתו כיון שנבל התחייב מיתה חשיב כמת ונכסי החייב הריגה למלכות הם למלך, נמצא שכבר זכה באביגיל. אלא שטעה כי אין אשתו מותרת או במתה ממש או בגט. עכ"פ מבואר שלא היה בזה תאוה גשמית אלא שראויה היתה להיות אשתו כמו שבאמת היה אלא שדחק את השעה כמו בבת שבע.

¹³ לכאורה צ"ע מיוזקלמי נכוח פ"ט ה"ה אכניהם הפכו לטוב ודוד לא יעול לו והרגו (נחעניו)

¹⁴ **תהלים פרק לט** (ד) חם לבי בקרבי בקרבי בקרבי תבער אש דברתי בלשוני:

מלבי"ם - (ד) חם לבי בקרבי - לבבי נתחמם מתשוקתו אל הדבור, עד שבהגיגי תבער אש - בעת התחלתי להגות בדבור ההגיגי שהוא ממוצע בין הדבור והמחשבה, היה בקרבי כאש בוערת ונלאתי כלכל ולא אוכל, ולכן דברתי בלשוני - והוצאתי את הגיגי מכח אל הפועל, עתה מתחיל השאלה:

מצווה, נמצא שיש חום בלב שהוא לצורך הזיווג דקדושה/י, וגם לצורך תפלה, כי תפלה בכח בחי' כל עצמותי היא בחי' זה לעומת זה של התאוה כמבואר במ"א:

וזוהו יג'שרז"ל (שם נ"ד) ועל כל משמר ומשמר דהיינו על כל תאוה ותאוה הנ"ל **יושב הקב"ה ושואג כארי**. היינו על הפסד היראה שהן גורמות, **בחי' ארי' שאג מי לא יירא (עמוס ג) ו' אריה דייקא** אותיות יראה, נ"ל כוונת רבינו שהקב"ה שואג כארי בבחי' אריה שאג מי לא ירא, להחזיר את היראה שמפסידה התאוה המתגברת בכל משמר **כי ג' מדות הנ"ל שהם בחי' ג' משמורות, הם מפסידין בנין ירושלים, היינו שלימות היראה, התלויה בלב כנ"ל :**

אות ה

עתה יבאר שדעת מפקיע מג' תאוות הנ"ל והביאור כי דעת הוא החיבור בין שכל ללב והכלל שאדם בשכלו אפילו רשע יודע מציאות הקב"ה שנמצא מאד ובכל מקום ומשגיח על כל אחד, ורק שהלב ערל ואטום ולא מתפעל מהדיעה זו, אבל ע"י דעת מאיר היטב את השגת מציאותו ית' בלב עד שמתפעל ממנה מאד ומתבטא ביראה גדולה שנופלת עליו בהרגשת הלב, וממילא מתבטל הרגש התאוות כולן שהם הפך היראה.

ולתקן ג' מדות אלו הוא ע"י הדעת המחבר מח ללב. **שצריכין להמשיך הדעת** דהיינו את ידיעת מציאותו העצומה והשגחתו ית' **אל הלב, בבחי' מה שצויה משה רבנו/ו' את ישראל לפני הסתלקותו (דברים ד) ו' וידעת היום והשבות אל לבבך. שצריך להמשיך הדעת אל הלב, ועי"ז נתקן ג' מדות הנ"ל.**

³ **תהלים לט ד' – חם לבי בקרבי** – פשט הפסוק מדבר ממה שרצה דוד המלך לדבר אל הקב"ה לשאול מה שנתקשה והשאלה בערה בקרבו לשאול אלא שחשש שיטעה ויחטא בלשונו. וגם זה בחי' חום הולדה דקדושה דהינו שלא דיבר מיד בבחי' פגם הברית שמשפיע שלא כראוי אלא חישוב התוצאה והתולדה שתצא משאלתו בבחי' שמירת הברית שעיקר בה היא לדעת להתאפק עד עת שיוודע שמתקבל השפע בכלי נכון בזמן נכון שיוולד ולד קדוש.

² מתרצו- שארז"ל

¹ * בברכות

¹⁰ **עמוס פרק ג ו' (ז) כי לא יעשה אדני ידוד דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים:** (ח) אריה שאג מי לא יירא אדני ידוד דבר מי לא ינבא: **רש"י** (ח) אריה שאג מי לא יירא – כך הקב"ה דבר אל הנביאי' להנבא מי לא ינבא:

מצודות דוד – (ח) אריה שאג – ר"ל והלא הנביאים בודאי מתנבאים הדבר אל העם ואינם כובשים הנבואה כי כמו שאם ישאג האריה לא ימצא מי שלא יירא מקול שאגתו כן אם ה' מדבר מה אל הנביאים לא ימצא מי שלא ינבא א"כ כל דבר הבא נשמע מפי הנביא עד לא בא א"כ אין זה מקרה כ"א בהשגחה ומוסב לתחילת הענין שאמר על כן אפקוד עליכם וגו' לשלם גמול כי הואיל והכל בהשגחה יש גמול על המעשה:

¹⁰ **ועיין תורה ד' "אתה הראת לדעת"** הכוונה שמשם רבנו הכניס דעת בישראל וכמבואר בלק"ה ערלה לקמן שרק בכח הצדיקים שכבר זכו לזה אפשר להתגבר בדעת על הג' תאוות.

וזה לשונו בתורה ד' – וְזֶה שֶׁאָמַר מֹשֶׁה לְדָוִד (דְּבָרִים ד'): "אַתָּה הָרַאתָ לְדַעַת כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים". כי משה הוא פחינת אין, ודורו הדבוקים אליו ראוי להם לדעת, היינו להאיר לדעת, פחינת אין סוף, פחינת רעוא דרעוין, פחינת: ה' הוא האלהים:

¹¹ **דברים פרק ד (לה) אתה הראת לדעת כי ידוד הוא האלהים אין עוד מלבדו:** (לו) מן השמים השמייעך את קלו ל'סרך ועל הארץ הראך את אשו הגדולה ודבריו שמעת מתוך האש: (לז) ותחת כי אהב את אבותיך ויבחר ב'ורעו אחריו ויצאך בפניו ב'כחו הגדל ממצרים: (לח) להוריש גוים גדלים ועצמים ממך מפניך להביאך לתת לה את ארצם נחלה כיום הזה: (לט) **וידעת היום והשבת אל לבבך כי ידוד הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד:** (מ) ושמרת את חקיו ואת מצותיו אשר אנכי מצוך היום אשר ייטב לה ולבניך אחריו ולמען תאריך ימים על האדמה אשר ידוד אלהיך נתן לה כל הימים:

רבנו בחיי – (לט) והשבות אל לבבך. זה מצות עשה מן התורה בידיעת ה' יתברך, שנצטוונו לדעת אותו ולחקור על אחדותו ושלא נסמוך על הקבלה בלבד. והידיעה הזו היא מתוך פעולותיו ומעשיו הנוראים ונבראיו העליונים והשפלים. והנה ידיעה זו היא האפשרית אבל הידיעה מצד מהותו ועצמותו נמנעת ואי אפשר לעמוד עליה, ועליה נאמר (משלי כה, ב) כבוד אלהים הסתר דבר. ומפני שאין ענין האלהות שישגנו האדם בשכלו בתחילת מחשבתו, לכך הזכיר בו לשון והשבות אל לבבך כאדם שמתבונן בדבר ויצטרך לחזור ולהתבונן, כענין שמצינו באלהיו לא ברוח ה' ואחר הרוח רעש לא ברעש ה', ואחר הרעש אש לא באש ה' ואחר האש קול דממה דקה (מלכים א יט, יב), ענין הכתוב כי כשיחשוב עליו האדם מהו אם הוא רוח או רעש או אש, יחזור ויסתור בנין מחשבתו בכל מה שיחשוב עליו, ואחר המחשבות כולם לא ימצא כי אם העלמה ובלימה, וזהו ואחר האש קול דממה דקה, כענין שנוכר בספר יצירה (א, ח) בלום פ'ך מלדבר ולבך מלהרהר. ואמר לבבך ולא אמר לבך, כי שתי יצרים יש באדם, יצר טוב ויצר רע, ובא ללמד שאם יטענו יצרו לנטות מדרך האמונה חס ושלוה ולהאמין שתי רשויות, אז ישיב אל לבו כי הוא אחד בשמים ובארץ, ולכך סיים אין עוד: **וענין** השבת הלב הוא הדבר שצריך עיון גדול ודעה יתרה, ממה שאמר הנביא ע"ה (ישעיה מד, יט) ולא ישיב אל לבו לא דעת ולא תבונה לאמר, והענין הזה הוא שיחשב בלבו כי ה' הוא האלהים מנהיג העולם, בשמים אלו הגלגלים, ממעל אלו המלאכים, ועל הארץ העולם השפל, מתחת אלו מעמקי התהומות, וכל זה נכלל בלשון הכתוב שאמר שלמה ע"ה (משלי כה, ג) שמים לרום וארץ לעומק, ואמר אין עוד, בכל העולמות כולן:

כי הדעת הוא בחי' תלת מוחין כי הדעת כולל בו את כל החב"ד דהיינו החכמה ובינה ואת הדעת המברר ומחליט וממשיך את השכל המבורר אל הלב, והם **תלת חללי דגולגלתא** י"ח [יט] חיצוניות חב"ד הכלול בדעת שהוא חיצוניות המח המאיר ללב/כ.

והם בחי' שלש רגלים דהיינו ג' זמנים שכל אחד מסוגל ע"י המצוות התלויות בו לבטל תאוה אחת מהג', **כי כל רגל הוא בחי' התחדשות המוחין** דהיינו דעת, **שנמשך שכל חרש לתקן ג' מדות אלו. היינו בכל רגל משלש רגלים נתתקן מדה אחת מג' מדות הנ"ל** נ"ל הכוונה בבחי' אור וכלי שהרגל מאיר דעת ומצד הזמן מסוגל לתאוה מסויימת. ולכאורה ממה שאמר לעיל שהדעת הוא תלת מוחין משמע שבכל רגל מאיר שלישי דעת/כא.

בלק"ה מבאר שלמעשה כאן התחלת התיקון המבואר בתורה זו אלא שגם זה קשה מאד ואין יודעים ההתחלה וכו' ע"כ עיקר ההתחלה בר"ה/כ"ו וע"י הצדיקים/כ"ו שכבר זכו ע"י הדעת לבטל ג' מדות רעות וזכו לאחוז בבחי' מקומו

^ח גם בתרלי-דגולגלתא, ומתורו-דגולגלתא

^ט ע"ה שער כ' פ"א ושער כה פ"ה, ועיין תיקון קכו. וקהלת יעקב ערך מוח.

^ז כן נ"ל לפרש ואינו ברור, עכ"פ הכלל שתמיד החיצוניות של המשפיע הוא שמאיר אל המקבל.

^{כא} **וצ"ע בזה**, עכ"פ עיין תורה עב מי שיש לו דעת צח כלשהו כבר אין לו ניסיון בתאוה הידועה הגשמית. משמע שהעיקר שהדעת יהיה צח בלי התערובת של פניות להבלי עוה"ז וכשהוא צח אזי אפילו כלשהו ממנו יכול לבטל כל התאוות, ואולי זה כוונת רבינו שכל רגל מסוגל לצאת קצת מהפניות של התאוה הזו ואזי הדעת שמאיר בו יכול להוציא את האדם יותר מהתאוה.

^{כב} **ליקוטי הלבות יו"ד** – הלכות ערלה הלכה ד אות ה) כי עקר הראש וההתחלה של כל התקונים הוא על ידי ראש השנה ראש דיקא, כי ראש השנה הוא יום ראשון לתשובה, הינו התחלת התשובה, כי אז הוא יום ראשון לעשרת ימי תשובה. כי באמת התחלת התשובה והתקון קשה וכבד מאד, כי קשה מאד לידע ולמצא הראש וההתחלה, כי על פי רב כל התקונים והעצות כל אחד תלוי בחברו ומחמת זה קשה למצא הראש וההתחלה למשל בהתורה הזאת מבאר שצריכין ל"ב להתחלת שתתקנים ממשלתו על המלאכים. ולזה צריכין לקבל שלש רגלים כראוי שעל ידי זה משברין שלש תאוות הנ"ל שעל ידי זה זוכין ליראה שכלב שעל ידי זה נברא מלאך שמשפיע נבואה וכו'. שעל ידי זה זוכין לתפלה וכו' וכו' שעל ידי זה נופל העזות של העני פנים וכו' ואז יכול להתקשר בשרשי נשמות שהם בחינת פסא הכבוד שעל ידי זה מתקנים ממשלתו וכו' ואז יכול לעשות ראש השנה וכו', עין שם. נמצא שכפי בנין התורה הקדושה הזאת, עקר ההתחלה משלש רגלים שעל ידי זה שמקבלין השלש רגלים כראוי זוכין לשבר השלש תאוות הנ"ל עד שזוכין לכל הבחינות הנ"ל. ובאמת בודאי מי שזוכה להתגבר לילך בדרך הזה שמתגבר לקבל השלש רגלים כראוי וממשיך עליו הדעת בשלש רגלים ומשבר על ידי זה כל השלש תאוות עד שזוכה להתגבר לילך בדרך אשרי לו, אבל בעונותינו הרבים אבדה העצה מאתנו, כי גם העצה בעצמה קשה וכבד עלינו לקיים, כי אין אנו יודעין איך זוכין לקבל השלש רגלים כראוי באופן שנחדש את מחנו וידעתנו בכל רגל ורגל עד שנופך על ידי קדשת השלש רגלים לשבר ולבטל כל השלש תאוות הנ"ל. ועל כן עדין לא זכינו לשבר כל השלש תאוות הנ"ל כראוי ומחמת זה אנו רחוקים מכל התקונים הנ"ל וגם מחמת זה בעצמו שרחוקים משיבירת השלש רגלים כראוי, כי הא בהא תליא, כי כפי המבאר כאן בהתורה הזאת שהשלש רגלים משברין ומבטלין השלש תאוות הנ"ל. נמצא ששלש התאוות הנ"ל הם ההפך מקדשת השלש רגלים על כן בודאי כל זמן שלא בטל השלש תאוות אלו הוא רחוק מקדשת השלש רגלים כי אלו השלש תאוות הם ההפך מקדשת השלש רגלים כנ"ל. ועל כן קשה וכבד למצא הראש וההתחלה וכן הוא ברב העצות והתקונים שקשה וכבד למצא הראש וההתחלה מחמת שעל פי רב כל אחד תלוי בחברו ואין יודעין מהיכן הראש וההתחלה וכמבאר בדברי אדוננו מורנו ורבונו וכו' לברכה מזה במקום אחר. ועל כן עקר הראש וההתחלה של כל התקונים שבעולם הוא על ידי ראש השנה. ועל כן נקרא ראש השנה ראש דיקא, כי משם עקר הראש וההתחלה לכנס לעבודת ה', כי הוא יום הראשון לעשרת ימי תשובה, הינו ראשית התשובה והתקון:

^{כג} **שם אות ו-** כי מה שקשה למצא הדרך לשוב לה' יתברך זה מחמת חטא אדם הראשון ומחמת רבוי עונותינו שעל ידי זה נתבלבלו כל המקומות והדרכים עד שקשה למצא הדרך לשוב אליו יתברך, כי עקר התשובה הוא לשוב הדרך למקום שנטל משם בבחינת ורקא דאזדריקת לאתר דאתגטילת מתמן (כמו שמבאר בסמ"ק לה) אבל מרובי עונותינו קשה לנו מאד למצא מקומו לידע איך לשוב אל המקום אשר נחצבנו משם. וזה ששאל הקדוש ברוך הוא את איוב על שהרהר אחר מדותיו יתברך, איפה היית ביסדי ארץ ודרשו רבותינו וכו' לברכה איפה שלך היכן הייתה באדם הראשון, כי אדם הראשון היה כלול מכל הנשמות ושאל אותו הקדוש ברוך הוא אם יודע היכן היה מקומו בקומתו של אדם הראשון וכמוכא מזה בכתבי האר"י ז"ל באריכות בספר הגלגולים, עין שם. הינו ששאל אותו הקדוש ברוך הוא אם כבר זכה לתשובה שלמה לשוב אל מקומו שנטל משם ומאחר שעדין אינו יודע את מקומו בקומתו של אדם הראשון בודאי לא זכה עדין לתשובה שלמה לשוב למקומו שנטל משם מאחר שעדין אינו יודע את מקומו ומחמת זה עובר עליו כל מה שעובר, כי כל מה שה' יתברך מטבב עם האדם הכל לטובתו כדי להשיבו לדרך הישר וד' יתברך מטבב עמו בכמה סבות כפי מה שהוא יתברך יודע את מקום כל אחד ואחד שכמו כן הוא צריך לגלגל עמו בגלגולים אלו בסבות אלו ומחמת שאין מי שידע מקום כל אחד ואחד מתחלה ועד סוף, על כן אי אפשר להבין דרכיו יתברך ומחמת זה קשה מאד למצא הראש וההתחלה לתשובה מחמת שאין מי שידע את מקומו מחמת שמחטא אדם הראשון נשרו איבריו ונפלו ממנו כמה נשמות ונתבלבלו מקומם מאד וכמו כן על ידי החטאים של כל אחד ואחד, **על כן עקר תקון התשובה אי אפשר להתחיל פי אם על ידי הצדיקים אמתיים שהם אוהבים בכסא הכבוד, דהיינו בשרשי נשמות ישראל שהם יכולים לעשות ראש השנה, פי הם בבחינת מקומו של עולם ויודעים מקום כל אחד ואחד מתחלה ועד סוף והם יודעים לעשות ראש השנה שהוא יומא דדינא לדון את כל אחד לכף זכות** כמבאר בהתורה הזאת שם, כי מחמת שהם יודעים שרשי כל הנשמות והם בבחינת מקומו של עולם והם יודעים מקום כל אחד ואחד מתחלה ועד סוף הם יודעים לדון הכל לכף זכות ולעשות ראש השנה שהוא יום ראשון לעשרת ימי תשובה, דהיינו התחלת התשובה, כי הם מוצאים זכות לכל אחד לפי מקומו שיוודעים אפילו אם הוא הגרוע שבגרועים ומכניסים אותו לכף זכות באמת: **פי זה עקר הזכות שמוצאים עליו כדי להנטותו לתחיה להכניסו באמת לכף זכות להחזירו בתשובה שלמה באמת, פי חוץ מזה הכלל הכלל ואין שום זכות וטובה בעולם כי אם בשעל ידי הזכות הזה זכה לאיזה טובה אמיתית ונצחית ל"ב לתכלית האמתית. ועל כן בודאי מה שהצדיקים שיכולים לעשות ראש השנה דנים הכל לכף זכות לפי מקום כל אחד העקר הוא מה שעל ידי זה מכניסים אותם באמת לכף זכות ומכניסים בהם הרהורי תשובה וזה שאנו רואין בחוש שבראש השנה ועשרת ימי תשובה מגיע על כל אחד מיישראל איזה הרהור תשובה והכל צועקים לה' יתברך מעמק הלב. ומאין בא זאת? כל זה נמשך רק מהצדיקים האמתיים שיכולין לעשות ראש השנה על ידי שהם יודעים מקום כל אחד ואחד כנ"ל**

של עולם וע"ז לדון כל אדם לכף זכות ולהכניס בדעתו הרהורי תשובה. **ע"כ צריכין לזוהר מאד בכבוד יו"ט, ולקבל השלש רגלים כראוי**, משמע שע"י כבוד היו"ט בלבוש וסעודה ולימוד הלכותיו ובעיקר השמחה בו זוכים לדעת המאיר בו^{כ"ד}, עיין גם תורה קלה כי יו"ט מבטל הגדלות, ובוה תלוי כל התיקונים/כ"ה, **כי ע"י מצוות השלש רגלים, ע"ז זוכין לשכל לתקן השלש מדות הנ"ל**.

כי בפסח נתתקן תאוות ממוז, כ"ש ביציאת מצרים דהיינו ליל טו ניסן ליל הסדר של פסח (שמות יב/כ"ו) **וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאילום/כ"ו** **בעל כרחם** של ישראל {ברכות ט: [כח/כ"ט]}, **כי הם לא רצו כלל** כי לא היה להם תאוה לממוז כלל, **כי אז נתתקן תאוות ממוז** ועל כן גם בכל פסח חוזר האור הזה וע"י מצוות הפסח אפשר לזכות בשכל הזה ולתקן תאוות ממוז:

בשבעות, נתתקן תאוות משגל כנ"ל ע"י הדעת המאיר בחג הזה/כ"א, **בבחי' דם נעכר ונעשה חלב** [לב/כ"ג] כי הדם אדום רומז לדין וחלב הוא לבן רומז לרחמים, נמצא דם נהפך לחלב רומז להמתקת הדין, וזה בחי' שבועות שהם אחרי שבעה שבועות של ימי הספירה שהם בחי' ספירת ז' נקיים של טהרת הנדה מטומאתה ובשבועות עם ישראל טהורים להקב"ה בחי' דם שנמתק ונהפך לחלב. וכל שנה בשבועות חוזר להאיר אור מתן תורה שהוא אחרי הטהרה מטומאת התאוה כמו שנצטוו ישראל לפני מתן תורה לשלש ימים אל תגשו אל אשה/כ"ד, וכיון שציווה הקב"ה גם נתן לכולם כח לעמוד בזה, והכי נמי בכל שנה כשחוזר אור מתן תורה חוזר

שעל ידי זה דנים הכל לכף זכות ומכניסין את הכל פאמת בכף זכות ומכניסים בהם הרהורי תשובה ומודיעים להם ומאירים להם בדתם שרש העצה והראש וההתחלה לכנס בדרך התשובה שהעקר הוא לצעק אל ה' תמיד מעמק הלב שזה עקר בחינת ראש השנה ועשרת ימי תשובה והעקר הוא ראש השנה שהוא הראש וההתחלה שאז מתחילין הכל בהתחלה האמתית שהוא לצעק אל ה' מעמק הלב. בחינת ממעמקים קראתיה ד' מעמקי עמקים, וכל זה נמשך על כל אחד ממשאל מגדולי הצדיקים שיודיעים מקום כל אחד ואחד שהם דנים הכל לכף זכות והם עושים ראש השנה כנ"ל. ומשם עקר התחלת התשובה לכל אחד ממשאל ועל כן צריכין לנסע לצדיקים אמתיים על ראש השנה, כי מהם עקר קדשת ראש השנה. כי אפלו הרחוקים מהם שאין נוסעין אליהם כלם מקבלים מהם קדשת ראש השנה שהוא התעוררות התשובה וכן אכל בודאי כל מי שמתקרבים אליהם ונוסעים אליהם על ראש השנה בודאי הם עקר המקבלים קדשת ראש השנה שנגמשה רק מהצדיקים כנ"ל.

^{כ"ב} **ונ"ל שאין הכוונה** לדעת המיוחד לביטול תאוה שאותו רגל מסוגל לבטל, אלא דעת שהיא הארת מציאותו ית', ומה שהזמן מסוגל לביטול תאוה מסוימת זה עוד עניין. וצ"ע.

^{כ"ג} **עיין לק"ה** הרשאה ה' סוף אות יט – כי כל התקונים המבארים בתורה הנ"ל עקר תכליתם הוא ענוה ושלמות שזה עקר תכלית שלמות הכל בידוע, כי מבאר שם שהתקון על ידי בנין ירושלים, דהיינו תקון היראה שבלב ועקר תכלית היראה הוא ענוה בבחינת עקב ענוה יראת ה', שעל ידי זה ה' יתברך מקבל תפלתו, כמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה וכמבאר בדרבי זכרוננו לברכה וכן כלם:

^{כ"ד} **שמות פרק יב** (לה) ויבני ישראל עשו כדבר משה וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלת: (לו) וידוד נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלו וינצלו את מצרים:

רש"י (לו) וישאלו – אף מה שלא היו שואלים מהם היו נותנים להם אתה אומר אחד טול שנים ולך: וינצלו – ורוקינו:

^{כ"ה} **צ"ע לשון** שאלה דהיינו שצריך להחזיר את הדבר בעצמו, מדוע לא נתנו מתנה הרי היה כיון שמצאו חן בעיניהם וכן לשון מתנת חנם. ועוד שואלים הרי השאלום בגדים ואסור ללבוש בגדי גויים א"כ מוכרח שיפרמו ויתפרו בגד של ישראל, וצ"ע א"כ איך יחזירו מה שלקחו הרי פנים חדשות באו לכאן.

^{כ"ו} ע"ש בגמ' שנחלקו בעל כרחם של מי, ישראל או המצרים

^{כ"ז} **ברכות ט:** – (שמות יב-לו) וישאלום א"ר אמי מלמד שהשאלום בעל כרחם איכא דאמרי בעל כרחם דמצרים וא"ד בעל כרחם דישאלו מ"ד בעל כרחם דמצרים דכתיב (תהילים סח-יג) ונות בית תחלק שלל מ"ד בעל כרחם דישאלו משום משוי:

^{כ"ח} בתולד- בשביעות

^{כ"ט} **וכנ"ל דגושמע** אפילו רק שלישי מהדעת השלם. ועיין תורה ח' תנינא אות ב' שהדעת מחיצה בפני תאוה הידועה. ושם מבאר שיש שלשה מוחין וכל אחד מהם הוא מחיצה פרוסה בפני התאוה הו והם בחי' שלש תפלות ביום ע"ש.

^{ל"א} פ"ח ספירה א' ומובא בבאר היטב סימן תצד סק"ח

^{ל"ב} **באר היטב** סימן תצד ס"ק ח' – הטעם למנהג אכילת מאכלי חלב בשבועות בוהר דאותן ו' שבועות היו לישראל שבעה נקיים דוגמת אשה מנידתה וידוע דדם נעכר ונעשה חלב. והיינו מדין לרחמים ומנהג אבותינו תורה היא.

ספר פרי עץ חיים – שער ספירת העומר – סוף פרק א – וכבר ידעת, כי ג' זמנים הם – א', עבור ראשון ג' ג' ב', זמן היניקה. ג', עבור ב' של מוחין. והנה בגלות מצרים, היה בסוד ג' כליל בג'. והענין – כי אחר שפגמו בדעת, שחזרו החסדים לשרשם, ולא היו מתפשטין, הוצרך הו"א להכנס כולו למעלה בבטן אמא עלאה. ועתה בגאולת מצרים יוצא לחוץ, כי ז"ס יציאת מצרים, יציאת ז"א מבטן אמא, ונקרא זמן היניקה, ואז בזמן היניקה, הוא זמן הבלעת דם בתינוק: והענין – **כי כבר ידעת, כי כל הדם שבאשה, חוזר ומתהפך לחלב, ותינוק יונק אותו, והוא מתפשט בגופו ובחוריו שלו, אותו החלב שינק וחוזר להיות דם. ואל תתמה איך חוזר לדם, כי מתחלה היה דם, רק מעורב בסיגים. ובעת הלידה, כל זוהמא יורדת בסוד הלידה, ונשאר מבורר ומוזקק, ולכן יכול להתהפך לחלב, ואח"כ נעשה דם טהור ונקי בתוך התינוק, ואדרבא אז הוא חיות התינוק, וע"ש במ"ש זה, איך הדם החוזר לחלב, הוא בירור הזוהמא מה שנשאר, שלא היה יכול להתברר בט' חדשי עיבור ע"ש: וז"ס ספירת עומר ז' שבועות, שהם ז' ימי טהרה, ונעשית בירור אותו הדם ויוצא לחוץ מאמא, ונכנס בו"א בסוד ימי היניקה.**

^{ל"ג} **שמות פרק יט** (יד) ויגד משה מן ה'ר א'ל ה'עם ויקדש את ה'עם ויכבסו שמלתם: (טו) ויאמר א'ל ה'עם ה'יו נכבסו לשלש ימים א'ל תגשו א'ל אשה:

סגולת הכח להתגבר על התאוה הזו. ועל כן מנהג ישראל לאכול מאכלי חלב בשבועות לרמוז שמהדמים העכורים של התאוה נעשה חלב בחי' תורה כמ"ש דבש וחלב תחת לשונך/להי':

בסוכות, נתתקן תאוות אכילה. כי סוכות נקרא חג האסיף [ל"ז/ל"ז], שאוסף כל מיני מאכל כי סוף הקיץ אחרי שהתייבשה התבואה ולפני בוא הגשם/להי' מכניסים אותה לגורן. וזהו בחי' תיקון תאוות אכילה, כי אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו וכו' כמבואר בגמ' [יומא עד:]/ל"ט שמי שאין לו אוכל למחר אזי גם היום אכילתו נחשבת לעינוי כיון שדואג באכילתו למחר/י"ב.

וזהו בחי' מה שנאמר על עדת קרח/מ"ב (במדבר יו) מב/מ"ג קרואי מועד אנשי שם פשט הפסוק שהיו אנשים חכמים חשובים ושם מוכר ומפורסם בישראל. ורבנו דורש **אנשי שם זה בחי' ג' מדות הנ"ל, שכ"א וא' נקרא בחי' שם.** נ"ל כי איתא בספרים שהשם רומז למהות הדבר (ועיין תורה יט כיצד בשם כל דבר רמוז מהותו כי שמו קדם לו ולפי שמו נברא במראה ותכונות שיש לו) ואולי כוונת רבנו לרמוז בזה שמי ששקוע בכל אחת מתאוות האלה היא תופסת את כולו עד שכמו כל מהותו היא התאוה הזו ונקרא על שמה כגון בעל תאוות אכילה או ממון או משגל. שעל כן מפסיד את היראה, כי יראה היא ממש זה לעומת זה שכשהיא חלה היא תופסת את כל קומת האדם שכל כולו ירא, כי מרגיש בנפשו שכל מציאותו תלוי כעת בדבר המירא אותו, וגם ביראת הרוממות מרגיש כך עד שמרגיש אין ואפס לעומתה. אבל בעל תאוה הנ"ל בשעה שעסוק בה היא תופסת את כל

^{לה} **דברים רבה ז' ג' – רבנן אמרי בחמשה דברים נמשלה התורה במים וביין ובדבש ובחלב ובשמן במים מנין (ישעיה נה) הוי כל צמא לכו למים ביין מנין שנאמר (משלי ט) ושתו ביין מסכתי בדבש ובחלב מנין (שיר ד) דבש וחלב תחת לשונך...**

^{יז} * שנות כג

^{לז} **שמות פרק כג (טז) וְחַג הַקִּצִּיר בְּכוּרֵי מַעֲשֵׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בְּשָׂדֶךָ וְחַג הָאֶסֶף בְּצֵאת הַשָּׁנָה בְּאֶסְפָּךָ אֶת מַעֲשֵׂיךָ מִן הַשָּׂדֶה:**

רש"י – וחג האסיף – הוא חג הסוכות: באספך את מעשיך – שכל ימות החמה התבואה מתייבשת בשדות ובחג אוספים אותה אל הבית מפני הגשמים:

שמות פרק לד (כב) וְחַג שְׁבַעַת תַּעֲשֶׂה לָּךְ בְּכוּרֵי קִצִּיר חֲטִים וְחַג הָאֶסֶף תְּקוּפַת הַשָּׁנָה:

רש"י – וחג האסיף – בזמן שאתה אוסף תבואתך מן השדה לבית. אסיפה זו לשון הכנסה לבית כמו (דברים כב) ואספתו אל תוך ביתך:

^{לח} **צ"ע כי** למעשה מקדימים כבר באלול כי בסוכות כבר יורד גשם לפעמים, ובפרט אחרי שנה מעוברת.

עיין ספר פרדס יוסף על ספר שמות פרק כג פסוק טז [קכו] וחג האסיף בצאת השנה באספך וגו', (כ"ג, ט"ז). בספר קנה חכמה [ח"א דרוש י"ד דף מ"ח ט"ד ד"ה ושמתני] כתב דקשה דכאן משמע דחג האסיף סוכות בצאת השנה היינו אלול, ובתשא (ל"ד, כ"ב) כתיב וחג האסיף תקופת השנה ופרש"י בתחילת שנה הבאה: **ויש לומר** על פי ילקוט [פנחס רמז תשפ"ב ד"ה ביום השמיני] כל חודש וחודש ביקש ה' ליתן לישראל מועד, בניסן נתן פסח באייר פסח שני בסיון שבועות, בתמוז רצה ליתן להם מועד גדול ועשו עגל וביטל תמוז אב ואלול, ובא תשרי ופרע להם ראש השנה יום הכיפורים סוכות ושמיני עצרת: **ואתי שפיר** דכאן עוד היה קודם עגל והיה ראוי באמת לולי חטא עגל להיות ראש השנה בתמוז יום הכיפורים באב וסוכות באלול, וזה בצאת השנה בסוף, אכן בפרשת תשא אחר העגל שנתקלקל הסדר ואז נכללו כל המועדות בתשרי שפיר חג האסיף בתשרי שהוא בתחילת השנה:

^{לט} **יומא עד:** "המאכלך מן במדבר למען ענתך" רבי אמי ורבי אסי חד אמר אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו וחד אמר אינו דומה מי שרואה ואוכל למי שאינו רואה ואוכל.

רש"י – אין לו פת בסלו – אוכל היום ודואג על למחר:

^מ **קצת צ"ע** כי הקציר מתחיל למחרת הפסח בקצירת העומר ועד סוכות עברה חצי שנה שכבר אכלו מהתבואה הזו ומה שאוספים בסוכות זה לחורף ולבאורה בחורף שיש גשם אפשר לגדל ירקות נמצא עיקר הדאגה לפרנסה היא בקיץ שאו אוכלים מהתבואה שגדלה בחורף, וא"כ מה שפתו בסלו בסוכות לא קשור בדווקא לחג האסיף. ואם תאמר שעיקר המזון הוא הלחם אזי לכאורה בשבועות יותר שייך פתו בסלו, כי אז יש לו הרבה יותר תבואה. וכנראה כיון שעדיין לא הספיק להכניס הכל לגורן לא נקרא בסלו.

^{מא} **עיין פל"ח** אות ח' – שם, וזהו בחינת קרואי מועד אנשי שם וכו' הגם כי זה כתיב אצל עדת קרח, הלא ידוע שקודם שנכשלו במחלוקת הזאת היו באמת במדריגה גדולה כמו שאמרנו רז"ל ולפי מה שמבואר אחר כך באות ז' שזה שזוכה ליראה יש לו השתוקקות להתמנות, אפשר לומר שזה גם כן כוונת הכתוב שהודיע מעלתן שזכו להמשיך בחינת התלת מוחין שבג' רגלים שזה בחינת קרואי מועד, ועל ידי זה זכו לתקן הג' מדות הנ"ל וזכו ליראה שזה בחינת אנשי שם, ומחמת זה היה להם תאוה והשתוקקות להתמנות וכו':

^{מב} בתשכ"ט תיקון ט"ז

^{מג} **במדבר פרק טז (ב) ויקמו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמשים ומאתים נשיאי עדה קראי מועד אנשי שם: גמ' סנהדרין קי. – אנשי שם – שהיה להם שם בכל העולם.**

בעל הטורים – אנשי שם בחכמה ובעושר. ונתחייבו כדור המבול אשר מעולם אנשי השם (בראשית ו, ד):

העמק דבר – אנשי שם. משמעו בשני אופנים. א' מפורסמים בשם לאנשי מעלה. ב' אנשי מעשה טוב וע"ז כתיב טוב שם משמן טוב. ובמשנה אבות פ"ד וכתר שם טוב עולה ע"ג

תפארת יהונתן – אנשי שם. דרשו במדרש שנמסר להם סוד השם והיינו שהיו חכמים גדולים וכבר באו בימים כדאמרנו אין מוסרין את השם אלא למי שעמד בחצי ימיו אבל באמת איך חלקו על משה הלא ידעו כי הכה את המצרי בשם כמ"ש חו"ל הלהרגי אתה אומר מלמד שהכהו בשם ולכך לקחו אנשי שם שגם להם יד ושם בזה וגם יתכן שאמרנו כל ניסי משה לא היו רק על ידי פעולת שמות ולכך לקחו אנשי שם להראות לעם שיש כח לפעול פעולות רבות על ידי שמות וא"כ משה בחכמתו בשמות הקדושים פעל כל זה:

מהותו עד שלא נשאר בלבו מקום להתפעלות ממצואות אחרת, וגם שלא בשעה שעסוק בה ליבו גס ומגושם וקשה שיתפעל מאיזה ענין רוחני, לכן א"א שיהיה ירא שמים. ועיין ביאור ליקוטים ענף יט/מ"ד שמה שקרא לג' תאוות בשם שם רומז לקראי מועד אנשי שם דהיינו המפורסמים וחשובים דייקא שבהם ביותר מתגבר הג' תאוות ע"י קנאת המלאכים משמע כשנופלים בתאוות ההתמנות ונהפך אצלם המלאך לכלאם.

ממוזן, כ"ש בסוף פרשת יתרו (שמות כ')/מ"ה **בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך, פשט הפסוק מדבר בקרבנות שעל ידם יושפעו ברכות לישראל משמו ית', וסתם ברכה הכוונה לעושר בחי' ברכת ה' היא תעשיר וכו' ולא יוסיף עצב עימה (משלי י') כנ"ל [מ"ו] ואע"פ ששם מדבר ממוזן דקדושה בחי' איזהו עשיר השמח בחלקו, גם ממוזן שלא בקדושה שהוא השמור לבעליו לרעתו בבחי' יש לו מנה רוצה מאתים, גם הוא נקרא שם כי ידיעת ההפכים אחת:**

אכילה, כ"ש (רות ד')/מ"ו וקרא שם בבית לחם [מ"ח/מ"ט] פשט הפסוק מדבר מבועז שברכו אותו העם והזקנים כשנשא את רות לאשה שיזכה לשם טוב בעיר בית לחם, ורבנו מצא בזה רמז לבחי' שם הסמוך למילה לחם דהיינו אכילה :

משגל, בחי' מה שכתוב באחשוורוש (אסתר ב')/כ"א כי אם חפץ בה המלך ונקראה בשם. פשט הפסוק מדבר מהנערות שמהן חפשו מלכה למלך אחשוורוש ואומר שאחר שהכינה עצמה לבוא למלך באה ללילה אחד ושוב לא באה, אלא אם בחר בה המלך שהיא תיהיה המלכה ואז נקראה בשמה ובאה. ורבנו מצא כאן רמז לתאוה הנ"ל שסמוכה למילה שם.

וגם היראה שבלב היא ג"כ בחי' שם שהיא דבר המתפשט ותופס את כל הקומה עד שכל מהותו יראה בבחי' (דברים כח')/כ"א ליראה את השם הנכבד.

^{מ"ד} **ביאור הליקוטים** אמצע ענף יט – וגם בצירוף הנ"ל ללשונו הקדושה על אודות הכתוב ואדעך וכו', עוד מבאר יותר במה שנקראים גם השלשה תאוות הרעות [שבהיפוך בנין ירושלים ויראה שבלב], אנשי השם. ובאחדות (הפירוש) [הפשט] והדרש שבהכתוב קראי מועד וכו' שמביא על זה, כי הם העומדים בבעלי ואנשי השם המפורסמים, ונתפשט להם בהעלמה והסתרה חס ושלום לשם ומלכות משה שבכל דור,

^{מ"ה} **שמות פרק כ** (כא) מִזְבַּח אֲדָמָה תַעֲשֶׂה לִּי וְזִבְחֶתָ עָלָיו אֶת עֲלֹתֶיהָ וְאֶת שְׁלֵמֶיהָ אֶת צֹאנֶיהָ וְאֶת בְּקָרָהּ בְּכָל הַמְקוֹם אֲשֶׁר אֶזְכֵּיר אֶת שְׁמִי אֲבֹא אֵלָיָה וּבְרַכְתִּיהָ:

רש"י – בכל המקום אשר אזכיר את שמי – אשר אתן לך רשות להזכיר שם המפורש שלי שם אבוא אליך וברכתך אשרה שכינתי עליך מכאן אתה למד שלא ניתן רשות להזכיר שם המפורש אלא במקום שהשכינה באה שם וזהו בית הבחירה שם ניתן רשות לכהנים להזכיר שם המפורש בנשיאת כפים לברך את העם:

רבנו בחי' (כא) בכל המקום אשר אזכיר את שמי. היה לו לומר תזכיר, כי בכל מקום שיזכיר אדם שמו של הקב"ה בבית התפילה או בשאר המקומות שם יתברך העובד: **ועל דרך הקבלה** אמר אזכיר כי הכתוב הזה יש בו פתח להבין ענין הקרבנות, והכתובים האלה דיבור השם המיוחד ועל כן יאמר מזבח אדמה תעשה לי, לבדי לשם המיוחד ותעלה עליו הקרבנות, וכל מקום אשר אמשיך הרצון לשמי על ידי הקרבנות אבוא אליך וברכתך, הרי הברכות נמשכות לך מעתה כי כשהברכה נאצלת לשמו ממקור הברכה אז העולם מתברך, ומלת אזכיר מלשון אזכרתה שהוא המשכת ריח, וכן מזכיר לבונה (ישעיה טו, ג), כזכור בניהם מזבחנות (ירמיה יז, ב), נזכירה דודך מיין (שיר השירים א, ד), והיה אזכיר את שמי כאילו אמר אריח את שמי, וביאורו אמשיך את הרצון לשמי: **ומה שהזכיר** בכל המקום בה"א הידיעה לרמוז על בית הקרבנות שנקרא מקום שבנאו שלמה לשמו של הקב"ה, כענין שכתוב (מלכים א ח, מח) והבית אשר בניתי לשמך, ומזה לא אמר בכל מקום כי אי אפשר להקריב הקרבנות בכל מקום, והוא שכתוב (דברים יב, יג) השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה כי אם במקום אשר יבחר וגו':

^{מ"ו} באות ד' בעמוד הקודם

^{מ"ז} **רות פרק ד** (יא) וַיֹּאמְרוּ כָּל הָעָם אֲשֶׁר בְּשַׁעַר הַזְּנוּקִים עֲדִים יִתֵּן יְדֹד אֶת הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל בִּיתָהּ כַּרְחַל וְכִלְאָה אֲשֶׁר בָּנוּ שְׂתִיָּהֶם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל וְעֲשֶׂה חֵיל בְּאֶפְרַתָּה וְקָרָא שֵׁם בְּבֵית לְחָם: **רש"י** – וקרא שם – כלומר יגדל שמך:

^{מ"ח} עיין פל"ח

^{מ"ט} **פל"ח אות ז'** – אכילה כמו שכתוב (רות ד) וקרא שם בבית לחם וכו' רוצה לומר בדרך רמז ואסמכתא בעלמא, ודרש בית לחם מלשון לחם ומאכל ועיין בוזהו רות שבספר הר אדני שמפרש גם כן בית לחם מלשון לחם ומאכל (ויש לרמוז עוד שאכילה הוא בחינת שם מדכתיב (ויאל ב) ואכלתם אכול ושבעו והללתם את שם ה')

^{נ'} **אסתר** פרק ב (יב) וּבְהִגֵּיעַ תֵּר נַעֲרָה וְנַעֲרָה לְבֹא אֶל הַמֶּלֶךְ אַחְשֵׁרוּשׁ מִקֵּץ הַיּוֹת לָהּ כַּדַּת הַנָּשִׁים שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֲדָשׁ כִּי כֵן יִמְלְאוּ יְמֵי מְרוֹקִיהֶן שְׁשֶׁה חֲדָשִׁים בְּשָׁמֶן הַמֵּר וְשֵׁשֶׁה חֲדָשִׁים בְּבִשְׂמִים וּבְתַמְרוֹקֵי הַנָּשִׁים: (יג) וּבָנָה הַנַּעֲרָה בָּאָה אֶל הַמֶּלֶךְ אֶת כָּל אֲשֶׁר תֹּאמַר יִנָּתֵן לָהּ לְבֹא עִמָּה מִבֵּית הַנָּשִׁים עַד בֵּית הַמֶּלֶךְ: (יד) בְּעֶרְבַּ הַיָּמָּה בָּאָה וּבְבֹקֶר הַיָּמָּה שָׁבָה אֶל בֵּית הַנָּשִׁים שְׁנֵי אֶל יַד שַׁעֲשֻׁגַּי סָרִיס הַמֶּלֶךְ שֶׁמֶר הַפִּילִגְשִׁים לֹא תָבֹא עוֹד אֶל הַמֶּלֶךְ כִּי אִם חֲפָץ בָּהּ הַמֶּלֶךְ וְנִקְרָאָה בְּשֵׁם:

^{נ"א} **דברים פרק כח** (גח) אם לא תשמור לעשות את כל דברי התורה הזאת הפתבים בפספר הזה ליראה את השם הנכבד והנורא הזה את ידוד אלהיך:

וזוהו בחי' קרואי מועד אנשי שם, רמז שצריכין לקרות את המועדות, דהיינו השלש רגלים ע"י שמקבלם ומכבדם כראוי, כדי לתקן את הג' מדות הנ"ל, שהם בחי' אנשי שם כנ"ל :

אות ו

עתה יבאר שע"י שלימות היראה נברא מלאך²¹ שמשפיע נבואה לבעל היראה²², כמבואר בזוהר שהמלאך הגואל אותי מכל רע הוא יברך את הנערים הפירוש שהוא משפיע נבואה לכרובים שמהם יוצאת הנבואה, כמבואר בתורה ג' עפ"י האריז"ל שהנבואה מנצח והוד²³.
צ"ע כי אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה ואילו יראה לכאורה היא הפך השמחה. וצ"ל שצריך לקיים עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה (תהלים ב יא) וכן מבואר בתורה כב²⁴.

וע"י בנין ירושלים, דהיינו תיקון שלימות היראה שבלב, עי"ז נברא מלאך²⁵ שמשפיע נבואה

לכלי הנבואה ואז דיבורו הוא דבר ה'²⁶, כי כח הדיבור באדם הוא ע"י שנופח הקב"ה באדם כמ"ש ויפח באפיו נשמת חיים ואמרו בזוהר (וברמב"ן שם) מאן דנפח את עצמו נפח, כי הדבור אינו טכניקה של חיתוך הקול, אלא כח אלקי באדם, שמחתך את הקול, והאפשרות לדבר בו דברים בטלים ואסורים נראה שזה מחסרון היראה והשפעת הנבואה, שאז מתערב בו כח המדמה הפגום כמבואר בתורה נד שלשה"ר הוא פגם המדמה. **כי הנבואה באה מבחי' כרובים, בבחי' (במדבר ז/27) וישמע את הקול מבין שני הכרובים** הפסוק מדבר משני הכרובים שהם שתי דמויות של מלאכים ופניהם של ילד וילדה שהיו על כפורת ארון העדות שבקדש הקדשים שבו היו הלוחות. **וכרובים הם אנפי זוטרי [ט/10] פני הכרובים היו פנים קטנות דהיינו פנים של ילדים קטנים** וזהו כרוב לשון רביא שהוא תרגום של תינוק וכ' הדמיון. **והם נשפעים מן המלאך, בבחי' (בראשית מח)**

²¹ צ"ע לפי המבואר בחגיגה יג: שמלאכים נבראים מנהר דינור וי"א מדבר ה' וכאן הירא שמים עדיין לא זכה לדבר ה' כפי שיתבאר בהמשך.
²² וצ"ע האם הכוונה שהמלאך לפניו ממחיצתו ומשפיע לו ועדיין לא מתקנא בו כל כך, או שזה בעצמו ממשלה על המלאך שהמלאך מוכרח להשפיע לו נבואה וע"כ מתקנא בו מאד.

²³ בסוף התורה מקשה רבנו הרי המלאך הוא במלכות ואיך עולה להשפיע לנצח והוד שהם למעלה ממנו, ונראה שמכח היראה השלימה עולה המלכות בקו האמצעי ומתחברת ליסוד ותפארת שהם למעלה מהם ומשפיעה לכרובים.

²⁴ תורה כב אות י' – אך עקר שלמות השמחה הוא על ידי יראתה, פי 'וגילו ברעדה' פתיב (תהלים ב) (ה), הינו, עקר הגילה והשמחה היא על ידי תפילה, שהוא פחינות יראתה כנ"ל, שהיא פחינות נשמה, פחינות מאמר השלם, ששם עקר השלמות כנ"ל. נמצא שעקר בנין האמונה, שהיא פחינות ירושלים, קריה נאמנה, זוכין על ידי תפילה, שהוא פחינות יראתה, פחינות מאמר השלם כנ"ל. ועל פן נקראת האמונה ירושלים, שהוא יראתה שלם, פי עקר בנינה על ידי פחינות יראתה, שהוא פחינות מאמר השלם.

²⁵ עיין לקמן מהרש"א ברכות ו: כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל האדם (היאט צמיס) דהיינו גם עולם המלאכים לא נברא אלא בשביל האדם שהוא בעל בחירה כדי לזכותו אם יהיה ירא אלהים וישמור מצותיו כדאיתא במדרשות.

²⁶ כפי שיתבאר שלא מדבר כאן ממדרגת נבואה שרואה מראות אלקים ועתידות אלא שתפילתו היא דבר ה'. וכמבואר בתורה מח ותורה קנו.
²⁷ במדבר פרק ז (פט) ובבא משה אל אהל מועד לדבר אתו וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפרת אשר על ארץ העדת מבין שני הכרובים ונדבר אליו:

רש"י (פט) ובבא משה – שני כתובים המכחישים זה את זה בא שלישי והכריע ביניהם כתוב אחד אומר (ויקרא א) וידבר ה' אליו מאהל מועד והוא חוץ לפרכת וכתוב אחד אומר (שמות כח) ודברתי אתך מעל הכפרת בא זה והכריע ביניהם משה בא אל אהל מועד ושם שומע את הקול הבא מעל הכפרת: מבין שני הכרובים – הקול יוצא מן השמים לבין שני הכרובים ומשם יצא לאהל מועד: מדבר – כמו מתדבר כבודו של מעלה לומר כן מדבר בינו לבין עצמו ומשה שומע מאליו: וידבר אליו – (ספרי) למעט את אהרן מן הדברות: וישמע את הקול. יכול קול נמוך ת"ל את הקול הוא הקול שנדבר עמו בסיני וכשמגיע לפתח היה נפסק ולא היה יוצא חוץ לאהל (במדבר רבה):

רבנו בחיי – (פט) וישמע את הקול. בה"א הידיעה, הוא הקול ששמע בסיני. והכתוב הזה מבאר כי הדיבור בא לו למשה מבין שני הכרובים ומשם יוצא לו הדיבור לאהל מועד, שכן אמר אל אהל מועד לדבר אתו, ומי שהיה חוץ לאהל מועד לא היה שומע הקול. ומה שהוסיף וידבר אליו, פירש רש"י ז"ל למעט את אהרן. ויתכן לפרש וידבר אליו כי משה הוא המדבר ובא להורות מעלת משה על כל שאר הנביאים כי לא היה נרתע ונבהל בנבואתו מלהשיב, כענין שכתוב (שמות לג, יא) ודיבר ה' אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו, ודרך האדם עם חברו זה מדבר וזה משיב, וכן אמר בכתוב הזה כי הקול היה מדבר אל משה מעל הכפרת מבין שני הכרובים וידבר אליו, כלומר ומשה מדבר אליו מיד בכל עת שירצה כענין שכתוב (במדבר ט, ח) עמדו ואשמעה, והזכיר זה במשכן כשם שהזכיר בסיני משה ידבר והאלהים יענו בקול (שמות יט, יט), שפירושו משה ידבר אחר שהאלהים יענו בקול, כי הכתוב הזה מעיד על מעלתו בנבואה שהיה שומע הקול מפי הגבורה ולא היה נבהל ונרתע לאחוריו מה שאר הנביאים נבהלים ונרעדים אף ממראה המלאכים ולא נשאר בהם כח. וכן בכאן יזכיר כי הקול היה מדבר למשה מבין שני הכרובים, ומשה הגדול בנבואה ידבר אליו גם כן ולא יבהל, זהו וידבר אליו. ובכאן גילה לנו הכתוב כי השיג משה תכלית השגת המין האנושי כל מה שבכווח להשיג, וידע ה' יתברך ידיעה ברורה כנאמן בית יודע אדוניו, ויוצא ונכנס כרצונו ומדבר ומשיב בכל עת כרצונו, ולכן נקרא נאמן ביתו של הקב"ה הוא שכתוב (במדבר יב, ז) לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא:

²⁸ * וסוכה ה':

²⁹ סוכה ה: – ומאי כרוב א"ר אבהו כרביא שכן בבבל קורין לינוקא רביא א"ל אביי אלא מעתה דכתיב (ויחזקאל י-יד) פני האחד פני הכרוב ופני השני פני אדם היינו כרוב היינו אדם אפי רברבי ואפי זוטרא.

המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים פשט הפסוק מדבר מהברכה שברך יעקב אבינו את בני יוסף משנה ואפרים, והזוהר בויחי רכח: דורש פסוק זה שהמלאך מקבל מלמעלה ומשפיע לנערים קסם נחי' כוובים שפניהם כתינוקות **שהם אנפי זוטרי** פנים קטנות כמבואר גם בזוהר (**זוהר בראשית ד' י"ח:**)^א דהיינו **בחי' כרובים (כ"ב/ג') דהיינו כמו רביא דהיינו תינוקות. **וזה המלאך שרשו מיראה, כי זה אותיות****

מלאך ר"ת ס"כ אינ מחסור ליראיו (תהלים לד/ס"ו) כי הירא תמיד מרגיש בבית המלך וכלום חסר בבית המלך, והיינו מלאך שהוא תמיד בבית המלך. **ואזי נמשכת נבואה** לקרב לשכל נ"ל לבאר כי יראה היא השגת מציאותו ית' בהרגשת הלב חזקה מאד ומהרגשת הלב כזו נברא מלאך שכולו יראה דהיינו בחי' התרגשות ממציאיותו ית', וממלאך זה נשפעת הנבואה, כי היא הכלי לדבר ה', דהיינו שכפי יראתו כך לא נבהל מקולו ית'/ס"ו, ואז **ואפי' קטנים/ס"ו יכולין להתנבאות** נ"ל כוונת רבנו שכיון שהנבואה באה לכרובים שהם בחי' תנוקות לכן כשיש השפעת נבואה בעולם אזי זה משפיע גם על תינוקות/ס"ו, **בבחי' מה שאמר הנביא (יואל ג/ט"ו)** על לעתיד לבוא **ונבאו בניכם ובנותיכם** [ע] דהיינו שיזכו למדרגת נבואה עם דעת ולא כמו בחורבן שניתנה להם מתוך שאין בהם דעת, ועי"ז אין חשש שיגלו לאחרים נסתרות:

^א **זוהר בראשית יח:** – עץ פרי עושה פרי דיוקנא דכר ונוקבא. ודמות פניהם פני אדם. אלין לאו אנון פאנון פרובים. אלין אפי רברבן בדיקנא חתימא. פרובים אפי זוטרי פרבין. פני אדם כל (דין) דיוקנין פליין בהו. בגין דאנון אפיו רברבין ומצטיירין בהו ציורין גליפין פגלופי שקמא מפירש פארבע סטרי דעלמא מור"ח מער"ב פפ"ז ודר"ם.

^ב **עין זוהר ויחי דף רכח: ובזוהר בלק קפז:**

^א **זוהר ויחי רכח:** המלאך הגואל אותי מכל רע. רבי אלעזר אמר, פיון דבריה יעקב ואתפון מתתא לעילא, פדיון אמשיף מעילא לתתא, דכתיב האלהים הרועה אותי, פיון דאיהו נטיל, יהיב ברבאן להאי אתר, פיון דאמטי ברבאן להאי אתר, פדיון פתח ואמר המלאך הגואל וגו'. פתח ואמר, (מלכים א ח) כי הכרובים פורשי כנפים אל מקום הארון וגו'. תא חזי, פרובים באת ובניסא הוו קיימי, תלת זמנין פיומא הוו פרושי גדיפיהון, וסככי על ארונא לתתא, דכתיב פורשי כנפים, פרושי לא כתיב, אלא פורשי. ותא חזי, קודשא בריך הוא עביד לתתא פגונוא דלעילא, פרובים, דייקנא דלהון פחיוו רבין (ממלא מיעוטה), וקיימין תחות האי אתר (של המלאך), מיימנא ומשמאלא, ואלין אתרברבן פקדמיתא מהנהו ברבאן דנגדן מעילא (הכרובים מתנכסים מחילה מאותן זכרות שזופעות מלמעלה מהמלאך), ומתקא נגדי ברבאן לתתא (ומהכרובים שזופעות למטה), ועל דא כתיב, המלאך הגואל אותי מכל רע. אותי, (פירוש) דנטיל ברבאן מגונון דלעילא, וכיון דאיהו נטיל, יברך את הנערים, דא רזא דכרובים, דמנייהו נגדי (דף רכט ע"א) ברבאן מעילאי לתתאי (ותתאי) (המלאך מקבל מגונון לעילא ומשפיע לכרובים והם משפיעים לתתאים):

זוהר בלק קפז: – ועל דא לגבי דמשה, (השכינה) איעיר גרמיה, דכתיב מלאך יי' (כמ"ט ואלו כלבת אש) יעקב קרא ליה, בשעתא דהוה סליק מעלמא, מלאך (כמ"ט מלאך הגואל לוחי) מאי טעמא. בגין דבההיא שעתא הוה ירית לה, לשלטה. משה בחייו. יעקב, לבתר דסליק מעלמא. משה בגופא. יעקב ברוחא. (מה שזכר משה בחייו זכר יעקב בהסתלקו משה זכר בנוו ויעקב רק כוונת) ופאה חולקא דמשה. (יעקב אמר המלאך הגואל אותי מכל רע, (פירוש) דלא אתקריב לעלמין לגבי סטרא דרע, ולא יכיל זכר לשלטה ביה. (עוד אמר יעקב) יברך את הנערים, (פירוש) פדיון יעקב הוה מתקן לביתיה, פבר נש דאזיל לביתא חדתא, ומתקן לה בתקונו, ומקשט לה פקשטוי. יברך את הנערים, אינון דאפתקון על עלמא, לאתמשבא מנייהו ברבאן, תרין פרובין אינון (המלאך) יכד את הנערים שזופקו למשון זכרות לעולם ומהם נמשכות זכרות לעולם והנערים הם הכרובים). ויקרא בהם שמי, השתא אתקין ביתיה, ואיהו אסתלק בדרגיה, בגין דחבורא בעיקב הוי. גופא, אתדבק פאתר דאצטריף, ותרין דרועין בהדיה.

^א בתקפא תרלו ותרלו גם הוה באות גדולה ובתוצו תוקן ועיין לקמן בסוף העמוד בדבר יי' שמים נעשו גם שם כל תיבת בדבר יי' בתקפא באות גדולה

^ב **תהילים פרק לד (י)** יראו את ידוד קדשיו כי אין מחסור ליראיו:

^א **נ"ל בבואר** רבינו בחי' (במדבר ז' פט) שמשו רבנו להבדיל משאר נביאים לא היה נבהל להשיב להקב"ה, וזה מגודל השגתו דהיינו יראתו, וכעין זה מבואר במקום אחר שתלמיד רבנו ביקש ממנו יראה ונתן לו לרגע להשיג גדול יראתו ונבהל מאד וביקש להסיר זאת ממנו.

^א **לבאורה צ"ע מה החידוש הרי אמרו בגמ' ב"ב דף יב: א"ר יוחנן מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לשוטים ולתינוקות** לשוטים מאי היא כי הא דמר בר רב אשי דהוה קאי ברסתקא דמחזא שמעיה לשהוא שוטה דקאמר ריש מתיבתא דמליך במתא מחסיא טביומי חתים אמר מאן חתים טביומי ברבנן אנא שמע מינה לדידי קיימא לי שעתא קם אתא אדאתא אימנו רבנן לאותביה לרב אחא מדפתי ברישא כיון דשמעי דאתא שדור זוגא דרבנן לגביה לאימלוכי ביה עכביה הדר שדור זוגא דרבנן אחרינא עכביה גביה עד דמלו בי עשרה כיון דמלו בי עשרה פתח הוא ותנא ודרש לפי שאין פותחין בכלה פחות מעשרה קרי רב אחא אנפשיה כל המריעין לו לא במהרה מטיבין לו וכל המטיבין לו לא במהרה מריעין לו. **תנוקות מאי היא כי הא דבת רב חסדא הוה יתבה בכנפיה דאבוה הוה יתבי קמיה רבא ורמי בר חמא אמר לה מאן מינייהו בעית אמרה ליה תרוייהו** אמר רבא ואנא בתרא.

^א ועל כן מביא את הפסוק ביואל שתינוקות התנבאו אע"פ ששם מבואר שגם שפחות התנבאו ולכאורה זה יותר חדוש כמבואר במדרש ששעלו מים סוף שרתה נבואה אפילו על שפחה, אלא שרוצה לומר כנ"ל שכיון שהנבואה באה לכרובים שהם דמות תינוקות לכן זה משפיע על תינוקות דייקא.

^א **יואל פרק ג (א)** והיה אחרי כן אשפוף את רוחי על כל בשר ונבאו בניכם ובנותיכם חלמות יחלמון בחוריקם חזיונות יראו: (ב) וגם על העבדים ועל השפחות בימים ההמה אשפוף את רוחי:

רש"י (א) והיה אחרי כן – לעתיד לבא. על כל בשר – על מי שנעשה לבו רך כבשר דוגמת ונתתי לכם לב בשר (יחזקאל לו):

^ב צענון הנבואה עיין ספר הנביא ח' א' ח'

אות ז

מאחר שזכה כבר לשלימות היראת שמים, ומי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים, אע"פ שכבר ברר וסילק מעצמו את הרע שבתאוות, אבל עדיין יש לו יצה"ר של מלאך קדוש כמבואר בתורה עב, ומבואר כאן שבכל איזה הצלחה דקדושה של איש ישראל מתקנאים המלאכים מאד מבאר רבינו שבמדרגה זו יש סכנה גדולה של יצה"ר להתמנות כיון שנשמעים דבריו עלול מאד לטעות שמשמים רוצים שיהיה לו התמנות על ישראל, ועיין פל"ח שבזה טעה קורח, עד שנפל מכל מדרגותיו הגדולות שהיה בהן, והיא סכנה גדולה, כי ההתמנות מבטלת את המלאך הנ"ל, ויכולה לקבר את בעליה כמבואר בגמ' פסחים פז: הובא בתורה נו. שהרבנות מקברת את בעליה. וכמבואר בגמ' שזו העיצה שנתן יהושע למשה רבנו כששמע נבואת אלדד ומידד ואמר אדני משה כלום ודרשו בגמ' הטל עליהם צרכי צבור והם כלים מאליהם.

ונ"ל טעם שההתמנות מבטלת השפעת הנבואה כי מבטלת את שלימות היראה כי ליראה צריך לב שלם שבכל רגע מקים שויתי ה' לנגדי תמיד, שעל כן אין מחסור ליראיו כי הירא שמים מרגיש תמיד בבית המלך וכלום חסר בבית המלך, וכל התמנות מורידה את הממונה ומסיחה דעתו ועוד גם שהוא בסכנת הנתנשאות וגאוה כי דבריו נשמעים.

אך צריך ליזהר מאוד^{ע"א} מהתמנות, כי זה הזוכה ליראה יש לו השתוקקות להתמנות, כי מי

שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים (ברכות ו ע"ב)^{ע"ב} דהיינו שהשומע ממנו מתקבלים הדברים בלבו ומוכן לקיימם ומחמת שדבריו נשמעים הוא משתוקק להתמנות שיתקיים רצונו ודבריו. אבל צריך לשמור עצמו מאד מהתמנות, כי ההתמנות מפסיד השפעת הנבואה, דהיינו את בחינות המלאך הנ"ל הנעשה ע"י היראה. וזה שאמר יהושע למשה (במדבר יא) כשנאמר^{ע"ג} לו אלדד ומידד מתנבאים במחנה אדוני משה כלום, פירש"י (והוא בסנהדרין יז)^{ע"ד} הטל עליהם צרכי ציבור והם כלים וכו' דהיינו שהגמ' דורשת כלום נוטריקון כלים מאליהם. ופרשו התוס' שדאגת ההתמנות מבטלת את השמחה ואזי אין השכינה שורה עליו. ויש מפרשים כי הרבנות מקברת את בעליה. כי צרכי צבור היינו

התמנות, מכלה ומפסיד הנבואה כנ"ל, כי נעשה מאותיות מלאך כלום^{ע"ה} דהיינו כלה מאליו. משמע קצת שהמלאך עצמו גורם להם כיליון. ואולי הכוונה לקנאת המלאך כי ההתמנות גורמת להם שאינם אוחזים בכסא הכבוד דהיינו לזולזל בנשמות ישראל כדאיתא בחז"ל אין ממנין פרנס על הציבור אא"כ יש לו קופה של שצרים מאחריו כדי שלא יתגאה על הציבור, אבל אם מתגאה אז לא אוחו בכסא כי לא מקושר לנשמות ישראל באהבה ועי"ז מפיל אותם המלאך הזה בעצמו שנברא מהיראה שלהם, ועיין ביאור הליקוטים ענף יט שהמלאך עצמו שנברא מהיראת שמים נהפך ע"י ההתמנות לכלום ואז במקום להשפיע לו נבואה הוא משפיע לו את ארס קנאתו בצדיקים המושלים בו ועי"ז נעשה הוא בעצמו שונא את רבו וחולק עליו בעזות גדולה :

^{ע"א} מתוצו - מאד

^{ע"ב} ברכות ו: - וא"ר חלבו אמר רב הונא כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים שנאמר (קהלת יב-יג) סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא וגו' מאי (קהלת יב-יג) כי זה כל האדם א"ר אלעזר אמר הקב"ה כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה רבי אבא בר כהנא אמר שקול זה כנגד כל העולם כולו ר' שמעון בן עזאי אומר ואמרי לה ר' שמעון בן זומא אומר כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה:

מהרש"א - סוף דבר הכל נשמע וגו'. דלפי פשוטו ה"ל למכתב הכל תשמע בלשון צווי לנוכח כמו שסיים את האלהים ירא וגו' ואמר על זה מאי כי זה כל האדם כו' דלפי פשטיה דהכתוב מדבר בלשון צווי את האלהים ירא וגו' יהיה פירושו נתינת טעם כי לדבר זה שהוא היראה נברא האדם כפירש"י בספר קהלת אבל השתא דהכל נשמע את האלהים ירא וגו' מדבר בשבח ומעלה של ירא אלהים יש לנו לפרש ג"כ סיפא דקרא כי זה כל האדם בשבחו של ירא אלהים, למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה, ולא פליגי אלא כל חד וחד חדא מג' עולמות נקט במלתיה ז"ש כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל האדם דהיינו גם עולם המלאכים לא נברא אלא בשביל האדם שהוא בעל בחירה כדי לזכותו אם יהיה ירא אלהים וישמור מצותיו כדאיתא במדרשות.

ושאמר שקול הוא כנגד כל העולם דהיינו עולם האמצעי כמ"ש (ב"ב ע"ה ע"א) פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה ובשאר צדיקים כתיב והמשכילים יזהירו כוהר הרקיע וכוכבים וגו'.

ושאמר כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה דהיינו עולם התחתון לא נבראו אלא לצוותא לו בעלמא כדי שישמשו אותו ויעשו עבודתו כדאמר"י ב' הרואה (לקמן נ"ח ע"א) בן זומא ראה אוכלסא ע"ג מעלה בהר הבית אמר ברוך שברא כל אלו לשמשני וק"ל:

^{ע"ג} מתוצו - כשאמר

^{ע"ד} סנהדרין יז. - מאי כלום אמר ליה הטל עליהן צרכי ציבור והן כלין מאיליהן:

תוס' פרשו עפ"י שבת ל: אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה. וביארו שע"י צרכי צבור א"א להיות בשמחה וממילא תכלה נבואתם.

ועין לעיל דף יד. אמר רבי אלעזר לעולם הוי קבל וקיים פירוש לעולם תהיה אפל (מחוץ למרכו האור) ואז תחיה כלומר הרחק מן הרבנות ושררה שמקברת את בעליה ובכך יארכו ימיה. רש"י עפ"י פסחים פז: ועיין יומא פז: וסוטה יג: ותוס' יו"ט על אבות א' י'. ועיין מאירי כאן תהא צנוע ונסתר כדרך העומד בחושך שאינו נראה כל כך ואז יהיו חיך בשלוה. עוד עיין פתח עינים. (עפ"י שוטנשטיין)

אות ח

עתה יבאר שכשיש השפעת נבואה בעולם אזי נגאלת התפלה. וצ"ע כי עד כאן באר רבנו כיצד אדם זוכה לעצמו להשפעת הנבואה שע"י שלימות היראה נברא מלאך שמשפיע לו נבואה, ואילו כאן משמע שבוכותו נשפעת נבואה לכל העולם וצ"ע.

וע"י השפעת הנבואה, אע"פ שאין מי שיתנבא/ע"י כי הדור לא ראוי לנבואה/ע"י, רק שיש בחי' השפעת הנבואה בעולם כנ"ל ע"י בר דעת ירא שמים שהכניע ג' מדות רעות הנ"ל ונוהר מהתמנות, עי"ז נגאלת ונפדית התפילה [ע"י] עיין תורה מח שהדבורים שאדם מתפלל בכח, בבחי' כל עצמותי תאמרנה, הם עצמן הדבורים של הקב"ה, בחי' "ואשים דברי בפיך". ועיין תורה נ' וכשמתפלל וטועם מתיקות בדבורי התפלה, זאת הבחינה נקראת "כל עצמותי תאמרנה", וזה יכול רק מי שתיקן הברית. **כי התפילה היא גבוה מאד, ובני אדם רובא רובא שלא זכו לתיקון הברית מזלזלין בה, וכשעומדין"ע להתפלל חפצים לפטור התפילה מעליהם כי לא מרגישים המתיקות שבה, כמאמר רז"ל בגמרא (ברכות ו' ע"ב) על הפסוק כרום זולות לבני אדם [ע"י], אלו דברים העומדין ברומם של עולם דהיינו התפילה ובני אדם מזלזלין בה^פ וכו' [פ"א]. וע"י שיוצא מג' מדות רעות הנ"ל וזוכה לשלימות היראה אזי נשפע הנבואה ועי"ז נגאלת התפילה מן הגלות, בבחי' מה שאמר הקב"ה לאבימלך כשלקח את שרה לביתו ונענש שנסתמו נקביו (בראשית כ) כי נביא הוא ויתפלל בערך. וממה שתלה את התפלה בנבואה רמוז שע"י נבואה, התפילה בשלימות, כי התפילה היא בחי' (ישעי' נז) בורא ניב שפתים בחי' נבואה עיין תורה י' אות ד' כי הקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים (חולין ס:) ומשגר תפלה סדורה בפיו, כדי שיהנה מתפלתו. וזה: כי נביא הוא, לשון ניב שפתים, כמו שאמרו חז"ל (ברכות לד:) "בורא ניב שפתים" אם שגורה תפלתו בפיו יודע שבקשתו התקבלה :**

אות ט

עתה יבאר שכשנגאלת התפלה נופל הדאקטוריא, כי הרפואות ע"י תרופות העשויות מעשבים שמקבלים כוחם מהמלאך המגדל אותם והוא מהכוכבים והכוכבים מלמעלה מהם עד שנמצא שכולם מקבלים כוחם מדבר ה'. ומי שזוכה לתפלה בשלימות תפלתו היא דבר ה' וממנו מקבלים כולם, ויכול להמשיך כח הרפואה לכל מאכל שירצה וממילא אין צורך ברפואות. ומבואר שהבעל תפלה הוא המלווה הגדול שמלווה לכולם. ולשון הלוואה הוא שנותן עמ"נ שיחזירו לו דבר אחר באותו השווי. וכאן מבואר שיש מלווה שהוא דבר ה' ויש לווה שהוא העשב שמקבל כח לרפאות, וכל השאר שביניהם הם סרסורים שלווים לא לצורך עצמם אלא ליון מהעליון מהם לצורך התחתון מהם, וצ"ע כיצד כולם מחזירים החוב. ונראה לומר שגם העשב הוא סרסור כי כל הבריאה נבראה לצורך האדם כמבואר בתורה יז, והאדם נברא לגלות כבודו ית', ורק האדם יכול לפרוע את החובות הנ"ל, ע"י תורה ומצוות שמקיים, וכל מערכת ההלוואה הזו היא כדי לתת כח לאדם לעבוד את ה' וכשעובד מכח המאכל או הרפואה שבעשב פורע את חובות כולם, וכן מצינו

^ע **כמבואר בגמ'** סנהדרין יא. ובסוטה מח: שגם כשיש מי שיתנבא אם הדור לא ראוי אזי לא יתנבא.

^ע **צ"ע אולי** בגלל שאין מי שראוי לנבואה דהיינו שאין חכם גבור ועשיר ועניו ובעל קומה שהם תנאי לנבואה כמבואר בנדרים לח. (אע"פ שהלשון שם ובשבת צב. אין השכינה שורה אלא על חכם גבור ועשיר ע"ש שוטנשטין שהכוונה לנבואה) אבל מבואר בתנב"א ריש פ"ט שהשראת השכינה יכול לזכות בה כל אחד וכן מצינו בדבורה הנביאה כמבואר שם ועי"ש שוטנשטין מביא עוד ראיות כגון כלל ישראל אפילו שפחה התנבאו כשעלו מים סוף ועוד לכן ביאר בשם הרא"ש ושיטה מקובצת שכוונת הגמ' בנדרים לנבואה קבועה שאינה פוסקת שהיא שורה רק על חכם גבור ועשיר שלומדים זאת ממשה רבנו ולפ"ז נראה שזה לא בבחירה אלא נקבע מראש כמבואר בנדה טז: שחכם גבור ועשיר נקבע בהריון ורק על יראת שמים יש בחירה. ואמנם מצינו במדרש תהלים (פרק נב) שדואג האדומי היה חכם גיבור ועשיר וראש סנהדרין ואעפ"כ לא זכה להשראת שכינה אלא להפך איתא בגמ' סנהדרין קו: שתורתו מן השפה ולחוץ, דהיינו בלא יראת שמים לכן לא הצילה אותו מעבירה ולא הועילו לו כל התכונות הראויות לנבואה, שנקבעו בהריונו. ולעומת זאת מבואר כאן שכל אחד יכול ע"י דעת לצאת מג' מדות רעות ועי"ז יזכה להשפעת הנבואה ותפלתו דבר ה' עד שיהיה לו ממשלה על המלאכים.

עוד עיין בבא בתרא דף יב. אמר רבי אבדימי דמן חיפה מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לחכמים אטו חכם לאו נביא הוא הכי קאמר אע"פ שניטלה מן הנביאים מן החכמים לא ניטלה אמר אממיר וחכם עדיף מנביא שנאמר ונביא לבב חכמה מי נתלה במי הוא אומר קטן נתלה בגדול אמר אבבי תדע דאמר גברא רבה מילת' ומתאמר' משמיה דגברא רבה אחרינא כוותי'.

^פ עיין קיצור לק"מ ע"ז תפלתו היא דבר ה' ועיין פל"ח אות יא וכדלקמן אות ט (ואו מתעננ כה ואינו רוצה ליפטר ממנה)

^פ מתדצו - וכשעומדים

^פ תהלים יב ט'

^פ גם בדפוס ותולד - בה, ומתולדו - בהם

^פ עפרש"י שם בגמ' כגון תפילה, שעולה למעלה.

בבריאת העולם שלא יצא מכח אל הפועל שום דבר בבריאה עד שנברא האדם והיינו כנ"ל שעד שלא נברא מי שיחזיר את ההלוואות לא היו לוויין זה מזה/29.

ונראה עיקר כוונת רבנו היא לבאר העניין שדרך ההשפעה לכל פרט בעוה"ז הוא בדרך של הלוואה שהתחתון לוואה שלמעלה ממנו וגם הוא לוואה מהעליון ממנו וכך בדרך של הלוואה עד המלווה הגדול שהוא הבעל תפלה שתפלתו היא דבר ה' שהוא שרש כל הבריאה. ומה שנקט עניין ההלוואה דווקא בעניין גידול העשבים יבואר לקמן בעניין שיח השדה שנותן כח וחיות לתפלה.

פיוכשנגאלת ונפדית/30 התפילה ע"י המלאך המשפיע נבואה, שנברא ע"י היראת שמים של זה שיצא מג' תאוות, **אזי נופל כל הדאקטיריי, כי אין צריכין לרפואות. כי כל הרפואות הם ע"י עשבים, וכל עשב ועשב מקבל כח מוכב ומזל המיוחד לו, כשרז"ל (מ"ר בראשית פ' י' [31]) אין לך כל עשב ועשב שאין לו כוכב ומזל ומלאך/32** שמכה אותו בתחילה לבטל הווייתו הקודמת דהיינו הזרע כדי לעורר בו כח הצמיחה/33 ואומר לו גדל. **וכל כוכב ומזל מקבל כח מוכבים שלמעלה ממנו, והעליון מהעליון ממנו, עד שמקבלים כח מהשרים העליונים/34, כמ"ש (בת"ז תי' מד ד' עט**

²⁹ **ונראה שזה** בחי' מש"כ (בראשית ב' ה') וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח פי לא המטיר וְדוֹד אֱלֹהִים עַל הָאָרֶץ וְאָדָם אֵין לְעֵבֶד אֶת הָאֲדָמָה: פרש"י - (ה) טרם יהיה בארץ - ... עדיין לא היה בארץ כשנגמרה בריאת העולם בשרי קודם שנברא אדם וכל עשב השדה עדיין לא צמח וביום השלישי שכתוב ותוצא לא יצאו, אלא על פתח הקרקע עמדו, עד יום ו', ולמה, כי לא המטיר, ומה טעם לא המטיר, לפי שאדם אין לעבוד את האדמה, ואין מכיר בטובתן של גשמים, וכשבא אדם וידע שהם צורך לעולם התפלל עליהם וירדו וצמחו האילנות והדשאים: עכ"ל רש"י

נמצא שער שלא היה מי שיחזיר את ההלוואה לא היו כולם לוין זה מזה, ולכן כל הבריאה היתה רק בכח ולא בפועל עד שנברא אדם המתפלל וכשנברא אדם שבכחו להחזיר את כל ההלוואות אזי התחילה כל הבריאה להיות לוויין זה מזה.

³⁰ בתקפא ש שמאלית וימנית

³¹ **הלשון נגאלת ונפדית צ"ע** ונראה שגאולה היא הפך הגלות דהיינו כשהאדם אינו במקומו והגאולה היא שחזור למקומו ותפילה היא שחזור להיות בבחי' מדבר אליו ית' בהרגשה ברורה שעומד לפניו ית' והוא ית' מקשיב לו, אבל לשון פדות הוא כמו פדיון שבויים שנותן משהו כדי להחזירם למקומם וכן פדיון מעשר שני ופדיון הבן שנותן משהו תמורת מה שחוזר להוציאו מהיכן שהוא, **ולפ"ז צ"ע מה נותן כדי להחזיר את התפלה למקומה?** ואולי רוצה לומר שע"י שנתן יראה מקבל מלאך של נבואה ופודה את התפלה, כי יראה היא הדבר היחידי שאדם נותן מעצמו כמ"ש הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים.

³² פסקא ו'

³³ **בריש תורה ט'** וריש תורה נז הגרסא מלאך שמכחו ואומר לו גדל, עיין תורה נז [אות א] דע, כי כל דבור ודבור ש"י צ"ע מפי הקדוש ברוך הוא נברא ממנו מלאך (תגינה י"ד). וכל דבור ודבור נחלק לכמה ניצוצות, בבחינת (ירמיה כ"ג): "כפטיש יפוצץ סלע" (א). כמו כן נבראו כמה וכמה מלאכים, לפי רב הניצוצות. ודבור הכולל את הניצוצות נברא מלאך, שהוא שר וראש על המלאכים שנגבראו מן הניצוצות, והם מתנהגו וכל מלאך ומלאך, הוא ממנה על איזהו דבר. ואפלו כל אילנות ועשבים יש עליהם ממנים, כמה שאמרו חכמינו, וזרונים לבקרה (בראשית רבה פרשה י'): **'אין לך עשב מלמטה שאין לו מלאך מלמעלה'** וכו'. וכל מלאך מקבל חיות מהדבור, ומשפיע לתוך הדבר שנגמנה עליו, והינו לאיזה עשב או דבר אחר שהוא ממנה עליו:

³⁴ **בעיקר ההכאה** היא בתחילת גידולו מזרע לצמח שהוא בדין קשה שהרי אינו מתחדש הצמיחה אלא מתוך רקבון הזרע. **כמבאר בהרמ"ע מפאנו יונת עלם** פרק לט - ויש עוד טעם לשבח בשבירת הנקודות והוא נתינת רשות אל הטבע המורגש בכדי שתהיה כל הויה גשמית פושטת צורה ולובשת צורה שאין עשב למטה מבלעדי מול למעלה מכה בו ואומר לו גדל והוא סוד הפח נשבר ואנחנו נמלטנו כטעם והמליטה זכר כי ההכאה היא השבירה וממנה ימשך הגדול שהוא התיקון המתחדש מכחה כמו שאמרו גביה אפרוח לכי מסרח גביל הנה הראיתך עיניך דבר פשוט ומושכל טבעי בעומק הסודות וילמד סתום מן המפורש. **עוד עיין זה לקמן נכנזי נחמל לאנכסט)**

³⁵ **חסד לאברהם** - מעין ד - נהר ל - במעלת הצדיק יותר מן המלאך: - ולהבין הדבר צריך לדעת איך כל הנמצאים בשמים ובארץ נאצלים ממקום גבוה, ולכן אסור לספר בגנות כל דבר, והענין הוא כי למעלה יהיה שרשי ארבע יסודות, והם גדולה יסוד המים, גבורה יסוד האש, ת"ת יסוד הרוח, מלכות יסוד העפר, והם יהיו מיוחדים ייחוד אמיתי. והיסודות העליונים והדקים האלו נשתלשלו ממקומן מדריגה אחר מדריגה מעילה לעלול, מאצילות אל בריאה, ומבריאה אל יצירה, ומיצירה אל עשייה, ובכל א' מד' מדריגות אלו בעצמן יהיו מדריגות אבי"ע, כי באצילות יהיו אבי"ע וכולם יהיו אצילות, ובבריאה יהיו אבי"ע וכולם בריאה, וכן לכל המדריגות, משל לצורף הכסף שיבדיל אותו לד' מיני כסף, נקי לגמרי, וכסף נקי אבל לא לגמרי כראשון, וכסף שחציו סיגים, וכסף שרובו סיגים, שלא ימלט שיהיה בכל מין בהם איזה תערובת דומה לשאר מינים, **וכן יהיה ענין מדריגת אבי"ע. ועשייה שבאצילות דק מאצילות שבבריאה, ועשייה שבבריאה דק מאצילות שביצירה, ועשייה שביצירה דק מאצילות שבעשייה, ועל ידי השתלשלות הד' יסודות ד' מדריגות אלו נשתלשלו כל העולמות, מהספירות לכסאות, ומכסאות להיכלות, ומהיכלות לקליפות, ומקליפות לרקיעים ומזלות, ומהם אל אלו היסודות העבים והגסים אשר הם לעינינו:**

נמצא כי האצילות שורש לבריאה, והבריאה אל היצירה, והיצירה תהיה שורש אל העשייה, נמצא שהעולם הזה שואב מן הקליפות שבהם נכללים ע' שרים חצונים הממוצעים בין המזלות ובין המלאכים הקדושים, והשרים הנזכרים שואבים מן המלאכים הקדושים שהם במדריגות ההיכלות שביצירה, וההיכלות שואבים מן הכסאות, והכסאות מן הספירות, והספירות מן עצמות הא"ס המתפשט ומאיר אותם. נמצא לפי זה כי ד' יסודות עצמם שברקיעים עם היותם ספיריים הם ד' יסודות עצמן שביצירה, וכן עד העליונים, אמנם מפני השתלשלות נתעבו כפי רחם ממקורם כן נתגלו ונתעבו. ולפי זה אין דבר בעולם שלא יושפעו עליו מלמעלה שפע ואור, אלא שהשפע הוא כפי רדתו מהאחוריים ההם פנים אל שאר המדריגות התחתונות, כן יתגלה ויתעבה ויתגשם ממדרגה למדרגה עד שלא תמצא בעולם הזה דבר שלא יהיה בו רוחניות כפי ערך חומרו וכפי רחוקו ממקומו:

ע"ב (פ"ט) / צ' כל כוכביא לוויין דא מן דא סיהרא לווי מן שמשא וכו' [צ"א] אע"פ שלבנה וחמה שניהם ככבים גם הם לוויין זה מזה, נמצא לא רק מעולם לעולם לוין, אלא גם בכל עולם בעצמו כל הנמוך מחבירו לויה מהגבוה ממנו. ונקט לדוגמא סיהרא מן שמשא דהיינו לבנה מחמה, כי סיבת כל ההלוואות הוא מיעוט הירח, דהיינו זה שהלבנה צריכה להלוות מהחמה (לק"ה ר"ח ב' ב' / צ"ב), כמו שכתוב בקהלת ה' אם ראית רשעים מצליחים אל תתמה כי גבוה מעל גבוה וכו' [צ"ג] / א' זה הקב"ה ויש לו גבוהים מעליהם שיפרע מהם כשתמלא סאתם. ומשם נלמד ששהקב"ה הוא גבוה מעל גבוה וכן השרים שתחתיו **והם כולם בחי' לווים צ"ה** זה מזה, וזה מזה עד שמקבלים ולוויין מהשרים העליונים והשרים מקבלים מהעליונים מהם, גבוה מעל גבוה, עד שכולם מקבלים משורש הכל שהוא דבר ה', כ"ש (תהלים לג) בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם. וכמבואר בתחילת תורה נו שדבר ה' מתחלק לניצוצות והם מלאכים שעל

והנה כשיתעלה חומר מחומרים העבים אל מציאות קרבת החומר הדק שעליו, הנה יאיר בו שיעור חומר המעולה ההוא, משל אל עשית הדולקת באמצע הבירה הגדולה, שהדברים העומדים במקצועת הבירה לא יאירו כאותם הסמוכים אל העשית, ואם יקריבו אותם אל העשית כל אשר יוסיפו להקריבם אליה יוסיפו להאיר יותר, ועל דרך זה יהיה ענין נפש הצמחים, כי כאשר נתקבצו הד' יסודות ויתערבו על ידי המזרוע זרע למינהו יצטייר החומר ההוא ויתהוו ממנו העשב או האילן, כי על ידי שנצטיירו היסודות ההם בצורה יותר נכבדת על הראשונה במדרגה עליונה נתקברו אל אור עליון, ואז מה שהיה קודם תחת המלאכים הממונים על היסודות, יצאו מרשותם וחזרו לשאוב משפע ואור יותר עליון על ידי מלאך הממונה על עשב ההוא, כאומרם אין לך כל עשב ועשב בארץ שלא יהיה לו מלאך מלמעלה מכה בו ואומר לו גדל. וענין ההכאה תהיה הכוונה אל הארת והכאת האור העליון בעשב ההוא על ידי המלאך אשר הוא כדמיון צינור אל האור הנעלם בסוד היצירה ועולם המלאכים, ולזה המלאך יהיה מאיר בעשב על ידי הכבכ המיוחד לו, כי הככבים הם בעולם העשייה והם שמשים ועבדים לכחות היצירה, ולזה ייחסו לפעמים גידול הצמחים למלאך, ופעמים לככב, והכל לכוונה אחת עולה:

²² בדפים שלנו דף פב:

^צ **תיקוני זוהר** תיקון מד דף פב: – הקא פקודא למעבד צדקה, את המאור הגדול רזא דעתיך, ואת המאור הקטן רזא דמספניך, וכמה דסיהרא לווה מן שמשא, ולא אית לה נהורא אלא ממה דיהיב לה שמשא, הכי שכנתא אמרת לוו עלי ואני פורע, דהכי צריך בר נש למתוי מלוה למסכנא, וכגונא דא לוויין ככביא ומולי דא מן דא, ומלאכיא דא מן דא, ורזא דמלה ומקבלין דין מן דין, הכי לווה שכנתא דאיהי סיהרא קדישא מקודשא ברין הוא, ומקבלת מניה, דאתמר ביה (תהלים פר יב) כי שמש ומגן יהוה אלהים, והכי הוה מקבל יהושע מן משה, כמה דאוקמוהו פני משה בפני חמה ופני יהושע בפני לבנה, והכי הוה כל נביאיא קדם משה כגון סיהרא וככביא קדם שמשא, ולא אית לון נהורא אלא משמשא.

^{כא} עיין לק"ה ר"ח ב' ב' / מדוע נקט דווקא לבנה וחמה משאר ככבים

^{כב} **ליקוטי הלכות** ראש חדש הלכה ב' אות ב' – והנה נדקדק למה תפס מכל הלואות הכוכבים מה שסיהרא לוי מן שמשא, הלא כלם לוויין זה זה וזה ולמה פרט סיהרא לוי וכו': אך לפי הנראה כי כל הלואות הכוכבים שלווים זה מזה ועל פי זה מתנהג סדר מערכת השמים, כל זה תלוי בהלואות סיהרא מן שמשא, דהיינו מעוט הירח, שהיא בחינת מעוט המלכות וכשאינן נתגלה מלכותו יתברר בחינת דבר ה', אז שיהי ההלואה שכלם לוויין זה מזה, כי מתנהג הכל פסדר שנה מקבל מזה וזה מזה וכו', אבל כשנתגלה בחינת דבר ה' אז נתבטלין כל ההלואות, כי אז נתגלה שאין שום סדר חיוב הטבע ומערכת השמים כלל. רק הכל כאשר לכל כלם כאחד מקבלין מהמלוה הגדול, דהיינו דבר ה', כי מלכותו בכל משלה וכמו שהגלגל העליון מקבל מדבר ה', בן העשב הפחות מקבל מדבר ה'. כי זה הבעל תפלה ממשיך ומגלה בחינת מלכות בחינת דבר ה' למטה בעולם השפע הזה וממשיך אלקותו יתברר למטה. נמצא, שעל ידי שנתגלה דבר ה', שהוא בחינת מלכות, שנה בחינת תקון הלבנה ומלואה, אז נתבטל כל ההלואות מה שלווין זה מזה, כי כלם לוויין רק מהמלוה הגדול שהוא דבר ה'. נמצא, שכל ההלואות של הכוכבים הם רק על ידי מעוט הירח, דהיינו בחינת מעוט המלכות. ועל כן דקדק כל כוכביא לוויין דא מן דא, סיהרא מן שמשא, כי הכל תלוי בזה כנ"ל:

ואז כל העשבים חוזרין כחם לשרשם, שהוא דבר ה'. וזהו שלמות בחינת מלוי הלבנה כשחוזרין אל המלכות דקדשה כל הניצוצות המלבשין בכל הדברים שבעולם שהם באים ממעוט הירח, שהוא מעוט המלכות שמשם באין כל הניצוצות שהם הכחות המלבשין בכל העשבים. ועתה על ידי בחינת תקון מלוי הלבנה, שהיא בחינת מלכות, חוזרים כל הכחות והניצוצות לשרשם וזהו בעצמו מלוי הלבנה ותקונה כנ"ל. וזהו בחינת התנוצצות משיח, כי מלוי הלבנה היא בחינת מלכות משיח שאז עתידים ישאל להתחדש כמותה. ואז יתקיים, "והיה אור הלבנה כאור החמה" ולא יהיה בה שום מעוט:

^{כג} * קהלת ה' ועיין מדרש זוטא קהלת ה' ז' וגבוהים עליהם אלו מלאכי השרת וגבוה מעל גבוה זה הקב"ה

^{כד} **קהלת פרק ה (ז)** אם עשק רש וגול משפט וצדק תראה במדינה אל תתמה על החפץ פי גבה מעל גבה שמר וגבוהים עליהם:

פרש"י – (ז) אם עשק רש וגול משפט וצדק וגו' – אם תראה במדינה שהם עושקים את הרשים וגוזלים את המשפט ואת הצדק, אל תתמה – על חפצו של מקום כשיביא עליהם רעה. כי גבוה מעל גבוה שומר – ורואה את מעשיהם וגבוהים יש עליהם העושים שליחותו של מקום וידם תקיפה ליפרע מהם. וגול משפט – גול של משפט לפי שהוא דבוק הוא נקוד גול פתח קטן שאם לא היה דבוק היה נקוד גול קמץ, ענין אחר אם תראה שהם עושקים רשים וגוזלים משפט ורואה אתה צדק בא לעיר שהקב"ה משפיע להם טובה ואינו נפרע מהם אל תתמה על חפצו של מקום כי כן דרכו להאריך אפו. כי גבוה מעל גבוה שומר – ממתין עד שתמלא סאתם. וגבוהים – יש לו עליהם ליפרע מהם בבא עת פקודתם כמו (איוב יד) ולא תשמור על חטאתי (ישעיה כז) שומר אמונים (בראשית לז) שמר את הדבר:

מדרש זוטא קהלת – פרשה ה' [ז] **אם עושק רש וגו'**. אם ראית רשים עשוקים ודלים נגולים: **וצדק** זה (צדיק לעולם) [צדיקו של עולם] שהוא משפיע שלווה עליהם. **תראה במדינה**. תירמה במ דינה ואל תתמה על חפצו של הקב"ה שאמר והיה העולם למה כי **גבוה מעל גבוה שומר** זה הקדוש ברוך הוא שהוא מלמעלה ואתה מלמטה. **וגבוהים עליהם** אלו מלאכי השרת:

ידם נברא כל פרט בבריאה וע"כ כשזוכין^צ לתפילה^צ, אין צריכין לרפואת העשבים. כי התפילה היא בחי' דבר ד'צח שהוא שורש הכל וממנו מקבלים העשבים כוחם לרפאות. וזה שאמרנו שע"י השפעת הנבואה נגאלת התפלה ואז היא דבר ה' שהוא שרש כל הבריאה רמוז בשם נביא כי בחי' נביא הוא ר"ת בדבר י"י שמים נעשו, והאות ש' רמוז לאות א' כי האלף צ"ה היא רקיע המבדיל בין מים למים [ק] כמבואר בתיקוני זוהר {תיקון ה' ותיקון מם [קא]} שאות א' היא יוד עליונה הרומז למים עליונים ויוד תחתונה הרומז למים תחתונים ו' ביניהם הרומז לרקיע הפריד ביניהם/קב\}* הגה *פי' וע"כ תיבת שמים היא במקום האלף שבתוכה נביא כי הא' היא רקיע וכו' כנ"ל: ועל כן נביא ר"ת דבר ה' שמים נעשו כי ע"י נבואה זוכין לתפילה שהיא בחי' דבר ד'

^צ בתרלד - כשזוכין

^צ מתרלו - לתפלה

^צ מתרצו - דבר ה'

^צ גסבדפ"ר ותרלד - היא ומתלד - הוא

^ק בראשית א' ו'

^ק תיקון ה' דף יט: ותיקון ז' דף פ.:

^ק תיקון ה' דף יט: (עם ביאור מתוך מדבש) - להבין את מאמרים הבאים בע"ה נעתיק בקיצור מש"כ האריז"ל (בע"ח שט"ל פ"א), כי סוד ב' יודי"ן שיש בצורת א', י' עלאה היא סוד המ"ד, וי' תחלה היא סוד המ"ן, ואות ו' שבאמצע הא' היא כלי היסוד ששם מתחברים המ"ן והמ"ד לצורך היחוד, ועל ידי זה נולדות נשמות, וזה ענין הגילוב של יאהדונה"י ש"י הראשונה היא סוד המ"ד שבז"א, וי' האחרונה היא סוד המ"ן שבנוקבא, ושם האותיות שביניהם הם סוד הו' שהוא כלי היסוד המחבר, וזהו סוד מה שאמרו חז"ל (מס' תגינה דף טו ע"א), אין בין מים העליונים שהם סוד המ"ד דז"א, למים התחתונים שהם סוד המ"ן לנוקבא, אלא כמלא נימא שהוא היסוד המחבר. וזה שאמר וּלְתַתָּא אִיהִי הָאִי נְקוּדָה מִיָּם נִקְבִין כְּשֶׁמֶלְכּוֹת היא למטה אחורי היסוד, אז נקודת המלכות היא בסוד מ"ן, וּלְעֵילָא מִיָּם דְּכוּרִין וכשהיא למעלה אחורי התפלה אז היא בסוד מ"ד, רְקִיעַ בְּאֲמַצְעֵי תָא כְּגוֹנָא דָא א היסוד הנקרא רקיע הוא כעין ו' שבאמצע הא', והמ"ן היא כעין י' התחתונה דא', והמ"ד היא כעין י' העליונה דא', עֲלָה אֲתָמַר על היסוד שהוא הרקיע נאמר וְיָהִי מִבְּדִיל בֵּין מַיִם לְמַיִם דהיינו בין המ"ן לבין המ"ד. (שע"ר)

כנ"ל.

וזה בחי' (תהלי' קז)^א ישלח דברו וירפאם וימלט משחיתותם פשט הפסוק שע"י שהקב"ה ירפא אותו הוא ינצל ממוות דהיינו מבור הקבר שנקרא שחת/ג, ורבינו דורש ישלח דברו וירפאם, היינו שמקבלין כל הרפואות רק ע"י דבר ד' דהיינו תפילה, אזי וימלט משחיתותם, היינו שימלט מרפואת עשבים, כי עשב נקרא שחת בחי' המבואר במשנה פאה פ"א ומנחות פ"י הקוצר לשחת [י] דהיינו הקוצר תבואתו קודם שהביאה שליש כדי להאכיל לבהמתו, נמצא שחת הוא עשב כי הוא קודם שנעשה חטה, וע"י שלימות התפילה נמלט מרפואה ע"י עשב ושחת כי אין צריכין לרפואת העשבים כנ"ל :

וזהו בחי' (שמות כג)^ב ועבדתם את ה' אלקיכם וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך. ועבדתם את ה', עבודה זו תפילה כמבואר בגמ' {ב"ק צב:}/ה"ו, אזי וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה וכו'. היינו שיהי' לך רפואה ע"י כל דבר ואפילו בסתם מאכל פשוט שאוכל בלא כוונה להתרפאות כגון לחם ומים [י]/א, ע"י שיתברכו מן שרש הכל, דהיינו דבר ה', בחי' תפלה, ויהי' ללחם ומים כח לרפואת כמו עשבים כי התחלקות הכחות, שזה העשב יש לו כח לרפואת חולאת פלוני, וזה חולאת פלוני, וכיוצא בזה, כל חילוקי כחותם" הוא רק למטה, אבל למעלה בשורש הכל דהיינו דבר ה', הכל אחד, ואין חילוק בין לחם ומים ובין עשבים. וכשאוחזין בהשורש הכל דהיינו דבר ה' בחי' תפלה, יכולין להמשיך כחות הרפואה לתוך לחם ומים ויהי' לו רפואה ע"י לחם ומים, בחי' וברך את לחמך וכו' והסירותי מחלה וכו' כנ"ל משמע עכ"פ במשהו גשמי חייב להתלבש הרפואה ולא יכול

^א תהילים פרק קז (כ) ישלח דברו וירפאם וימלט משחיתותם:

מצודות דוד - (כ) ישלח דברו - לא כרפואת הרופאים שהמה בסמנים כ"א מרפא במאמרו. משחיתותם - משחת הקבר שהיה קרוב להם:

מצודות ציון - (כ) משחיתותם - מל' שחת ובור:

^ב בפשטות שאם לא יתרפא ימות אבל יש במשמע גם שדבר ה' מרפא להבדיל מרפואת הרופאים עי"ש אבן עזרא ורד"ק אלא שרק כתבו שדבר ה' מרפא טוב יותר אבל לפי רבנו זה ודאי שדבר ה' ממלט משחיתותם של הרופאים שממיתים ברפואתם שעוזרים לס"מ כמבואר, כמבואר בשיש"ק ח"א אות תקנה ואות תרנה ובשיחות הר"ן אות נ'

^א *משנה במנחות עא. [משנה בפאה ב' א']

^א שמות פרק כג (כה) ועבדתם את ה' וירפאם וימלט משחיתותם וברך את לחמך ואת מימך והסירותי מחלה מקרבך:

והסרותי מחלה. תניא, מחלה זו מרה, ולמה נקרא שמה מחלה, מפני ששלשה ושמונים חלאים יש בה - קנו, וכולן פת במלח שחרית וקיתון של מים מבטלתן - קנו - [ב"ק צ"ב:]:

רמב"ן - ואמר והסירותי מחלה מקרבך - כלומר שאסיר בהם מחלה מקרבך, שיהיו המאכלים והמשקים טובים ובריאים לא יולידו מחלה אבל ירפאו ממנה:

רבנו בחי' - והסירותי מחלה מקרבך. יש תחלואים בתוך הגוף מצד המאכלים והמשקים הנכנסים בגוף ויש תחלואים מחוץ לגוף מצד שינוי האויר כפי השתנות מערכת הכוכבים, ועל כן יבטיח הכתוב כי עם התורה והעבודה יברך ה' יתברך מזון האדם שיהיה בכח תולדתו להסיר התחלואים מעליו ועם ההבטחה הזאת הצדיק המקיים התורה לא יצטרך אל רופא, וזהו שכתוב (דברי הימים ב טז, יב) וגם בחליו לא דרש את ה' כי ברופאים, גם בכלל מחלה שלא יהיה בהם משכל ועקר שהוא חולי באדם. ודע כי הכתוב ראוי לומר והסיר כמו שאמר וברך, אבל ביאור הכתוב כי האלהים יסיר מחלה מקרבנו בעבדנו השם המיוחד ולתקן העבודות כולן לשם המיוחד, והבן זה:

^ה בבא קמא דף צב: א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמור רבנן השכם ואכול בקיץ מפני החמה ובחורף מפני הצינה ואמרי אינשי שיתין רוטי רוטי ולא מטו לגברא דמצפרא כרך דכתיב לא ירעבו ולא יצמאו ולא יכם שרב ושמם א"ל את אמרת מהתם ואנא אמינא מהכא ועבדתם את ה' אלהיכם זו קרית שמע ותפלה וברך [את] לחמך ואת מימך זו פת במלח וקיתון של מים מכאן ואילך והסירותי מחלה מקרבך ותניא מחלה זו מרה ולמה נקרא שמה מחלה שמונים ושלשה חלאים יש בה מחלה בגימטריא הכי הו וכולן פת במלח שחרית וקיתון של מים מבטלן.

^א עיין לעיל תורה ולא קמא ועיין ככבי אור אנשי מוהר"ן סימן כד; מובא בשיש"ק ח"א, אות שלג שלד וח"ב אות קפח

^א עיין תורה רלא - בשעה שאומרים: "ויצבא השמים לך משתחוים", ראוי להתפלל על כל דבר, כי כל הרפואות על ידי כחות הגלגלים שהם יצבא השמים, וכל אחד נותן כח באיזה סם ועשב השני לו, ומיהם מקבלים הסמים ועשבים כח לרפואת, וכשצריכים רפואה מתחברים כמה כחות מהגלגלים שנה נותן כח בעשב זה וזה בעשב אחר וכיוצא, ומתחברים כלם ועושין מהם הרפואה לרפואה, על כן טוב לבקש מהשם יתברך בעת שאומרים: "ויצבא השמים" וכו', שאז באים כלם להשתחוות ולתן שבת והודיה אליו יתברך, שיצוה השם יתברך להם שימשיכו אליו הכחות הצריכים לרפואתו בתוך חתיכת לחם או בדבר אחר ויתרפא ממילא אמן כן יהי רצון: (עיין ענין זה באריכות בליקוטי תנינא בסימן א אות יג):

^א גם בדפוס ותולד ותולד ותולד ותולד ותולד - כחותם

לגזור שיתרפא בלא לאכול כלום, ונראה הטעם כדי לא ליהנות ממעשה ניסים/ט^ו וכשמתלבש באיזה גשמיות הוא נס נסתר שמותר ליהנות ממנו:

אות י

עתה יבאר שיש ג' מפסידי התפלה וכבר נתבאר לעיל שהתפלה היא ע"י השפעת הנבואה שהיא ע"י שלימות היראה שהיא ע"י הדעת שמבטל את מחריבי היראה שהם ג' תאוות רעות דהיינו תאוות אכילה ממון ומשגל, וכאן אחרי שכבר זכה לתפלה, הוא בסכנה שיפסיד את עבודת התפלה ע"י ג' מדות רעות הנ"ל, כי אע"פ שכבר ברר אותן וקידש אותן/ט^ו כמבואר לעיל אבל בדקות יותר הן עדיין נמצאות (כמנאכ נלק"ה על"ה ד יט) וכדי שלא להפסיד עבודת התפלה צריך לנקות עצמו מהן לגמרי/ט"א

תאוות המשגל דלעיל כאן היא שמירת הברית, דהיינו אע"פ שיצא מהתאוה לעצם מעשה הניאוף עדיין חסר לו בשמירת הברית והקשר עם הקב"ה.

ותאוות ממון כאן היא בחי' ע"ז, וכמבואר בתורה כג שתאוות ממון היא ע"ז ממש, נמצא שאע"פ שכבר תיקן פגם ע"ז ממש ע"י שיצא מתאוות ממון עדיין יש בו פגם ע"ז דק יותר דהיינו פגם אמונה. **ותאוות אכילה כאן היא אל תהי בו לכל אדם** וכמבואר בתורה סז שפגם האכילה הוא פגם כבודו ית', נמצא שאע"פ שכבר זכה לשלימות כבודו ית' ע"י שיצא מתאוות אכילה, עדיין יש בו פגם כבודו ית' במה שבו לבני אדם, שכיון שהם צלם אדם וחלק אלוהי' הבו להם פוגם בכבודו ית', אלא שזה בחי' דקה יותר של פגם בכבודו ית'.

נ"ל בעניין הבו לכל אדם שמפסיד את התפילה, כי כבוד ישראל הוא כבודו ית' וכשפוגם בכבוד נשמות ישראל לא יכול לאחוז בכסא הכבוד להנצל מקנאת המלאכים וממילא מפסיד את הנבואה שהיא ע"י מלאך.

מבואר שכדי לזכות לנבואה צריך לשוב להודרך יותר ממה שנצרך לשלימות היראה. כי יראה היא השגת מציאותו עד כדי התפעלות עצומה מרוממותו ית' הנמצאת עמו, אבל נבואה היא שנוסף להתפעלות היראה גם מדבר אליו ית' כמו שרואה ומרגיש אותו לפניו ממש, ועי"ז זוכה שהקב"ה משגר בפיו דבר ה' ונעשה הצינור ומשפיע שפע לכל העולמות.

אך יש ג' עבודות שהם מפסידין עבודת התפילה. והם ג' מדות [ב'] והם בחי' ג' תאוות הנ"ל (כמבואר בלק"ה ערלה ד'י"א) שמפסידות את היראה כנ"ל באות ד', ורוצה לומר אע"פ שכבר זכה לצאת מג' תאוות הנ"ל, עדיין כדי לזכות לתפלה בשלימות צריך לזכר עצמו מהן לגמרי אפילו בחי' דקה מהן, **היינו,**

א', אל תהי בו לכל/י' אדם, (אבו' פ"ד/ט"ו) דהיינו **שלא לבזות שום אדם** שזה בחי' דקה של פגם תאוות אכילה כי תאוות אכילה היא פגם כבודו ית' כמבואר בתורה סז נמצא אע"פ שכבר לא פוגם

^ט עיין תענית ב: שהנהנה ממעשה ניסים מנכים לו מזכויותיו. ועי"ש כד. בפרש"י שלומדים מזה שאסור להנות ממעשה ניסים.

^ה בלק"ה הנ"ל ערלה ד' אות יח ביאר חילוק בין ג' מפסידי היראה לג' מפסידי התפלה שג' תאוות יש בהן גם טוב כי בוודאי צריך לקיים פרו ורבו ואכילה לקיום הגוף וממון לפרנסה וצדקה נמצא שאינם רע גמור שצריך לבטל אלא צריך לברר את הרע שבהן אבל ג' מפסידי התפלה ע"ז ג'ע ושפיכות דמים צריך לבטל לגמרי כי הן רע גמור.

^א עיין תורה כה שכשעולה מדרגה אזי חוורות התאוות ונדמה לו כאילו לא התחיל כלל. אבל כאן מבואר שכדי לזכות לנבואה צריך לשוב להודרך יותר ממה שנצרך לשלימות היראה. כי יראה היא השגת מציאותו עד כדי התפעלות עצומה מרוממותו ית' הנמצאת עמו, אבל נבואה היא שנוסף להתפעלות היראה גם מדבר אליו ית' כמו שרואה ומרגיש אותו לפניו ממש, כמבואר בפל"ח.

^ב י"ע פתח בעבודות וסיים במדות ויבאר לקמן

^ג עיין לק"ה ערלה הלכה ד אות יט - וכשנדרק בקברי אדונינו מורנו ורננו וזכרנו לברכה. נמצא שגם השלש מדות הנ"ל ושלש עבודות הנ"ל תלויים זה בזה. כי שלש מדות הם, תאות ממון ומשגל ואכילה. והשלש עבודות, הם עבודה זרה, דהיינו פגם אמונה, וגלוי עריות ושפיכות דמים, דהיינו אל תהי בו לכל אדם. ואלו השלש תלויים באלו השלש, כי תאות ממון ועבודה זרה הם בחינה אחת כמבאר בס' ס' כג בהתורה 'צוית צדק' שקל העבודה זרות תחובים בממון וכו', עין שם. ומשגל וגלוי עריות בודאי הם בחינה אחת. וכן תאות האכילה ואל תהי בו לכל אדם הם בחינה אחת, כי פגם תאות אכילה הוא פגם הכבוד, כמו שכתוב בהתורה ויבן ה' אלקים את הצלע וכו'. (בס' ס' סז) וזהו בחינת אל תהי בו לכל אדם שלא לפגם בכבוד. כי כל אדם מישראל יש לו חלק בכבוד דקדושה שהוא כבוד ה' ויתר. ועל פן אסור לבזות אדם מהם רק לכבוד כל אדם ואחד ואז זוכה לכבוד בחינת כי מכבדי אכבוד, דהיינו בחינת תקון הכבוד דקדושה. נמצא ששלש מדות הנ"ל ושלש עבודות הנ"ל תלויים זה בזה ואי אפשר לתקן אחד בלא חברו, כי אי אפשר לתקן בשלמות תאות ממון כל זמן שלא שבר ובטל העבודה זרה בשלמות שהוא פגם אמונה. וכן להפך אי אפשר לזכות לאמונה שלמה כל זמן שלא בטל תאות ממון, כי העקר שלמות האמונה בממון. וכן אי אפשר לקדש את עצמו בתאות המשגל בהתר כראוי כל זמן שיש בו איזה נדנד של גלוי עריות, דהיינו שיש לו עדין איזה הרהורים רעים. וכן להפך שבודאי קשה לו להנצל לגמרי מהרהורי אסור כל זמן שלא קדש את עצמו בהתר כראוי. וכן בתאות אכילה כנ"ל:

^ד י"ע הלשון לכל אדם משמע שדווקא לבו לכולם אסור אבל ליחיד מותר וצ"ע.

בכבודו ית' אבל כיון שעדין פוגם בכבוד האדם/י^{טו} מפסיד את עבודת התפלה, וצ"ע מסתמא אין הכוונה למי שבו לאדם בפרהסייה ומבזה אותו שהוא ממש רוצח וקשה לומר שמי שתיקן את היראה עדיין יכול לרצוח אדם בפיו, אלא למי שבו לחבירו בלבו, אבל מאידך אולי כיון שלקמן מכנה זאת שפיכות דמים אולי כאן מתכווין למבזה חבירו בקול ונקרא שפיכות דמים כי אזיל סומקא ואתי חיורא, ואם הכוונה לכו לו בלבו קשה למה נקרא שפיכות דמים, ואולי עפ"י תורה רס/י^{טו} שהשם הוא הנפש וכשמאבד את שמו כגון שגורם שיוזלו בו מאבד בזה את חשיבותו זה כמו שאיבד את נפשו ושפך דמו, וצ"ע :

ב', ע"ז, ואפילו קילקול האמונה שאין האמונה בשלימות, הוא ג"כ בחי' ע"ז שהיא בחי' דקה של פגם תאוות ממון, כי תאוות ממון תחוב בה כל מיני עבודה זרה כמבואר בתורה כג, והיא ע"ז ממש אבל גם כל פגם אמונה אפילו מעט הוא בחי' דקה של ע"ז המפסיד את עבודת התפלה כי עיקר התפלה היא אמונה/י^{טו} ויראה :

ג', שמירת הברית היא בחי' דקה של פגם תאוות המשגל **היינו מי שאין שומר הברי' כראוי** אע"פ שכבר יצא מתאוות המשגל בעצמה עדיין חסר לו בשמירת הברית והקשר עם הקב"ה בשלימות ואולי כגון הרהורים רעים ושמירת העינים, ועין תורה רסד שאפילו צדקה לעני שאינו הגון היא בחי' ניאוף ובתורה קלד האומר תורה באופן שאפשר שהתלמיד ישמע מה שלא ראוי לו זה בחי' פגם הברית של הרב. וכן לימוד תורה לתלמיד שאינו הגון וכן כל היסח הדעת מהקב"ה הוא בחי' דקה של פגם בברית עם הקב"ה שמפסיד את הדביקות של שלימות התפלה.

כי כל ג' מדות אלו הם בחי' עבודות דס"א נ"ל כוונתו שהן בחי' עבודות לסט"א ומפסידין עבודת התפילה [י"ט] נ"ל כוונתו דהיינו להיות עבד ה'. **ביזוי אנשים הוא בחי' עבודה לסט"א כמו שמצינו באחי יוסף על שביזו אותו ולא האמינו שהוא יהי' מלך, עי"ז נפלו לבחי' עבודות, ואמרו לו הננו לך לעבדי' כמו שכתוב (בראשית נ') כ"ב/א** שאחרי קבורת יעקב חששו האחים שיוסף יתנקם בהם

^{טו} **משנה אבות** פרק ד משנה ב – בן עזאי אומר, הוי רץ למצוה קלה (בבבמורה), ובזרח מן העברה. שמצוה גוררת מצוה, ועברה גוררת עברה. ששכר מצוה, מצוה. ושכר עברה, עברה: (ג) הוא היה אומר, אל תהי' בו לכל אדם, ואל תהי' מפליג לכל דבר, שאין לך אדם שאין לו שעה ואין לך דבר שאין לו מקום:

תפארת ישראל [יז] אל תהי' בו לכל אדם – אפילו לכסיל ולבער, ומשולל מכל דעת ואפילו אשר הוא רשע למות, תרחם על קלקולם ולא תבזם, כי לא אותם רק בוראם תחרף, ואם כי ממך נעלם טעם הווייתם, אלדים הבין דרכו, וכל פעל ד' למענהו וגם רשע ליום רעה [משלי ט"ז פ"ד]:

[יח] ואל תהי' מפליג – מרחיק: [יט] לכל דבר – אפילו דבר מאוס ושנאוי מכאיב ומצער, מויק וארסיי, כובובים ויתושים נחשים ועקרבים, לא תרויקם בדעתך מצורך העולם, ודי לך לידע כי ד' בראם, ורק לטובת העולם נבראו:

[כ] שאין לך אדם שאין לו שעה – אף שעכשיו לא תראה בו צורך כלל בעולם, מדהוא משולל מכל דעת ולא עוד אלא שתראהו ג"כ דוחק עבדי ה' ורודפם, והוא כשחפת בעולם, עכ"פ דע, שלא לחנם הניחו הקב"ה בחיים עדיין, על כרחך שיש בו עכשיו צורך הנעלם ממך, או שיבוא שעה שיהיה צורך בו, ומי יודע מהו הטוב שיתגלגל על ידו, ואל דעות ה':

[כא] ואין לך דבר שאין לו מקום – באדם שהוא בעל בחירה ומשתנה כל שעה, נקט תנא שעה, משא"כ בשאר דברים נקט מלת מקום ור"ל, מעולם לא ברא הקב"ה דבר לבטלה, ואם לא נצרך לו במקום זה, יש בו צורך במקום אחר, ואפילו זבובים ויתושים ושאר דברים ארסיים, נצרכים הם, שבתנועתם מעכבים עפוש האויר, ולכן במקומות החמים שהעפוש שם מצוי, ג"כ מרובים אלה טפי, וגם נצרכים הן לכמה רפואות, וכדקאמרינן ב"ש"ס [שבת ע"ז ב'], ועל זה אמר הכתוב כל פעל ה' למענהו, וגם רשע, בראו ה' ליום רעה שימתיק אותו, או ליום רעה של עצמו, שכשיראו בני עולם עונשו, ייראו את ה' [וי"א דה"ק אל תהי' בו לכל אדם, לומר זה לא יוכל להרע או להטיב לי ואיני צריך לחוש שיהיה שונא לי, ואל תהי' מפליג לכל דבר שתכניס את עצמך לסכנה, ולומר בקלות הדעת, לא יארע לי נוק דאשרי אדם מיוחד ומיד וגו']:

^{טו} **וכעין זה** מצינו שכבוד האדם חמור בעיניו ית' יותר מכבוד עצמו במה שהחמיר בעונשם של דור המבול כיון שהיה גול ביניהם מעונשם של דור הפלגה כיון שהיתה אהבה ואחדות ביניהם ואע"פ שדור הפלגה רצה להילחם בו ית' בעצמו.

^{טז} **עין סוף תורה רס** – יש אהד שעושה זאת ברצונו ובדעתו, שמוסר את נפשו על קדוש השם, דהיינו המפרסם שלו, שהוא בחינת שם כנ"ל, שהוא בחינת נפש כנ"ל, ומחמת זה אף על פי שהוא מפרסם, אף על פי כן אינו מפרסם קלל כי אדרבא הוא להפך, כי הכל דוברים עליו, ובזדים עליו קובים שלא עלה על דעתו, ויש לו שפיכות דמים ממש מזה ועושה זה בכונה, כי הוא בחינת מסירת נפש ממש, כי השם הוא הנפש כנ"ל, וגם יש לו שפיכות דמים מזה כנ"ל, והוא מציל את ישראל בזה ממה שהיה ראוי לבוא עליהם, חס ושלום, בשביל היחוד כנ"ל, ועל ידי מסירת שמו שהוא נפשו כנ"ל, הוא מציל אותם כנ"ל.

^{טז} **עין תורה ז'** ויהי ידיו אמונה התרגום פריסן בצלו.

^{טז} אע"פ שכבר תיקן את ג' התאוות מחריבי היראה שלם כנ"ל עיין פל"ח

^{טז} בתקפא ותורלו (שטו' נ'), בתורלד- (שמות ג') ובתורצו תוקן

^{כא} **בראשית פרק נ** (טו) ויראו אהי יוסף כי מת אביהם ויאמרו לו ישטמנו יוסף והשב וישב לנו את כל הרעה אשר גמלנו אתו: (טז) ויצו אל יוסף לאמר אביך צנה לפני מותו לאמר: (יז) כה תאמרו ליוסף אנא שא נא פשע אביך וחסאתם כי רעה גמלוך ועתה שא נא לפשע עבדי אלהי ויבך יוסף בדברים אלו: (יח) וילכו גם אהיו ויפלו לפניו ויאמרו והננו לך לעבדים:

על שמכרו אותו ושלחו לומר לו שאביו ציווה שימחל להם ועוד גם נפלו לפניו ואמרו לו הננו לך לעבדים, נמצא שהבזיון שגרמו ליוסף גרם להם למסור עצמם לעבדות:

ע"ז כ"ש (שמות כ') **כב אנכי בגד' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרי' מבית עבדים. כי ארץ מצרים מלאה גילולים וע"ז [כ"ה], וע"כ נקראי' בית עבדים** דהיינו אע"פ שהפשט הוא שעם ישראל היו שם עבדים נראה כוונת רבינו שכיון שהמצרים היו עובדי ע"ז וכיוסף הם נקראים עבדים לתאוותיהם, וישראל שנשתעבדו להם גם הם נעשו עבדים לתאווה זו של ע"ז כמבואר במדרש, **בחי' עבדות הנ"ל** ומצרים היא בית עבדים כי מעולם לא ברח משם עבד כמבואר במכילתא (כ"ה) דהיינו שקליפת העבדות שם כל כך קשה עד ששום עבד לא יצא מעבדותו ואעפ"כ בזכות משה רבנו יצא עם שלם כמה מיליונים של אנשים נשים וטף עם רכוש גדול ונעשו בני חורין:

שמירת הברית מי שפוגם בו הוא ג"כ בבחי' עבדות, בבחי' חם שנא' בו (בראשי' ט) ארור כנען עבד עבדים יהי' לאחיו דהיינו שכיון שפגם בברית כמבואר שם מה שעשה לנח אחרי המבול, אזי קללו נח שהוא וזרעו יהיו עבדים:

וצריך לצאת מג' עבודות דסטרא אחרא **אלו, דהיינו מג' מדות הנ"ל, ואז זוכין לעבוד' התפילה, ואז יכולין להתרפאו' בכל דבר שבעולם אפי' בלחם ומים כנ"ל:**

וז"פ מה שאמרו חז"ל בגמ' (פסחי' כה) **בכל מתרפאין**, פשט דברי חז"ל שאם רפואתו היא ע"י שיעבור עבירה מג' אלו אזי מוטב שימות ולא יתרפא. ורבינו דורש **היינו בכל דבר שבעולם יכולין להתרפאות** דהיינו אפילו ע"י אכילת לחם ומים **ובתנאי, חוץ מע"ז וגילויי עריות וש"ד. דהיינו ג' מדות הנ"ל, שהם בחי' ג' עבודות כנ"ל. היינו כשיוצא לחוץ מג' מדות אלו, אזי בכל מתרפאין, אפי' בלחם ומים כנ"ל. כי כשהוא חוץ מג' עבודות הנ"ל, ואז זוכה לעבודת התפילה, אזי יכול להתרפאות בכל דבר שבעולם כנ"ל:**

אות יא

עתה יבאר שיש חילוק בין החולאים וכן יש תרופות חלוקות לכל מחלה כי לכל מחלה רפואתה בעשב אחר ויש מחלה שלרפואתה צריך להרכיב מכמה עשבים ולדעת היכן הוא גדל כי לפעמים נמצא במרחק וכו'. **וצ"ע מה הקשר** של עניין כל החולאים לעניין התורה שלנו שמדברת מכח התפלה, דבשלמא מה שמדבר מהעשבים יבואר לקמן שיש להם חלק בתפילה אבל החולאים אין להם חלק בתפלה ואדרבה כשזוכים לתפילה כבר אין חולאים כלל. ואם בא לספר כח התפילה שמצילה מחלאים צ"ע ומה בכך לעניין מהלך התורה שלנו. ואע"פ שרבנו אמר שהתכווין להמשיך לעצמו רפואה/כ"ו בתורות האלה (שיחות הר"ן קנז)/כ"ו שמדבר מרפואה עדיין צ"ע כיצד קשר זאת למהלך התורה.

עכ"פ נראה עיקר החידוש שמגלה כאן שיש מחלה שצומחת באדם ואינו יודע ממנה אלא לפעמים במיחושים שהיא גורמת ולכן אינו יודע לרפאותה בעשבים וכשהיא מתגלית היא כבר חזקה מכל עשב וא"א לרפאותה, ובוה גדול כח התפלה שיכול לרפאות אפילו מחלה כזו, כי התפלה היא דבר ה' שבו כלול כל כוחות הרפואה של כל המחלות ובכוחה להתלבש בלחם ומים שאוכל ומתרפא וממילא מתרפא גם קודם שמתגלית המחלה.

²² בתקפא (שם כ) (נמשך מהטעות הקודמת)

²³ מתרצו - ה'

²⁴ שמות רבה יב ה' ותנחומא פרשת בא אות ה' הובא בפרש"י שמות ט כט

²⁵ מכילתא פרשת יתרו

²⁶ בתקפא ותרלד - וגילו ומתולדו - וגילוי

²⁷ **צ"ע כיון** שרבנו הוא בעל התפלה המלווה הגדול מדוע לא המשיך לעצמו רפואה ע"י לחם ומים. ואולי אין חבוש מוציא עצמו מבית האסורים. או שידע שזה רצון ה', ועשה רק השתדלות מועטת של אמירת תורה על רפואה.

²⁸ **שיחות מוהר"ן** - אות קנז - שמעתי בשמו שאמר. שכבר אמר כמה תורות על חולאת שלו (שכו). כי אחר שבא מלמברג הזכיר כמעט בכל תורה מענין הראה שזה היה החולאת שלו כי היה לו חלי ההוסט (שעול, שחפת) רחמנא לצלן שהוא חלי הראה. ואמר שכפי רבוי התורות שאמר על זה כבר היה ראוי להתרפא אך החסרון הוא מחמת חסרון אמונה של השומעים שאין אמונתם חזקה כל כך:

ודע שיש חילוק בין החולאת. כי יש חולאת שהוא בחי' צומח. כמו שזורעין גרעין בארץ, והוא נרקב, ויוצא ממנו שמוננית ונעשין גידין, וניתוספין אלו על אלו עד שנעשה השורש. וממנו יוצא כמו ענפים, ומאלו ענפים עוד ענפים אחרים, עד שצומח הפרי. כמו כן יש חולאת שגדל באדם כמה שנים.

ויש חולאת שהוא באדם בתולדה מאביו ואמו, ואינו נתגלה אלא לעת זקנותו. ובשעת צמיחת וגידול החולאת, אזי החולאת נסתר ונעלם מעין כל חי, ואין שום אדם יודע ממנו. רק שיש מיחוישים שנולדים באדם אז בעת גידול החולאת, שהם סימנים על החולאת, וכן ברפואת העשבים יש ג"כ חילוקים, שיש חולאת שיוכל להתרפאות ע"י עשב אחד. ויש חולאת גדול מזה שצריכין לרפאותי^ט מורכבים להרכיב כמה עשבים לרפואה/ל^ז. ויש שצריכין רפואות ממרחקי^י לרפאותו ויש בזה עוד הרבה חילוקים עיין גם תורה ה' תנינא/כ"א.

ויש חולאת שאין מועיל לו שום רפואה, כי כח החולאת גדול מכח העשבים. ובתחילת לב צמיחת החולאת קודם שנצמח ונתגלה היו יכולין לרפאות אותו בקל. רק שאז הי' נעלם ונסתר מעיני^{יג} כל, ואין יודע ממנו רק הש"י לבד. אבל כשאוחזין בבחי' דבר ד"ל בחי' תפלה כנ"ל, שאזי מקבלין הרפואה מכל הדברים שבעולם אפי' מלחם ומים, בבחי' בכל מתרפאין כנ"ל, אזי יכולין להתרפאות אפי' בעת צמיחת החולאת, בעת שהוא נסתר מעין האדם. מאחר שאין צריך לרפואות כלל, רק רפואתו ע"י לחם ומים כנ"ל ע"כ גם אז, היינו בעת שעדיין לא נתגלה החולאת, ויכול ג"כ להתרפאו^י ע"י לחם ומים שאוכל אז.

עתה יבאר כיצד רמוז כל הנ"ל בפסוק שאמר הקב"ה לבני ישראל כשהיו במרה (שמות טו ט) ויאמר אם שמוע תשמע לקול ידוד אלהיך והישך בעיניו תעשה והאונת למצותיו ושמרת כל חקיו כל המחלה אשר שמתו במצרים לא אשים עליך כי אני ידוד רפאך:

וזוהו בחי' מה שכתוב (שמו' טו)/לה^י כל המחלה אשר שמתו במצרים לא אשים עליך כי אני יוד' רפאך. והקשו כל המפרשי, אם לא ישים מה צורך לרפואה (ל"ז). אבל לפי הנ"ל

^ט בדפ"ר ותולד ומתולד - לרפואתו

^ל **עיין השמטה** בסוף תורה נו - 'המבנה תלמיד חכם אין לו רפואה למפתו' (שבת קי"ט). כי כל הרפואות הם הרפבות, דהינו שלוקחים סם פלוני ועשב פלוני במדה ובמשקל כף וכו', וכן עשב אחר שמשקלו כף וכו', וכן שוקלין מפתה מינים, וכל עשב ועשב יש לו כח אחר, ומעריבין אלו המינים ביחד, ועושין מהם הרפבה. וזאת ההרפבה, יש לה כח לרפאות החולאת נמצא. שעקר כח הרפואה על ידי ההרפבה, שנעשה לה כח אחר חדש על ידי הכח שקבלה מכל אלו העשבים שנתערבו. וכוה הכח של ההרפבה דוקא, מרפאין החולאת. ועל כן צריך רופא ממחה, שיודע לעשות ההרפבה. אבל מי שאינו ממחה, אף אם יקח העשבים שיש להם כח לרפאות, עם כל זה לא יפעל כלל, כי אין יודע איך להרפיבם:

^{לא} **תורה ה' תנינא** אות א - גם עקר כח הרפואה שיש בכל עשב ועשב הוא על פי הסדר שיש להרעים, לפי המקום ולפי הזמן. כי יש עשב, שעקר כחו לרפאות הוא רק בשקוצרין אותו, עד שלא הביא שלישי, ואחר כך אין כח לאותו עשב לרפאות. וכן יש עשב, שכחו רק בשנגמר, עד שנופל מאליו, וכיוצא בזה, כפי הסדר של הזמן שיש להם. וכן יש סדר לפי המקום שבמקום זה גדל זה העשב, ובמקום אחר גדלים עשבים אחרים, ועקר כחם לרפאות הוא רק על פי הסדר שיש להם לפי הזמן והמקום: וסדר הרעים הוא על ידי אמונה, בבחינת (שבת לא): 'אמונה זה סדר ורעים, שעל ידי אמונה נעשה הסדר של הרעים לפי הזמן והמקום, שעל ידי זה יש להם כח לרפאות,

^{לב} מתרצו - ובתחלת

^{לד} גם בדפ"ר ותולד ותולד - מעין, ומתצו - מעיני

^{לז} מתרצו - ה'

^{לה} **שמות פרק טו** (כו) ויאמר אם שמוע תשמע לקול ידוד אלהיך והישך בעיניו תעשה והאונת למצותיו ושמרת כל חקיו כל המחלה אשר שמתו במצרים לא אשים עליך כי אני ידוד רפאך:

פרש"י - (כו) אם שמוע תשמע - זו קבלה שיקבלו עליהם: תעשה - היא עשייה: והאונת - תטה אונים לדקדק בהם: כל חקיו - דברים שאינן אלא גזירת מלך בלא שום טעם ויצר הרע מקנטר עליהם מה איסור באלו למה נאסרו כגון לבישת כלאים ואכילת חזיר ופרה אדומה וכיוצא בהם: לא אשים עליך - ואם אשים הרי הוא כלא הושמה כי אני ה' רופאך זהו מדרשו (מכילתא) ולפי פשוטו כי אני ה' רופאך ומלמדך תורה ומצות למען תנצל מהם כרופא הוה האומר לאדם אל תאכל דברים שמחזירים אותך לידי חולי וזהו איוון מצות וכן הוא אומר (משלי ג) רפאות תהי לשרך:

שפתי חכמים (ס) דקשה לרש"י דאם לא ישים למה אמר אני ה' רופאך לכן פירש ואם אשים וכו', והכי פירושו אם שמוע תשמע וגו' או לא אשים אבל אם לא תשמע אז אשים עליך אבל הרי הוא כלא הושמה וכו': (ע) ר"ל שמוה נשמע שהיא רפואה וכל שכן שמונת החולי לבוא:

^{לז} בתקפא - ר' בדפ"ר ותולד - ד', ומתולד - ה'

מיושב היטב, פי' כל המחלה וכו' לא אשים עליך, היינו שלא יביא אותך לידי מחלה כלל, כי ירפא אותך מקוד' בעת צמיחת המחלה וזה כי אני ה' רופאך^ל, אני ה' דייקא היינו בעת צמיחת המחלה שאז אין יודע ממנו רק אני ה' : אז ארפא אותך, ע"י בחי' דבר ה', בחי' תפלה. ולא יבא לידי מחלה כלל, כי יתרפא מקודם בעת צמחתו כנ"ל: וכל זה תלוי בתיקון התפילה כנ"ל. ותיקון התפילה הוא ע"י שיוצאין מג' עבודות הנ"ל.

וזהו בחי' דהיינו שכדי להתרפאות ע"י דבר ה' צריך לצאת מג' עבודות זה רמוז בתחילת הפסוק הנ"ל (שם) ויאמר אם שמוע וכו' והישר בעיניו תעשה, והאזנת למצותיו, ושמרת כל חוקיו, זה בחי' תיקון הג' עבודות הנ"ל שע"י שיצא מהם יתקיים בו כל מחלה וכו' לא אשים עליך כי אני ה' רופאך.

כי והישר בעיניו^ט תעשה, זה היפך ביזוי אנשים, כי כשמבזה אנשים נאמר (איוב לג/מ) ישור על אנשים ויאמר חטאתי וישר העויתי וכו', כשרז"ל (יומא פז ע"א) מא/מב\ שלמדו מפסוק זה כיצד לפייס אדם שגרמנו לא תקלה או צער או בזיון, שצריך שיעמדו שורה של אנשים ולפניהם יאמר לזה שהצטער חטאתי וכו'.

והאזנת למצותיו, זה בחי' תיקון הברית^מ/ג. בבחי' (בראשי' כא) וימל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים כאשר צוה אותו אלקים. נראה כוונת רבנו כיון שמצינו לשון זה בציווי על מצוות מילה שהיא עיקר תיקון הברית, ונ"ל גם כי תיקון הברית בתכלית הוא שמאזין בכל רגע לשמוע מה רצון הקב"ה, בבחי' והאזנת למצוותיו, כמו אברהם אבינו.

ושמרת כל חוקיו זה בחי' תיקון אמונה כי חק הוא מצווה שאין בה טעם ומקיים בלי להבין רק מכח אמונתו החזקה במי שציווה אותה היפך ע"ז פגם אמונה שנאמר עליהם (ירמי' י/מ"ד) חוקות העמים הבל הוא שגם אצל הגויים זה לעומת זה יש חקות והם מקיימים אותם מכח אמונתם, אבל אמונתם היא בהבל דהיינו בע"ז שהם עושים מעץ ואבן שהיא הבל^מ.

^ה עיין סנהדרין קא. [ו"ל וכי מאחר שלא שם רפואה למה. עוד עיין בזה של"ה הקדוש מסכת פסחים ביאור ההגדה אות יא תירוץ בשם זוהר חדש בלק סז. החיד"א פי' ראשי אבות על אבות ה' ד' (גם עיין בעל הטורים מחלה אותיות הלאם רמוז לפג חלאים שמונע ע"י הלאם ומים ע"ש)]

^ה גם בדפוס ותולד-אני ה' רופאך, בתולד-אני רופאך, בתוצו-אני (ה) רופאך, בתשכס - אני ה' רופאך. (בפסוק אני ה' רופאך)

^ה גם בתולד-בעינו, בדפוס ותולד-בעינו

^מ איוב פרק לג (כו) ישר על אנשים ויאמר חטאתי וישר העויתי ולא שוה לי:

רש"י - ישור על אנשים. יעשה שורות של אנשים כשניצול מחליו ויתודה ליוצרו: ולא שוה לי. לא נהיה לי שכר בדבריו:

מצודת דוד - ישור. וכאשר יצעד וילך אצל מרבית אנשים ויתודה ברבים ויאמר הנה חטאתי ועויתי את דרך הישר ולא אחזתי דרך השוה והישר ובעבור זה באה עלי המכאוב ולא על חנם:

^מ בתפא - (יומא פה ע"ב) ובתשכס חוקן

^{מב} יומא פז. - אמר ר' יצחק כל המקניט את חבירו אפילו בדברים צריך לפייסו שנאמר (משלי ו-א) בני אם ערכת לרעך תקעת לזר כפיך נוקשת באמרי פיך עשה זאת אפוא בני והנצל כי באת בכף רעך לך התרפס ורהב רעך אם ממון יש בידך התר לו פסת יד ואם לאו הרבה עליו ריעים (ואמר) רב חסדא וצריך לפייסו בשלש שורות של שלשה בני אדם שנאמר (איוב לג-כז) ישור על אנשים ויאמר חטאתי וישר העויתי ולא שוה לי. (כי ישור מלמד שיעשה שורות, וג' הלשונות מטאתי, וישק העויתי, ולא שוה לי, מלמד שיעשה ג' פעמים שורה לפייסו. וכל פעם יפסו זמנו לזו לאחר משנה כרוכה סימן תנו ס"ק ג')

^{מג} כמו שמצינו לשון ערלה באוון, וכן חרפה שמבואר בתורה לך שהיא פגם הברית. עיין ירמיה פרק ו - (י) על מי אֲדַבְרָה וְאֶעֱיֵדָה וְיִשְׁמְעוּ הַנְּהָ עֲרֵלָה אֲנֹכִי וְלֹא יִכְלֹוּ לְהַקְשִׁיב הַנְּה דָבָר יְדֹד הַיְהוָה לְהֵם לְחַרְפָּה לֹא יִחְפְּצוּ בו:

^{מד} ירמיה פרק י (ב) בה אָמַר יְדֹד אֶל דְּרָךְ הַגּוֹיִם אֶל תִּלְמְדוּ וּמֵאֲתוֹת הַשָּׁמַיִם אֶל תִּחְתּוּ הַגּוֹיִם מִהֶמָּה: (ג) פי חקות העמים הבל הוא פי עץ מיער כרתו מעשה ידי חרש במעצד: (ד) בכסף וכו' ויפיהו במסמרות ובמקבות וחקוקים ולוא יפיק: (ה) כתמר מקשה הקמה ולא ידברו נשוא ונשוא כי לא יצעדו אל תיראו מהם כי לא ירעו וגם היטיב אין אותם:

מצודות דוד (ג) כי חוקות - אשר חוקות העכו"ם הבל הוא גם למולם במה שעושים צורה לצבא השמים ואליהו יעבודו. כי עץ - ר"ל אף אם היה הכח ביד צבא השמים להפך הרעה לטובה ע"י העבודה להם מ"מ הבל הוא לעבוד את הצורה כי הלא הוא עץ בעלמא הנכרת מן היער והוא מעשה ידי אומן בכלי המעצר:

מצודות ציון (ג) כי - אשר. חוקות - ענין דבר קבוע. חרש - אומן עץ. במעצד - שם כלי גדול עשוי לחתוך בו וכן חרש ברזל מעצד (דברי הימים א כב). ובמקבות - הוא הפטיש כמו ותשם את המקבת בידה (שופטים ד) ויקרא כן ע"ש שראשו א' חד לנקוב בו האבנים. יפיק - ענין כשלון וכן ופיק ברכים (נחום ב):

^{מה} הנביא מזהב את כל הע"ז, כדי להוציא מלב העובדים אותה, אבל בוודאי לא לחינם היה יצה"ר גדול לע"ז, כי באמת נדמה היה שיש לה כח, כמבואר בספרים שכוונת עבודתם היא לשרים של מעלה. אבל כל זה הבל, כי באמת גם הם מקבלים מהמלווה הגדול

ואזי כל המחלה אשר שמתיו וכו' כי אני ה' רופאך, כי אזי התפילה^מ בשלימו^ו ויכול להתרפאו^ו ע"י דבר ה' בכל הדברים שבעולם^ו ° הגהות רבינו ° וגם כשנולד ונצמח המחלה כגון כשאין זוכה להתרפאות מקודם אזי ג"כ יוכל להתרפאות ע"י בחי' דבר ה' גם ממחלה גמורה בבחי' וברך את לחמך וכו' והסירותי מחלה מקרבך היינו מחלה גמורה כי ע"י דבר ה' יוכל להתרפאות לעולם בכל דבר שבעולם כנ"ל. **אפי' קודם שנתגלה החולאת** ואפילו מחלה שאחרי שנתגלה כבר א"א לרפאותה **כנ"ל, בבחי' בכל מתרפאין וכו' כנ"ל:**

וזה שאמר חזקי' כאשר בא אליו הנביא ירמיהו וא"ל שנגזר דינו למות כיון שלא נשא אשה, אזי ביקש חזקיהו רחמים על עצמו ואמר [מז' / מז"ח] **והטוב בעיניך עשיתי ואמרו רז"ל (ברכות יוד ע"ב) / מט' שסמך גאולה לתפילה, וגנז ספר הרפואות^נ** דהיינו שחזקיהו המלך ביקש שיזכור לו הקב"ה את הזכות שהתפלל כראוי שהיה מתפלל תמיד כוותיקין שמתחילים תפלת עמידה בהנץ החמה^כ, ועוד זכות שגנז את ספר הרפואות כדי שלא יסמכו עליו אלא יבקשו רחמים מהקב"ה שירפא אותם. ורבינו דורש לפי הנ"ל **והכל אחד, כי**

שהוא הקב"ה וממי שנעשה מרכבה לו דהיינו הבעל תפלה. אלא שהרוצה ליטמא פותחין לו ליקח בכח הע"ז הנאות עוה"ז ואח"כ גובין ממנו ומפסיד עולם של נצח.

^מ מתוצו - התפלה

^מ * ישעיהו לח [ומלכים-א כ ג]

^{מח} **ישעיה פרק לח** (א) בימים ההם חלה חזקיהו למות ויבוא אליו ישעיהו בן אמוץ הנביא ויאמר אליו כה אמר יי' דוד צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה: (ב) ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל יי' ויאמר אנה יי' דוד: (ג) ויאמר אנה יי' דוד זכר נא את אשר התהלכתי לפניך באמת ובכל שלם והטוב בעיניך עשיתי וייך חזקיהו ככי גדול:

פרש"י (א) בימים ההם - שלשה ימים לפני מפלתו של סנחריב חלה חזקיהו ויום ג' כשעל בית ה' הוא יום מפלתו של סנחריב והוא י"ט ראשון של פסח. כי מת אתה ולא תחיה - מת אתה בעוה"ז ולא תחיה לעוה"ב משום דלא נסבת איתתא כו' כדאיתא בברכות:

^{מט} **ברכות י:** - (ישעיה לח-ג) "זכר נא את אשר התהלכתי לפניך באמת ובכל שלם והטוב בעיניך עשיתי". מאי "והטוב בעיניך עשיתי"? א"ר יהודה אמר רב שסמך גאולה לתפלה (התפלל טוסיקין נגנז) ר' לוי אמר שגנז ספר רפואות. (פס"י כ"י עינקסו נחמס)

^נ **עין ביאר** החברותא שם - **רבי לוי אמר: שגנז ספר רפואות** - ^כ כדי שיבקשו רחמים. ואף על גב שבעיני בני אדם מעשה זה אינו טוב, כי הם מחפשים רפואה. מכל מקום הטוב בעיניך עשיתי ^כ, שיבקשו רחמים מן השמים. ^כ

35. התשב"ץ [תמה] כתב שנח היה ניווק בתיבה משדין ורוחין, ולמדו מלאך אחד כל הרפואות וכתבם בספר, ובליקוט הראובני [בראשית נג א] כתב שכבר אדם הראשון למדו בגן עדן, ורבונו בחיי [שמות טו כה] כתב שמשו שמען מפי הקב"ה, כדי לנסות את ישראל אם יסמכו על הרפואות או ימשיכו להתפלל, והרמב"ן **בהקדמת התורה והרשב"א** [שו"ת ח"א תיג], כתבו ששלמה המלך חברו, וכתב הרמב"ן [ויקרא כו יא] שחזקיהו גנזו כי נכשלו וסמכו עליו [ואף שעד ימיו לא היה חולה שהתרפא, השמשו בו להמנע מחולין]. והמהרש"א [גיטין סח ב] כתב שאין ראוי לגלות כלם לכל אדם שלא יבטחו בה, אך כאשר הותר לכתוב תורה שבע"פ מפני השכחה, הותר לכתבם בש"ס, שמא ישתכחו. וראה **בפיה"מ להרמב"ם** [ד ח] שאילו היו כתובים בו רפואות טבעיות, לא היה גונזו, אך כיון שנכתב ע"פ חזוי הכוכבים, היה מותר רק ללמוד בו ולא להשתמש ברפואותיו, ולכן גנזוהו. ועי"ש ובשו"ת **הרשב"א** [ח"א תיד] שדנו אם שימוש ברפואות נחשב כחטרון באמונה, ובחובת **הלכות** [בטחון ד] והחזו"א [או"ב א ה] הרחיבו בזה. ^כ ראה **בית הלוי** החדש על התורה ביאר, כיון שאמר לו ישעיהו "כי מת אתה בעוה"ז ולא תחיה לעוה"ב" לפיכך סמך גאולה לתפלה, שעל כך נאמר [לעיל ד ב] "איזהו בן עוה"ב", וכדי שלא ימות בעוה"ז, גנז ספר רפואות שבזכות זה ירפאהו ה' ממחלתו. ויתכן שעשה לצורך שני בקשותיו, א. גנז כדי שירפאהו, ב. סמך גאולה כדי שלא יהא ניווק ממלך אשור. ^כ כך פירש **רש"י**, והרמב"ם **בפיה"מ** [פסחים ספ"ד] ביאר שהיה כתוב בו רפואה לסם המוות, והוזכר מהו סם המוות, והיו שהשתמשו בו להמית אחרים. ובצפנת **פענח** [ח"א יד] כתב שספר רפואות הוא תורה שבע"פ שאסור ללמדה מהכתב, ולכן גנזו.

^כ **אע"פ** שלשון סומך גאולה לתפלה בפשטות הכוונה שמתחיל עמידה מיד כשגומר ברכה שאחרי קריאת שמע הנגמרת בגאל ישראל, ביארו המפרשים שכיון שזה כולם עושים אין זוה שבח מיוחד על כן ביארו שכוונתו לתפילת וותיקין כיון שיש בה טרחה לקום מוקדם ולכוין להנץ. עיין מהרש"א - דהיינו שסמך גאולה לתפלתו כמו שאנו סומכין גאולת מצרים לתפלה ומיהו ק"ק במאמר ומאי רבותא דאמר והטוב בעיניך וגו' לסמוך גאולה לתפלה והלא כל העולם עושין כן כמ"ש התוספות לעיל גבי רב ברונא. וי"ל דה"ז הכא י"ל כמ"ש התוס' לעיל שהיה עושה כותיקין שהיו קורין ק"ש קודם הנץ החמה ותפלה מיד לאחר הנץ החמה ויש רמז בהאי קרא והטוב בעיניך וגו' דהיינו נץ החמה והאור שהוא טוב בעיניך כמ"ש וירא אלהים את האור כי טוב או עשיתי תפילתי סמוך לק"ש ולגאולה.

ע"י שסמך גאולה לתפילה/א' היינו שגאל את התפילה מן הגלות ע"י שתקן את ג' מדות המפסידות את התפילה כנ"ל באות י', עי"ז גנז ספר הרפואות. כי כשנגאלת התפילה באזי נופלים כל הרפואות כנ"ל אות ט', כי נתרפאין ע"י דבר ה' כנ"ל :

עתה יבאר שכשוכה לתפלה שהיא דבר ה' שאז מתרפא ע"י לחם ומים, אזי כשמתפלל על איזה חולאת נפסק כח הרפואה מהעשבים שהם רפואתה, שכיון שכל כוחם היה ע"י שלוו מהעליון מהם והעליון מהעליון ממנו עד המלווה הגדול, עתה כשאין צורך ברפואת העשבים הם מוכרחים להחזיר חובותיהם שלוו. נמצא פשוט שמה שחוזרים העשבים כוחם לתפלה אין זה כדי שיהיה כח לתפלה לרפא, אלא רק כיון שהם בעלי חוב לתפילה. אבל התפלה שהיא דבר ה', בעצמה אינה צריכה אותם כדי לרפא, כי כל הרפואות אצל תמיד ולא נחסר ממנה כשנתנה כח רפואה לעשבים.

ואזי כל הדאקטורים מתביישין ברפואות שלהם, כי אזי אין כח לשום רפואה, כי כל העשבים חוזרים/א' כחם כח הרפואה שבהם לתוך התפילה, שהוא בחי' דבר ה', שהוא שורשם העליון כנ"ל. כי כן חובת כל העשבים, וכל שיח השדה [ד], כשאדם עומד להתפלל, שאזי הוא בבחי' דבר ה', שהוא שורשם העליון, אזי הם מחזירין כחם לתוך התפילה שהוא שורשם העליון שהרי קבלו כוחם בהלוואה בלבד, וכיון שכבר א"צ לרפואתם לא יוכלו להחזיר ע"י רפואת יהודי שיעבוד את ה' לכן צריכים להחזיר כוחם שקבלו. וכשאדם מתפלל על איזה חולאת, אזי אותן העשבים שיש להם כח לרפואת אותו החולאת, הם מחוייבים להחזיר כוחם לתוך התפילה שהוא שורשם, בחי' דבר ה' כנ"ל: צ"ע ממה שנקט וכשאדם מתפלל על איזה חולאת, משמע שדווקא כשמתפלל על רפואה וצ"ע כשמבקש דבר אחר כגון דירה, וצ"ע כשלא מבקש כלל אלא רק מהלל ומשבח, כי לקמן בסמוך באות יב בעניין משיח והתפילה שיניקתה מהריח דייקא משמע שכל תפילה יש עניין שהיא תקבל כח מהשיח השדה ובעיקר מהריח שבו כיון שהתפילה בחי' נשמה שנהנית רק מריח, וצ"ע.

וזה בחי' מה שמספרת התורה שיצחק אבינו יצא להתפלל ותיקן תפלת המנחה/י, בלשון ויצא לשוח כמ"ש (בראשית כד/ט) ויצא יצחק לשוח בשדה, ומפרש רבנו טעם שכתבה התורה שיצא להתפלל בלשון לשוח

^א עיין פל"ח אות יג - שסמך גאולה לתפלה וכו' היינו שגאל את התפלה מן הגלות וכו' והנה לעיל אות ח' מבואר בפנים שעל ידי נבואה נגאלת התפלה וכו' ואפשר שזוהו תקנו רז"ל לסמוך גאולה לתפלה בפסוקי נביאים דייקא, כמו בשחרית ונאמר (ישעיה מ"ז) גואלנו ה' צבאות, ובערבית (ירמיה ל"א) כי פדה ה' את יעקב וכו' שהם פסוקי נביאים:

^ב בתשכט - זא

^ג רבנו חזון כאן ג' פעמים שהעשבים חוזרים, ומחזירים, ומחוייבים להחזיר, כחם לתפלה כי היא שרשם, דהיינו לבעל תפלה. וצ"ע הלשון שמחוייבים להחזיר כחם הרי כחם אינו חפץ העובד מיד ליד אלא כח רוחני ששופע בהם מהמלווה הגדול וממילא מסתמא אם נמצא בהם כל שכן שנמצא בו ואין צורך שיחזירו לו. אמנם גם לעיל הלשון מלווה והלשון לזין דא מן דא קשה כנ"ל. וצ"ע. ואולי כי כוחם הוא לרפואת באופן מסויים (כמבואר בע"ז נה. בזמן פלוני ע"י פלוני וע"י סם פלוני) ואילו רפואת התפלה היא בכל אופן וזה כוונה שמחזירים כוחם דהיינו שמתבטל הדין שרפואת המחלה המסויימת שנגזר שתתפלא על ידם דוקא וחזון לזה שיתרפא אפילו בלחם ומים.

עוד עיין לעיל אות יא שיש מחלה שכשהיא מתגלית אין לה רפואה ע"י עשבים, ורק ע"י דבר ה' מתרפא ממנה כיון שתרפא לפני שהיא מתגלית, וצ"ע האם דבר ה' יכול לרפואת אותה גם אחרי שמתגלית.

^ד לשה"כ בראשית ב' ב'

^ה מתרלו - התפלה

^ו מתרצו - שרשם

^ז בתרלד - שהוא

^ח עיין העמק דבר על בראשית פרק כד פסוק סג - ויצא יצחק לשוח בשדה. כבר פירשו חז"ל שהוא ה' מתפלל מנחה. וע"כ אין הפי' בשדה כמשמעו שהרי אסור להתפלל בשדה כדאי' בברכות ספ"ה חציף עלי מאן דמצלי בביקתא. אלא כדאי' במס' פסחים ר"פ האשה דבשדה היינו הר המוריה שקראו שדה וכ"כ התוס' שם וכמש"כ לעיל י"ב י"ז דבשביל שמדת יצחק ה' עבודה שהוא שורש לפרנסה ע"כ קרא אותו מקום שהוא שער השמים שדה המסוגל לפרנסה. ואין הכוונה שהי' יצחק עומד אז בהר המוריה אלא הוא התפלל תחת אילן וכדומה ועינו ולבו היו לצד הר המוריה שנקרא שדה והתפלל אז על הפרנסה שבכלל זה הוא השגת אשה שהיא צרכי האדם ונקראת ג"כ פרנסה כלשון הגמ' פרנסת נשואין. והומין ה' לפניו באותה שעה את אשתו וזהו וישא עיניו וגו':

^ט בראשית פרק כד (סג) ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב וישא עיניו ויבא ויהנה גמלים באים:

פרש"י (סג) לשוח - (ב"ר) לשון תפלה כמו (תהלים קב) ישפוך שיחו:

שפתי חכמים (ז) וקשה דעל ישפוך שיחו פירשו (ע"ז ז ע"ב) כמו לשוח בשדה. והתוס' (ברכות כו ע"ב ד"ה ואין) תירצו כי כן סוגיית הגמרא, שהרי מצינו גבי אסתר שמביא ראייה שהיא צדקת מדכתיב ויהי אומן את הדסה, וכתיב והוא עומד בין ההדסים, מה התם צדיקים אף כאן וכו' (מגילה יג.), ובסנהדרין (צג.) מביא ראייה מאסתר וכו', אבל אין נ"ל. וי"ל דתרווייהו צריכי, דאי מהתם הוה אמינא דיבור ולא תפילה דהא לעיל כתיב (באותו פסוק) תפילה לפני, אבל לשוח בשדה עם מי דיבר, אלא על כרחך תפילה קבע, ואי מהכא הוה אמינא לשוח הוה מלשון בנות שוח, כלומר שהלך לטייל בין האילנות שבשדה, משום הכי מביא ראייה מ"ישפוך שיחו" עכ"ל מהרש"ל:

בשדה, לרמוז **שתפילתו היתה עם שיח השדה**, נ"ל שרוצה לומר שע"י שיצא יצחק מג' מדות המפסידות את התפלה אזי זכה לתפילה שהיא בחי' שיח השדה דהיינו **שכל שיח השדה חזרו כחם ונתנו אותם בתוך תפילתו**¹ **שהיא שורשם** כי זכה לתפלה שהיא דבר ה', דהיינו להיות בחי' המלווה הגדול **כנ"ל**.

אות יב

זזה התפלה בשלימות שהיא דבר ה' והיא עם שיח השדה, זה בחי' התנוצצות משיח/יא, **כי כל הדברים נחלקים זה מזה במראה טעם וריח/יב**, **בשביל/יב** זה הדבר המגדל כל הצמחים נקרא בשם

מטר, ר"ת מראה טעם ריח כי בכוחו לגדל צמחים בכל מיני מראה טעם וריח. **ועיקר** לעניין עזר שיח השדה לתפלה **הוא הריח/טו**, **כי אין הנשמה נהנית אלא מהריח, כשארז"ל (ברכות מג ע"ב/טו) איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו ולא הגוף הוי אומר זה הריח. ועיקר חיות התפילה היא מהנשמה ולא מהגוף, בבחי' כל הנשמה תהלל יה (תהלים קנ)/י** ועיקר התפלה היא הלל ושבח

¹ **עיין תורה יא תנינא** – דע, בשאדם מתפלל בשדה, אזי כל העשבים כלם באין בתוך התפלה, ומסיעין לו, ונותנין לו כח בתפלתו. וזה בחינת שנקראת התפלה שיחה, בחינת (בראשית ב): "שיח השדה", שכל שיח השדה נותנין כח וסיוע בתפלתו. וזה בחינת (שם כ"ד): "ויצא יצחק לשוח בשדה" שתפלתו היתה עם סיוע וכח השדה, שכל עשבי השדה נתנו כח וסיוע בתפלתו כנ"ל, שבשביל זה נקראת התפלה שיחה כנ"ל. ועל כן בקללה נאמר (דברים י"א): "והאדמה לא תתן את יבולה"; כי כל יבול הארץ צריכין לתן כח וסיוע בתוך התפלה, וכשיש פגם ועכוב על זה, אזי נאמר: "והאדמה לא תתן את יבולה". כי אפלו בשאינו מתפלל בשדה, נותנים גם כן יבול הארץ סיוע בתפלתו, דהיינו כל מה שסמוך אל האדם, כגון אכילתו ושתייתו וכיוצא, רק בשואו בשדה, שאזי סמוך להם ביותר, אזי כל העשבים וכל יבול האדמה נותן כח בתפלתו כנ"ל. וזה יבול ראשי תבות: ויצא יצחק לשוח בשדה שכל יבול השדה התפללו עמו, כנ"ל: (זה הענין מבאר היטב בפאמר תקנו בחדש שופר, המתחיל בדר א, עין שם).

² **ליקוטי הלכות יו"ד** – הלכות ערלה הלכה ד אות י' – וזה עקר בחינת ראש השנה לבנות התפלה שהיא בחינת מלכות כידוע. **ועקר שלמות התפלה היא שכל שיח השדה יחזרו ויתנו כחם לתוך התפלה. בבחינת ויצא יצחק לשוח בשדה וכו' שהיו בחינת התנוצצות משיח וכו', כמבאר שם היטב, עין שם. וזה כל עסקנו בראש השנה, כי אז עוסקין להתפלל על צמיחת קרן משיח שהיו עקר מלכות דקדשה שאנו צריכין לגלות בראש השנה. כמו שאנו מתפללין, וצמיחת קרן לודו עבדך ועריכת נר לכן ישי משיחך וכו' ותמלך אתה ה' לבדך וכו' מלך על כל העולם כלו וכו' המלך הקדוש המלך המשפט וכו'. כי הכל אחד כי שלמות התפלה הוא בחינת מלכות דקדשה כנ"ל. ועקר מלכות דקדשה היא מלכות משיח שאז יתגלה מלכותו ויתברך לעין כל, כי אז יתקום, והיה ה' למלך על כל הארץ וכו'. **ועקר שלמות התפלה שהיא בחינת התנוצצות משיח** שהוא מלכות דקדשה היא **בשהתפלה נשלמת וכלולה מכל שיח השדה כנ"ל**. וזה צריכין בראש השנה שאז נברא אדם הראשון. והיה צריך להתפלל ולהעלות ולהוציא כל שיח השדה, כמו שכתוב, וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכו' כי לא המטיר ה' אלקים וגו' ואדם אין וכו'. עד שבא אדם והכיר בטובת הגשמים והתפלל עליהם וכו', כי עמדו על פתח קרקע עד שבא אדם וכו'. נמצא שכל שיח השדה לא יצאו בארץ עד שבא אדם ביום שנוברא שהוא ראש השנה והתפלל עליהם וירד המט"ר ואז יצאו ואז נתגלה שכל שיח השדה כל פתחם וגדילתם ויצאתם לעולם הוא רק על ידי תפלה. והם מחיבים להתחזיר כל פתחם לתוך התפלה שהיא דבר ה' שהוא שרשם, **אבל אדם הראשון היה צריך להתפלל עוד להשלים תקון העולמות בשלמות. ואז היו עולים ונכללים כל שיח השדה בתוך תפלתו בתכלית השלמות בבחינת התנוצצות משיח, כי הוא היה צריך אז להמשיך התקון של משיח כידוע. אבל על ידי שפגם בעצ' הדעת ולא התפלל תפלתו כראוי, על ידי זה נפגם הכל ואנו צריכין בכל ראש השנה לתקן זאת כמובן בפנינו, על כן עקר שלמות התפלה בראש השנה הוא בבחינת הנ"ל שיעלו כל שיח השדה ויכלל כל כחם בתוך התפלה, שהיו בחינת התנוצצות משיח שצריכין להמשיך בראש השנה כנ"ל. ואנו עוסקין בתקון זה בכל עשרת ימי תשובה לתקן התפלה בבחינת זאת שכל שיח השדה יתנו כחם בתוך התפלה שעל ידי זה נתבטלין כל הרפואות, כי כל הרפואות נמשכין לתוך כל מה שאוכלין ושותין. בבחינת וברך את לחמך ואת מימיה והסרתני מקלה מקרבה וכו', עין שם כל זה היטב.****

³ נקט ג' מהמשה חושב שנאדם וכו' כי יש נדלים כולם כשמוקשים עליהם ויש כד וקשה ויש כח כמו חוש מושק להנגיט בעל מי שעומד עליו, ויש המנגישים את אור השמש ופונים אליו.

⁴ **צ"ע כי יש** עץ חלול ומלא ויש רך וקשה שלא ניכר אלא ע"י חוש השמיעה וחוש המישוש. ואולי רוצה לומר שרק בג' אלו יש הבדל דהיינו שימצא שני צמחים באותו מראה וטעם אבל הריח שונה או שוים במראה וריח והטעם שונה וכיו"ב אבל שוים במראה טעם וריח ואחד רך ושני קשה או שונים בצליל הנשמע כשמקשים עליהם זה אין. וצ"ע

⁵ **הלשון בשביל** זה צ"ע שלבאורה היה צ"ל ועל כן. ונ"ל שאין לדייק מזה, כי זה לשונו בהרבה תורות וחזור בספרו כמאה חמישים פעמים.

⁶ **עיין במעשה** מו' בעטלרס יום שני מה שסיפר הצדיק החרש שע"י שוחד מקלקלים את המראה וע"י ניאוף את הריח וע"י נבול פה את הטעם. מבואר שהריח קשור לניאוף וכן בטוף תורה ב' שהיניקא שהריח ריח רוחני אמרו עליו טהרה יש בך והכוונה לטהרה מהתאוה הידועה, שעל ידה זכים לתפלה בשלימות ע"ש. ועיין תורה לב תנינא שמישיח ע"י תיקון הכרית יזכה לחוש ריח רוחני חזק בבחי' מורח ודאין עי"ש.

⁷ **ברכות מג:** – אמר רב מנין שמברכין על הריח שנאמר (תהלים קנ-ו) כל הנשמה תהלל יה איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו ואין הגוף נהנה ממנו הוי אומר זה הריח.

מהרש"א – הריח הוא אחד מה' החושים המורגשים והם נמצאים בכל ב"ח גם שאין להם נשמה ונראה לפרש שחוש הריח הוא קרוב יותר לרוחני מכל שאר הו' חושים והיינו נשמה דקאמר דחוש הריח בא ע"י נשימת הרוח שמחוץ לגוף לתוך הגוף מקום שהנשמה נהנה ממנו ולא הגוף ואפשר שהבמה שאין לה נשמה רק רוח חיים אף שיש לה חוש הריח אינה נהנית ממנו אחרי שאין לה נשמה ודו"ק:

⁸ **תהילים פרק קנ** (ו) כל הנשמה תהלל יה הללויה: (פפפ)

להקב"ה/י"י, ומשיח שזיכך גופו בתכלית עד שכולו נשמה מקבל כל התפילות של ישראל/י"י ועיין תורה ט' אות ד'/כ"ו ותורה ל' סוף אות ז'/כ"א, כי משיח הוא בחי' חוטם [כ"ב]/כ"ג שנהנה רק מהריח בבחי' (איכה ד'/כ"ו) רוח אפינו משיח ה' פשט הפסוק מדבר מיאשיהו המלך שנמשח בשמן המשחה/כ"ג, ורבנו דורש על המשיח/כ"ו שמקבל כל הריחות שהם בחי' התפילות. כי יניקת התפילה שהיא מהנשמה היא מהריח כנ"ל ובאמת גם הריח הוא גשמיות כי הוא בחי' חלקי הגשמיות הדקים הנפרדים מהדבר כמו גז ורק החטם מרגיש אותם, אבל יש ריח דק יותר שמריח רק מי שיש בו טהרה גדולה ע"י שתיקן הברית כמבואר בסוף תורה ב' ומשיח תיהיה מעלתו עצומה בזה, עד שבוה דייקא יהיה נבחן כמבואר בגמ' שבחנו את בר כוזיבא והרגוהו כיון שלא היה מורח ודאין כמבואר בסנהדרין צג:/כ"ו וזה עיקר הריח שעליו מדובר כאן דהיינו בחי' משיח. וזה בחי' (ישעי' מוצרת דוד - כל הנשמה. וגו' הללויה. סרט המקרא לומר הללו את יה ואמר כל מי שיש בו נשמה ונפש משכלת תהלל את יה, נשלם ספר תהלים, תהלות לאל קדש הלולים: (מצורת דוד)

י" עיין תורה ב' שהלל ושבח הוא חרב ובקשת צרכיו היא קשת, אמנם יש בחי' שגם בקשת צרכיו היא חרב כשכל בקשתו היא לצורך קרבת ה' ואזי תפלתו היא חרב פפיות דהיינו חרב כפולה עם ב' פיות עי"ש

ט" כמבואר בתורה ל' אות ז' שכל התפילות באות לצדיק והוא מעלה אותן. ובתורה ב' אות ו' שצריך להקשר התפלה לצדיק כי רק הוא יכול להעלות אותה באופן שתצטרף לבניין המשכן. ועיין תורה ט' אות ד' שצריך לקשר התפלה לצדיק כי רק הוא איכול להעלות את התפלה דרך השער השייך לה והוא כלול מכל התפלות עי"ש.

כ עיין תורה ט' אות [ד] וצריך כל אדם לקשר את תפלתו לצדיק הדור. והצדיק יודע לכוון השערים ולהעלות כל תפלה ותפלה לשער השן. כי כל צדיק וצדיק הוא בחינת משה משיח, כמו שאמרנו (ג) משה, שפיר קאמר, וכתוב (בראשית מ"ט): "עד כי בא שילה" דא משה (זהר בראשית כה:), ומשיח הוא כלול כל התפלות, ובשביל זה יהיה משיח מורח ודאין (כמו שאמרנו רבותינו, וזכרונם לברכה סנהדרין צג:), כי התפלות הם בחינת חטם, כמו שכתוב (ישעיהו מ"ח): "ותהלתי אֶחָטָם לך" (ד).

כא תורה ל' סוף אות ז' - וכל התפלות האלו עם כל הערבובים באין אל הצדיקים, כי הצדיקים הם בחינת משיח, שאילו באין כל התפלות להעלותן. בבחינת (ישעיהו מ"ח): "ותהלתי אֶחָטָם לך", שכל התפלות באין לבחינת משיח, שהוא בחינת חטם, בחינת (איכה ד'): "רוח אפינו משיח ה'". כי משיח הוא מורח ודאין (כמו שאמרנו רבותינו, וזכרונם לברכה, סנהדרין צג:), בבחינת (ישעיהו י"א): "והריחו ביראת ה'". הינו בתפלות, שהן בחינת (משלי ל"א): "יראת ה' היא תהלה". כי הוא מורח ומרגיש בהתפלות שמוקבל מהם, את כל אחד ואחד כפי מה שהוא, כי כל הערבובים של כל אחד הם בתוך התפלה כנ"ל. נמצא שהצדיקים הם סובלים צער על ידי התפלות שכלנו שמוקבלין אותן כנ"ל, ובשביל זה צריך לקבל תוכחתם אף שמוזין אותנו כנ"ל:

כב עיין תורה ט' אות ד' ותורה ל' אות ד', ותורה לב תנינא עיין תורה ב' כי חיותו מחטם אריך שבכחו.

כב עיין תורה לב תנינא - ודע, שכל אחד ואחד צריך לשמור את בחינת משיח שיש לו. כי כל אחד כפי קדשתו וטהרתו, כן יש לו בחינת משיח, וצריך לשמור מאד, שלא יתקלקל בחינת משיח שלו. ועקר הדבר שבו תלוי בחינת משיח הוא שמירה מנאוף. כי משיח הוא בחינת חטם, בבחינת (איכה ד'): "רוח אפינו משיח ה'", ונאוף תלוי בחטם, כמו שכתוב (שמות כ): "לא תנאף". ואיתא במדרש (רבה פרשת נשא פרשה י): 'לא תהנה אף. וצריך לשמור עצמו מאד אפלו מריח נאוף, כי הוא פוגם בחינת משיח שלו, שהוא בחינת חטם כנ"ל.

כב איכה פרק ד (כ) רוח אפינו משיח יודך נלכד בשחיתותם אשר אמרנו בצלו נהיה בגוים:

רש"י - (כ) משיח ה' - הוא יאשיהו כמו שנאמר (דברי הימים ב ל"א) ויקונן ירמיהו על יאשיהו. בשחיתותם - בגומות שחפרו:

כב עי"ש משאת המלך (לרבי שמעון אשר דיסקין) שדן בעניין משיחה זו שכיון שהיה מלך בן מלך ובלא מחלוקת לא צריך משיחה.

כב נזכר בתורה יג אות א' ובתורה טז תורה ל' אות ז' ותורה נד אות ד' ותורה סו אות ב' ותורה א תנינא סוף אות יב ותורה ח' תנינא סוף אות י' ותורה לב תנינא.

כב במפרשי הגמ' סנהדרין צג: נאמרו בזה כמה פירושים - רש"י פרש כפשוטו שבחוש הריח ידע מי חייב. והרד"ק פרש שריח הכוונה הרגשה קלה כלומר במעט הבנה ירגיש מי טוב ומי רע בלא ראייה ובלא שמיעה. ומהרש"א פרש כרבנו לעיל באות יב.

עיין מהרש"א שם - וזה לשונו - ויותר נראה לפרש בהיפך זה דלא למראה עיניו ישפוט דאף שאמרנו אין לו לדיין אלא מה שעיניו רואות מ"מ אפשר שיטעה בו בשוגג וכן למשמע אזניו אפשר שאין שופט צדק לפי האמת שהבעל דין יטעה בטענתו על ידי משמע אוון בעדות שקר הדיין אינו שופט צדק לפי האמת אבל משיח לא יטעה בכל זה שיהיה מורח ודאין דהיינו בחוש הריח ידיו עם מי האמת דאין בו טעות כמו בחוש הראייה והשמיעה שזכר והוא כי חוש הריח הוא רוחני מחלק הנשמה כמ"ש כל הנשמה תהלל יה איזה דבר שהנשמה נהנה ממנו זו הריח אבל שאר החושים יותר גופניים והטעות מצוי בהם וק"ל:

ועיין תורת חיים שמבאר פרש"י - רבא אמר דמורח ודאין. לפי שכל מצוה יש לה ריח טוב וכל העושה מצוה אחת נשמתו קולטת הריח הטוב ההוא כדאיתא בפרק אחד דיני ממונות רבי זירא אמר מהכא וירח את ריח בגדיו אל תיקרי בגדיו אלא בגדיו אלא בוגדיו פי' שאפילו הבוגדים מלאים מצות ויש להן ריח טוב ובפרק שני דעירובין הדוד אחד תאנים טובות אלו צדיקים גמורים והדוד אחד תאנים רעות אלו רשעים גמורים ושמא תאמר אבד סברן תלמוד לומר הדודאים נתנו ריח אלו ואלו עתידים שיתנו ריח וכתוב נמי וריח שלמותיך כריח לבנון והוא רמו לשמלות רוחניות שעושין לאדם במעשיו הטובים בהוא עלמא כדאיתא בספר הזוהר וכשם שהמצות יש להן ריח טוב כך העבירות יש להן ריח רע ומסריחין כדאיתא בפרק ר"ע אמר רב ועדיין היא חביבותא גבן דכתיב נרדי נתן ריחו ולא כתיב הסריח ולפי שאותו הריח הוא דק ורוחני מאוד ובא מדבר רוחני לכך אינו נרגש לחוש הריח בהוא עלמא כי אם בעולם הרוחני בגן עדן אז הנשמה טהורה ונהנית מאותו הריח ומתלבשת בו. והיינו דקאמר רבא דבן דוד מורח ודאין לפי שמקום מנוחתו בגן עדן הוא כדאמר בפירקין היכא יתיב אפיתחא דרומי ושמה הוא נהנה מן ריח וכזיתיהן של ישראל וסובל ייסורין על פשעיהן כדיליף לקמן מדכתיב והוא מחולל מפשעינו וכתוב אכן חליינו הוא נושא וכיון שנשמתו זכה וטהורה כל כך עד שמקבל בהוא עלמא שכר ועונש רוחני הבא מן המצות לכך גם אחר שיבא בהאי עלמא וישפוט בין איש לרעהו יבחין בין צדיק לרשע על ידי הריח שיריח בהן שהוכאי ריח והחייב יסריח:

(מח/כח) ותהלתי אחטום לך, דהיינו שהתפלה **בחי' חוטם/כט** דהיינו בחי' ריח **כנ"ל**. ובשביל זה, **נקרא משיח, כי הוא יונק ומקבל משיח השדה (ל/לא), דהיינו כל הריחות שבאים בתוך התפילה שהיא בחי' חוטם, בחי' ותהלתי אחטום וכו'.** ומשיח מקבל אותם בבחי' רוח אפינו משיח ה' כנ"ל [לבן]. ועיין תורה ב' מנוקבא דפרדשקא משך רוח דמשיחא דהיינו מחטם אריך נמשך החיות של משיח/לג עיי"ש ועיין ריש תורה ט' תפילה לקל חיי שצריך שכל החיות תיחיה מהתפילה וכשמתפלל בכל כוחו אזי מחדש כוחו בתפילה, ולפי הנ"ל כיון שחיותו מחטם אריך לכן ע"י תפלה מקבל חיות חדש נפלא וכנ"ל שתפילתו מהנשמה שיונקת מהריח שהוא בחי' רוחו של משיח, וכל שיח השדה נ"ל שהם המלאכים המגדלים את העשבים, וכפי שיתבאר לקמן שהוא זכה למצא חן בעיניהם, הם מסייעין לו בתפילה בבחי' הריח שיש שמעלים מהצמחים בבחי' מש"כ לקחת מתנות באדם כמבואר בשבת פט: שמשוה רבנו קבל מתנות מכל צבא השמים :

אות יג

עתה יבאר שכל צבא מעלה והמלאכים כיון שמקבלים מהבעל תפלה שתפלתו דבר ה' והוא המלווה הגדול, לכן נדמה להם כאומתם ומוצא חן בעיניהם. והטעם נ"ל כי כמו שאדם קרוב אצל עצמו ואוהב את הדומה לו כך גם הם, לכן רק ע"י שנדמה להם שהבעל תפלה דומה להם, הוא מוצא חן בעיניהם. וטעם שנדמה להם כאומתם כי אחיזתו בדבר ה' דהיינו בשפע כשהוא רוחני וצח, כי רק שיורד השפע למטה הוא מצטייר לכל אחד כפי הכלים שלו, ממילא המלווה הגדול נדמה לכל אחד כאומתו, כי כל אחד מצייר את השפע שמקבל ממנו כפי הכלים של עצמו.

וצ"ע א"כ מדוע גם הבעל תפילה צריך לאחוז בכסא הכבוד כדי שלא יקנאו בו וכמבואר באות יד שרק ע"י תפלה בשלימות זוכה לאחוז בכסא הכבוד כראוי, וכמבואר גם במעשה עם משה רבנו כשעלה למרום לקבל תורה והיה צריך לאחוז בכסא הכבוד כדי להינצל מקנאת המלאכים.

ולכן נראה לומר שרק ע"י שאחוז בכסא הכבוד ניצל מקנאתם, והטעם כנ"ל כי כיחיד הוא נחות ביחס אליהם כי הוא ילוד אשה קרוץ חומר הנוולד מהתאוה, ורק כשנכלל בכלל נשמות ישראל שעלו המחשבה תחילה ודייקא מהם עיקר כבודו ית' אזי מודים במעלתו, ורק אז חוזרים לראות שבאמת הוא המלווה להם כל כוחם, ואזי נדמה להם כאומתם ומוצא חן בעיניהם. והחן גורם למוצאו רצון לתת מתנת חיים לזה שמוצא חן בעיניו וכן מצינו במשה רבנו (שבת פט. טז) אחרי שאחז בכסא הכבוד/לה' והשיב למלאכים, נתנו לו כולם מתנות ואפילו הס"מ ועוד שנתן לו את הדבר המכניע אותו בעצמו דהיינו הקטורת.

ומהאי טעמא ניחא מה שדרשו וירח את ריח בגדיו אל תיקרי בגדיו אלא בוגדיו שהיה מריח ריח מצותיהן של ישראל לפי שגם יצחק אבינו אחר שנעקד על גבי המזבח היה יושב בגן עדן שלש שנים כדאיתא בפירקי דרבי אליעזר ונודרך נשמתו ונהנה שם משכר רוחני ריח המצות ולכן היה בקי ומכיר להריח באותו ריח רוחני כשבא יעקב לפניו ואתי שפיר הא דאמר ראה ריח בני כריח השדה אשר ברכו ה' ואמרו חכמים כריח השדה שדה של תפוחים דהיינו ריח גן עדן ומנא ידע יצחק דריח זה דומה לריח גן עדן אלא לפי שכבר היה בגן עדן והיה נהנה ומריח שמה אותו הריח לכן היה בקי ומכיר בו:

ואפילו ריח הבא מדבר גשמי אשכחן במסכת סוטה דבטהרה תליא מילתא דאיתא התם רב הונא אשכח תמרתא דהנוניתא אתא רבה בריה אמר ליה קא מורחנא מינך ריחא דהנוניתא אמר ליה בני טהרה יש לך וכו' כל שכן ריח מצוה שהוא דבר רוחני שאין שום אדם מכיר בו בהאי עלמא אלא מי שנשמתו זכה וטהורה כנשמת יצחק אבינו וכן דוד מהרה יגלה:

ישעיה פרק מח (ט) למען שמי אאריך אפי ותהלתי אחטום לך לבלתי הכריתך:

רש"י - (ט) אאריך אפי - לשון הוה הוא. ותהלתי אחטום לך - וזאת היא תהלתי אשר אחטום לך ל' חוטם אסתו' חוטמי מצאת עשן נחירי ומקצוף עליך שהכועס יוצא עשן מנחיריו כמה דאת אמר עלה עשן באפך (תהלים יח) וכן כל חרון אף הוא לשון חימום החוטם. חרה אפי - וכן ועצמי חרה מני חורב (איוב ל) נחר חוטמי מרוב חימום:

זוהר נשא קל: - תאנא למדנו כי פד הוה רב המנונא סבא בעי לצלצה צלותיה כשרב המנונא סבא היה רואה להתפלל תפלתו, שהיה מכוין להמשיך רוחא דחיי מחוטם א"ל לחוטם ז"ל, ועל ידי זה היה ממתיק הדינים שחוטם ז"ל, לכן אמר, לבעל החוטם סבא א"ל אני מתפלל שיצטל דיני החוטם של ז"ל, לבעל החוטם אני מתחנן כדי להמשיך רוח חיים מחוטם א"ל לז"ל, והיינו דכתיב וזהו שכתוב שא"ל אמר לז"ל, ותהלתי אחטום לך, האי קרא צתיק יומין אמרו פסוק זה אמרו עתיק יומין, כלומר שא"ל אמר לז"ל התהלה והשגח עלי הוא שאאריך חוטמי לך, ר"ל שאמשיך לך רוח חיים מהחוטם שלי כדי להמתיק הדינים של החוטם שלך.

עין זוהר בראשית כה:

זוהר בראשית כה: - דבר אחר וכל שיח השדה, דא משיח ראשון טרם יהיה בארעא. וכל עשב השדה טרם יצמח דא משיח שני. ולמה בגין דלית תמן משה למפלח לשכינתא דעליה אתמר ואדם אין לעבוד את האדמה. ורזא דמלה (בראשית מט) לא יסור שבט מיהודה דא משיח בן דוד. ומחוקק מבין רגליו דא משיח בן יוסף. עד כי יבוא שיל"ה דא משה חשבן דא פדא. ול"י יקד"ת עמים, אתון ול"י קד"ת.

עין סנהדרין צג: שמיח יהיה מורח ודאין ועי"ש פי' המרשא ותורת חיים

עיי"ש נראה שהכוונה שמיח ע"י תיקון המדות בתכלית זכה להיות מרכבה לזעיר אנפין וע"י תיקון הברית בתכלית זכה שיומתקו כל דיני זעיר ע"י אריך אנפין עד שכל חיותו היא מאריך אנפין, דהיינו מחוטם אריך ששם אפילו החטם שהוא מקור הדינים, שם הוא חסדים גדולים. וכנ"ל בזהר נשא קל:

שבת פט. -... שוב מה כתיב בה לא תרצח לא תנאף לא תגנוב קנאה יש ביניכם יצר הרע יש ביניכם מיד הודו לו להקדוש ברוך הוא שנאמר ה' אדונינו מה אדיר שמך וגו' ואילו תנה הודך על השמים לא כתיב מיד כל אחד ואחד נעשה לו אוהב ומסר לו דבר שנאמר עלית

ו"ל שזה בחי' שיח השדה שחוזר ונכלל בתפילה של הבעל תפילה שכיון שהוא מוצא חן בעיני צבא השמים הם נותנין לו כוחם שהוא כח גידול הצמחים ובעיר את בחי' הריח שבו שממנו יניקת התפלה.

וזה בחי' נשיאות חן, בבחי' הכתוב במגילת אסתר [ל"ז/ל"ז] ותהי אסתר נושאת חן בעיני כל רואיה

ופירשו בגמרא (מגילה יג/ל"ח) שב"א ואחד נדמה לו כאומתו משמע שאסתר זכתה לתפלה בשלימות עד שנעשית בחי' המלווה הגדול ועי"ז המן נפל לפניו כמ"ש (אסתר ז' ח') והמן נפל על המטה אשר אסתר עליה. כי זה הבעל תפלה הוא בבחי' דבר ה', שהוא השורש העליון שכל הכחות וכל צבא השמים כולם מקבלים ממנו. וע"כ כל צבא השמים וכל השרים העליונים כ"א וא' נדמה לו כאומתו שכיון שאחיזתו באחד הפשוט אין לו דמיון מסויים אלא לכל אחד כדמיון עצמו/ל"ט, היינו שהוא נושא חן בעיניהם, וכ"א וא' נדמה לו שהוא עוסק עמו לבד דהיינו שכל אחד ואחד מצבא השמים והשרים העליונים כיון שצדיק המלווה הגדול מוצא חן בעיניו, נדמה לו שרק לו הוא מלווה, כי כולם מקבלים ממנו :

ואזי יכול להכיר המפורסמים שהם ע"י עזות, כי עזותם נופל לפניו כי עשיר יענה עזות אבל הם

לפניו דלים ורשים. כי כשזוכה לתפילה שהיא בחי' דבר ה' שהוא השורש העליון, שכל השרים העליונים וכל צבא השמים כולם מקבלים כחם ממנו, אזי הם כולם בחי' לוין אצלו, בבחי' כל כוכביא לוין דא מן דא וכו' כנ"ל בתיקוני הוהר. מ"כ שכולם הם בחינות לוים זה מזה, עד השורש העליון שהוא מ"א דבר ה', שהוא בחי' הבעל תפילה שהוא המלווה הגדול, שכל צבא השמים וכל הכחות כולם הם בחי' לוין ממנו. בבחי' (נחמי' ט/מ"ב) וצבא השמים לך משתחווים, שכל צבא השמים הם משתחווים ונכנעים להקב"ה דהיינו לשרשם/מ"ג שהוא בחי' דבר ה' וממילא גם לצדיק שהוא בחי' הבעל תפלה שתפלתו היא דבר ה' כנ"ל. וצ"ע כנ"ל לכאורה כיון שצבא השמים לא מעיזים בפני בעל חובם מדוע צריך להכיר המפורסמים של שקר כדי לאחוז בכסא הכבוד להינצל מקנאת המלאכים וצבא השמים. אלא שבאמת רק ע"י שאוחז בכסא הכבוד מתבטל קנאתם, ואזי לא מעיזים כי רק אז רואים שהוא המלווה להם כוחם ונכנעים לפניו, כי באחיזת כסא הכבוד הוא נכלל בכלל נשמות ישראל שעלו במחשבה תחילה ומצד זה מעלתו גדולה על המלאך, אבל בלא זה הוא יחיד קרוץ חומר ילוד אשה דהיינו מגושם הרבה ממלאך שהוא רוחני ונבדל וקדוש.

למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם בשכר שקראוך אדם לקחת מתנות אף מלאך המות מסר לו דבר שנאמר ויתן את הקטורת ויכפר על העם ואומר ויעמוד בין המתים ובין החיים וגו' אי לאו דאמר ליה מי הוה ידע.

^{ל"ה} אע"פ שבפשוט הגמ' נראה שכיון שאמר להם דברי טעם הוודו לו אבל לפי רבינו נ"ל שהוודו לו כיון שאחז בכסא הכבוד ועי"ז זכה למציאת חן.

^{ל"ו} אסתר ב טו

^{ל"ז} אסתר פרק ב (טו) ובהגיע תר אסתר בת אביחיל דד מרדכי אשר לקח לו לבת לבוא אל המלך לא בקשה דבר פי אם את אשר יאמר הגי סריס המלך שמר הנשים ותהי אסתר נשאת חן בעיני כל ראיה:

^{ל"ח} מגילה יג. – ותהי אסתר נשאת חן אר"א מלמד שלכל אחד ואחד נדמתה לו כאומתו.

ועיין תורה תמימה <חלק הביאורים> אסתר פרק ב פסוק טו אות <לא> יש לפרש הרמו בזה ע"פ מ"ש בסנהדרין ק"ח א' אף על נח נחתך גזר דין המבול אלא שמצא חן בעיני ה' כמ"כ ונח מצא חן, והבאור דשם חן יונח על דבר שעל האמת אין שוים בה, וזו גם כונת הדרשה בברכות ז' א' וחנותי את אשר אחון – אע"פ שאינו ראוי לכך, ובספרי פ' נשא דרשו ויחונך – שיתן לך מתנת חנם, וזו היא גם כונת נוסח ברהמ"ז הון את העולם כולו בטובו בחן וברחמים – קבץ את כל מיני הויתור, ולפ"ז אחרי שהכתוב מעיד שהיתה יפת תואר וטובת מראה א"כ הלא באמת ראויה שיכירה כולם לטוב, וא"כ לא יונח על זה לשון חן [ומטעם זה דריש ר' יהושע בן קרח בסמוך פסוק י"ז שירקרת היתה ורק מצאה חן, אבל להדורש הזה לא ניחא ליה בזה, אחרי שהפסוק מעיד מפורש שהיתה יפ"ת וטובת מראה], ולכן דריש שנדמתה לכל אחד כאומתו, וזה ודאי דבר שאינו, שהרי רק מאומה אחת היא, אלא ודאי מפני שמצאה חן:

^{ל"ט} כי טבע כל אחד שקרוב אצל עצמו, ואוהב את הדומים לו, ופחות את השונים ממנו.

^כ בדפ"ר (צילום 170 א) – נמצא שכולם, ובתפא – כי שכולם, בתרלד ומתולו – נמצא שכולם (צ"ע אולי מוהר"ת רצה לתקן כי כולם ושכח למחוק את הש"י)

^{כ"א} גם בדפ"ר שהוא. בתרלד – שהיא, (בתרלד לא ברור נראה שהיא) ומתוצו – שהיא

^{כ"ב} נחמיה פרק ט (ו) אתה הוא ידוד לבדך את (ואתה) עשית את השמים שמי השמים וכל צבאם הארץ וכל אשר עליה הימים וכל אשר בהם ואתה מחיה את כלם וצבא השמים לך משתחווים:

מלבי"ם – צבא השמים לך משתחווים – כי אתה הוא המנהיג אותם ונותן להם כח ומושל על כולם:

^{כ"ג} עיין תורה רלא – בשערה שאומרים: "וצבא השמים לך משתחווים", ראוי להתפלל על כל דבר, פי כל הרפואות על ידי כחות הגלגלים שהם צבא השמים, וכל אחד נותן כח באיזה סם ועשב השיף לו, ומתקבצים מקבלים הסמים ועשבים כח לרפאות, וכשצריכים רפואה מתחברים כפיה כחות מהגלגלים שזה נותן כח בעשב זה וזה בעשב אחר וכיוצא, ומתחברים כלם ועושין מהם הרפואה, על פן טוב לבקש מהשם יתברך בעת שאומרים: "וצבא השמים וכו'", שאז באים כלם להשתחוות ולתן שבח והודיה אליו יתברך, שיצוה השם יתברך להם שימשיכו אליו הכחות הצריכים לרפואתו בתוך חתיכת לחם או בדבר אחר ויתרפא ממילא אמן פן יהי רצון:

וזה וצבא השמים לך משתחווים ר"ת מלווה. כי כולם מתבטלים אליו כי הם בחי' לוויין זה מזה וזה מזה עד המלווה הגדול שהוא בחי' הבעל תפילה שהוא מ"ד המלווה הגדול. כי מ"ה הוא בבחי' השורש העליון שהוא דבר ה' כנ"ל.

וע"כ יכול להכיר בהמפורסמים של שקר שהם רק ע"י עזות, כי אין אדם מעיז פניו"מ בפני בעל חובו/מ"י (ב"מ ג), וע"כ עזותם נופל לפני הבעל תפילה/מ"ח שהוא המלווה הגדול כנ"ל, כי כולם הם בחי' לווי"מ ממונו כנ"ל נראה כוונת רבנו שהם טוענים שהם צדיקים וצדיק הוא מי שכבר החזיר בעבודת ה' שלו את כל חובותיו להקב"ה/י, וזה הם יכולים לשקר לאנשיהם שמשעבדים תחתם, אבל למלווה הגדול אינם מעיזים לשקר, ומודים שאינם צדיקים ועדיין הם בעלי חוב גדולים ומפורסמים של שקר. אבל כל זה בדקות גדול, כי עזותם לא נותן להם להודות באמת. דהיינו אע"פ שרבנו מביא ראיה לנפילתם ממה שצבא השמים מודה ומשתחוה לבעל תפילה כי מכירים שהוא המלווה הגדול, אבל המפורסמים של שקר הם בני אדם ועזותם לא נותנת להם להודות שכל חיותם ממונו, אלא רק מצד דמזלי חזו/מ"י מרגישים קצת נחיתות, אבל מיד זה בעצמו מרגיז אותם ומחזיקים אותו למתנשא עליהם וחולקים עליו יותר. (כך משמע בפל"ח אות יד/יב)

כי קשה שכיון שמוהרנ"ת אמר שהם מתתקעד דורות הרי שהם מהות של עזות ולמה לא יעיזו פנים גם בפני המלווה להם. וכעין זה הקשה בפל"ח הנ"ל שהרי מצינו שחלקו על משה רבנו. שהיה המלווה הגדול. ותירץ שבאמת הם מעיזים פנים אלא שיש להם איזה קצת הרגשת נחיתות שרק הבעל תפילה רואה ועי"ז מכיר עזותם. ונוהר לא להתקשר עימם.

וצ"ע לפי הנ"ל שהבעל תפלה הוא בחי' משיח למה צריך שיפלו לפניו, היה עליו להכירם ע"י שהוא מורח ודאין כמבואר בסנהדרין גג, ואולי י"ל שהכי נמי זו כוונת רבינו במילים אחרות. או שמורח ודאין זה דווקא מי שנמצא אצלו וכאן רבנו מדבר שצריך להכיר את כל המפורסמים גם אלו שאינם אצלו :

עתה יבאר מה שהבטיח הקב"ה למשה אחרי חטא העגל שידע להכיר את המפורסמים מי של אמת ומי של שקר וגם ידע להכיר בפרטיות שרש כל נשמה מנשמות ישראל, ויש כאן חידוש דמשמע כאן שאע"פ שידוע להכיר שרש הנשמות בפרטיות צריך גם להכיר המפורסמים, ודרכם דייקא להתקשר עמם, ולא כדמשמע לעיל באות ג' שלהכיר את המפורסמים זה רק בדיעבד, כאן משמע שגם הבעל תפלה הגדול מכיר את פרטי הנשמות דרך המפורסמים המנהיגים אותם.

וזה בחי' מה שאחרי שפעל משה רבנו שהקב"ה יסלח לעם ישראל על חטא העגל, הוסיף לבקש מהקב"ה שיהיה ניכר לכל העולם ההבדל בין עם ישראל לגויים, וזה ע"י שלא ישרה שכינתו על הגויים, אלא רק על ישראל, ואמר

¹⁰ בתרלו- לא ברור ונראה שהיא

¹¹ בתקפא- לא ברור, בדפ"ר ותירלז ומתירלו- הוא

¹² גם בדפ"ר- פניו, ומתירצו - פנים

¹³ צ"ע לפי מה שנתבאר לעיל שהמפורסמים של שקר הם מתתקעד דורות ולא פסקה וזהמת הנחש מהם מעולם זה חידוש גדול לומר שגם עליהם נאמר שלא מעיזים פנים בפני בעל חובם.

¹⁴ צ"ע אם מפורסם של שקר לא מעיז פניו בפני הבעל תפלה וגם כל עזותו נופל לפני הבעל תפלה כיצד מכיר הבעל תפלה שהוא עו פנים? אלא צ"ל שעזותם היא שטוענים שהם צדיקים שהחזירו חובם להקב"ה ובפני המלווה הגדול לא מעיזים אלא מודים שהם לא צדיקים.

¹⁵ מתירלו- לוויין

¹⁶ ועל כן נוטל שכרו מצד הדין ולא בחסד כמו כל העולם כמבואר בברכות דף יז: "שמעו אלי אבירי לב הרחוקים מצדקה" רב ושמואל ואמרי לה רבי יוחנן ורבי אלעזר חד אמר כל העולם כולו נוזנין בצדקה והם (אלקיס) נוזנין בורוע וחד אמר כל העולם כולו נוזנין בזכותם והם אפילו בזכות עצמן אין נוזנין.

פרש"י - כל העולם כולו נוזנין בצדקה - בצדקתו של הקדוש ברוך הוא, ולא בזכות שבידן: והם נוזנין בורוע - בזכות שבידם, ובצדיקים משתעי קרא וקרי להו רחוקים מצדקתו של הקדוש ברוך הוא:

¹⁷ עיין מגילה ג. וראיתי אני דניאל לבדי את המראה והאנשים אשר היו עמי לא ראו את המראה אבל חרדה גדולה נפלה עליהם ויברחו בהחבא..... וכי מאחר דלא חזו מאי טעמא איבעית? אף על גב דאינהו לא חזו מזליהו חזו. פרש"י - מזליהו - שר של כל אדם למעלה:

¹⁸ פרפראות לחכמה אות יד - גם ואדעך בשם זה בחינת הנפשות וכו' דהיינו התקשרות לשרשי הנשמות שהם בחינת כסא כבוד. רוצה לומר כי אף על פי שכבר הוא במדרגה גבוה כזו, אף על פי כן צריך התקשרות לשרשי הנשמות בכדי שלא יפילו אותו המלאכים העומדים לשמאל (כמובן מלשון התיקונים הנ"ל), ומתקנאים בו ומקטרגים עליו, אף על פי שבאמת גם הם מקבלים מתפלתו שהיא בחינת דבר ה' וכמו כן לענין המפורסמים שהם רק על ידי עזות, ועזותם נופל לפניו כי (בבא מציעא ג) אין אדם מעיז פניו לפני בעל חובו, אף על פי כן נראה לעניות דעתי שרק הוא לבדו היינו הבעל תפלה הנ"ל מבין על דבר זה איך שעזותם נופל לפניו, כי באמת הוא ברוחניות ודקות גדול ורק לפי שעה בעלמא, ובתוך כך יכולין להתגבר בעזותם עד שיעיזו פנים כנגדו גם כן וירבו במחלוקת עליו ומי לנו גדול ממה רבינו ע"ה שהוא בחינת משיח, שהתגברו כנגדו עדת קרח וחלקו עליו, וכן כנגד המלאכים אמר לו השם יתברך אחוז בכסא הכבוד כמבואר לעיל בפנים ולפעמים על ידי זה בעצמו שנופל בדעתו לפניו, הוא מתגבר אחר כך כנגדו לחלוק עליו, וכיוצא בזה מצינו במקרא כמה פעמים, כגון אצל קין והבל וכו', וכן אצל הצדיקים הגדולים, כגון השבטים עם יוסף (בראשית ל"ז) ויקנאו בו אחיו וכו', וכן שאול ודוד וענין זה מצינו כמעט בכל דור ודור:

לו הקב"ה (שמות לג)^י גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה **כי מצאת חן בעיני ואדעך בשם**, ומבאר רבנו **שע"י** שמשוה רבנו זכה לשלימות התפילה דהיינו להיות בחי' המלוה הגדול, זכה למציאת חן בעיני הקב"ה^י, כי הוא המחזיר לו ית' את חובות כל העולם/י^י, ומכאן מביא רבנו ראייה שיש לבעל תפלה **בחי' נשיאות חן** אצל כל המקבלים ממנו, **שהוא בחי' וצבא השמים לך משתחויים, שכולם מקבלים ולויים ממנו, שע"י נושא חן בעיניהם, בבחי' כ"א וא' נדמה לו כאומתו כנ"ל, ע"י ואדעך בשם**, אדעך פירוש אעשה אותך יודע **שתוכל לדעת ולהכיר כל המפורסמים בעלי השם** מי של אמת ומי של שקר. **כי מי שהוא מפורסם ויש לו שם** דהיינו פרסום^י **ע"י עזות, הוא נופל לפניו כנ"ל** דהיינו שבהעלם גדול קצת נופל לפניו (כמנאל נפל"ס י) וזה שמבטיח הקב"ה למשה שאעפ"כ אתה תזכה להכיר זאת ולהזהר מהם.

אבל עדיין צ"ע מדוע משה רבינו לא יכול למצא בהם איזה טוב שעל ידו יוכל להתקשר גם עמהם, כמבואר לקמן שהבעל תפלה אוחז בבחי' מקומו של עולם ויודע מקומו של כל אחד, וכמבואר בתורה פב תנינא שמשוה רבנו היה מוצא טוב אפילו בקל שבקלים, וע"י מתקשר עימו, וכמבואר בבעש"ט על התורה (בראשית קכא) שצדיק גדול מוצא טוב גם ברשע גדול ומשיח ילמד זכות גם על רשע גמור. האם הם גרועים מרשעי ישראל ובאמת עיין ביאור הליקוטים ענף כ' שמקשה כיון שהמפורסמים של שקר הם חלק מהשישים רבוא נשמות ישראל כיצד יאחזו בכסא הכבוד בשלימות כשחסר לו נשמותיהם, ובאמת זה כבר רמוז קצת בדברי הפל"ח במה שמביא דוגמא למש"ש מקרח שחלק על משה רבנו. ועיין בביאור הליקוטים הנ"ל שמבאר שכל הרע ועזות הנוראה של המפורסמים של שקר היא ארס המלאכים המתקנאים בבעל תפילה ומתלבשים באיזה מפורסם, ומסתמא דווקא באחד שיש לו יראת שמים וע"י דבריו נשמעים (אלא שכנראה יש להם כבר היכרות עמו מאיזה גלגול כמבואר במעשה מזובוב ועכביש בעניין הזקן שחלק על רבינו וגם קרח מבואר בשער הפסוקים להאריז"ל שכבר שישים שנה לפני שחלק על משה רבינו היה אצלו חלק הרע של משה רבינו שעבר אליו מהמצרי שמשוה רבנו הרג (ואין לנו חלק בנסתרות ובסוד הידיעה והבחירה אבל משמע שמדובר בנשמות גדולות שמסיבה נעלמת לנו מתלבשים דווקא בהם המלאכים הרוצים להפיל את הבעל תפילה ועל ידו מרבים עליו מחלוקת ואעפ"כ בוודאי יש לאותם מפורסמים בחירה) ולפי המבואר בלק"ה שהעזות פנים שלהם היא מתקעדת דורות ששתל הקב"ה בכל דור משמע שארס המלאכים הוא משם שמכניסים באותו מפורסם ארס העזות הנוראה משם וע"י יש לו עזות כזו לחלוק על בעל חובו אע"פ שממנו כל חיותו. ומבאר שם הביאור הליקוטים שבאמת הבעל תפילה בכוחו לתקן גם אותם ולברר מהם את הטוב מהרע אבל זה נמשך שנים רבות שכל שנה מר"ה עד שמחת תורה הוא הזמן המסוגל לזה כמבואר כאן בתורה שר"ה בחי' מקומו של עולם ומשנה לשנה מברר מעט מעט עד שמתקנם, ומסתמא הרע שבהם תיקונו בגהנם (כמבואר בחגיגה יג: שנהר דינור נשפך על ראשי העזי פנים מתקעדת דורות) והטוב מברר הצדיק ומעלהו למקומו.

גם ואדעך בשם, "אדעך" לשון חיבור והתקשרות, ו"בשם" זה **בחי' הנפשות**, כי שם הוא בחי' נפש **בחי' נפש חיה הוא שמו (בראשית ב')^י**. דהיינו שאמר לו הקב"ה למשה רבנו שע"י שידע להכיר את המפורסמים של שקר יוכל להתקשר להמפורסמים של אמת וע"י לכלל שרש נשמות ישראל ולאחזו בכסא הכבוד, **כי ע"י המפורסמים, הוא מקושר עם כל הנפשות כנ"ל** [נ"י] **שזה בחי' מאחזו פני כסא כנ"ל**,

^י **שמות פרק לג** (טז) ובמה יודע אפוא כי מצאתי חן בעיניך אני ועמך הלא בלכתך עמנו ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה: (יז) ויאמר ידוד אל משה גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה כי מצאתי חן בעיני ואדעך בשם:

פרש"י – (טז) ובמה יודע אפוא – יודע מציאת החן הלא בלכתך עמנו ועוד ד"א אני שואל ממך שלא תשרה שכונתך עוד על אומות ע"א: ונפלינו אני ועמך – ונהיה מובדלים בדבר הזה מכל העם כמו (שמות ט) והפלה ה' בין מקנה מצרים וגו':

^י **צ"ע הרי הפסוק** אומר שמצא חן בעיני הקב"ה והרי משה רבנו לא היה מלווה להקב"ה. ואולי בבחי' תנו עז לאלקים, כיון שהצדיק הוא גם המחזיר חוב הגדול שלו ושל כל העולם, לכן מוצא חן בעיני הקב"ה, ומכאן נלמד לצבא השמים שכיון שמלווה להם מוצא חן בעיניהם.

^י **כי כמו שהבעל תפלה** הוא המלווה הגדול שממנו מקבלים כולם כי העליון ביותר מלווה לזה שתחתיו עד התחתון ביותר, כך גם כיון שכל הלואה היא על מנת להחזיר, אזי כשמחזיר התחתון חובו, הוא מחזיר באותו אופן, כי כיון שכולם נקראים לוויין זה מזה, הרי כל אחד נעשה בעל חוב אצל העליון ממנו, ממילא כשחוזר החוב צריך לחזור באותה הדרך, כדי שכולם יחזירו את חובם. נמצא שע"י הבעל תפלה חוזר החוב להקב"ה, וכעין המובא במקום אחר על הפסוק אשה ריח ניחוח לה' ופרש רבנו שהקב"ה עושה עצמו בחי' אשה שנעשה מקבל מאיתנו הריח ניחוח. והצדיק ערב על כל ישראל שיחזירו חובם, לכן הוא מוצא חן בעיני הקב"ה.

^י מתרלו - ולוויים

^י עיין תורה רס

^י **בראשית פרק ב** (יט) ויצר ידוד אלהים מן האדמה כל חית השדה ואת כל עוף השמים ויבא אל האדם לראות מה יקרא לו וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו:

רש"י – וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה וגו' – סרסוה ופרשהו כל נפש חיה אשר יקרא לו האדם שם הוא שמו לעולם:

^י לעיל אות ג'

דהיינו התקשרות לשרשי הנשמות שהן חצובות תחת כסא הכבוד, דהיינו שהם בחי' כסא הכבוד כנ"ל
[ס'/סא:]

אות יד

עתה יבאר שמי שזוכה לכל הנ"ל דהיינו שע"י תפלה בשלימות שהיא דבר ה' נעשה המלווה הגדול ועי"ז אחוז בכסא הכבוד כראוי דהיינו שידוע לברר ולהתקשר רק למפורסמי הדור האמיתיים ולהזהר מהמפורסמים של שקר ועזות, אחיזתו היא בבחי' למעלה מהמקום דהיינו בבחי' מקומו של עולם, שהוא שרש נשמות ישראל שעלו במחשבה תחילה קודם הבריאה, ואז הוא יכול לעשות ראש השנה וזו התכלית כנ"ל בתחילת התורה שהתכלית היא שיהיה לו ממשלה על המלאכים, ויהיה לפניו ממחיצתם, כי המלאכים בכלליות הם בעולם היצירה ובכלליות הם בבחי' אחר הבריאה כמבואר בלק"ה שלוחין שהם בחי' שליח ושליחות שייך רק תחת המקום, אבל הבעל תפלה שאוחז בכסא הכבוד הוא בבחי' קודם הבריאה, הרבה הרבה יותר סמוך ונכלל בו ית' מהמלאכים אע"פ שהם דבר ה' בעצמו שהרי נבראים מדיבורו ית' (כמבואר במגילה יג:).

ואזי כשאוחז כראוי בכסא הכבוד דהיינו רק במפורסמים של אמת אז יכולין לעשות ראש השנה/סב. כי כשאדם יושב לדבר בחבירו, זה בחי' ר"ה, שהוא יומא דדינא, שהוא יושב ודן את חבירו. וצריך לזהר מזה מאד, ולהסתכל על עצמו היטב, אם הוא ראוי לזה לשפוט את חבירו. כי המשפט לאלקים הוא [סג], כי רק הוא ית' לבדו ראוי לשפוט את האדם, כשרז"ל (אבות פ"ב) אל תדין את חבירך עד שתגיע למקומו, ומי הוא שיכול לידע ולהגיע למקום חבירו, כ"א הש"י שהוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו אין סוף אלוקותו ית' זה המקום שבו נברא העולם שלנו ולא כמו שנדמה לנו שהעולם הוא המקום ואילו הקב"ה נמצא בו/סד {ב"ר ויצא פ' סח הובא בפירש"י [סח] פ' תשא} פירוש כי הוא ית' אין סוף לפני הבריאה וגם אחרי הבריאה אלא שכדי שיהיה מקום לבריאת עולם ברא אפשרות דהיינו מקום לחשוב שהוא ית' נעלם, נמצא שהמקום של העולם הוא כביכול חלל בא"ס, ובחלל הזה האיר קו אלוקותו מצומצם שמאיר את העולמות. נמצא שהוא ית' טוב וממלא כל עלמין ועיין תורה סד שזה א"א לשכל אנוש לתפוס כיצד יתכן שהוא גם טוב וגם ממלא, כי זה בעצמו בריאת העולם, דהיינו מה שמעלים את זה, אבל באמת כך זה, שהוא המקום של העולם המעלים אותו/סו, וכ"א וא' יש לו מקום אצלו ית' [סז]

⁹ כנ"ל אות ב' עיין כאן פל"ח אותיות כ' כא כב, מענין המראה והכסא

¹⁰ עיין בפרפראות לחכמה מאות כ' עד כה ביאורים נפלאים ורק כיון שהם באריכות גדולה לכן לא העתקתי אותם.

¹¹ ליקוטי הלכות י"ד - הלכות ערלה הלכה ד אות ד' - ואז יכולין לעשות ראש השנה כמבאר בהתורה הנ"ל. וזה בחינות התקיעות ששימנן קש"ת שהם בחינת האבות אברהם יצחק ויעקב כמובא, כי שלש אבות הם בחינת שלשה רגלים, כי פסח נגד אברהם וכו', הינו שעל ידי התקיעות תקיעה שברים תרועה בחינת קש"ת בחינת תלת אבהן על ידי זה מעוררין כח השלש רגלים שעל ידי זה מכניעין שלש תאות הנ"ל. שעל ידי זה זוכין ליראה. בחינת היתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו, שזהו בחינת ראש השנה שאז נמשך יראה גדולה בחינת וכן תן פחדך וכו' ואימתך וכו'. ועל ידי זה זוכין לתפלה, כי עקר בנין התפלה הוא בראש השנה כמובן בפגנות, ועל ידי התפלה שהיא דבר ה' בחינת בדרך ה' שמים נעשו, זוכין שיפול ויתבטל העזות של העזי פנים וכו'. ואז יכול להתקשר בשרשי נשמות הקדושים שעל ידי זה יכולין לעשות ראש השנה, כמו שפבאר שם בהתורה הנ"ל. נמצא שעקר בחינת ראש השנה נהיה על ידי התקיעות שהם בחינת שלש רגלים שהם מכניעין השלש תאות הנ"ל. שעל ידי זה זוכין לכל הבחינות המבארין שם עד שזוכין לעשות ראש השנה ועל כן נקרא ראש השנה יום תרועה, כי עקר בחינת ראש השנה נהיה על ידי השלש קולות של השופר שהם בחינת שלש רגלים וכו' כנ"ל. וכל זה הוא תקון חטא אדם הראשון שנגרר שיהיה לו ממשלה על המלאכים ופגם בזה וכו' כנ"ל. כי כל חטאו היה בראש השנה שאז נברא והיה צריך אז להמשיך כל התקונים הנ"ל. שעל ידי זה היה זוכה לבחינת קדשת ראש השנה ואז היה נתתקן כל הנ"ל והוא פגם בזה באותו היום על כן כל תקוננו עתה הוא על ידי ראש השנה שאז צריכין להתקבץ הרבה נפשות בראש השנה אל צדיקי אמת שהם שרשי נפשות ישראל באמת שהם יכולין לעשות ראש השנה שעל ידי זה נתתקן הכל אמן ואמן:

¹² * דברים א'

¹³ צ"ע לכאורה שניהם נכונים כי העולם באין סוף זה מצד הסובב אבל הוא ית' גם ממלא כל עלמין בבחי' קו שהמשיך לתוך החלל. ועיין לקמן שמשמע מדברי רבנו שהוא ית' מקומו של עולם הכוונה לעצמותו ואילו הקו נקרא קדושתו שהמשיך לעולם בבחי' סולם דהיינו מדרגות ובית במקדש שם קדושתו מאירה ביותר כי הוא בבחי' ראש הסולם.

¹⁴ * בספסוף הנה מקום אתי [עוד עיין גם תורה לה לעיל דף נג. ושם נרשם ובספר היצירה פ"ד]

¹⁵ וזה בחי' המבואר במדרש משל לאדם שהרכיב בנו על כתפו ויצא לדרך היה אותו הבן רואה חפץ ואומר אבא טול חפץ זה ותן לי והוא נותן לו וכן שניה וכן שלישיית פגעו באדם אחד אמר לו אותו הבן ראת את אבא אמר לו אביו איך יודע היכן אני השליכו מעליו ובא הכלב ונשכו:

כמובא בפירש"י עה"פ שמות פרק יז (ז) ויקרא שם המקום מסה ומריבה על ריב בני ישראל ועל נסתם את ידוד לאמר היש ידוד בקרבנו אם אין:

¹⁶ עיין לעיל ח"א תורה א' שע"י חן חזקק לו מקום בלב וזולתו. נמצא מנזל כאלו לפ"ז שבעיני הש"י כולם מולאים חו. ואילו עס מנזל שצריך לזה להסתכל בשכל על כל דבר ע"י תורה כמת.

דהיינו כיון שהוא מקומו של עולם יש לו מקום לכל אחד/ס"ו כי כולם אצלו, דהיינו שמישיג אותם מצד שרשם ולא כמו שאנו משיגים זה את זה בבחי' החיצוניות בלבד, וע"כ הוא לבדו ית' יכול לדון את האדם/ס"ט, כי הוא ית' בעל הרחמים גדולים (עיין תורה קה), ובוודאי הוא מקיים בנו הוי דן את כל "אדם לכף זכות" [ע"א] הפירוש שכשאתה דן איש ישראל אתה מחוייב להטות את הדין לכף זכות כי אע"פ שנדמה שמדת האמת היא לדון כפי שמראה כף המזנים טוב לעומת רע האמת לאמיתה אינה כן כי ישראל בשרשו הוא רק טוב והרע אינו בעצמותו רק דבוק בו לכן א"א לדונו ביחס שווה לטוב שבו אלא צריך להטות לכף זכות וזו הדין אמת לאמיתה. וזה יודע באמת רק הקב"ה שהוא מקומו של עולם כי יודע כיצד נדבק הרע בכ"א מישראל. כי יודע מהיכן נמשכה נשמתו של כל אחד מהחושך ודינים שקדמו לאור כמבואר בלק"ה ערלה ד' יב/ע"ב.

ואנו רואין רחמנותו הגדולה ששיתף במדת הדין כשבא לדון את ישראל, במה שקבע לנו ר"ה שהוא יום הדין דהיינו משפט שמעמידים על כף המאזנים את המעשים הטובים ואת הרעים, ונפתחים ספרי צדיקים בינונים ורשעים לכתוב בהם כל אחד לפי מעשיו, דייקא **בראש חדש** שבו ברא הקב"ה את סוד ההתחדשות בבחי' וללכנה אמר שתתחדש (נצנכת הלנה), דהיינו סוד התשובה שהוא חסד שלא כדיון/ע"ג, דהיינו הארת אריך אנפין ששם חד עינא דרחמי שדן את ישראל לפי שרשם ולא לפי מעשיהם. כי זה הוא חסד גדול, כי איך היינו

^ס צ"ע שמצינו בחז"ל שיש בני אדם שהקב"ה שונא. עיין נדה טו: אמר רבי שמעון בן יוחאי ארבעה דברים הקדוש ברוך הוא שונאן ואני איני אוהבן הנכנס לביתו פתאום ואצ"ל לבית חבירו וכו' ע"ש. ועיין פסחים יג: שלשה הקדוש ברוך הוא שונאן המדבר אחד בפה ואחד בלב והיודע עדות בחבירו ואינו מעיד לו והרואה דבר ערווה בחבירו ומעיד בו יחיד.

נראה לבאר כי סתם קב"ה הכוונה לזעיר אנפין שהוא בחי' משפט ונוהג מדה כנגד מדה לכן שייך בו כעס על עוברי רצונו אבל מי שאוחז בכסא כבודו ואוחז בבחי' אריך אנפין שהיא מדרגה גבוהה הרבה יותר ששם לא דנים את האדם לפי מעשיו אלא לפי שרשו וזה בחי' למעלה מהמקום דהיינו מקומו של עולם, ומי שאוחז במדרגה עמומה זו יש בלבו מקום לכל אדם. וכעין זה מצינו בביאור הבעש"ט עה"ת בראשית **אות קכא** ובבאר מים חיים שם אות ק' - שצדיק קטן אוהב רשע קטן וצדיק גדול אוהב רשע גדול ומשיח ילמד זכות אפילו על רשע גמור. והביאור כנ"ל שלצדיק גדול יש מקום בלב לאהוב אפילו רשע גדול ומשיח יעלה בזה על כולו עד שיהיה בלבו מקום אפילו לרשע גמור.

^ט צ"ע כי כאן מדבר מאריך אנפין ששם באמת הרחמים גדולים אבל בדרך כלל אדרבה עיקר הדין של ישראל הוא ע"י זעיר אנפין שהוא מדת האמת ששם הרחמים קטנים וכמבואר בתורה קה. נמצא שאליבא דאמת הקב"ה דן את ישראל בבחי' שאינה מקומו של עולם. וצ"ע.

^פ גם בדפוס יתרוזל - אדם, ובתורו - האדם (כלשון המשנה), ובתורו - (ה)אדם, ובתשכ"ט - האדם.

^ק * אבות פ"א

^{עב} לק"ה יו"ד ערלה הלכה ד' אות יב - ועל כן מסבין בפסלת דיקא. כמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה בפסלת גרן ויקב הפתוב מדבר. בזה מראה לנו ה' יתברך שהוא דן אותנו לכף זכות לפי מקומו של כל אחד בפ"ל, כי הפסלת של התבואה זה בחינת מקום התבואה למשל חטה הגדלה מן הארץ אנו רואין שאין החטה בעצמה יוצאה כהיותה מן הארץ. רק בתחלה יוצא הקש והשבילת שהוא פסלת התבואה ומן הקש יוצא החטה וכל חיות ויניקת החטה הוא דרך השבילת והקש. וכן פרות הגדלים על האילן שאין יוצא מן הקרקע כי אם העץ של האילן שהוא עץ גמור וממנו יוצאין ענפים ומענפים שרביטין ועלים שהם גם כן עץ ופסלת גמור ומהם דיקא גדל הפרי וכל וניקתו וחייתו דרך השרביטין והענפים והאילן שהם עץ גמור נמצא שכל מקום הפרי וחייתו וגדולו הוא דרך הפסלת וכן האדם נוצר משפה סרוחה וגדל במעי אמו ויונק כל חייתו דרך השבור שמקשר בו באמו ודיקא על ידי מקומו אלו נמשך עליו החיות והנשמה ממקור העליון והנורא ממקום שגחצבו משם נשמות ישראל דלית מחשבה תפיסא תמן כלל וזה באמת נפלאות תמים דעים, כמו שכתוב, אוֹדֵךְ עַל כִּי נִזְרָאוֹת נִפְלְאוֹת נִפְלְאוֹת מִעֲשִׂיךָ וכו'. פי ה' יתברך ברא כל הדברים בבחינת קלפה ופרי והקלפה היא מקום הפרי, פי כל הפרות והתבואות מקומם בהקלפות שלהם שהם הפסלת פנראה בחוש וכנ"ל. וזה מחמת הסיגים והפסלת של מלכין קדמאין וכו' שנמשך מהדין של תחלת הצמצום שהוא עקר המקום של כל העולם, פי כשעלה ברצונו יתברך לברא את העולם לא היה מקום לבריאה וצמצום האור לצדדין שהוא שרש הדין ועל ידי זה נתנהו מקום לבריאה ולשם המשיך אור האין סוף בדרך קו ועל ידי זה נתנהו כל העולמות וכו', כמבאר כל זה בעץ חיים בתחלתו ומובא בדרךינו כמה פעמים. נמצא שקדם התנהו הבריאה וכמו כן בכל הדברים שבעולם קדם שבאין לעולם יש בחינה זאת שההכרח שיהיה איזה בחינת צמצום קדם שנמשך האור והחיות של אותו הדבר שעל ידי זה הוא נברא ויוצא לעולם ומחמת שהצמצום הוא שרש הדין שמשם עקר אהיות הסטרא אחרא והקלפות. ועל כן היה צריך אדם הראשון לברר הכל על ידי תפלתו והוא פגם בזה על ידי חטא עץ הדעת טוב ורע מאז נתקללה האדמה ונגזר עליו, ואכלת את עשב השדה בועת אפך תאכל לחם. דהיינו שכל הדברים יצאו מלבשים בפסלת וקלפות והקלפה קדמה לפרי תמיד וזה כל עבודתנו כל ימינו לברר כל הדברים מהקלפות והפסלת שקדמו להם ומחמת שהקלפה נתאחה בהפרי מאד וקדמה לה, על כן באמת קשה הברור מאד ומחמת זה רבים נכשלים בזה העולם ונופלים למקום שנופלים רחמנא לצלן רק הצדיקים האמתיים גבורי כח שהם מתגברים על יצרם הם מבררים הכל ולא זו אף זו שהם בתקף צדקתם מעוררים רחמי ה' יתברך עלינו שיהיו עלינו ולא ידון אותנו כמעשינו רק יסתכל על מקומו של כל אחד ואחד דרך איזה מקומות הוא נמשך לזה העולם, פי המקום של כל אחד הוא בחינת הקלפה והפסלת שקדמה לפרי כנ"ל. ועל ידי זה הוא מרחם עלינו ודן אותנו לכף זכות פנ"ל. וזה שכתוב, ולא אסף עוד להכות את כל חי באשך עשיתי פי יצר לב האדם רע מנעריו. ודרשו רבותינו זכרונם לברכה משונער לצאת ממעי אמו. משונער לצאת ממעי אמו דיקא. הינו פי מקומו גרם לו לחטא מחמת שייצא ממקום מטנף בזה. וכמו שאמר דוד, הן בעון חוללתי ובחטא יחמתני אמי.

^ע כמבואר במדרש שמצד השכל החכמה ואפילו הנבואה החוטה ימות ואפילו התורה דורשת קרבן שהוא עיצה קשה עדיין ורק הקב"ה אומר שבהרהור תשובה מתכפר לו. עיין ילקוט שמעוני יחזקאל - פרק יח - רמו שנח - על הפסוק - "הנפש החוטאת היא תמות", שאלו לחכמה חוטא מהו ענשו א"ל חטאים תרדף רעה, שאלו לנבואה חוטא מהו ענשו, א"ל הנפש החוטאת היא תמות, שאלו לתורה חוטא מהו ענשו א"ל יביא אשם ויתכפר לו. שאלו להקב"ה חוטא מהו ענשו א"ל יעשה תשובה ויתכפר לו והי"ד טוב וישר ה' על כן יורה חטאים בדרך.

תשובה היא חסד - וכן מבואר במסילת ישרים פ"ד שהוא חסד שמחשבה מוציאה מידי מעשה, והקשו עליו מהגמ' שצדיק התווה על הראשונות מפסיד מצוותיו, הרי שמחשבה מוציאה מידי מעשה מצד הדין. ויש בזה אריכות הבאנו אותה בתורה ו'.

מרימין פנינו לבקש כפרה מאתו ית', ע"כ עשה עמנו חסד, וקבע יום הדין ר"ה בר"ח שהוא בחי' יום החסד שנתחדש בו התשובה, שאז כביכול הוא ית' בעצמו מבקש כפרה, בבחי' הביאו עלי כפרה הנאמר בר"ח (כשארז"ל [ע"ר/ע"ה] שבועות ט.ו.)^ט כמבואר שם שבתחילה נבראה הלבנה גדולה כמו החמה וכטענה הלבנה אין שני מלכים יכולים להשתמש בכתר אחד, אמר לה שתמעט, וטענה מדוע הרי אמרתי דבר נכון, וניסה לפייסה ולא נתפייסה עד שאמר הביאו עלי כפרה. וצ"ע א"כ מדוע לא החזירה גדולה כמו שהיתה? ומדוע יועיל כפרה, הרי הפוגע בחבירו לא מועיל כפרה עד שיפייס אותו? ובאמת יש בזה סודות גדולים שכל סוד הבחירה ומלחמת היצה"ר תלוי בזה, והכפרה שמבקש הוא כביכול על בריאת היצה"ר מצד אחד הוא טוב מאד דייקא ומאיך הוא רע מאד מאד, ע"כ לא שייך שיחזור המצב לקדמותו ולא שייך לפיוס אלא הוא סוד הבחירה שהוא טוב לבוחרים בטוב ורע לבוחרים ברע ואעפ"כ גם עליהם מצטער הקב"ה ומבקש כפרה על שכביכול גרם להם להכשל. וע"כ אין לנו בושה ביום הדין לבקש כפרה, מאחר שהוא ית' בעצמו מבקש אז כפרה כנ"ל/ו.^י גם ע"י שהש"י בעצמו כביכול בא לידי זה שיצטרך לומר הביאו עלי כפרה. היינו שעשה דבר שהוצרך להתחרט עליו ולומר הביאו עלי וכו' אע"פ שבאמת אין חרטה אצלו ית' כי הוא מעל הזמן, אדרבה מזה ניכרת רחמנותו שבכוונה הביא עצמו לכך כדי שלא נתבייש לבקש כפרה על עצמינו. ע"כ אין לנו בושה לבא לפניו בחטאינו לבקש עליהם כפרה ולהתחרט עליהם, כי גם הוא ית' עשה דבר שהוצרך להתחרט עליו כנ"ל. נמצא שאנו רואין גודל רחמנות שלו. ע"כ הוא לבדו ית' ראוי לדון את העולם, כי הוא ית' יודע מקום כ"א וא' ע"ה. כי כל

^ט * לשון זה הוא בחולין ט: [ועיין לעיל תורה י סוף אות ט שגם שם ציין מוהר"ג ל שבועות ולא לחולין לשון זה נמצא גם בוהר אחרי מות עט: פנחס רמח: ורע"מ פנחס רמז:]

^ע חולין דף ט: – רבי שמעון בן פזי רמי כתיב "ויעש אלהים את שני המאורות הגדולים" וכתוב "את המאור הגדול ואת המאור הקטן". אמרה ירח לפני הקב"ה, רבש"ע אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד? אמר לה לכו ומעטי את עצמך, אמרה לפניו רבש"ע הואיל ואמרתי לפניך דבר הגון אמעטי את עצמי? אמר לה לכו ומשול ביום ובלילה, אמרה ליה מאי רבותיה דשרגא בטיהרא מאי אהני? אמר לה זיל לימנו בך ישראל ימים ושנים, אמרה ליה יומא נמי אי אפשר דלא מנו ביה תקופתא, דכתיב "והיו לאותות ולמועדים ולימים ושנים". אמר לה זיל ליקרו צדיקי בשמיך, יעקב הקטן, שמואל הקטן, דוד הקטן. חזייה תקנ"ס דלא קא מיתבא דעתה, אמר הקב"ה הביאו כפרה עלי שמיעטתי את הירח. והיינו דאמר ר"ש בן לקיש מה נשתנה שעיר של ראש חדש שנאמר בו לה? אמר הקב"ה שעיר זה יהא כפרה על שמיעטתי את הירח. ע"כ הגמ'.

צ"ע כי בפשט הגמ' נראה שהכפרה היא על שלא הצליח לפייס את הלבנה. וצ"ע וכי כל מי שלא יורד לסוף דעתו של הקב"ה צריך הקב"ה לפייסו עד שצריך כפרה אם לא נתפייס.

^ט **שבועות ט.** – משנה – על שאין בה ידיעה בתחלה ולא בסוף שעירי רגלים ושעירי ראשי חדשים מכפרין דברי ר' יהודה: גמ' – א"ר יהודה אמר שמואל מ"ט דר' יהודה אמר קרא (במדבר כח-טו) "ושעיר עזים אחד לחטאת לה" חטא שאין מכיר בו אלא ה' יהא שעיר זה מכפר, והאי מיבעי ליה לכדר"ל, דאמר ר"ל מה נשתנה שעיר של ר"ח שנאמר בו לה? אמר הקב"ה שעיר זה יהא כפרה על שמיעטתי את הירח. א"כ לימא קרא על ה', מאי לה? אלם לכדארמן. ואימא כוליה להכי הוא דאתא? א"כ נימא קרא חטאת ה', מאי לה? שמעת מינה תרתי. גמפני נס על שאין נה ידיעה כלל וגם על תקנ"ס.

ובאמת עפ"י הסוד זה היינו הך כי מיעוט הירח גרם ליצה"ר לכן כשאדם חוטא בלא ידיעה שע"כ לא יכול להביא כפרה אזי הכפרה חוזרת להקב"ה שגרם לו לחטא במיעוט הירח. ושמעתי בדרך צחות שזה הכוונה מה שאת הוידי אומרים בלשון רבים אשמנו בגדנו.

^ט **לק"ה ערלה ד'** אמצע אות ט' – על ידי זה בעצמו שָאָנוּ וזכין אָו בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה לְתִשְׁבָּה, על ידי זה בעצמו אָנוּ מְבִיאִין עָלֵינוּ יְתִבְרָךְ בְּפָרָה, כִּי הָעֵקֶר תְּלוּי בְּתִשְׁבָּתָנוּ. וְזֶה עֵקֶר בְּקִשְׁתּוֹ ה' יְתִבְרָךְ מִיִּשְׂרָאֵל, הִבְיָאוּ עָלֵינוּ בְּפָרָה. שָאָנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אָנוּ דִּיקָא צְרִיכִין לְהִבְיָא עָלֵינוּ בְּפָרָה עַל שְׁמֵעַט אֶת הַיָּרֵחַ שְׁמֵשֶׁם כָּל הַפְּגָמִים, כִּי הֵבֵל תְּלוּי בְּנוֹ, כִּי אֵין חָבוּשׁ מִתִּיר אֶת עֲצָמוֹ וְכוּ', כְּמוֹבָא בְּתַקְוָנִים. וְעַל כֵּן עַל יְדֵי הַתִּשְׁבָּה שָאָנוּ עוֹשִׂין בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה עַל יְדֵי זֶה מְבִיאִין עָלֵינוּ בְּפָרָה יְתִבְרָךְ. וְעַל יְדֵי זֶה נִתְמַלֵּא פְּגִימַת הַלְבָנָה שְׁזָהוּ בְּחִינַת קְדוּשׁ הַחֲדָשׁ שְׁמֵשֶׁם כָּל הַרְגָלִים. נִמְצָא שְׁעֵקֶר בְּחִינַת קְדוּשׁ הַחֲדָשׁ שְׁהוּא תְּקוּן פְּגִימַת הַלְבָנָה הוּא עַל יְדֵי רֵאשׁ הַשָּׁנָה. וְעַל כֵּן כָּל יְצִיאַת מִצְרַיִם שְׁהוּא בְּחִינַת קְדוּשׁ הַשְּׁלֵשׁ רְגָלִים בְּחִינַת קְדוּשׁ הַחֲדָשׁ.

^ט **צ"ע שפתח** בכך שראוי לדון כי הוא רחמן ומסיים שראוי לדון כי יודע מקומו של כל אחד ואחד. ואולי כי מה שיודע לדון כל אחד כפי מקומו זה מצד היותו רחמן דהיינו בבחי' הרחמים גדולים שבו דהיינו אריך אנפין המבואר בתורה קה.

המקומות הם אצלו ית', כי הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו כנ"ל.

כי אעפ"י שאנו מוצאים מקומות שהי' בהם השראת השכינה, כגון בבית המקדש, אין הכוונה ח"ו שנתצמצם שם אלקותו יתברך ח"ו, כמו שאמר שלמה המלך בחנוכת בית המקדש ששאל כיצד יתכן שהקב"ה ישרה שכינתו בבית המקדש שהרי (מלכים א ח) ו' הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך אף כי הבית הזה וכו' פי' גם השמים וגם השמים של השמים הם קטנים מלהכיל אותך וכל שכן הבית הזה, רק מחמת שהיה שם דברים נאים, כי בביהמ"ק היה ציורא דעובדא דבראשית, וציורא דג"ע {ע' בהקדמות התיקונים [2]}, אע"פ שמקום המקדש היה תמיד מקום קדוש כידוע ששם נברא אדם הראשון ושם נעקד יצחק ושם התפלל יעקב בדרכו לחרן והוא הנקרא המקום בכל התורה כי קדושתו מצד עצם המקום, לכן נקרא המקום הגבוה ביותר בעולם, דהיינו בבחי' היות בראש הסולם של הקדושה, אבל נוספה בו קדושה כשנבנה בו בית המקדש שנבנה באופן וציור שיהיה מרכבה לקדושה נפלאה שתשרה בו¹, בבחי' ציור הדומה לקדושה העליונה שע"ז היא תוכל להתלבש בו, ע"כ המשיך לשם קדושתו ית'. רוצה לומר שרק את קדושתו המשיך לשם אבל הוא ית' בעצמו אין העולם מקומו, רק הוא מקומו של עולם סובב וממלא כל עלמין שהם בתוכו וע"כ הוא ית' יכול לעשות ר"ה, שהוא יום הדין. כי הוא מקיים אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו כי הוא מקומו של עולם כנ"ל :

וזה בחי' (תהלים צג) ו' לביתך נאווה קודש ה' לאורך ימים, וזהו לביתך נאווה קדש היינו שהש"י המשיך רק קדושתו לבית המקדש, מחמת שהיה שם דברים נאים, אבל הוא ית' בעצמו בחי' ה' לאורך ימים כי אין העולם מקומו, רק הוא מקומו של עולם. וע"כ ה' לאורך ימים, היינו שהוא ית' יכול לעשות ר"ה, שהוא יומא אריכתא {ע' ביצה ד [7] ודף ו ובשו"ע או"ח סי' שצג} כמבואר שם ששני ימים של ראש השנה אינם כמו יום טוב שני של גלויות שמחמת הספק אם עיברו את החודש או לא, קבעו בחוץ לארץ לנהוג עוד יום אחד יו"ט, אבל ראש השנה אינו כן אלא הוא שני ימים גם בארץ ישראל והם כמו יום אחד ארוך שקדושתו שווה וודאי לא מספק כנ"ל.

ומי שאוחז בבחי' כסא הכבוד, בבחי' שרשי הנשמות, הוא ג"כ בחי' מקומו של עולם, בבחי' (שמואל א ב) ו' וכסא כבוד ינחילם כי לה' מצוקי ארץ וישת עליהם תבל. דהיינו ע"י בחי' כסא הכבוד שרשי הנשמות שאוחז בו, עי"ז הוא מקומו של עולם, בחי' וישת עליהם תבל, וע"כ הוא יכול לעשות ר"ה כנ"ל :

עתה יבאר כיצד רמוז כל התורה הזו בפסוק שבו פתח רבנו את התורה הזו.

^א מלכים-א פרק ח (כו) כי האמנם ישב אלהים על הארץ הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך אף כי הבית הזה אשר בניתי: מצודות דוד (כו) כי האמנם - האם אמת הדבר שישב אלהים בבית העשוי על ארץ, בתמיה, הלא השמים לא יכלכלוך, ומכל שכן הבית, ואם כן במה יהיה בית ה'?

מצודות ציון (כו) האמנם - בה"א התימה, רצה לומר: האמת. יכלכלוך - ענין החזקה, כמו (לעיל ז כו): אלפים בת יכיל. אף כי - הוא כענין כל שכן וקל וחומר, וכן (יחזקאל טו ה): אף כי אש אכלתהו:

^ב דף יג.

^ג כמו שמצינו באהל מועד שאע"פ שלא היה במקום קדוש מצד עצמו אלא במדבר שרתה בו השכינה ע"י שנבנה בו ציור תחתון הדומה לעיון שע"ז תוכל הקדושה להתלבש בו. דהיינו מנורה בדרום ושלחן בצפון ומזבח במזרח וארון עם כפורת וכרובים בקדש הקדשים.

^ד תהילים פרק צג (ה) עֲדֹתֶיךָ נֶאֱמְנוּ מֵאֵד לְבִיתְךָ נֶאֱוָה קִדְשׁ יְדֹד לְאַרְץ יְמִים:

^ה דף ד' סוף עמוד ב' ועי"ש פרש"י ובדף ו' עמוד א' ופרש"י שם ד"ה מי אמר

^ו שמואל-א פרק ב (ח) מקים מעפר דל מאשפת ירים אביון להושיב עם נדיבים וכסא כבוד ינחלם פי' לידוד מצקי ארץ וישת עליהם תבל: מצודות דוד (ח) מקים מעפר דל - מי שהיה דל ונבזה דל ונבזה שחה עד לעפר, ה' מקימו מן העפר. מאשפות וכו' - כפל הדבר במלות שונות. להושיב - מרימו מן האשפות, ומגביהו עוד להושיב אותו עם נדיבים, להיות דומה להם. ינחילם - רוצה לומר: יכובדו בעיני הבריות, כאלו היו מלומדים בכבוד ובאה להם מנחלת אבותם. כי לה' - וזה בעבור שיסודות הארץ המה לה', ועל היסודות ההם עשה הוא את העולם, לזה בידו לעשות בעולמו כרצונו:

מצודות ציון (ח) מאשפות - הוא מקום השלכת הזבל. ירים - ירומם. אביון - התאב לכל דבר, כי אין לו מאומה. נדיבים - שרים וחשובים. מצוקי ארץ - מצבי ארץ, ודוגמתו (שמואל ב טו כד): ויציקו את ארון. ורצה לומר, היסודות והעמודים שהם מצבי הארץ ומעמידים אותה. וישת - וישם. תבל - מקום המיושב נקרא תבל:

תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו: (תהילים פא ד) ו'

פשט הפסוק הוא, תקעו בשופר ביום חידוש הלבנה דהיינו ראש חודש שהוא מועד קבוע לחג ראש השנה, ביום שמתכסית בו הלבנה.

ורבנו דורש תקעו לשון ממשלה על המלאכים. **בחודש** רומז להתחדשות המוחין בג' רגלים שתלויים בחידוש הלבנה (שעי"ז זוכה לדעת ולבטל ג' התאוות). **שופר** רומז (לחמש בחי') ללב וליראה שבו ולנבואה ולתפלה ולשיח השדה שחוזר כוחו לתפילה. **בכסה ליום חגנו** רומז לראש השנה, כי הזוכה לתפלה רק הוא אוחז בבחי' מקומו של עולם שיכול לעשות ראש השנה.

וזה פי' תקעו בחודש שופר. תקעו, זה בחי' הממשלה הנ"ל, בחי' נבואת ישעיה הנביא לשבנה שהיה שר האוצר בבית המקדש והנביא אומר לו שבגלל מעשיו הרעים ושמרד בחזקתו המלך כשאשור באו לכבוש את העיר, יתן בלב חזקתו להעביר אותו ולתת את המינוי שלו לאליקים בן חלקיהו ותקעתיו יתד במקום **נאמן/ח** והתרגום שם ואמניניה אמרכל מהימן משמש באתר קיים, פי' שאני אעשה אותו מושל וממונה נאמן במקום קיים, דהיינו שאתן לו ממשלה חזקה כמו יתד התקוע בחוזק ובקביעות, **כנ"ל [ז]**. **בחודש זה בחי' התחדשות המוחין שבשלוש רגלים [ח]** שעל ידם זוכים לג' חלקי הדעת לבטל על ידם ג' התאוות אכילה משגל וממוון, שע"ז זוכה לשלימות היראה, **בבחי' (תהלים קד) ויא' עשה ירח למועדים, שכל המועדים והרגלים הם ע"י חידוש הירח [ח]** כי ראש חודש נקבע ע"י עדים המעידים בבית דין שראו את הלבנה מתחדשת, ולפי זה מונים את ימי החודש וממילא גם הרגלים כיון שיש להם יום קבוע בחודש הם תלויים בחידוש הלבנה. על כן תיבת בחודש רומז לג' רגלים. **שופר**, לשון שופרא בארמית יפה ומשובח בחי' מזון משובח זה בחי' **הלב שניזון משופרא דשופרא** דהיינו מהדם המבורר וצח כמבואר בזוהר {זוהר פנחס רטז רכא: [יג] וע' תיקונים תיקון כא דף מט: [יד]}. **גם שופר הוא בחי' יראה, בבחי' (עמוס ג) [טו]/[טז] היתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו** הפשט מדובר בשופר שהיו תוקעים להזהיר מפני אויב הקרב לעיר ואז בוודאי היו נחרדים מאד מפני המלחמה, כך גם שופר של ראש השנה מעורר חרדה מפני הדין שדן הקב"ה את כל העולם. **גם שופר הוא בחי' נבואה, בבחי' מזה שאמר הקב"ה לנביא (ישעיה נח) [יז]/[יח] יט'הרם כשופר קולך** דהיינו שיאמר את נבואת התוכחה שקיבל,

^א רש"י - (ד) בחדש - בחודש הלבנה. בכסה - יום מועד קבוע לכך וכן (משלי ז) ליום הכסא יבוא ביתו למועד הקבוע:

תרגום יונתן - (ד) תקעו בירחא דתשרי שופרא בירחא דמתכסי יומי חגיגא דילנא:

מצודות דוד - (ד) בחודש - בהתחלת החודש ר"ל ביום הראשון תקעו שופר. בכסה - בזמן המיועד להיות בו יום חג והוא ר"ה:

^ב ישעיה פרק כב (כג) ותקעתיו יתד במקום נאמן והיה לכסא כבוד לבית אביו:

תרגום יונתן - (כג) ואמניניה אמרכל מהימן משמש באתר קים ויהי לכורסי יקר לבית אבוהי:

מצודות דוד - (כג) ותקעתיו יתד במקום נאמן - ר"ל לא יהיה נעתק ממשלתו כיתד התקועה במקום חזק ומתקיים. והיה לכסא כבוד וכו' - ר"ל כל משפחת בית אביו יתכבדו בו:

^ג באות ב'

^ד כנ"ל באות ה'

^ה תהילים פרק קד (יט) עשה ירח למועדים שמש ידע מבואו:

מצודות דוד - (יט) למועדים - למנות ע"י מועדי ה' לפי עת חדושה. ידע מבואו - יודע הוא דרך בואו ולא שנה סדר מהלכו ולא כן הירח כי פעמים בא בארוכה פעמים בקצרה כן ארז"ל:

^ו פרש"י שם

^ז לבא דאיהו רכיך וחלש, ומלכא וקיומא דכל שאר שייפין, לא נטיל למוזניה אלא ברירו וצחותא דכל דמא, ומוזניה נקי וברירא,

^ח לב מבין, לב יודע, לב רואה, לב איהו שכינתא, דלא נטלא אלא דמא צח, דאיהו קרבנא דצלותא נקיה בלא חובין ובלא פסולת,

^ט לשון הפסוק אם יתקע וכן נקט רבינו לעיל בתורה ס' אות ח' [דף עג]. אבל כאן ולקמן תורה ה' תנינא אות יא ושם בסוף התורה נקט היתקע.

^י עמוס פרק ג (ו) אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו אם תהיה רעה בעיר וידוד לא עשה:

רש"י - (ו) אם יתקע שופר - שהצופה רוא' גייסות באים בעיר ותוקע בשופר להזהיר את העם אין אלו אלא דברי משל ודמיון. אם יתקע שופר בעיר - כך היה לכם להיות חרדים אל דברי הנביאים שהם צופים לכם למלט אתכם מן הרעה שלא תבא וכשתבא לכם הרעה הלא תדעו כי הקב"ה עושה לכם על שלא נוהרתם נביאיו:

^{יא} הפסוק חוזר בלק"מ ה"פ כאן ולקמן בדף יט. יח. הרם כשופר ובדף יח: ולעיל תורה כב דף לד. כשופר הרם

^{יב} ישעיה פרק נח (א) קרא בגרון אל תחשף בשופר הרם קולך והגד לעמי פשעם ולבית יעקב חטאתם:

מצודות דוד - (א) קרא בגרון - זהו מאמר ה' אל הנביא קרא בגרון ר"ל קרא בקול רם ביותר עד שיצא הקול מן הגרון כדרך הצועק להיות נשמע למרחוק. אל תחשוך - אל תמנע הקריאה. כשופר - כהרמת קול השופר. והגד לעמי פשעם - אמור להם במה הם פושעים והוכיחם עליהם. ולבית וכו' - כפל הדבר במ"ש:

^{יג} בתרלז - כשופר הרם

בקול גדול שיעורר בעם יראה כמו תקיעת שופר. גם שופר הוא בחי' תפלה, בבחי' (תהלים קיח/ו) מן המיצר קראתי יה וכו' ענני במרחב י-ה, וזה בחי' מיצר השופר דהיינו הצד הצר שבו תוקעים, שהוא בחי' צעקת ישראל מתוך צרה ומרחב השופר הוא הצד הרחב שממנו נשמעת התקיעה והיא בחי' קולו של הקב"ה שעונה להם. גם השופר הוא בחי' שיח השדה שחוזרין כחם בבחי' ריח לתוך התפילה^כ שהיא בחי' נשמה שניקתה מהריח, בבחי' ויצא יצחק לשוח בשדה כנ"ל [כג] לשוח לשון שיח השדה ולשון שיחה ותפלה דהיינו שתפילתו ושיחתו היתה עם ריח שיח השדה שהחזיר כחו לתפלתו. וזה בחי' שופר, בשופר רמוז תפלה עם שיח השדה כי ביובל היא שנת החמישים תוקעים בשופר גדול בבחי' הכתוב על כיבוש יריחו שאמר יהושע לעם (יהושע ו/כג) במשוך בקרן היובל כשמעכם את קול השופר, יריעו כל העם תרועה ועי"ז תיפול

חומת יריחו, ויובל רמוז לשיח השדה כי יוב"ל ר"ת ויצא יצחק לשוח בשדה כנ"ל.

נמצא תקעו בחודש שופר רמוז לממשלה על מלאכים (תקעו) ע"י שמכבד ג' רגלים זוכה לג' חלקי דעת לבטל ג' תאוות (בחודש) ועי"ז זוכה לבניין ירושלים שהיא היראה שבלב, ועי"ז נברא מלאך המשפיע נבואה, ועי"ז זוכה לשלימות התפלה ג' בחי' הרמוזות בתיבת שופר. ועי"י כל הבחי' אלו בכסהי ליום חגיגו, היינו ר"ה [כד] כי ראש השנה הוא חג שחל בזמן כיסוי הלבנה, כי עי"ז יכולין לעשות ר"ה כנ"ל כמו הקב"ה שדן את ישראל ע"י שהוא מקומו של עולם, כך מי שזכה לתפלה בשלימות גם הוא אחיזתו בבחי' מקומו של עולם ועי"ז מכיר את המפורסמים של שקר ולהיזהר מהם באחיזתו בכיסא הכבוד ולהתקשר באמת לשרש נשמות ישראל כי יודע מקומו של כל אחד, ועי"ז להינצל מקנאת המלאכים, ומוצא חן בעיניהם, וכל המלאכים מסייעים לו בתפילתו ע"י הריח שביח השדה שגדל על ידם בבחי' מכהו ואומר לו גדל, ונשלמת תפילתו, בבחי' תפלת המשיח שהחיות שלו מהתפלה כי כולו בחי' נשמה היונקת רק מהריח :

צ"ע שלא ביאר היכן בפסוק נרמז כסא הכבוד שצריך לאחוז בו כדי לבטל קנאת המלאכים. ועיין בתחילת התורה שם כתב "בכסא ליום חגיגו" ואילו כאן השאיר כמו שכתוב בפסוק "בכסה ליום חגיגו". (ובאמת ממהדורת תרצו תיקנו בכסא כנראה כדי שיהיה רמז לכסא הכבוד) כי בפשט הפסוק כסה פי' יום קבוע מלשון יום הכסא כמבואר בפרש"י והתרגום והדרש הוא שכסה לשון כיסוי הלבנה, שהוא ראש השנה שחל ביום שהלבנה מכוסה, והוא יום הדין בחי' כסאות למשפט, שהקב"ה יושב על הכסא לדרון את כל העולם, והכסא הזה הוא בעצמו בחי' כסא הכבוד שעליו דמות אדם כמבואר לעיל באות ב' והוא בחי' מאחו פני כסה (דהיינו כסא) כמבואר שם עפ"י שבת פט: שאמר הקב"ה למשה לאחוז בו לקבל קנאת המלאכים.

בענין כ"הנבואה הנ"ל יש קשיא, כי המלאך המשפיע הנבואה דהיינו בחי' המלאך הגואל וכו' הוא יברך את הנערים כנ"ל [כז] ונתבאר שם שהנערים הם הכרובים בחי' נצח והוד שמהם יוצאת הנבואה, הוא למטה מבחי' מקום הנבואה וא"כ כיצד יתכן שהוא משפיע להם נבואה. כי המלאך הנ"ל הוא בחי' השכינה בחי' מלכות כמובא [כח], והיא כ"ס ספירת המלכות בבחי' למטה מנצח והוד שמשם הנבואה. אך יש בזה דברים בגו, דהיינו כשהיא עולה למעלה מהם שכיון שהיא בקו האמצעי אזי ע"י שלימות היראה היא עולה בו ומתקשרת ליסוד ותפארת שמעליה אזי היא^ל דייקא משפיע נבואה [ל"א], ואין לנו עתה עסק בזה:

עד כאן ביאור חברותא לתורה א תנינא

^כ תהלים פרק קיח (ה) מן המצר קראתי יה ענני במרחב יה;

מצודות דוד - (ה) מן המצר - ר"ל זהו החסד כי כאשר קראתי לו מן המצר והדחק ענה לי ה' והעמיד אותי במרחב:

^{כא} מתרצו - התפלה

^{כב} סוף אות יא

^{כג} יהושע פרק ו (ה) והיה במשך בקרן היובל בשמעכם וּבְשִׁמְעֵכֶם אֶת קוֹל הַשּׁוֹפָר יִרְעוּ כָּל הָעָם תְּרוּעָה גְדוֹלָה וְנִפְלְאָה חוֹמַת הָעִיר תִּחְתְּיָה וְעָלוּ הָעָם אִישׁ נִגְדוֹ:

^{כד} גם בדפ"ר - בכסה, ומתרו - בכסא (אולי כי לעיל בתחילת התורה נקט רבינו כסא אע"פ שבפסוק כתוב כסה, ואולי כדי שיהיה רמז לכסא הכבוד שלא באר רבנו היכן רמוז כאן)

^{כה} עי"ש תרגום יונתן ומצודות דוד וליקוט שמעוני תהלים פא רמז תתלא

^{כז} בדפ"ר מכאן ועד הסוף נדפס באות מרובע גדול ובתקפא נדפס באות דש"י קסן.

^{כח} באות ו'

^{כט} וזהו יחי דף רל סוף עמוד א קהלת יעקב ערך מלאך

^ל בדפ"ר והוא

^ל בדפ"ר היא בתקפא - לא ברור ונראה היא, בתרלד - הוא, מתרלו - היא

^{לא} עיין פלי"ח כאן את יט

